

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

МЕХ ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 342.9351.712.2(477)

**ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНО-
ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Подається на здобуття наукового ступеня **доктора юридичних наук**

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ **Ю. В. Мех**

Кропивницький – 2024

АНОТАЦІЯ

Мех Ю. В. Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Науково-дослідний інститут публічного права, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Кропивницький, 2024.

У дисертації на основі комплексного теоретичного та методологічного аналізу сучасних адміністративно-правових концепцій, принципів та механізмів, розроблено оптимальну модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, з врахуванням міжнародного досвіду та специфіки національного законодавства, для підвищення ефективності та забезпечення надійного функціонування безпекового сектора в умовах сучасних викликів та загроз.

Сформовано ознаки державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: 1) особливий склад учасників. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України передбачає співпрацю між державними органами та приватними суб'єктами, що спеціалізуються на безпекових технологіях, послугах та інфраструктурі; 2) нормативно-інституційний характер відносин. Відносини між учасниками державно-приватного партнерства в секторі безпеки формалізуються через договори та угоди, що є офіційно визнаними, задокументованими та складеному у відповідному порядку; 3) добровільний характер. Учасники вступають у такі правовідносини добровільно та рівноправно, що відповідно забезпечує ефективну взаємодію та дозволяє мінімізувати конфлікти; 4) публічний інтерес. Цілі такого партнерства мають чіткий публічний інтерес, спрямований на забезпечення національної безпеки, підвищення рівня

захищеності громадян і критичної інфраструктури. Спільні зусилля спрямовані на досягнення конкретних результатів, що відповідають державним інтересам у сфері безпеки; 5) консолідація ресурсів. Учасники державно-приватного партнерства об'єднують свої ресурси, включаючи матеріальні (фінанси, обладнання) та нематеріальні (знання, інформація, технології) ресурси. Також відбувається обмін інформацією, що сприяє підвищенню ефективності спільних дій та розробці нових рішень у сфері безпеки. 6) розподілена відповідальність. Відповідальність за результати та діяльність у межах партнерства розподіляється між державними та приватними суб'єктами, що забезпечує баланс інтересів та дозволяє уникнути монополізації контролю.

Визначено, що державно-приватне партнерство в секторі безпеки України належить до предмету дослідження адміністративно-правової науки з огляду на: 1) Державно-приватне партнерство відповідає предмету адміністративного права (адміністративне право регулює суспільні відносини, які виникають між суб'єктами публічної адміністрації та приватними особами, відповідно державно-приватне партнерство в секторі безпеки передбачає співпрацю між державними органами (суб'єктами публічної адміністрації) та приватними суб'єктами); 2) при реалізації державно-приватного партнерства використовуються інструменти адміністративного права; 3) державно-приватне партнерство реалізує функції адміністративного права та забезпечує реалізацію цих функцій; 4) державно-приватне партнерство врегульовується нормами адміністративного права.

Визначено, що за своїм змістом, державно-приватне партнерство в секторі безпеки України є формою партнерського співробітництва між державним та приватним сектором, що спрямовано на забезпечення безпеки та стійкості країни шляхом добровільного укладення та реалізації стратегічних проєктів, які передбачають спеціальне фінансування, розподіл ризиків та баланс ресурсів, та сприяють підвищенню ефективності боротьби з

загрозами безпеки, забезпеченню національної безпеки та громадського порядку та захисту прав громадян.

Виявлено, що державно-приватне партнерство в секторі безпеки України є моделлю взаємодії публічного та приватного сектору в межах суспільних відносин, що стосуються безпеки держави, відповідно формується структуризація доктринального осмислення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Здійснення аналізу сектору безпеки як суспільних відносин, в межах яких застосовано державно-приватне партнерство, можливе з врахуванням загальнонаукових та спеціальних методів теоретичного та практичного спрямування.

Виокремлено напрями дослідження адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства: 1) визначення концепту державно-приватного партнерства та особливостей його правового регулювання; 2) детермінація державно-приватного партнерства як способу владного управлінського впливу на суспільні відносини; 3) окреслення адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства; 4) виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави тощо.

Сформовано, що виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави має певне розмивання: з одного боку, при вивченні будь-якого аспекту, що певним чином стосується державно-приватного партнерства має бути виокремлено недоліки нормотворчого характеру чи правозастосування, а з іншого, можливим є виокремлення пробілів та перспективних напрямів розвитку державно-приватного партнерства в цілому. Якщо взяти за основу другий варіант, то наукові розвідки мають стосуватися засадничих характеристик державно-приватного партнерства, а саме: 1) його учасників, що є державними та приватними суб'єктами; 2) взаємовідносин сторін у партнерстві та їх визначеності на рівні офіційних документів (договорів); 3) взаємовідносин партнерського (рівноправного) характеру; 4) умов поєднання

всіх видів активів (внески і ресурси) партнерів; 5) розподілення ризиків між партнерами, які беруть участь у використанні отриманих результатів, згідно із взаємними домовленостям.

Визначено, що концепт державно-приватного партнерства є сукупністю поглядів, ідей, що характеризують вибрану сферу суспільних відносин. Специфічними ознакам концепту державно-приватного партнерства є обов'язковість врахування громадського контролю та нагляду при реалізації заходів публічного адміністрування. Специфіка методології адміністративно-правового впорядкування державно-приватного партнерства в секторі безпеки полягає у такому: 1) відображає наявні стратегічні цілі визнання України як повноправного члена Європейського Союзу; 2) метою використання обраних методів є максимальна ефективність державно-приватного партнерства в секторі безпеки; 3) втілює превалюючий характер диспозитивних взаємозв'язків між суб'єктами сектору безпеки та приватними суб'єктами як учасниками державно-приватного партнерства; 4) у результаті зовнішньо оформлюється через загальноприйняті форми впливу (наприклад, нормативно-правовий акт, адміністративний акт, адміністративний договір; 5) змістовно залежить від специфіки об'єкта в межах якого застосовується державне приватне партнерство, тобто від специфіки сектору безпеки тощо. Доцільним є подальше дослідження державно-приватного партнерства в секторі безпеки відповідно до запропонованої структури наукового пізнання з використанням відповідних методів.

Розкрито, що виокремлення конкретних чинників державно-приватного партнерства в секторі безпеки пов'язано з: а) специфікою вимог до функціонування суб'єктів, що формують склад сектору безпеки; б) специфікою правової природи державно-приватного партнерства як об'єкта управлінсько-правового впливу. Перший чинник має значення через те, що суб'єкти сектору безпеки є спеціально уповноваженими державними інституціями, яких наділено певними повноваженнями, які можуть

реалізовуватись у чітко встановлених формах та межах єдиного порядку незалежно від сфери суспільних відносин. Другий чинник опосередковано специфікою взаємин між приватним та публічним сектором як рівноправних сторін.

Визначено та охарактеризовано контролюючу та регулятивну функцію адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Розкрито, що регулятивна функція державно-приватного партнерства полягає тому, що це інструмент публічно-владного впливу за допомогою якого регулюються суспільні відносини в секторі безпеки. Можливість укладення договору державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки покликано забезпечити розвиток нових форм солідарності, партнерства і співробітництва, коли традиційний владно-розпорядчий характер відповідної активності стабілізується шляхом впровадження альтернативного варіанту у вигляді адміністративно-погоджувального та впорядковуючого формату взаємодії.

Виявлено необхідність формування якісно нової моделі залучення іноземних інвестицій на відновлення Української держави та визнання її як рівноправного партнера потребує пристосування кращих міжнародних практик до національних реалій. Сектор безпеки держави як об'єкт постійних змін не є виключенням. Пріоритетним виступає практичне втілення ідеї державно-приватного партнерства в цій сфері суспільних відносин. Якісно державно-приватне партнерство є перспективним інструментом залучення інвестицій та новим способом впорядкування суспільних відносин. Законодавче регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки потребує з одного боку, вчинення послідовних та комплексних деталізацій на рівні підзаконних нормативно-правових актів, а з іншого – вироблення якісного адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

Розкрито, що специфіка адміністративно-правового механізму залежить від сукупності факторів: 1) обраного об'єкту адміністративно-

правового впливу – відповідного різновиду суспільних відносин; 2) мети адміністративно-правового впливу на обрані суспільні відносини; 3) наявного стану правового регулювання та бажаного; 4) обраних та дозволених заходів, що застосовуються при адміністративно-правовому впливові на об'єкт; 5) суб'єктах, що задіяні у діяльності, пов'язаній з впорядкуванням відповідних суспільних відносин. Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки є складно елементною структурованою системою. При цьому, ця система характеризується єдністю елементів, що перебувають у певних зв'язках і відносинах між собою, визначають сутність об'єкта як ціле і відносно незалежне зовні явище.

Визначено, що елементи адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави є невід'ємними характеристиками впровадження цієї моделі взаємодії публічного та приватного сектору в цілому. Кожен з них потребує окремого доктринального аналізу. Враховуючи, логіку побудови управлінської діяльності: «хто регулює – що регулює – яким чином здійснюється регулювання – які якісно-змістовні характеристики регулювання». Акцентуємо увагу на інституційному забезпеченні державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, тобто на суб'єктах, що регулюють діяльність, спрямовану на втілення ідеї державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави.

Розкрито, що адміністративно-правовий статус Міністерства економіки України як суб'єкта формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це законодавчо визначений статус основного суб'єкта реалізації відповідної державної політики, що включає спеціальні завдання, повноваження, відповідальність та взаємодію з іншими суб'єктами під час формування та реалізації державно-приватного партнерства для забезпечення стійкого розвитку сектору безпеки України, підвищення його ефективності та

мобільності, а також сприяння співпраці між державним і приватним секторами у цій сфері.

Визначено, що суб'єкти, наділені повноваженнями в секторі безпеки є фактично є суб'єктами, які можуть укласти партнерські угоди з приватними компаніями для реалізації спільних проєктів у сфері безпеки, реалізуючи відповідний напрям державно-приватного партнерства. Відповідно, такі суб'єкти реалізують державну політику державно-приватного партнерства як обов'язкові сторони такого партнерства.

Визначено, що громадські формування як елемент адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в переважній більшості реалізують свої функції через громадський контроль, що може виражатись у таких заходах, як: створення та функціонування громадських (експертних) рад в діяльності органів публічної влади; проведення громадської експертизи діяльності органів влади; проведення антикорупційної громадської експертизи; забезпечення можливості звернення громадян до владних повноважень тощо. Вказані форми громадського контролю повинні відповідати рівневі взаємодії між громадянами та публічними інституціями.

Розмежовано форми державно-приватного партнерства та адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України виходячи з того, що форми державно-приватного партнерства виражають інституційну та договірну діяльність такого партнерства з метою залучення в державний сектор інвестицій та/або отримання послуг від приватного сектору, адміністративні форми є зовнішнім виявом діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. До адміністративних форм державно-приватного партнерства в секторі безпеки належать: видання адміністративних актів; укладення адміністративних договорів; організаційні форми. Відповідно, адміністративні договори є одночасно і адміністративною формою, і формою державно-приватного партнерства, інші

адміністративні форми (видання адміністративних актів та організаційні форми) не є формою державно-приватного партнерства в класичному розумінні, а є зовнішнім виявом діяльності відповідних суб'єктів. Враховуючи швидкий розвиток відносин, форми державно-приватного партнерства трансформуються, будуючись на зміну від адміністративно-владного впливу до партнерської рівності, тому форми державно-приватного партнерства в переважній більшості включають в себе адміністративні елементи, але також можуть мати інші правові форми, які виходять за межі адміністративного регулювання, та врегульовуються нормами цивільного, господарського, фінансового права тощо. Державний контроль щодо форм державно-приватного партнерства в Україні (адміністративних договорів) здійснюється через представників держави в органах управління або через моніторинг виконання умов договору; у сфері реалізації адміністративних форм, держава зберігає більш високий рівень контролю, оскільки діяльність суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України регулюється адміністративними актами, дозволами та заходами адміністративного примусу.

Розкрито, що адміністративно-правові методи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України поділяються на адміністративний примус та внутрішньо-організаційні. Адміністративний примус полягає у застосуванні до суб'єктів державно-приватного партнерства заходів адміністративної відповідальності за порушення правил внутрішньої адміністративно-господарської діяльності при реалізації державно-приватного партнерства. В сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України переважають внутрішньо-організаційні методи, які забезпечують належну організацію та виконання державно-приватного партнерства, до яких відносяться: планування; аналіз ефективності; контроль; моніторинг.

Визначено, що адміністративний примус як метод державно-приватного партнерства в секторі безпеки використовується для забезпечення додержання законодавства шляхом застосування адміністративних заходів за порушення законодавчих вимог регулювання певних аспектів господарської, бюджетної та фінансової діяльності з метою спонукання суб'єктів державно-приватного партнерства до виконання своїх обов'язків у відповідності до вимог законодавства.

Визначено, що надзвичайний стан як особливий правовий режим в Україні – це тимчасовий режим, який запроваджується для ефективного реагування на надзвичайні ситуації техногенного, природного або соціально-політичного характеру, що загрожують життю, здоров'ю громадян або конституційному ладу держави.

Сформовано сучасні напрямки державно-приватного партнерства під час дії надзвичайного стану, що включають: 1) залучення ресурсів приватних суб'єктів для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, включаючи рятувальні операції, відновлення інфраструктури, та забезпечення енергопостачання; 2) спільної підготовки та навчання в разі надзвичайних ситуацій для відпрацювання координації дій між державними органами та приватними суб'єктами; 3) інформаційного обміну та комунікацій; 4) розширення інструментів співробітництва в сфері безпеки (створення оперативних штабів, спільне управління, охорона громадського порядку, заходи кібербезпеки тощо)/

Розкрито, що безпекові аспекти є невід'ємною складовою адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства у секторі безпеки, особливо під час воєнного стану. Забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури часто виступають основними предметами проєктів державно-приватного партнерства. Окремим напрямком державно-приватного партнерства є захист конфіденційної та критично важливої інформації від кіберзагроз та інших форм несанкціонованого доступу. Досить частими предметами проєктів державно-приватного партнерства є розробки

швидкого реагування на потенційні загрози, включаючи кризове управління та плани евакуації, є важливими для забезпечення безпеки в умовах воєнного стану.

На підставі аналізу зарубіжних моделей адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки виявлено загальні тенденції державно-приватного партнерства щодо прозорості комунікації та фокусу на інноваціях та малому бізнесі, та окремі особливості в конкретних країнах щодо структури та механізмів взаємодії між державними та приватними суб'єктами (Латвія, Німеччина, Австрія), гнучкості правового регулювання (США), використання довгострокових контрактів для забезпечення стабільності та прогнозованості державно-приватного партнерства (Литва) тощо.

Визначено, що побудова адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави має включати: 1) аналіз сектору безпеки як сфери суспільних відносин, в межах яких застосовано державно-приватне партнерство з такими складовими: а) детермінація суспільних відносин в секторі безпеки, їх зміст та учасники; б) інструментарій впливу на суспільні відносини в секторі безпеки в ретроспективі; в) стан нормативно-правового регулювання суспільних відносин в секторі безпеки з вказівкою на можливості застосування державно-приватного партнерства; 2) визначення сутності державно-приватного партнерства як моделі взаємодії публічного та приватного сектору: а) поняття та моделей взаємин публічного та приватного сектору; б) принципи взаємодії публічного та приватного сектору; в) державно-приватне партнерство як форма взаємодії; 3) окреслення особливостей використання державно-приватного партнерства в секторі безпеки: а) сфера застосування; б) умови та принципи застосування; в) нормативно-правове забезпечення; г) інституційне забезпечення; д) інструменти та процедури впорядкування; 4) виявлення проблем втілення національної моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки в правову дійсність

Української держави: а) міжнародні стандарти; б) стандарти Європейського Союзу; в) практика окремих держав; г) національні архетипи.

Виявлено, що оптимальна модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має включати: 1) ідентифікацію викликів та можливостей державно-приватного партнерства в секторі безпеки України; 2) розробку стратегічних цілей, які повинна вирішувати нова модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України; 3) вдосконалення нормативно-правової бази адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України; 4) впровадження пілотних безпекових проєктів в межах державно-приватного партнерства та їх адаптація в реальних умовах.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції вже застосовані та можуть бути використані в майбутньому в таких напрямках:

– науково-дослідній діяльності – для формування адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;

– законотворчій роботі – щодо законодавчого вдосконалення правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;

– освітньому процесі – під час підготовки підручників, науково-методичної літератури та викладання навчальних курсів «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права», «Інформаційне право».

Ключові слова: адміністративні методи, адміністративні форми, адміністративно-правова доктрина, адміністративно-правове регулювання, адміністративно-правовий механізм, безпека, воєнний стан, громадські формування, державно-приватне партнерство, надзвичайний стан, принципи, суб'єкти безпеки.

SUMMARY

Mekh Y. Administrative and legal mechanism of public-private partnership in the security sector of Ukraine. – *Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.*

Thesis for the scientific degree of Doctoral of legal sciences, specialty 12.00.07 «Administrative law and process; finance law; information law». – Scientific Institute of Public Law, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi, 2024.

The dissertation, based on a comprehensive theoretical and methodological analysis of modern administrative-legal concepts, principles and mechanisms, developed an optimal model of administrative-legal regulation of public-private partnership in the security sector of Ukraine, taking into account international experience and the specifics of national legislation, to increase efficiency and ensure reliable functioning of the security sector in the conditions of modern challenges and threats.

The signs of public-private partnership in the security sector of Ukraine have been formed: 1) a special composition of participants. Public-private partnership in the security sector of Ukraine involves cooperation between state bodies and private entities specializing in security technologies, services and infrastructure; 2) regulatory and institutional nature of relations. Relations between participants in the security sector are formalized through contracts and agreements that are officially recognized, documented and drawn up in an appropriate manner; 3) voluntary nature. Participants enter into such legal relations voluntarily and on an equal footing, which accordingly ensures effective interaction and minimizes conflicts; 4) public interest. The goals of such a partnership have a clear public interest aimed at ensuring national security, increasing the level of protection of citizens and critical infrastructure. Joint efforts are aimed at achieving specific results that correspond to state interests in the field of security; 5) consolidation of resources. Public-private partnership participants pool their resources, including tangible (finances, equipment) and intangible (knowledge, information,

technology) resources. There is also an exchange of information, which contributes to increasing the effectiveness of joint actions and the development of new solutions in the field of security. 6) shared responsibility. Responsibility for results and activities within the partnership is shared between public and private entities, which ensures a balance of interests and avoids monopolization of control.

It was determined that the public-private partnership in the security sector of Ukraine belongs to the subject of research of administrative and legal science in view of: 1) public-private partnership corresponds to the subject of administrative law (administrative law regulates social relations that arise between subjects of public administration and private individuals, respectively, the public-private partnership in the security sector provides for cooperation between state bodies (subjects of public administration) and private subjects); 2) instruments of administrative law are used when implementing public-private partnerships; 3) public-private partnership implements the functions of administrative law and ensures the implementation of these functions; 4) public-private partnership is regulated by the norms of administrative law.

It was determined that according to its content, the public-private partnership in the security sector of Ukraine is a form of partnership cooperation between the public and private sectors, which is aimed at ensuring the security and stability of the country through the voluntary conclusion and implementation of strategic projects that involve special financing, risk distribution and balance resources, and contribute to increasing the effectiveness of combating security threats, ensuring national security and public order, and protecting citizens' rights.

It was revealed that the public-private partnership in the security sector of Ukraine is a model of the interaction of the public and private sectors within the framework of social relations related to the security of the state, accordingly, the structuring of the doctrinal understanding of the public-private partnership in the security sector of Ukraine is formed. The analysis of the security sector as a social relationship within which public-private partnership is applied is possible taking

into account general scientific and special methods of theoretical and practical direction.

Research directions of administrative and legal regulation of public-private partnership are highlighted: 1) definition of the concept of public-private partnership and features of its legal regulation; 2) determination of public-private partnership as a way of powerful managerial influence on social relations; 3) outline of the administrative and legal mechanism of public-private partnership; 4) identifying the problems of implementing the idea of public-private partnership into the legal reality of the Ukrainian state, etc.

It has been established that the identification of the problems of implementing the idea of public-private partnership into the legal reality of the Ukrainian state has a certain blurring: on the one hand, when studying any aspect that in a certain way relates to public-private partnership, deficiencies of a rule-making nature or law enforcement should be singled out, and on the other on the other hand, it is possible to highlight gaps and promising directions for the development of public-private partnership as a whole. If we take the second option as a basis, then scientific research should relate to the basic characteristics of public-private partnership, namely: 1) its participants, who are public and private entities; 2) mutual relations of the parties in the partnership and their certainty at the level of official documents (contracts); 3) mutual relations of a partnership (equal) nature; 4) conditions for combining all types of assets (contributions and resources) of partners; 5) distribution of risks between partners participating in the use of the obtained results, according to mutual agreements.

It was determined that the concept of public-private partnership is a set of views and ideas characterizing the selected sphere of public relations. Specific features of the concept of public-private partnership are the obligation to take into account public control and supervision during the implementation of public administration measures. The specificity of the methodology of the administrative-legal arrangement of the public-private partnership in the security sector is as follows: 1) it reflects the existing strategic goals of recognizing Ukraine as a full

member of the European Union; 2) the purpose of using the selected methods is the maximum effectiveness of public-private partnership in the security sector; 3) embodies the prevailing nature of dispositive relationships between security sector entities and private entities as participants in a public-private partnership; 4) as a result, it is externally formalized through generally accepted forms of influence (for example, a normative legal act, an administrative act, an administrative contract; 5) meaningfully depends on the specifics of the object within which the public-private partnership is applied, that is, on the specifics of the security sector, etc. Further research of public-private partnership in the security sector in accordance with the proposed structure of scientific knowledge using appropriate methods is appropriate.

It was revealed that the identification of specific factors of public-private partnership in the security sector is related to: a) the specifics of the requirements for the functioning of the entities that make up the security sector; b) specifics of the legal nature of the public-private partnership as an object of administrative and legal influence. The first factor is important because the subjects of the security sector are specially authorized state institutions, which are endowed with certain powers, which can be exercised in clearly established forms and within the limits of a single order, regardless of the sphere of social relations. The second factor is mediated by the specificity of the relationship between the private and public sectors as equal parties.

The controlling and regulatory function of administrative and legal regulation of public-private partnership in the security sector of Ukraine is defined and characterized. It is revealed that the regulatory function of the public-private partnership is that it is an instrument of public-power influence by means of which public relations in the security sector are regulated. The possibility of concluding a public-private partnership agreement in the national security sector is designed to ensure the development of new forms of solidarity, partnership and cooperation, when the traditional power-administrative nature of the relevant activity is

stabilized by introducing an alternative option in the form of an administrative-conciliatory and orderly format of interaction.

The necessity of forming a qualitatively new model of attracting foreign investments for the restoration of the Ukrainian state and its recognition as an equal partner requires adaptation of the best international practices to national realities. The security sector of the state as an object of constant changes is no exception. The priority is the practical implementation of the idea of public-private partnership in this sphere of public relations. A high-quality public-private partnership is a promising tool for attracting investments and a new way of regulating social relations. Legislative regulation of public-private partnership in the security sector requires, on the one hand, consistent and complex details at the level of sub-legal normative legal acts, and on the other hand, the development of a high-quality administrative-legal mechanism of public-private partnership in the security sector.

It is revealed that the specificity of the administrative-legal mechanism depends on a set of factors: 1) the chosen object of administrative-legal influence - the corresponding type of social relations; 2) goals of administrative and legal influence on selected social relations; 3) the existing state of legal regulation and the desired one; 4) selected and authorized measures applied in case of administrative and legal influence on the object; 5) entities involved in activities related to the regulation of relevant social relations. The administrative-legal mechanism of public-private partnership in the security sector is a complex elemental structured system. At the same time, this system is characterized by the unity of elements that are in certain connections and relationships with each other, determine the essence of the object as a whole and relatively independent external phenomenon.

It was determined that the elements of the administrative-legal mechanism of public-private partnership in the security sector of the state are integral characteristics of the implementation of this model of public and private sector interaction as a whole. Each of them requires a separate doctrinal analysis. Taking

into account the logic of building management activity: "who regulates - what is regulated - how is regulation carried out - what are the qualitative and meaningful characteristics of regulation". We focus attention on the institutional provision of public-private partnership in the security sector of the state, that is, on the entities that regulate activities aimed at implementing the idea of public-private partnership in the security sector of the state.

It was revealed that the administrative and legal status of the Ministry of Economy of Ukraine as a subject of the formation and implementation of state policy in the sphere of public-private partnership in the security sector of Ukraine is the legally defined status of the main subject of the implementation of the corresponding state policy, which includes special tasks, powers, responsibilities and interaction with other subjects during the formation and implementation of public-private partnerships to ensure the sustainable development of the security sector of Ukraine, increase its efficiency and mobility, as well as promote cooperation between the public and private sectors in this area.

It was determined that the entities empowered in the security sector are actually entities that can enter into partnership agreements with private companies for the implementation of joint projects in the security sector, implementing the relevant direction of public-private partnership. Accordingly, such entities implement the state policy of public-private partnership as binding parties of such partnership.

It was determined that public formations as an element of the administrative-legal mechanism of public-private partnership in the security sector of Ukraine in the vast majority implement their functions through public control, which can be expressed in such measures as: the creation and functioning of public (expert) councils in the activities of public bodies authorities; conducting a public examination of the activities of authorities; conducting an anti-corruption public examination; ensuring the opportunity for citizens to appeal to authorities, etc. The specified forms of public control must correspond to the level of interaction between citizens and public institutions.

The forms of public-private partnership and administrative forms of public-private partnership in the security sector of Ukraine are distinguished based on the fact that the forms of public-private partnership express the institutional and contractual activities of such a partnership with the aim of attracting investments into the public sector and/or obtaining services from the private sector, administrative forms are an external manifestation of the activity of subjects of formation and implementation of state policy in the sphere of public-private partnership in the security sector of Ukraine. Administrative forms of public-private partnership in the security sector include: issuance of administrative acts; conclusion of administrative contracts; organizational forms. Accordingly, administrative contracts are both an administrative form and a form of public-private partnership, other administrative forms (issuance of administrative acts and organizational forms) are not a form of public-private partnership in the classical sense, but are an external manifestation of the activities of the relevant subjects. Taking into account the rapid development of relations, the forms of public-private partnership are transformed, building on the change from administrative-authority influence to partnership equality, therefore the forms of public-private partnership in the vast majority include administrative elements, but may also have other legal forms that go beyond the limits of administrative regulation, and are regulated by norms of civil, economic, financial law, etc. State control over the forms of public-private partnership in Ukraine (administrative contracts) is carried out through state representatives in governing bodies or through monitoring of the fulfillment of contract terms; in the sphere of implementation of administrative forms, the state retains a higher level of control, since the activities of subjects of formation and implementation of state policy in the sphere of public-private partnership in the security sector of Ukraine are regulated by administrative acts, permits and measures of administrative coercion.

It was revealed that the administrative and legal methods of public-private partnership in the security sector of Ukraine are divided into administrative coercion and intra-organizational ones. Administrative coercion consists in

applying measures of administrative responsibility to subjects of public-private partnership for violation of the rules of internal administrative and economic activity during the implementation of public-private partnership. In the field of public-private partnership in the security sector of Ukraine, intra-organizational methods that ensure proper organization and implementation of public-private partnership prevail, which include: planning; efficiency analysis; control; monitoring.

It was determined that administrative coercion as a method of public-private partnership in the security sector is used to ensure compliance with legislation through the application of administrative measures for violation of legislative requirements for the regulation of certain aspects of economic, budgetary and financial activities in order to encourage subjects of public-private partnership to fulfil their obligations connections in accordance with the requirements of the legislation.

It was determined that the state of emergency as a special legal regime in Ukraine is a temporary regime that is introduced to effectively respond to man-made, natural or socio-political emergencies that threaten the life, health of citizens or the constitutional order of the state.

Modern directions of public-private partnership during a state of emergency have been formed, which include: 1) attracting the resources of private entities to eliminate the consequences of emergency situations, including rescue operations, infrastructure restoration, and ensuring energy supply; 2) joint preparation and training in case of emergency situations to work out the coordination of actions between state bodies and private entities; 3) information exchange and communications; 4) expansion of cooperation tools in the field of security (creation of operational headquarters, joint management, protection of public order, cyber security measures, etc.).

It was revealed that security aspects are an integral part of the administrative-legal mechanism of public-private partnership in the security sector, especially during martial law. Ensuring the safety of critical infrastructure objects

is often the main subject of public-private partnership projects. A separate area of public-private partnership is the protection of confidential and critically important information from cyber threats and other forms of unauthorized access. The development of rapid responses to potential threats, including crisis management and evacuation plans, are essential to ensure security in martial law, a fairly frequent subject of public-private partnership projects.

Based on the analysis of foreign models of administrative and legal regulation of public-private partnership in the security sector, the general trends of public-private partnership regarding transparency of communication and focus on innovation and small business, as well as specific features in specific countries regarding the structure and mechanisms of interaction between public and private sub objects (Latvia, Germany, Austria), flexibility of legal regulation (USA), use of long-term contracts to ensure stability and predictability of public-private partnership (Lithuania), etc.

It was determined that the construction of the administrative-legal doctrine of public-private partnership in the security sector of the state should include:

- 1) analysis of the security sector as a sphere of public relations, within which public-private partnership is applied with the following components:
  - a) determination of public relations in the security sector, their content and participants;
  - b) toolkit of impact on public relations in the security sector in retrospect;
  - c) the state of regulatory and legal regulation of public relations in the security sector with an indication of the possibility of applying public-private partnership;
- 2) definition of the essence of public-private partnership as a model of interaction between the public and private sectors:
  - a) concepts and models of relations between the public and private sectors;
  - b) principles of public and private sector interaction;
  - c) public-private partnership as a form of interaction;
- 3) outline of the features of the use of public-private partnership in the security sector:
  - a) scope of application;
  - b) conditions and principles of application;
  - c) regulatory and legal support;
  - d) institutional support;
  - e) tools and procedures of regulation;
- 4) identifying the problems of implementing the national model of public-private

partnership in the security sector into the legal reality of the Ukrainian state: a) international standards; b) standards of the European Union; c) the practice of individual states; d) national archetypes.

It was found that the optimal model of administrative and legal regulation of public-private partnership in the security sector of Ukraine should include: 1) identification of challenges and opportunities of public-private partnership in the security sector of Ukraine; 2) development of strategic goals, which should be solved by a new model of administrative and legal regulation of public-private partnership in the security sector of Ukraine; 3) improvement of the legal framework for administrative and legal regulation of public-private partnership in the security sector of Ukraine; 4) implementation of pilot security projects within the framework of public-private partnership and their adaptation in real conditions.

The practical significance of the obtained results is that the theoretical provisions, conclusions and proposals set forth in the dissertation have already been applied and can be used in the future in the following areas:

- research activities – for the formation of the administrative-legal doctrine of public-private partnership in the security sector of Ukraine;
- legislative work – regarding the legislative improvement of the legal regulation of public-private partnership in the security sector of Ukraine;
- the educational process - during the preparation of textbooks, scientific and methodological literature and the teaching of educational courses "Administrative law", "Actual problems of administrative law", "Information law".

Keywords: administrative methods, administrative forms, administrative-legal doctrine, administrative-legal regulation, administrative-legal mechanism, security, martial law, public formations, public-private partnership, state of emergency, principles, security subjects.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

1. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки. Адміністративно-правове забезпечення функціонування сектору безпеки України: монографія за заг. наук. ред. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України В. Я. Настюка. Х.: «Мадрид», 2017. С. 537-587.

2. Мех Ю.В. Деякі питання адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства: засади методології. *Наукові перспективи*. 2023. № 12 (42). С. 539-548.

3. Мех Ю.В. Досвід державно-приватного партнерства в секторі безпеки країн ЄС. *Правова позиція*. 2022. № 2 (35). С. 156-159.

4. Мех Ю.В. Методологія державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: сучасний адміністративно-правовий погляд. *Наукові перспективи*. 2023. № 10 (40). С.615-625.

5. Мех Ю.В. Окремі питання запровадження проєктів державно-приватного партнерства в сфері електронного урядування. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 277-282.

6. Мех Ю.В. Побудова сучасної адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 13 (27). С.125-134.

7. Мех Ю.В. Процедурні питання реформування системи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. №12 (18). С.613-623.

8. Мех Ю.В. Сучасний погляд на адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С.300-303.

9. Мех Ю.В. Теоретико-методологічні засади основних принципів та функцій державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави. *Журнал східноєвропейського права*. 2023. № 117. С. 71-76.

10. Мех Ю.В. Цивільний контроль і цивільна служба з охорони громадського порядку та державного кордону та санітарно-епідеміологічного стану. *Держава та регіони*. 2022. №3. С.188-192.

11. Мех Ю.В. Юридичний погляд на концепції оптимальних моделей державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2023. № 80. Частина 1. С.500-505.

12. Мех Ю.В., Белєвцева В.В. Адміністративно-правовий механізм протидії корупційним деліктам як складова частина сектору безпеки держави. *Epistemological aspects of tort law transfiguration in the creation of anti-corruption legislation and its enforcement: Scientific monograph*. Ed. T. Kolomoiets. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. P.192-211.

13. Мех Ю.В., Головка В.Р., Горобець Д.Д. Адміністративний статус сучасних суб'єктів сектору безпеки держави. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 5. 2023. С. 726-730.

14. Мех Ю.В., Горобець Д.Д., Головка В.Р. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: основні принципи та форми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. № 74, частина 2. С. 224-231.

15. Мех Ю.В., Гуренко О.О. Структурна модель побудови служби зовнішньої розвідки України за зразком НАТО. *Форум Права*. 2021. № 70(5). С. 18-23.

16. Мех Ю.В., Киргізова В.С., Салієва К.А. Державно-приватне партнерство в механізмі протидії корупції в органах публічної влади. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. № 118. С. 91-99.

17. Мех Ю.В., Костенко В.Р., Самойлова А.Р. Зарубіжний досвід державно-приватного партнерства в секторі безпеки та напрями його запозичення для України. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 1 (29). С. 135-146.

18. Мех Ю.В., Уварова М.В. Поліцейські заходи примусу та превентивні заходи: умови та особливості застосування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №11. С.482-485.

19. Червякова О.Б., Мех Ю.В. Зобов'язання держави щодо захисту інформації про стан здоров'я пацієнтів: європейські стандарти та українські реалії. *Право і суспільство*. 2021. №1. С.158-168.

20. Boiko Iryna, Mekh Yuliia, Soloviova Olha, Somina Valentyna, Cherviakova Olena. Universal Human Rights and State Sovereignty. *International Journal of Criminology and Sociology*, 2020, 9. P. 3014-3022. (Наукометрична база Scopus).

21. Boiko Iryna, Soloviova Olha, Zyma Oleksandr, Somina Valentyna, Mekh Yuliia. Globalisation of administrative law in the context of modern challenges and threats. *Rivista di Scienze Giuridiche*. Indice № 3.2023. P. 259-276. (Наукометрична база Scopus).

22. Mekh Y. The role of public safety of individuals: harmonisation Ukraine legislation to international standards. *Leges si Viata*. 2015. № 10. P. 32-35.

23. Mekh Yuliia, Georgiievskiy Iurii, Ignatchenko Iryna, Maslova Iana, Kostenko Inesa. Public-Private Partnership in the Security Sector: Updating in the Conditions of Counteracting the COVID-19 and Armed Aggression in Eastern Ukraine. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 2022. Volume: 13. Issue: 37. P. 347–361. (Наукометрична база Web of Science).

24. Mekh Yuliia, Antonina Slavytska, Natalia Bilak, Yana Maslova, Iurii Georgiievskiy. Features of the Segmental Formation of Ukrainian Politics Under Martial Law. *Review of Economics and Finance*. Vol.21. 2023. P.286-294. (Наукометрична база Scopus).

25. Shevchuk Oleksandr, Maryniv Volodymyr, Mekh Yuliia, Shovkoplias Oleksandra, Saichuk Oksana. Aspects of legal regulation of the provision of medical services. *Revista Amazonia Investiga*. 2020. 9(27). P. 357-366. (Наукометрична база Web of Science).

26. Tsybulnyk Nelli, Zadoia Ivanna, Kurbatova Iryna, Mekh Yuliia. E-government within Public Administration. *Jurnal Cita Hukum*, [S.l.], v. 8, n. 3, dec. 2020. P. 471-488 (*Наукометрична база Web of Science*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

27. Мех Ю.В. Community policing як форма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення» (18-19 травня 2017 року). Харків: «Друкарня Мадрид», 2017. С. 54-57.

28. Мех Ю.В. Адміністративна правосуб'єктність окремих приватних партнерів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Правові засади діяльності правоохоронних органів*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної конференції (9-10 грудня 2021 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2021. С. 39-40.

29. Мех Ю.В. Бенчмаркінг як основа формування державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Кропивницький, 10 листопада 2020 року. Частина 1. Кропивницький, 2020. С.88-90.

30. Мех Ю.В. Громадський контроль за обігом публічних коштів: міф чи реальність? *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 листопада 2021 року. Частина 1. Кропивницький, 2021. С. 89-91.

31. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: окремі питання теорії. *Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2023 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С. 178-181.

32. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в механізмі забезпечення регіональної безпеки. Збірник наукових праць за матеріалами IV Міжнародного

науково-практичного круглого столу «Світ без корупції: міф чи реальність?» (4 жовтня 2017 року). Харків: «Точка», 2017. С.126-129.

33. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: особливості реалізації в умовах воєнного стану. *Правові засади діяльності правоохоронних органів*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (9-10 листопада 2023 року). С.105-110.

34. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство як інструмент реалізації права людини на безпеку. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15 листопада 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 170-173.

35. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство як принцип забезпечення кібербезпеки України. *Scientific development and achievements: Proceedings of the International Scientific Conference December 1, 2017 in the city St. Andrews, Scotland, UK / ed. for the production Holdenblat M.A. // NGO «European Scientific Platform» – Odessa, Printing House «Drukarik», 2017. Part 1. P.158-160.*

36. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство: окремі дискусійні положення щодо термінології. *Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2022 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2022. С. 70-72.

37. Мех Ю.В. До питання відповідальності бізнесу в державно-приватному партнерстві в секторі безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 15 квітня 2021 року. Ч.1. Кропивницький, 2021. С.43-45.

38. Мех Ю.В. До питання окремих форм реалізації державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної

конференції, м. Кропивницький, 17 листопада 2022 року. Ч.1. Кропивницький, 2022. С.74-76.

39. Мех Ю.В. До питання формування державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції *«Правова доктрина сектору безпеки України: актуальні питання сьогодення* (21 квітня 2017 року). Харків: «Точка». С. 33-36.

40. Мех Ю.В. Завдання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 24-25 жовтня 2019 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. С. 57-60.

41. Мех Ю.В. Окремі аспекти дефініції державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної конференції *«Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики»* (18 травня 2018 року). Харків: «Точка», 2018. С. 31-34.

42. Мех Ю.В. Окремі аспекти дослідження феномену державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: досвід України та Європейського Союзу. Збірник наукових праць за матеріалами VII Міжнародної науково-практичної конференції *«Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики»* (18-19 квітня 2019 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2019. С.189-193.

43. Мех Ю.В. Окремі питання відповідальності приватних партнерів як суб'єктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: тези допов. учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. (28 листопада 2019 р.). С.81-83.

44. Мех Ю.В. Окремі питання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах воєнного стану. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України*: матеріали міжнародної науково-

практичної конференції. м.Одеса, 20 жовтня 2023 р. Одеса: ОДУВС, 2023. С.314-316.

45. Мех Ю. Окремі питання змісту публічної служби в механізмі громадського впливу на впровадження реформ суб'єктів сектору безпеки України. *Публічна служба: нова архітектура та стратегії для деокупованих територій*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Всеукраїнського круглого столу (23 червня 2023 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С.97-103.

46. Мех Ю.В. Окремі питання реалізації проєктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах воєнного стану. *Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (26 січня 2024 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 60-63.

47. Мех Ю.В. Окремі питання становлення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України (організаційно-правовий аспект). *Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару, м.Харків, 23 трав. 2019 р./ редкол.: С.О. Гриненко (голов. ред.) та ін. Харків: Право, 2019. Вип. 10. С.28-32.

48. Мех Ю.В. Організаційно-правові питання формування моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Збірник наукових праць за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «*Правові засади діяльності правоохоронних органів*» (15 грудня 2017 року). Харків: «Точка», 2017. С. 18-21.

49. Мех Ю.В. Парадигма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення*: зб. наук. пр. за матеріалами III

Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Харків, 11-12 квіт. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 478-481;

50. Мех Ю.В. Правовий режим державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах пандемії COVID-19. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 квітня 2020 р. Ч. 1. Кропивницький, 2020. С. 125-127.

51. Мех Ю.В. Проблемні питання розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ.семінару (м. Харків, 26 травня 2017 р.). Харків: Право, 2017. Вип. 8. С. 43-47.

52. Мех Ю.В. Роль державно-приватного партнерства в забезпеченні мовної ідентифікації нації в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні питання функціонування державної мови в Україні*: матеріали V міжвищ. круглого столу, (25 січня 2024 р.). Харків: Право, 2024. С.40-42.

53. Мех Ю.В. Соціальна відповідальність суб'єктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів*: тези допов. учасн. Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 листопада 2019 р.). Київ: ФОП Маслаков, 2019. С.145-149.

54. Мех Ю.В. Спеціальні принципи державно-приватного партнерства: поняття та значення для сектору безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 20 квітня 2023 р. Ч.1. С.58-60.

55. Мех Ю.В. Суб'єкти державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні питання адміністративно-правової науки (до 95-річчя з дня народження Р. С. Павловського)*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 26 вересня 2019 р. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 71-74.

56. Мех Ю.В. Теоретичні підходи щодо поняття державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення* Збірник наукових праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12–13 квітня 2018 р.). Харків: «Точка», 2018. С. 47-49.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	33
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	49
1.1. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України як предмет дослідження адміністративно-правової науки.....	49
1.2. Методологія державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: сучасний адміністративно-правовий погляд.....	65
1.3. Принципи та функції як основні засади адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України	80
Висновки до розділу 1.....	97
РОЗДІЛ 2 ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	104
2.1. Сучасна модель адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.....	104
2.2. Адміністративно-правовий статус суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України	126
2.3. Громадські формування як елемент адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України	141
2.4. Адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України	161
2.5. Адміністративні методи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України	181
Висновки до розділу 2.....	204

РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДІЇ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ
РЕЖИМІВ..... 214

3.1. Особливості адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану..... 214

3.2. Особливості адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії воєнного стану..... 232

Висновки до розділу 3..... 247

РОЗДІЛ 4 ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-
ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ..... 253

4.1. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки..... 253

4.2. Пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України 267

4.3. Сучасна адміністративно-правова доктрина адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України 285

4.4. Наукова концепція щодо формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України 302

Висновки до розділу 4..... 318

ВИСНОВКИ 327

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 335

ДОДАТКИ 381

ВСТУП

Обґрунтування теми дослідження. Сьогодні Україна стикається з численними загрозами, які потребують інноваційних підходів та ефективних механізмів для їх вирішення. Сектор безпеки відіграє ключову роль у підтримці стабільності, правопорядку та захисті національних інтересів. Водночас в умовах воєнного стану в Україні виявила значні прогалини та недоліки у функціонуванні безпекового сектору, які вимагають негайного вирішення. Будь-який збройний конфлікт не тільки виснажує державні ресурси, але й створює нові загрози для громадської безпеки, що потребує залучення додаткових ресурсів та інноваційних підходів. У таких умовах державно-приватне партнерство стає важливим інструментом, що може забезпечити ефективну співпрацю між державними органами та приватними структурами, залучити додаткові фінансові, технологічні та людські ресурси для зміцнення національної безпеки.

Державно-приватне партнерство є потужним інструментом для підвищення ефективності та інноваційності у сфері безпеки. Проте, для реалізації потенціалу державно-приватного партнерства необхідно створити адекватний адміністративно-правовий механізм, який би забезпечив ефективну взаємодію між державними та приватними суб'єктами, враховуючи специфіку українського законодавства та міжнародний досвід.

Державно-приватне партнерство виступає ефективним інструментом в системі реагування на кризові ситуації. У сучасному світі, де безпекові загрози стають дедалі складнішими та багатовимірними, традиційні державні механізми часто виявляються недостатньо гнучкими та оперативними. Окремого захисту потребує критична інфраструктура, що є життєво важливою для функціонування держави та забезпечення належного рівня безпеки для громадян. Військові дії та кібератаки, спрямовані на об'єкти критичної інфраструктури, можуть призвести до катастрофічних наслідків, зокрема переривання постачання енергії, води, зв'язку та інших ключових послуг. У

такій ситуації державно-приватне партнерство відіграє ключову роль у захисті критичної інфраструктури. Приватний сектор має можливість інвестувати у новітні технології, системи захисту та відновлення, а також у підготовку фахівців, які здатні ефективно реагувати на загрози. Спільні зусилля держави та бізнесу сприятимуть підвищенню стійкості критичної інфраструктури та забезпеченню її безперебійного функціонування навіть в умовах кризи.

В Україні однією з основних проблем державно-приватного партнерства у секторі безпеки є недосконалість законодавчої бази. Відсутність чітко сформульованого нормативно-правового базису створює правові прогалини та ускладнює реалізацію спільних безпекових проєктів. Практичною перешкодою для розвитку державно-приватного партнерства у сфері безпеки є відсутність довіри між державними та приватними суб'єктами. Історичні та культурні фактори, бюрократичні перепони та ризик корупції часто призводять до недовіри з боку приватного сектору до державних органів, що ускладнює налагодження ефективної співпраці та взаємодії, які є критично важливими для успішного функціонування державно-приватного партнерства. Відповідно, ефективне впровадження державно-приватного партнерства у секторі безпеки вимагає подолання цих проблем шляхом вдосконалення законодавчої бази, підвищення рівня довіри між суб'єктами, забезпечення належного фінансування, узгодження цілей та пріоритетів, інтеграції сучасних технологій та створення ефективної системи координації та управління, що сукупно залежить від сформованості та оптимальності адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Сучасний концепт державно-приватного партнерства в Україні в переважній більшості розкрито в роботах вчених-економістів, зокрема, дисертації Г. Комарницької¹, М. Томич²,

---

¹ Комарницька Г.О. Активізування державно-приватного партнерства в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності: дис. докт. екон. наук за спец. 08.00.03. Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2019. 469 с.

² Томич М.І. Оцінювання та розвиток державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності: дис. докт. філос. за спец. 292 «Міжнародні економічні відносини». Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2022. 223 с.

Л. Шемаєвої³, та інших. Важливими також є новітні роботи щодо механізму публічного управління розвитком державно-приватного партнерства в Україні, серед яких праці В. Круглова⁴, С. Писаревського⁵, О. Шевчука⁶, та інших.

Спеціальні питання сучасної адміністративно-правової доктрини адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України розкривали у своїх наукових доробках низка вчених, до числа яких належать: В. Авер'янов, А. Бабенко, В. Бевзенко, П. Березовський, І. Біла, Н. Бондар, І. Брайловський, М. Віхляєв, М. Вороновська, В. Воротін, В. Головка, С. Гордієнко, Д. Горобець, С. Грищенко, Г. Грянка, С. Дембіцька, А. Домбровська, І. Доронін, К. Дорошкевич, І. Дубок, О. Задихайло, Г. Зайкіна, О. Зайчук, Л. Заморська, А. Заскалкін, В. Івасюк, Е. Іллічова, Н. Калашник, Т. Калита, М. Кельман, І. Килимник, А. Клочко, Є. Кобко, Ю. Коваль, Т. Коломоєць, В. Колпаков, Т. Коляда, О. Кочерев, О. Кузьменко, В. Ліпкан, О. Макаревич, А. Манжула, Р. Мельник, О. Миронець, Н. Мігай, Д. Мустафіна, В. Настюк, А. Неугодніков, К. Павлюк, І. Петрова, С. Пономарьов, О. Проневич, Т. Самофалова, В. Сичова, М. Смокович, Є. Соболев, С. Стеценко, В. Струкова, Т. Харченко, О. Червякова, С. Чуб, П. Шилепницький, Б. Шулюк, В. Юровська та інші.

Незважаючи на наявність окремих досліджень у сфері державно-приватного партнерства та безпеки, наукова спільнота ще не приділила достатньої уваги комплексному аналізу адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах сучасних викликів. Відсутність цілісного підходу до дослідження

---

³ Шемаєва Л.М. Державно-приватне партнерство як інструмент розвитку національної економіки: автореф. канд. екон. наук за спец. 08.00.03. Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, Харків, 25 с.2018.

⁴ Круглов В. В. Механізми державного регулювання розвитку державно-приватного партнерства в Україні: дис. докт. з держ. управл. за спец. 25.00.02. Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Харків, 2020. 479 с.

⁵ Писаревський С. В. Механізми управління державно-приватним партнерством у логістичному забезпеченні сил безпеки України: автореф. дис. ... к. держ.упр. : 25.00.02 - Механізми державного управління. 2022. 10 с.

⁶ Шевчук О. А. Державно-приватне партнерство в сфері інноваційного розвитку: дис. докт. філос. за спец. 281. Державний університет «Житомирська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2021. 175 с.

зазначеної проблематики ускладнює розробку ефективних правових інструментів, необхідних для забезпечення стабільного функціонування безпекового сектора та здатності держави ефективно реагувати на сучасні загрози, забезпечуючи національну безпеку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Вибрана тема дисертації зосереджена на реалізації основних положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р.; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015; Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020; Стратегії воєнної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 березня 2021 р. № 121/2021; Стратегії кібербезпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 серпня 2021 р. № 447/2021; Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р; плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі комплексного теоретичного та методологічного аналізу сучасних адміністративно-правових концепцій, принципів та механізмів, розробити оптимальну модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, враховуючи міжнародний досвід та специфіку національного законодавства, для підвищення ефективності та забезпечення надійного функціонування безпекового сектора в умовах сучасних викликів та загроз.

Для досягнення поставленої мети дослідження, передбачається вирішення наступних завдань:

- сформуувати ознаки державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;
- виявити методологію адміністративно-правового дослідження державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;
- розкрити принципи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;
- визначити поняття та елементи адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави;
- розкрити суб'єкти формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;
- визначити форми впливу громадських формувань на державно-приватне партнерство в секторі безпеки України;
- розкрити адміністративно-правові форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;
- сформуувати теоретичне розуміння адміністративних методів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;
- визначити моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану;
- сформуувати сутність адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії воєнного стану;
- проаналізувати зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки;
- визначити пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;
- розкрити побудову адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави;
- сформуувати оптимальну модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері формування доктрини, реалізації та вдосконалення адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

Методи дослідження. У дисертаційній роботі було використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів теоретичного та практичного спрямування. Застосування *діалектичного* методу дозволило сформулювати концепт державно-приватного партнерства як сукупності поглядів та ідей, що характеризуються безпековою сферою суспільних відносин (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 4.3). За допомогою методу *ретроспективного аналізу* була вироблена порівняно нова правова регламентація державно-приватного партнерства (підрозділи 1.1, 1.2, 4.3, 4.4). Метод *класифікації* застосовано щодо формування принципів та функцій як основних засад адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України (підрозділ 1.3).

Формально-юридичний метод став основою дослідження нормативно-правового забезпечення державно-приватного партнерства (розділи 2, 3, 4). *Системний* метод дозволив сформулювати зміст адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України (розділ 2). *Інструментально-правовий* метод застосовано щодо виділення адміністративних інструментів реалізації державно-приватного партнерства (підрозділи 2.4, 2.5, розділ 3). Метод *моделювання* використано для виділення ідеальних зв'язків, що супроводжують адаптацію взаємодії приватного сектору з публічними інституціями під час впорядкування суспільних відносин в секторі безпеки (розділи 2, 4). *Функціональний* підхід дозволив розкрити особливості адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії особливих правових режимів (розділ 3).

Методи *аналогії* та *порівняльно-правового аналізу* дозволили розкрити міжнародний та зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки (підрозділ 4.1). *Логіко-юридичний* метод використано при виділенні пріоритетних напрямів реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, та формуванні відповідної адміністративно-правової доктрини (підрозділи 4.2, 4.3). Метод *теоретико-правового прогнозування* дав можливість сформулювати наукову концепцію щодо формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України (підрозділ 4.4). *Соціолого-правовий* метод застосовано при проведенні авторського соціологічного опитування у сфері реалізації інструментів державно-приватного партнерства в Україні (додаток Б до дисертації).

Емпіричну базу дисертації складають узагальнення практичних даних та звітів діяльності Міністерства економіки України, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства оборони України, інших державних органів та приватних суб'єктів у сфері реалізації державно-приватного партнерства, а також аналітичні довідки та офіційні інтегровані звіти суб'єктів громадянського суспільства та міжнародних організацій, що стосуються укладення безпекових проєктів в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першою комплексною науковою розвідкою адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що поєднує теоретико-методологічні засади з практичними аспектами функціонування під час дії особливих правових режимів. У результаті проведення дослідження запропоновано низку нових висновків, положень та рекомендацій щодо формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, основними з яких є такі:

уперше:

– розкрито концептуальний зміст державно-приватного партнерства в секторі безпеки України як законодавчо закріпленого механізму взаємодії між державою, в особі її органів, та приватними суб'єктами, що спрямований на спільне здійснення проєктів у сфері безпеки, та регулюється нормами адміністративного та інших галузей права, використовує інструменти, виконує функції, та характеризується добровільністю, рівноправністю, нормативно-інституційною формалізацією відносин, спрямованістю на публічний інтерес, консолідацією ресурсів та розподілом відповідальності між учасниками для забезпечення національної безпеки, громадського порядку та захисту прав громадян;

– сформовано сутність організаційних форм як адміністративних форм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що полягає у здійсненні внутрішньо-методологічної, організаційно-правової, інформаційно-консультативної діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що спрямовано на оптимізацію та забезпечення ефективності співпраці між суб'єктами державного та приватного права в секторі безпеки;

– розкрито внутрішньо-організаційний метод державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – аналіз ефективності, як спеціальний адміністративний метод, що дозволяє забезпечити ефективність та доцільність партнерства для сторін, ідентифікувати потенційні ризики та розробити відповідні стратегії шляхом дослідження та оцінки фінансових, економічних, соціальних та екологічних наслідків партнерства;

– сформовано адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану як систему правових, організаційних та адміністративних заходів, спрямованих на залучення приватного сектору до спільних дій з державними органами для ефективного реагування на загрози національній безпеці, що забезпечує координацію й синергію ресурсів та можливостей держави з приватним

сектором для підтримання громадського порядку, нейтралізації загроз, відновлення інфраструктури та забезпечення стійкості держави в умовах надзвичайного стану;

– визначена сучасна адміністративно-правова доктрина державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що є комплексною системою правових норм, принципів та інститутів, яка ґрунтується на пріоритеті оборони та мобілізації ресурсів, й спрямована на забезпечення безпеки шляхом розширення співпраці між державними органами, військовими структурами, приватним сектором та громадськими організаціями до фінансування та реалізації оборонних проєктів, які адаптовані до мінливих військових, політичних, економічних умов;

– запропоновано прийняти Стратегію розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України на 2024–2027 роки як напрямок формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, метою якої має стати створення ефективної системи державно-приватного партнерства у секторі безпеки України, яка забезпечить швидку та якісну відбудову інфраструктури, зміцнення обороноздатності країни та підвищення ефективності використання державних та приватних ресурсів. Така стратегія розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має стати комплексним документом, спрямованим на створення сприятливих умов для залучення приватного капіталу до відбудови та зміцнення обороноздатності країни;

удосконалено:

– термінологічне розуміння методології адміністративно-правового дослідження державно-приватного партнерства в секторі безпеки України як системного підходу до вивчення правових механізмів та взаємодії між публічними та приватними суб'єктами, що включає використання загальнонаукових та спеціальних методів аналізу для виявлення правових норм, процедур та інструментів, що регулюють державно-приватне партнерство;

– положення щодо контрольної діяльності за дотриманням стану законності в сфері національної безпеки в рамках державно-приватного партнерства: 1) державно-приватне партнерство як інструмент контролю за діяльністю суб'єктів сектору безпеки, що ґрунтується на делегуванні окремих повноважень приватному партнеру, наданні доступу до інформації щодо сектору безпеки, можливості оцінювати відповідність дій суб'єктів сектору безпеки вимогам законодавства; 2) державно-приватне партнерство як форма залучення громадськості до контролю за діяльністю державних інституцій, що зумовлено незалежністю приватного партнера від державних органів, та прямою зацікавленістю приватного партнера в законності та ефективності діяльності суб'єктів сектору безпеки;

– ознаки адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, яке: 1) є наслідком трансформованого впливу держави на суспільні відносини щодо належного стану захищеності в державі; 2) здійснюється за допомогою спеціальних адміністративно-правових засобів (форм та методів), сукупність яких складає механізм адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 3) здійснюється з метою інституціоналізації державно-приватного партнерства як способу упорядкування публічно-владних відносин в секторі безпеки; 4) наслідком упорядкування є встановлення прав та обов'язків для учасників адміністративно-правових відносин, що задіяні в державно-приватному партнерстві обраного сектору впливу;

– положення щодо ролі громадських формувань як складових адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що забезпечують прозорість, підзвітність, та ефективність реалізації безпекових проєктів, та сприяють формуванню сприятливого середовища для співпраці між державою та приватним сектором, виражаючи відповідний правовий вплив у формах непрямого посередництва, функціях формування політики, громадського контролю, адвокації та захисті

інтересів, функціях розвитку професійних кадрів та підвищення кваліфікації, інституційної підтримки;

отримали подальшого розвитку:

– положення щодо необхідності в післявоєнний період утворення окремого центрального органу виконавчої влади, що забезпечує та реалізує державну політику в сфері національної безпеки – Міністерства з питань національної безпеки, серед завдань якого виокремлюватимуться: забезпечення формування та реалізації державної політики з питань захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу, життєво важливих національних інтересів; здійснення в установленому порядку координації діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування з питань забезпечення національної безпеки; забезпечення прав службових та посадових осіб державних органів, які виконують повноваження з забезпечення національної безпеки; вироблення порядку застосування заходів, які спрямовані на забезпечення національної безпеки;

– практичні положення стосовно запровадження сучасних цифрових технологій та інструментів управління як об'єкту основних безпекових проєктів державно-приватного партнерства, що має стати невід'ємною частиною процесу подальшого післявоєнного відновлення, з впровадженням механізму спрощеного прийняття рішень та скорочення строків підготовки безпекових проєктів, що забезпечить їх прозорість та ефективність, сприятиме залученню інвестицій та підвищенню довіри бізнесу та громадян до управлінського сектору;

– методологічні засади адаптації зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки щодо набуття превалюючого значення в суспільно значущих сферах, зокрема в оборонному секторі, з урахуванням вимог дотримання інформаційної безпеки, а також запозичення досвіду держав-членів ЄС у сферах охорони здоров'я, будівництва громадських будівель та реконструкції доріг, що передбачає

укладання концесійних договорів тривалої дії, що виявлено особливо важливим для впровадження в Україні в подальший в післявоєнний період;

– пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України щодо: 1) забезпечення прозорості та відкритості державно-приватного партнерства; 2) забезпечення відсутності достатніх інвестицій у сектор безпеки; 3) забезпечення ефективності безпекових проєктів державно-приватного партнерства; 4) усунення прогалин та недосконалості нормативно-правової бази державно-приватного партнерства; 5) підвищення професійності кадрів державно-приватного партнерства; 6) удосконалення забезпечення міжнародного та міждержавного співробітництва.

Особистий внесок здобувача. Дисертація підготовлена її автором самостійно. В наукових працях, опублікованих у співавторстві, є значний внесок здобувача. Зокрема, у роботах: у співавторстві з Белєвцевою В.В. опубліковано розділ «Адміністративно-правовий механізм протидії корупційним деліктам як складова частина сектору безпеки держави» у монографії «Epistemological aspects of tort law transfiguration in the creation of anti-corruption legislation and its enforcement» – автором розроблено загальну концепцію роботи, досліджено складові адміністративно-правового механізму протидії корупції як загрози національній безпеці; Мех Ю.В., Головка В.Р., Горобець Д.Д. Адміністративний статус сучасних суб'єктів сектору безпеки держави – автором розроблено загальну концепцію статті, проаналізовано статус суб'єктів державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану; Мех Ю.В., Горобець Д.Д., Головка В.Р. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: основні принципи та форми – автором розроблено загальну концепцію статті, визначено форми державно-приватного партнерства; Мех Ю.В., Гуренко О.О. Структурна модель побудови служби зовнішньої розвідки України за зразком НАТО – автором розроблено загальну концепцію статті, досліджено адміністративно-правовий статус служби; Мех Ю.В., Киргізова В.С., Салієва К.А. Державно-приватне партнерство в механізмі

протидії корупції в органах публічної влади – автором розроблено загальну концепцію статті, досліджено питання державно-приватне партнерство в механізмі протидії корупції; Мех Ю.В., Костенко В.Р., Самойлова А.Р. Зарубіжний досвід державно-приватного партнерства в секторі безпеки та напрями його запозичення для України – автором розроблено загальну концепцію статті, досліджено досвід державно-приватного партнерства ЄС; Мех Ю.В., Уварова М.В. Поліцейські заходи примусу та превентивні заходи: умови та особливості застосування – автором розроблено загальну концепцію статті, особливості застосування заходів примусу; Червякова О.Б., Мех Ю.В. Зобов'язання держави щодо захисту інформації про стан здоров'я пацієнтів: європейські стандарти та українські реалії – автором досліджено питання взаємозв'язку безпеки громадянина та захисту інформації про стан здоров'я пацієнтів; Boiko Iryna, Mekh Yuliia, Soloviova Olha, Somina Valentyna, Cherviakova Olena. Universal Human Rights and State Sovereignty – автором проаналізовано міжнародну та європейську практики закріплення універсальних прав людини і громадянина; Boiko Iryna, Soloviova Olha, Zyma Oleksandr, Somina Valentyna, Mekh Yuliia. Globalisation of administrative law in the context of modern challenges and threats – автором досліджено питання безпеки як складової частини предмету адміністративного права; Mekh Yuliia, Georgiievskiyi Iurii, Ignatchenko Iryna, Maslova Iana, Kostenko Inesa. Public-Private Partnership in the Security Sector: Updating in the Conditions of Counteracting the COVID-19 and Armed Aggression in Eastern Ukraine – автором розроблено загальну концепцію статті, досліджено особливості державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану; Mekh Yuliia, Antonina Slavytska, Natalia Bilak, Yana Maslova, Iurii Georgiievskiyi. Features of the Segmental Formation of Ukrainian Politics Under Martial Law – автором розроблено загальну концепцію статті, досліджено питання державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану; Shevchuk Oleksandr, Maryniv Volodymyr, Mekh Yuliia, Shovkopliias Oleksandra, Saichuk Oksana. Aspects of legal regulation of the provision of medical services – автором досліджено питання

суб'єктів надання медичних послуг; Tsybulnyk Nelli, Zadoia Ivanna, Kurbatova Iryna, Mekh Yuliia. E-government within Public Administration – автором досліджено питання змісту сучасного стану електронного урядування.

Наукові ідеї та розробки, що належать співавторам, у дисертаційному дослідженні не використовувалися. Наукові результати та висновки, які виносилися на захист кандидатської дисертації, повторно на захист не виносяться.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, використовуються та можуть бути використані в:

– *науково-дослідній діяльності* – для формування адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки України (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *законотворчій роботі* – щодо законодавчого вдосконалення правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;

– *сфері практичної діяльності* – для застосування правових норм, якими регламентуються взаємовідносини між державою та громадянами з приводу реалізації державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, науково-методичної літератури та викладання навчальних курсів «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права», «Інформаційне право» (довідка про впровадження Центральноукраїнського державного університету ім. В. Винниченка).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, оприлюднено та обговорено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах, а саме: «Правова доктрина сектору безпеки України: актуальні питання сьогодення (м. Харків, 21 квітня 2017 р.); «Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації

та правового забезпечення» (м. Харків, 18-19 травня 2017 р.); «Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 26 травня 2017 р.); «Світ без корупції: міф чи реальність?» (м. Харків, 4 жовтня 2017 р.); «Scientific development and achievements» (December 1, 2017); «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 15 грудня 2017 р.); «Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення» (м. Харків, 12-13 квітня 2018 р.); «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (м. Харків, 18 травня 2018 р.); «Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення» (м. Харків, 11-12 квітня 2019 р.); «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (м. Харків, 18-19 квітня 2019 р.); «Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 23 травня 2019 р.); «Актуальні питання адміністративно-правової науки (до 95-річчя з дня народження Р. С. Павловського)» (м. Харків, 26 вересня 2019 р.); «Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні» (м. Чернівці, 24-25 жовтня 2019 р.); «Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві» (м. Харків, 15 листопада 2019 р.); «Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів» (м. Київ, 22 листопада 2019 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 28 листопада 2019 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 17 квітня 2020 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 10 листопада 2020 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 15 квітня 2021 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства»: м. Кропивницький, 17 листопада 2021 р.); «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 9-10 грудня 2021 р.); «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (м. Харків, 19-20 травня 2022 р.); «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 17 листопада 2022 р.); «Актуальні проблеми національного

законодавства» (м. Кропивницький, 20 квітня 2023 р.); «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (м. Харків, 27–28 квітня 2023 р.); «Публічна служба: нова архітектура та стратегії для деокупованих територій» (м. Харків, 23 червня 2023 р.); «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (м. Одеса, 20 жовтня 2023 р.); «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (м. Харків, 9-10 листопада 2023 р.); «Актуальні питання функціонування державної мови в Україні» (м. Харків, 25 січня 2024 р.); «Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану» (м. Харків, 26 січня 2024 р.).

Публікації. Основні положення, висновки і пропозиції дисертації висвітлено у двох розділах колективних монографій, 24 наукових статтях, з яких 17 статей опубліковано у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, 1 стаття – у періодичному науковому виданні іншої держави (Республіка Молдова), 6 статей – в наукових зарубіжних виданнях, що включені до наукометричних баз Scopus та Web of Science, а також у 30 тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, що містять чотирнадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 400 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 390 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

1.1. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України як предмет дослідження адміністративно-правової науки

Одним із основних напрямів трансформації економіки України на сучасному етапі є подальше реформування системи управління економікою. Дійовим засобом підвищення ефективного функціонування державної власності є розвиток партнерських відносин держави та бізнесу, що дозволить залучити в державний сектор економіки додаткові ресурси, насамперед інвестиції. У такій системі відносин відбувається об'єднання ресурсів і потенціалів держави і бізнесу, що сприяє підвищенню ефективності використання наявних ресурсів, розподілу ризиків між державним і приватним сектором та їх мінімізації. В Україні розвиток партнерських відносин держави і бізнесу знаходиться на початковій стадії, зокрема не сформовано інститути та інституціональне середовище державно-приватного партнерства [201, с. 10-19].

Взаємодія інститутів держави, бізнесу та громадянського суспільства здійснюється шляхом застосування різних форм і методів, зокрема за допомогою державно-приватного управління, яке поширене у світовій практиці і вважається більш результативним, ніж суто державне. Держава має владні повноваження визначати цілі і завдання розвитку, надавати дозвіл на здійснення діяльності в межах власної компетенції представникам приватного сектору, приймати необхідні нормативно-правові акти тощо. Приватному управлінню властиві гнучкість, мобільність, швидкість прийняття рішень, здатність до запровадження інновацій. Більшість розвинутих країн поєднали найкращі риси державного й приватного

управління, застосовуючи механізм державно-приватного партнерства [61, с. 139-149].

Багато проблем у сфері реалізації взаємних інтереси держави і бізнесу, зокрема питання низької інвестиційної привабливості того чи іншого сектору економіки, чи окремого інвестиційного проєкту знаходяться не в економічній чи правовій площині, а у політичній. Найпершим кроком має бути проголошення принципів партнерства на політичному рівні. Держава на вищому політичному рівні має оголосити необхідність, можливість і готовність розвитку такого партнерства. Держава має визнати, що державно-приватне партнерство є ефективною формою взаємовідносин влади і бізнесу в економічній і інших сферах суспільної діяльності, спрямованих на забезпечення поступального розвитку суспільства. При цьому повинні бути чітко визначені мета такого співробітництва, сфера його дії, а також принципи, на яких воно здійснюватиметься [201, с. 10-19].

Хоча влада визначила державно-приватне партнерство (далі – ДПП) одним з ключових механізмів реалізації політики модернізації економіки України, на початковій стадії перебувають вирішення важливих соціально-економічних проблем, упровадження партнерських відносин інститутів держави, бізнесу та громадянського суспільства в нашій країні [61, с. 139-149].

Разом з тим, взаємодія держави з приватними підприємцями, створення стійких партнерських відносин між ними ускладнюється недостатньою пропрацьованістю економічно-інституційних основ цієї взаємодії, питань перерозподілу прав власності, які виникають у процесі реалізації проєктів у рамках відносин державно-приватного партнерства, поспішністю прийняття адміністративних рішень щодо створення ДПП без докладного опрацювання його моделі і механізму. Нечітке уявлення про фінансові джерела, потенційні ризики й очікувану ефективність від реалізації проєктів у ряді випадків призводять до неефективного використання державних ресурсів і втрати бізнесом зацікавленості в участі у ДПП [28, с. 3].

Протягом першої половини ХХ-го століття публічне адміністрування (public administration) розвивалося скоріше як політична наука та було відірване від реального управління. Тому спроби використання в публічній сфері впливу управління на об'єктивні закони ринку відображаються в новітній теорії управління в якості «нового публічного управління». У ній застосування терміну «публічно-приватне партнерство» за своїм змістовним наповненням характеризує залучення приватно-бізнесового сектору до розв'язання суспільно значущих проблем, які відносяться до компетенції держави як публічного суб'єкта управління [37, с. 95-102; 122, с. 65].

Сучасні управлінські моделі мають співвідноситися з публічністю, враховувати аспекти, пов'язані з політикою, законом і громадянським суспільством. В європейських країнах зміна форм державного управління через залучення публічної сфери була викликана потребою інтенсифікувати та інтегрувати процеси і процедури щодо ефективності прийняття та реалізації суспільних і важливих завдань. У цьому значенні публічність спрямована на дієвість управлінських рішень та досягнення суспільного результату [37, с. 95-102].

Сьогодні робиться акцент на збереженні ролі та впливу на економіку адміністративних механізмів, за наявності багатьох думок щодо зростання ролі недержавного господарського сектору. Тут мова йде не про публічне партнерство, а про публічне адміністрування як процес досягнення національних ідей та економічних цілей шляхом організації діяльності публічної сфери з переважною роллю виконавчих органів влади й органів місцевого самоврядування [37, с. 95-102; 22].

Відповідно, виникає питання, чи належить державно-приватне партнерство в секторі безпеки України до предмету дослідження адміністративно-правової науки? Одними з найважливіших чинників поділу системи права на окремі галузі є наявність предмета та методу правового регулювання. Адміністративне право має окремий предмет та сукупність методів, за допомоги яких вказана галузь права здійснює свій регулюючий

вплив на суспільні відносини. Предмет адміністративного права – це сукупність суспільних відносин, які регулюються нормами адміністративного права. Іншими словами, це те, що вивчає адміністративне право. Слід зазначити, що ставлення до предмета адміністративного права значною мірою залежить від ставлення до самого адміністративного права [318, с. 20-26].

Правові відносини виникають виключно між людьми як різновид найбільш важливих суспільних відносини. Ці відносини можуть бути як публічними, так і приватно-правовими. Основною приватно-правових відносин є цивільне право, а публічно-правових – адміністративне право. Предмет правового регулювання визначає: що регулюється правом? Новітні відносини, що складають предмет адміністративного права окреслюється: 1) відносинами, що виникають у зв'язку із забезпеченням публічною адміністрацією прав і свобод та законних інтересів приватних осіб у процесі надання адміністративних послуг; 2) адміністративною діяльністю публічної адміністрації щодо здійснення виконавчої та розпорядчої (публічної управлінської) діяльності: а) у процесі виконавчої діяльності публічна адміністрація забезпечує публічне виконання законів на території всієї держави; б) розпорядча діяльність полягає в ухваленні суб'єктами публічної адміністрації підзаконних нормативно-правових актів на основі та з виконання законів. Відповідно, предметом адміністративного права України є суспільні відносини, які виникають між суб'єктами публічної адміністрації та приватними особами. За змістом предмет адміністративного права складається з надання адміністративних послуг і здійснення виконавчої та розпорядчої діяльності публічною адміністрацією [4, с. 23–24].

Загалом, на наш погляд, державно-приватне партнерство в секторі безпеки України належить до предмету дослідження адміністративно-правової науки з огляду на:

1) ДПП відповідає предмету адміністративного права (адміністративне право регулює суспільні відносини, які виникають між суб'єктами публічної

адміністрації та приватними особами, відповідно ДПП в секторі безпеки передбачає співпрацю між державними органами (суб'єктами публічної адміністрації) та приватними суб'єктами);

2) при реалізації ДПП використовуються інструменти адміністративного права;

3) ДПП реалізує функції адміністративного права та забезпечує реалізацію цих функцій;

4) ДПП врегульовується нормами адміністративного права.

Оскільки співпраця між державою та приватним сектором вперше виникла саме в практиці зарубіжних країн, у вітчизняній літературі існують розбіжності щодо того яким чином перекладати термін «public-private partnership» (PPP) з англійської мови. Щодо країн СНД, то термін «public-private partnership» можна перекласти як «публічно-приватне партнерство», або як «державно-приватне партнерство». Такі розбіжності в перекладі пов'язані з тим, що слово «public» в зарубіжних країнах зазвичай розуміється ширше, ніж «державний». Слово «public» означає не тільки сукупність центральних, муніципальних органів влади, а також різноманітні недержавні органи та установи (наприклад, громадські організації). Науковці з СНД у своїх працях зазвичай використовують поняття «державно-приватне партнерство», хоча дехто з фахівців все ж стверджує, що термін «публічно-приватне партнерство» є більш коректним для відображення змісту партнерської взаємодії держави та бізнесу [203]. На нашу думку, в даній статті більш доречним є використання терміну «державно-приватне партнерство», оскільки саме в такому вигляді його закріплює законодавство України.

У науковій літературі партнерство інститутів держави, бізнесу та громадянського суспільства визначають по-різному: трапляються такі поняття, як «публічно-приватне партнерство», «державно-приватне партнерство», «приватно-державне партнерство». Значна частина науковців ці поняття вживає як синоніми, що відповідають англійському терміну

«Public-Private Partnership», пояснюючи це особливістю перекладу іношомовних джерел. Разом з тим все більше авторів розглядає «публічно-приватне партнерство» і «державно-приватне партнерство» як окремі взаємовиключні поняття, вживання яких пов'язане з роллю та функціями держави в суспільстві. Змістове використання цих понять залежить від моделі та культури державного управління [61, с. 139-149].

У вітчизняній та зарубіжній літературі, законодавстві існує велика кількість визначень поняття державно-приватного партнерства. І. Брайловський виділяє 3 основні напрямки підходів для пояснення даного поняття, а саме: організаційно-правовий, функціонально-фінансовий та мікроекономічний [30, с. 82]. Оскільки в даній статті акцент робиться саме на правових засадах державно-приватного партнерства, то доцільно обґрунтувати саме організаційно-правовий підхід до визначення поняття державно-приватного партнерства. Так, вчений надає наступне визначення: державно-приватне партнерство – юридично закріплена форма взаємодії між державою і приватним сектором щодо об'єктів державної і муніципальної власності, а також послуг, що надаються державними і муніципальними органами, установами, підприємствами з метою реалізації суспільно-значущих проєктів у широкому спектрі видів економічної діяльності [30]. Відмінною рисою даного визначення є наведений перелік об'єктів, щодо яких здійснюється державно-приватне партнерство, однак вони перелічені досить абстрактно.

М.В. Вілісов під державно-приватним партнерством розуміє правовий механізм узгодження інтересів та забезпечення рівноправ'я держави та бізнесу в рамках реалізації економічних проєктів, спрямованих на досягнення цілей державного управління [177].

Д.М. Амуноц розглядає державно-приватне партнерство як специфічну, різних видів форму взаємодії держави та приватного сектору в сфері економіки, основоположною рисою якого є збалансованість інтересів, прав та обов'язків сторін у процесі його реалізації [22]. Науковець дуже точно

виділяє «збалансованість інтересів, прав та обов'язків» сторін державно-приватного партнерства, оскільки насправді кожен з партнерів прагне здобути власну вигоду від проєкту, з чим і пов'язана наявність відповідних прав та обов'язків. І саме завдяки досягненню балансу між інтересами, правами та обов'язками сторін такої співпраці можливо досягти ефективної взаємодії.

Звернемо увагу на те, що в усіх вище наведених визначеннях є суттєвий недолік: науковці зазначають, що державно-приватне партнерство реалізується саме в секторі економіки, однак економіка є не єдиною галуззю, де може відбуватись такого роду взаємодія між державою та приватними партнерами. Так, до сфери здійснення державно-приватного партнерства в Україні також належать надання послуг у сфері охорони здоров'я, освітніх послуг, а також управління пам'ятками архітектури та культурної спадщини [230]. Саме тому у визначеннях даного юридичного терміну доцільніше було б вживати словосполучення «в різних галузях (сферах) суспільного життя».

Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI державно-приватне партнерство – співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому Законом України «Про державно-приватне партнерство» та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним Законом України «Про державно-приватне партнерство» [230].

І. П. Дубок визначає, що державно-приватне партнерство – сучасний механізм, застосування якого сприятиме розвитку України, значному зменшенню витрат з Державного бюджету України та місцевих бюджетів, особливо в умовах військових дій та економічної кризи. Раціональне використання механізмів державно-приватного партнерства поряд з іншими механізмами державного регулювання дасть змогу створити умови для зміцнення економічного і політичного суверенітету України, підвищення її міжнародного авторитету, інвестиційної привабливості [61, с. 139-149].

На думку К. В. Павлюк, в широкому розумінні трактування поняття державно-приватного партнерства включає конструктивну взаємодію держави, приватного сектору, громадянських інститутів в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах суспільної діяльності. У зв'язку з цим державно-приватне партнерство можна розглядати як суспільно-приватне партнерство, визначаючи його як конструктивне співробітництво держави, суб'єктів підприємницької діяльності і громадянських інститутів в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах суспільної діяльності для реалізації суспільно значимих проектів на засадах пріоритетності інтересів держави, її політичної підтримки, консолідації ресурсів сторін, ефективного розподілу ризиків між ними, рівноправності і прозорості відносин для забезпечення поступального розвитку суспільства [201, с. 10-19].

П. І. Шилепницький сформував, що державно-приватне партнерство – це відносини, які виникають між державою в особі уряду, органів державної влади та самоврядування, державних установ, підприємств, організацій, з одного боку, а з другого боку – з приватним сектором в особі суб'єктів господарювання недержавної форми власності, громадськими організаціями, місцевими спільнотами з приводу перерозподілу повноважень щодо створення інфраструктури загального користування, виробництва товарів та надання послуг, які традиційно вважалися монополією держави, врегулювання між сторонами в зв'язку з цим таких питань: розподіл

відповідальностей, ризиків, зобов'язань щодо фінансового забезпечення, проектування, будівництва, утримання, експлуатації, права власності, участь в управлінні та розподілі прибутку, що базується на принципах рівності, відкритості, недискримінації, змагальності, підвищення ефективності та мінімізації ризиків і витрат [351, с. 187-194].

Досить комплексно Д. В. Мустафіна визначає, що ДПП являє собою взаємовигідне співробітництво між державою, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування та суб'єктами підприємницької діяльності, крім державних і комунальних підприємств, а також іншими організаціями, що функціонують відповідно до чинного законодавства, (приватні партнери) в соціально-економічній сфері, спрямоване на реалізацію важливих соціально- економічних проектів на принципах пріоритетності інтересів державних партнерів, їхньої політичної й економічної підтримки, об'єднання ресурсів сторін, справедливого розподілу ризиків між ними, рівноправності і прозорості відносин на договірній основі або шляхом створення юридичної особи, або іншим шляхом відповідно до чинного законодавства, з метою досягнення кращих результатів функціонування та/або підвищення якості виробленої продукції (товарів)/ робіт, що виконуються (послуг, що надаються), та/або отримання прибутку, та/або досягнення іншого неекономічного ефекту відповідно до вимог чинного законодавства [181, с. 172].

На нашу думку, під державно-приватним партнерством необхідно розуміти закріплений на законодавчому рівні механізм взаємодії між державним та приватним сектором, що передбачає спільне здійснення ними проектів в різних сферах суспільного життя з метою реалізації функцій держави, а також ґрунтується на відповідних принципах.

За своїм змістом, державно-приватне партнерство в секторі безпеки України є формою партнерського співробітництва між державним та приватним сектором, що спрямовано на забезпечення безпеки та стійкості країни шляхом добровільного укладення та реалізації стратегічних проектів,

які передбачають спеціальне фінансування, розподіл ризиків та баланс ресурсів, та сприяють підвищенню ефективності боротьби з загрозами безпеки, забезпеченню національної безпеки та громадського порядку та захисту прав громадян.

Відносно особливостей державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, то є деякі особливості, що роблять проекти державно-приватного партнерства унікальними порівняно з іншими формами співробітництва між державою та приватним сектором. Зокрема, згідно Закону України «Про державно-приватне партнерство» до ознак державно-приватного партнерства належать: 1) створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт та технічне переоснащення) об'єкта державно-приватного партнерства та/або управління (користування, експлуатація, технічне обслуговування) таким об'єктом; 2) довготривалість відносин (від 5 до 50 років); 3) передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства; 4) внесення приватним партнером інвестицій в об'єкт державно-приватного партнерства. Всі інвестиційні проекти, що відповідають ознакам державно-приватного партнерства, мають бути реалізовані лише із застосуванням вимог Закону України «Про державно-приватне партнерство» [230].

І. П. Дубок пропонує додати ще кілька ознак, які відрізняють проекти в рамках ДПП від інших форм відносин держави і приватного бізнесу: реалізація проектів, які мають важливе суспільне значення; реалізація проекту на конкурентній основі, коли для відбору приватного партнера проводиться конкурс; розподіл відповідальності між державним та приватним партнерами, коли державний партнер зосереджує увагу на визначенні цілей, якості послуг, ціновій політиці, моніторингу виконання проектів, тобто виконує регулюючу та координуючу функцію, а приватний безпосередньо реалізує проект [61, с. 139-149].

І. А. Брайловський визначив, що основною метою виникнення державно-приватного партнерства є фінансування капіталомістких або малоприбуткових галузей економіки. Особливості державно-приватних партнерств у порівнянні з іншими механізмами фінансування полягають у тому, що партнери переслідують різні цілі, вирішують свої конкретні завдання, сторони мають різні мотивації. Держава зацікавлена в зростанні обсягів і поліпшенні якості надаваних послуг інфраструктурних і соціально орієнтованих галузей населенню і економічним агентам. Приватний сектор прагне стабільно одержувати і збільшувати прибуток. Причому стратегічно мислячий бізнес вибудовує свої пріоритети в першу чергу не просто під розмір прибутків, а в інтересах стійкості одержання доходів від проєктів. При цьому обидві сторони зацікавлені в успішному здійсненні проєктів у цілому. Проєкти ДПП найчастіше полегшують вихід на світові ринки капіталів, активізують залучення іноземних інвестицій у реальний сектор економіки. Особливе значення ДПП має для економіки регіонів, де на його основі відбувається розвиток місцевих ринків капіталу, товарів і послуг. Основною перевагою ДПП у порівнянні з іншими видами договірних відносин між органами влади та приватним сектором є оптимальний розподіл повноважень щодо контролю над спільною діяльністю по наданню послуг населенню, в результаті якої буде досягнутий бажаний результат для обох сторін. Це досягається шляхом договірного узгодження ролей, ризиків і винагород та отримання стимулів для якісного надання послуг і, одночасно, використання гнучких підходів для досягнення бажаних результатів. Основною перевагою ДПП для приватного сектора є те, що він отримують можливість для інвестицій у ті галузі соціально-економічного життя країни, які раніше вважалися сферою державних капіталовкладень і, таким чином, розширюють свої інвестиційні можливості. Основними причинами, які спонукають державу до здійснення проєктів ДПП, є переваги, пов'язані з підвищенням ефективності, зменшенням часу впровадження проєктів, активним залученням інновацій і, зрештою, забезпеченням вищої продуктивності у

сфері надання громадських послуг шляхом створення конкурентного середовища [26, с. 52–54].

П. І. Шилепницький виділяє такі загальні характеристики державно-приватних партнерств. По-перше, партнерство включає два чи більше учасників, принаймні один з яких є державним, а інший – з приватного сектора бізнесу. По-друге, в державно-приватному партнерстві кожен учасник є головним; зокрема, кожен з них має право вести оборудки від свого імені. По-третє, партнерство утворює тривалі й стабільні відносини між учасниками. Четвертою рисою можна назвати те, що кожен з учасників приносить щось до партнерства. Це можуть бути як матеріальні, так і нематеріальні цінності. І насамкінець, державно-приватні партнерства передбачають існування розподіленої відповідальності за результати чи діяльність. Це відрізняється від інших відносин між державним та приватним секторами, в яких державний сектор утримує контроль над політичними рішеннями після отримання поради в організаціях приватного сектора [351, с. 187-194].

Державно-приватне партнерство, при всьому своєму розмаїтті форм і моделей, з позиції А. Заскалкіна, характеризується наступними ознаками:

1. Особливий склад суб'єктів державно-приватного партнерства: сторони партнерства повинні бути представлені як державним, так і приватним сектором, недержавним сектором, що включає в себе як корпоративний, так і некомерційний (громадський) сектора.
2. Інституційний характер відносин: відносини чи домовленості між його учасниками фіксуються в офіційних документах (договорах, угодах та ін.), причому як в рамках цивільно-правових відносин, так і поза ними. Тобто, відносини можуть фіксуватися як у контрактній формі, так і у формі угод про співпрацю, не пов'язаних з виникненням цивільно-правових зобов'язань.

З іншого боку, інституціональний характер відносин передбачає наявність горизонтальних зв'язків між учасниками партнерства і, в ряді випадків, наявність спеціальних, власне партнерських, структур, вбудованих в загальну

структуру партнерських зв'язків. Таким чином, мова йде про інтеграцію ресурсів і дій суб'єктів різної інституційної належності в рамках спільних структур або контрактних відносин. 3. Взаємовідносини сторін повинні мати партнерський, тобто рівноправний характер, передбачати різноманітні і ефективні механізми врегулювання конфліктів і вирішення суперечок. 4. Сторони державно-приватного партнерства повинні мати загальні цілі і переслідувати чітко певний публічний інтерес. Це означає, що спільні цілі та інтереси учасників партнерства повинні бути ясно ідентифіковані з державної точки зору, тобто пов'язані з конкретними цілями та функціями держави. Крім цього, для проектів у рамках державно-приватного партнерства, як правило, характерна середньо-і довгострокова орієнтація. 5. Партнери повинні консолідувати свої ресурси для досягнення спільних цілей, а також розподілити між собою витрати і ризики (згідно взаємним юридично зафіксованим домовленостями). Такого роду консолідація передбачає обмін сторонами державно-приватного партнерства не тільки матеріальними ресурсами (фінансами, роботами, послугами), але й інформаційними ресурсами (зокрема, ідеями, підходами та ін.). 6. Відносини державно-приватного партнерства – це відносини, що носять правовий характер, навіть в тому випадку, коли ці відносини не врегульовані законодавчо. Дана ознака покликана відмежувати відносини партнерства від інших, не партнерських, у тому числі протиправних, способів взаємодії. Сам принцип партнерства, виступаючи принципом взаємодії держави, бізнесу і в цілому громадянського суспільства в ряді сфер, дозволяє суперечність між ринковою (відповідно, приватно-правовою) формою побудови відносин держави і приватних осіб (націленістю останніх на витяг прибутку), з однієї сторони, і публічними інтересами з іншого боку. При цьому, залучаючи ресурси приватного сектора і наділяючи приватних підприємців відповідними правами, держава опосередковано виконує властиві їй йому функції і вирішує довгострокові завдання свого економічного і соціального розвитку [70, с. 12-20].

На наш погляд, можна сформувати наступні ознаки державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

1) особливий склад учасників. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України передбачає співпрацю між державними органами (зокрема, Міністерством оборони, МВС, Службою безпеки України тощо) та приватними суб'єктами, що спеціалізуються на безпекових технологіях, послугах та інфраструктурі;

2) нормативно-інституційний характер відносин. Відносини між учасниками ДПП в секторі безпеки формалізуються через договори та угоди, що є офіційно визнаними, задокументованими та складеному у відповідному порядку;

3) добровільний характер. Учасники вступають у такі правовідносини добровільно та рівноправно, що відповідно забезпечує ефективну взаємодію та дозволяє мінімізувати конфлікти;

4) публічний інтерес. Цілі такого партнерства мають чіткий публічний інтерес, спрямований на забезпечення національної безпеки, підвищення рівня захищеності громадян і критичної інфраструктури. Спільні зусилля спрямовані на досягнення конкретних результатів, що відповідають державним інтересам у сфері безпеки;

5) консолідація ресурсів. Учасники ДПП об'єднують свої ресурси, включаючи матеріальні (фінанси, обладнання) та нематеріальні (знання, інформація, технології) ресурси. Також відбувається обмін інформацією, що сприяє підвищенню ефективності спільних дій та розробці нових рішень у сфері безпеки.

6) розподілена відповідальність. Відповідальність за результати та діяльність у межах партнерства розподіляється між державними та приватними суб'єктами, що забезпечує баланс інтересів та дозволяє уникнути монополізації контролю.

Загалом, можна зробити наступні висновки стосовно державно-приватного партнерства в секторі безпеки України як предмет дослідження адміністративно-правової науки:

– державно-приватне партнерство в секторі безпеки України належить до предмету дослідження адміністративно-правової науки з огляду на:

1) ДПП відповідає предмету адміністративного права (адміністративне право регулює суспільні відносини, які виникають між суб'єктами публічної адміністрації та приватними особами, відповідно ДПП в секторі безпеки передбачає співпрацю між державними органами (суб'єктами публічної адміністрації) та приватними суб'єктами);

2) при реалізації ДПП використовуються інструменти адміністративного права;

3) ДПП реалізує функції адміністративного права та забезпечує реалізацію цих функцій;

4) ДПП врегульовується нормами адміністративного права.

– під державно-приватним партнерством необхідно розуміти закріплений на законодавчому рівні механізм взаємодії між державним та приватним сектором, що передбачає спільне здійснення ними проєктів в різних сферах суспільного життя з метою реалізації функцій держави, а також ґрунтується на відповідних принципах.

– за своїм змістом, державно-приватне партнерство в секторі безпеки України є формою партнерського співробітництва між державним та приватним сектором, що спрямовано на забезпечення безпеки та стійкості країни шляхом добровільного укладення та реалізації стратегічних проєктів, які передбачають спеціальне фінансування, розподіл ризиків та баланс ресурсів, та сприяють підвищенню ефективності боротьби з загрозами безпеки, забезпеченню національної безпеки та громадського порядку та захисту прав громадян.

– можна сформулювати наступні ознаки державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

1) особливий склад учасників. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України передбачає співпрацю між державними органами (зокрема, Міністерством оборони, МВС, Службою безпеки України тощо) та приватними суб'єктами, що спеціалізуються на безпекових технологіях, послугах та інфраструктурі;

2) нормативно-інституційний характер відносин. Відносини між учасниками ДПП в секторі безпеки формалізуються через договори та угоди, що є офіційно визнаними, задокументованими та складеному у відповідному порядку;

3) добровільний характер. Учасники вступають у такі правовідносини добровільно та рівноправно, що відповідно забезпечує ефективну взаємодію та дозволяє мінімізувати конфлікти;

4) публічний інтерес. Цілі такого партнерства мають чіткий публічний інтерес, спрямований на забезпечення національної безпеки, підвищення рівня захищеності громадян і критичної інфраструктури. Спільні зусилля спрямовані на досягнення конкретних результатів, що відповідають державним інтересам у сфері безпеки;

5) консолідація ресурсів. Учасники ДПП об'єднують свої ресурси, включаючи матеріальні (фінанси, обладнання) та нематеріальні (знання, інформація, технології) ресурси. Також відбувається обмін інформацією, що сприяє підвищенню ефективності спільних дій та розробці нових рішень у сфері безпеки.

6) розподілена відповідальність. Відповідальність за результати та діяльність у межах партнерства розподіляється між державними та приватними суб'єктами, що забезпечує баланс інтересів та дозволяє уникнути монополізації контролю.

Отже, державно-приватне партнерство в секторі безпеки України як предмет дослідження адміністративно-правової науки – це законодавчо закріплений механізм взаємодії між державними органами та приватними суб'єктами, спрямований на спільне здійснення проектів у сфері безпеки, що

регулюється нормами адміністративного права, використовує його інструменти, виконує його функції, та характеризується добровільністю, рівноправністю, нормативно-інституційною формалізацією відносин, спрямованістю на публічний інтерес, консолідацією ресурсів та розподілом відповідальності між учасниками для забезпечення національної безпеки, громадського порядку та захисту прав громадян.

1.2. Методологія державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: сучасний адміністративно-правовий погляд

Науковий аналіз втілення ідеї державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є новим напрямком адміністративно-правової науки. Це опосередковано сучасним пошуком нових способів публічно-владного впливу на суспільні відносини в секторі безпеки. Дослідження методологічного аспекту державно-приватного партнерства здійснюється в умовах зростання кількості завдань, які мають бути вирішеними під час дії правового режиму воєнного стану. Пошук оптимальних способів та технологій в секторі безпеки призвів до виділення державно-приватного партнерства як одного з провідних напрямів удосконалення управління сектором безпеки. Трансформація використання державно-приватного партнерства з приватного сектору в публічний якісно спричинена визнанням ідеї належного врядування як основи управлінської діяльності. Акцент публічно-приватної взаємодії стрімко змінив переважну імперативність на розширення диспозитивності. Таким чином, для забезпечення дієвого та ефективного механізму публічно-владного впливу в секторі безпеки, своєчасним та актуальним є дослідження методології державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

Проблематика визначення місця методології в адміністративно-правовому вчиненні була предметом дослідження таких вчених, як: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, М.В. Бевзенко, Ю.П. Битяк, В.В. Галуцько, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, О.Б.Червякова. Специфікація методології до управління в секторі безпеки досліджувалась такими науковцями, як: О.М. Бандурка, А.Т. Комзюк, В.А.Ліпкан, В.Я. Настюк, О.С.Проневич, В.В. Сокурєнко, Р.В.Шаповал, І.М.Шопіна та інші. Проте, до теперішнього часу детермінація державно-приватного партнерства в секторі безпеки не є завершеним процесом. На цьому фоні відбувається оновлення методології адміністративно-правового впливу на суспільні відносини в секторі безпеки. Вказане свідчить про важливість аналізу методології державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

У цілому, методологія в праві спрямована на об'єднання, інтеграцію, побудову певної структури і схему самого дослідження з одночасним визначенням методів дослідження. Під методом розуміється спосіб пізнання явищ; прийом або система прийомів, які застосовуються в якій-небудь галузі діяльності [190, с. 617]. Від вибору методології залежить можливість вивчення особливостей досліджуваного явища, системи суспільних відносин, в яких воно знаходиться, розкрити сутність, зміст та правову природу досліджуваних понять змісту і сутності правової діяльності, а також потреба в застосуванні конкретних явищ.

Методологія в адміністративному праві відображає підхід до тлумачення обраних способів адміністративно-правового впливу на суспільні відносини та обраних засобів впливу, які при цьому застосовуються. Як слушно відмічено С.П.Пономарьовим, методологія дослідження адміністративно-правових засад діяльності сектора безпеки і оборони визначається як широке збірне поняття, яке включає в себе різні джерела адміністративного права, різні категорії світогляду, через призму яких можна здійснити пізнання багатосторонньої діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони, дати оцінку правовим явищам, зробити обґрунтовані і об'єктивні

висновки, викласти авторське бачення сутності функції суб'єктів сектора безпеки і права, сформулювати науково обґрунтовані визначення понять, розробити пропозиції по удосконаленню діяльності сектора безпеки і оборони в інтересах суспільства і держави і вирішити наукову проблему адміністративно-правового забезпечення діяльності сектора безпеки і оборони України в сучасних умовах і на перспективу [211, с. 265].

Виходячи з того, що державно-приватне партнерство в секторі безпеки України є моделлю взаємодії публічного та приватного сектору в межах суспільних відносин, що стосуються безпеки держави, доцільною є така структуризація доктринального осмислення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

- 1) аналіз сектору безпеки як сфери суспільних відносин, в межах яких застосовано державно-приватне партнерство;
- 2) визначення сутності державно-приватного партнерства як моделі взаємодії публічного та приватного сектору;
- 3) окреслення особливостей використання державно-приватного партнерства в секторі безпеки;
- 4) виявлення проблем втілення концепту державно-приватного партнерства в секторі безпеки в правову дійсність Української держави;
- 5) аналіз міжнародного досвіду державно-приватного партнерства в секторі безпеки та акцентування уваги на тих практиках, що можуть бути застосовані в Україні.

Здійснення аналізу сектору безпеки як суспільних відносин, в межах яких застосовано державно-приватне партнерство, можливе з врахуванням загальнонаукових та спеціальних методів теоретичного та практичного спрямування. Під час дослідження вказаної проблематики науковцями застосовано метод ретроспективного аналізу, який дозволив виявити тенденції формування сектору безпеки з моменту незалежності України та її поступову трансформацію. Як приклад, можуть слугувати дослідження: О.І. Кузьмук щодо формування сектору безпеки [110]; Г.П. Ситника в частині

систематизації наукових підходів до концептуалізації соціального явища національна безпека в теорії і практиці [306]; О.С. Бодрука стосовно оновлення управлінської складової в секторі безпеки [18]. Акцентуємо увагу на висновках А.Б.Качинського, якими обґрунтовано потреби у створенні нових концептуальних підходів, заснованих на методології системного аналізу та інформаційних технологіях, зокрема великих даних. Означене надасть змогу здійснювати прогнозування та ухвалення рішень у галузі національної безпеки за допомогою відповідних індикаторів і показників [85].

Вивчаючи проблематику трансформації сектору безпеки, виникла необхідність чіткого тлумачення цієї сфери суспільних відносин як об'єкта управлінського впливу та використання відповідного категоріального апарату. Наприклад, сектор безпеки, державна безпека, національні інтереси, промислово-оборонний комплекс тощо; принципи державного регулювання сектором національної безпеки; процедура здійснення демократичного контролю в секторі безпеки тощо. Для цього науковцями використано як діалектичний метод наукового пізнання, так і методи аналізу та синтезу. Йдеться про праці В.А.Ліпкана, О.С.Ліпкан, О.О.Яковенка [114], Я.Ю. Кондратьєва [101]. За останній період вагомими є висновки, які зроблено авторським колективом (Д.Г.Павленко, Ю.В. Семенюк, Ю.М.Лисецький) щодо характеристики захисту національних інтересів від різних негативних впливів природного й соціального характеру; вказівки на те, що національна безпека: а) характеризує ступінь захищеності життєво важливих інтересів, прав і свобод особи, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз або ступінь відсутності загроз правам і свободам людини, базовим інтересам і цінностям суспільства та держави та б) є кількісно-якісною характеристикою розвитку соціальної системи, вона відображає результати впливу тенденцій розвитку й умов життєдіяльності соціуму, його інститутів, за яких забезпечується збереження якісної визначеності соціальної системи й вільне функціонування, яке відповідає їй

природі. Її можна розглядати як специфічну властивість динамічних систем, комплексний критерій оцінки їх якості та ефективності [196].

Аналогового значення має використання діалектичного методу при дослідженні положень національних нормативно-правових актів, що регулюють організаційно-правові відносин, що виникають у процесі впорядкування суспільних відносин. Наприклад, законах України «Про національну безпеку України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», Кодекс України про адміністративні правопорушення, підзаконних нормативно-правових актах, типу постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про Міністерство оборони України» чи указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» тощо.

Метод моделювання використано для виділення ідеальних зв'язків, що супроводжують адаптацію взаємодії приватного сектору з публічними інституціями під час впорядкування суспільних відносин в секторі безпеки.

Щодо визначення сутності державно-приватного партнерства як моделі взаємодії публічного та приватного сектору, то наявні наукові підходи сформовано на підставі застосування діалектичного аналізу тлумачення державно-приватного партнерства як загально-концептуальної ідеї [186]; як інститут, що включає в себе сукупність формальних і неформальних правил, у рамках яких з метою задоволення потреб суспільства здійснюється спільна діяльність державних органів влади і приватного сектору на основі набору альтернатив поведіння [207]. Як наслідок виокремлено загальні ознаки державно-приватного партнерства: 1) учасниками є державні та приватні суб'єкти; 2) взаємовідносини сторін у партнерстві визначені офіційними документами (договорами); 3) взаємовідносини мають партнерський (рівноправний) характер; 4) партнери мають спільні цілі при конкретному державному інтересі; 5) для досягнення цілей об'єднуються всі види активів (внески і ресурси) партнерів; 6) витрати і ризики розподіляються між

партнерами, які беруть участь у використанні отриманих результатів, згідно із взаємними домовленостям.

Стратифікація особливостей державно-приватного партнерства в окремих сферах суспільних відносин здійснена на основі методів аналізу та синтезу та прослідковується у працях G.Paoletto [381], E.Savas [385], L. Torres, V. Pina [388], Г.О.Комарницької та І.М. Комарницького [375] тощо.

Щодо окреслення особливостей використання державно-приватного партнерства в секторі безпеки, то станом на теперішній час, це питання розглядається у взаємозв'язку з виявлення проблем втілення концепту державно-приватного партнерства в секторі безпеки та аналізом міжнародного досвіду з означеного. Так, на основі використання методу порівняльного аналізу та сукупності емпіричних методів, О.Д. Маркєєвою та Б.Л. Розвадовським проаналізовано теоретичні підходи до державно-приватного партнерства та їхні особливості в безпековій сфері. Досліджено кращий світовий досвід (США, ЄС, Німеччини, Великої Британії, Польщі, Бельгії та інших країн) із розбудови довіри між державним і приватним сектором у сфері національної безпеки. Авторами нормативно-правові та організаційні засади державно-приватного партнерства в Україні, наведено ефективні приклади такої взаємодії. Окреслено перспективні напрями розвитку безпекового державно-приватного партнерства в Україні та можливі способи їх імплементації [52].

Корисними є висновки А.О. Черчата щодо партнерства в країнах з різним рівнем соціально-економічного розвитку, реалізованих за допомогою концесійної форми державно-приватного партнерства. Як результат, автор доводить, що такий вид партнерства успішно застосовуються в транспортній (автодороги, залізниці, аеропорти, порти, трубопровідний транспорт) і соціальній інфраструктурі (охорона здоров'я, освіта, розвага, туризм), житлово-комунальному господарстві (водопостачання, електропостачання, очищення води, газопостачання та ін.), в інших сферах (в'язниці, оборона, об'єкти військової сфери) [342].

Доктринальне опрацювання адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства є необхідним та своєчасним елементом при формуванні сучасної доктрини адміністративного права. Вказане обґрунтовується потребами виявлення як місця цього способу впорядкування суспільних відносин в системі адміністративного права, так і здійсненням його сутнісних ознак, що мають адміністративно-правову природу, типу впорядкування механізму адміністративно-правового регулювання та його елементів. Одночасно, аналіз засад методології державно-приватного партнерства здійснюється крізь призму зростання кількості проблем, які мають бути вирішеними під час дії правового режиму воєнного стану. Пошук оптимальних способів та технологій взаємодії публічних та приватних інституцій призвів до виділення державно-приватного партнерства як одного з провідних напрямів удосконалення управлінської діяльності в цілому. Використання державно-приватного партнерства як регулятора суспільних відносин якісно корелює з визнанням ідеї належного врядування як основи управлінської діяльності. Таким чином, для формування якісно нового підходу до способів впорядкування суспільних відносин, своєчасним та актуальним є дослідження методологічних засад державно-приватного партнерства.

Методологія в правому вчені використовується для цілей по об'єднанню, інтеграції, структуризації об'єкта дослідження з акцентуванням уваги на зроблені доктринальні висновки, їх відповідність чинному нормативно-правовому регулюванню, а також виокремлення пріоритетних напрямів подальших наукових розвідок. При цьому, метод дослідження не має ототожнюватись з методологією, останній є способом пізнання явищ; прийомом або системою прийомів, що можуть бути застосованими [190, с. 617]. Тому, вибір методів дослідження буде залежати від потреб вивчення особливостей досліджуваного явища, системи суспільних відносин, в яких воно знаходиться. В свою чергу, методологія буде втілювати підхід до

обраних способів адміністративно-правового впливу на суспільні відносини та обраних засобів впливу, які при цьому застосовуються.

Можливо виокремити такі напрями дослідження адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства:

- 1) визначення концепту державно-приватного партнерства та особливостей його правового регулювання;
- 2) детермінація державно-приватного партнерства як способу владного управлінського впливу на суспільні відносини;
- 3) окреслення адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства;
- 4) виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави тощо.

Перший напрям – визначення концепту державно-приватного партнерства та особливостей його правового регулювання на доктринальному рівні зводиться до аналізу положень таких нормативно-правових актів: законів України «Про державно-приватне партнерство» [230], «Про концесію» [262], постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку спрямування коштів на підготовку проектів державно-приватного партнерства та виконання довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності» [257], «Про порядок проведення концесійного конкурсу та конкурентного діалогу в електронній торговій системі» [270], «Порядок заміни приватного партнера (концесіонера) за договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства (концесійним договором)» [213], «Методика проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства» [126], «Про затвердження Порядку ведення Реєстру довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства» [252] тощо. За допомогою методу ретроспективного аналізу, приходимо до висновку про вироблення порівняно нової правової регламентації державно-приватного партнерства за допомогою усталених інструментів публічної

адміністрації. Застосування діалектичного методу дозволяє сформулювати тезу про те, що в основному адміністративно-правове регулювання означеної сфери торкнулось питань, пов'язаних з: процедурами, що супроводжують державно-приватне партнерство; суб'єктного складу державно-приватного партнерства та умов залучення до нього; юридичного оформлення державно-приватного партнерства та наслідків його застосування тощо. Концепт державно-приватного партнерства є сукупністю поглядів, ідей, що характеризують вибрану сферу суспільних відносин. Специфічними ознаками концепту державно-приватного партнерства є обов'язковість врахування громадського контролю та нагляду при реалізації заходів публічного адміністрування.

Другий напрям – детермінація державно-приватного партнерства як способу владного управлінського впливу на суспільні відносини; виду співробітництва держави з приватним сектором для реалізації суспільно значущих проєктів на засадах пріоритетності інтересів держави, її політичної підтримки, консолідації ресурсів сторін, ефективного розподілу ризиків між ними, рівноправності і прозорості відносин для забезпечення поступального розвитку суспільства [201]; інституту права, що складається з сукупності правових норм, які регулюють діяльність державних органів влади і приватного сектору на основі набору альтернатив поведінки [207]. Окремого значення при цьому, матимуть дослідження особливостей державно-приватного партнерства в окремих сферах суспільних відносин або по окремим об'єктам державно-приватного партнерства.

Третій напрям наукових досліджень державно-приватного партнерства стосується окреслення адміністративно-правового механізму впливу на означене правове явище. В цілому визначаючи адміністративно-правовий механізм, слід розуміти що йдеться про систему правових засобів, яких інтегровано та організовано таким чином, щоб сприяти визначеним особам послідовно реалізовувати визначені дії за допомогою заходів організаційно-правового характеру та заходів адміністративного примусу [6]. Структура

механізму передбачає можливість виокремлення таких елементів: система управління, що представлена відповідним суб'єктним складом та визначеними способами їх взаємодії; сукупність правових норм, за допомогою яких забезпечується безпосереднє застосування владного впливу; безпосередньо управлінський вплив [324]. За широкого підходу до визначення формальних елементів механізму адміністративно-правового регулювання, виокремлюється множинність елементів, зокрема норми права, юридичні факти, правовідносини, тлумачення норм права, реалізація норм права, принципи, юридична відповідальність тощо [38, с. 212].

В контексті дослідження адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства особливу роль присвячено інституційному забезпеченню. В цілому суб'єктам, що вповноважені регулювати державно-приватне партнерство та його окремі аспекти чи напрями будемо вважати: Кабінет Міністрів України, Міністерство економіки України та Комісію при ньому, органи місцевого самоврядування. Ключову роль при цьому відведено Міністерству економіки України та Комісії з підготовки рекомендацій щодо розподілу бюджетних коштів при ньому. Зазначимо, що суб'єкт, що вповноважений регулювати державно-приватне партнерство не є тотожним суб'єктові, що є стороною державно-приватного партнерства. До останньої групи можуть бути віднесені: державні органи, що на нормативному рівні мають повноваження здійснювати управління об'єктами державної власності; органи місцевого самоврядування – щодо об'єктів комунальної власності; Національна академія наук України, національні галузеві академії наук [230].

Четвертий напрям наукових досліджень державно-приватного партнерства – виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави, то він має певне розмивання: з одного боку, при вивченні будь-якого аспекту, що певним чином стосується державно-приватного партнерства має бути виокремлено недоліки нормотворчого характеру чи правозастосування, а з іншого,

можливим є виокремлення пробілів та перспективних напрямів розвитку державно-приватного партнерства в цілому. Якщо взяти за основу другий варіант, то наукові розвідки мають стосуватися засадничих характеристик державно-приватного партнерства, а саме: 1) його учасників, що є державними та приватними суб'єктами; 2) взаємовідносин сторін у партнерстві та їх визначеності на рівні офіційних документів (договорів); 3) взаємовідносин партнерського (рівноправного) характеру; 4) умов поєднання всіх видів активів (внески і ресурси) партнерів; 5) розподілення ризиків між партнерами, які беруть участь у використанні отриманих результатів, згідно із взаємними домовленостям.

Окремого значення матиме дослідження державно-приватного партнерства залежно від сфери суспільних відносин та його об'єкту. Станом на теперішній час, до таких об'єктів Законом України «Про державно-приватне партнерство» віднесено: існуючі, зокрема відтворювані (шляхом реконструкції, реставрації, капітального ремонту та технічного переоснащення) об'єкти, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, або майно господарських товариств, 100 відсотків акцій (часток) якого належить державі, територіальній громаді чи Автономній Республіці Крим; створювані або новозбудовані об'єкти відповідно до договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства [230]. Вказаний перелік потребує адміністративно-правової детермінації.

Щодо видової приналежності державно-приватного партнерства, то її окреслено межами суспільних відносин, де надаються суспільно значущі послуги або тих, що стосуються національних інтересів. Наприклад, виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу; будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури; машинобудування; збір, очищення та розподілення води і т.д.) [230].

Можливість широкого тлумачення критеріїв сфер суспільних відносин, що стосуватимуться національних інтересів розширює межі здійснення державно-приватного партнерства. Вважаємо, що їх не потрібно обмежувати, а навпаки – вивчати можливі напрями застосування державно-приватного партнерства як способу взаємодії влади та приватного сектору.

Відповідно, методологічні засади адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства втілюють підхід до обраних способів адміністративно-правового впливу на визначену сферу суспільних відносин. Виокремлено напрями доктринальних пошуків адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства: 1) визначення концепту державно-приватного партнерства та особливостей його правового регулювання; 2) детермінація державно-приватного партнерства як способу владного управлінського впливу на суспільні відносини; 3) окреслення адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства; 4) виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави тощо. Симбіоз наукових висновків та результатів здійснених досліджень дозволить сформувати наявну та бажану моделі державно-приватного партнерства в Україні. Концепт державно-приватного партнерства є сукупністю поглядів, ідей, що характеризують вибрану сферу суспільних відносин. Специфічними ознакам концепту державно-приватного партнерства є обов'язковість врахування громадського контролю та нагляду при реалізації заходів публічного адміністрування.

Загалом, вищевикладене, дозволяє сформувати наступні висновки щодо методології державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– державно-приватне партнерство в секторі безпеки України є моделлю взаємодії публічного та приватного сектору в межах суспільних відносин, що стосуються безпеки держави, відповідно формується структуризація доктринального осмислення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України;

– здійснення аналізу сектору безпеки як суспільних відносин, в межах яких застосовано державно-приватне партнерство, можливе з врахуванням загальнонаукових та спеціальних методів теоретичного та практичного спрямування;

– доктринальне опрацювання адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства є необхідним та своєчасним елементом при формуванні сучасної доктрини адміністративного права. Вказане обґрунтовується потребами виявлення як місця цього способу впорядкування суспільних відносин в системі адміністративного права, так і здійсненням його сутнісних ознак, що мають адміністративно-правову природу, типу впорядкування механізму адміністративно-правового регулювання та його елементів. Одночасно, аналіз засад методології державно-приватного партнерства здійснюється крізь призму зростання кількості проблем, які мають бути вирішеними під час дії правового режиму воєнного стану. Пошук оптимальних способів та технологій взаємодії публічних та приватних інституцій призвів до виділення державно-приватного партнерства як одного з провідних напрямів удосконалення управлінської діяльності в цілому. Використання державно-приватного партнерства як регулятора суспільних відносин якісно корелює з визнанням ідеї належного врядування як основи управлінської діяльності;

– можливо виокремити такі напрями дослідження адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства: 1) визначення концепту державно-приватного партнерства та особливостей його правового регулювання; 2) детермінація державно-приватного партнерства як способу владного управлінського впливу на суспільні відносини; 3) окреслення адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства; 4) виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави тощо;

– за допомогою методу ретроспективного аналізу, приходимо до висновку про вироблення порівняно нової правової регламентації державно-

приватного партнерства за допомогою усталених інструментів публічної адміністрації. Застосування діалектичного методу дозволяє сформулювати тезу про те, що в основному адміністративно-правове регулювання означеної сфери торкнулось питань, пов'язаних з: процедурами, що супроводжують державно-приватне партнерство; суб'єктного складу державно-приватного партнерства та умов залучення до нього; юридичного оформлення державно-приватного партнерства та наслідків його застосування тощо. Концепт державно-приватного партнерства є сукупністю поглядів, ідей, що характеризують вибрану сферу суспільних відносин. Специфічними ознакам концепту державно-приватного партнерства є обов'язковість врахування громадського контролю та нагляду при реалізації заходів публічного адміністрування. Метод моделювання використано для виділення ідеальних зв'язків, що супроводжують адаптацію взаємодії приватного сектору з публічними інституціями під час впорядкування суспільних відносин в секторі безпеки;

– виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави має певне розмивання: з одного боку, при вивченні будь-якого аспекту, що певним чином стосується державно-приватного партнерства має бути виокремлено недоліки нормотворчого характеру чи правозастосування, а з іншого, можливим є виокремлення пробілів та перспективних напрямів розвитку державно-приватного партнерства в цілому. Якщо взяти за основу другий варіант, то наукові розвідки мають стосуватися засадничих характеристик державно-приватного партнерства, а саме: 1) його учасників, що є державними та приватними суб'єктами; 2) взаємовідносин сторін у партнерстві та їх визначеності на рівні офіційних документів (договорів); 3) взаємовідносин партнерського (рівноправного) характеру; 4) умов поєднання всіх видів активів (внески і ресурси) партнерів; 5) розподілення ризиків між партнерами, які беруть участь у використанні отриманих результатів, згідно із взаємними домовленостям;

– концепт державно-приватного партнерства є сукупністю поглядів, ідей, що характеризують вибрану сферу суспільних відносин. Специфічними ознакам концепту державно-приватного партнерства є обов'язковість врахування громадського контролю та нагляду при реалізації заходів публічного адміністрування.

Отже, специфіка методології адміністративно-правового впорядкування державно-приватного партнерства в секторі безпеки полягає у такому:

1) відображає наявні стратегічні цілі визнання України як повноправного члена Європейського Союзу;

2) метою використання обраних методів є максимальна ефективність державно-приватного партнерства в секторі безпеки;

3) втілює превалюючий характер диспозитивних взаємозв'язків між суб'єктами сектору безпеки та приватними суб'єктами як учасниками державно-приватного партнерства;

4) у результаті зовнішньо оформлюється через загальноприйняті форми впливу (наприклад, нормативно-правовий акт, адміністративний акт, адміністративний договір);

5) змістовно залежить від специфіки об'єкта в межах якого застосовується державне приватне партнерство, тобто від специфіки сектору безпеки тощо. Доцільним є подальше дослідження державно-приватного партнерства в секторі безпеки відповідно до запропонованої структури наукового пізнання з використанням відповідних методів.

Методологія адміністративно-правового дослідження державно-приватного партнерства в секторі безпеки відображає підхід до тлумачення обраних способів адміністративно-правового впливу на вказаний напрям реформування сектору безпеки. Доцільним визнано структурувати доктринальне осмислення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України шляхом: 1) аналізу сектору безпеки як сфери суспільних відносин в межах яких застосовано державно-приватне партнерство; 2)

визначення сутності державно-приватного партнерства як моделі взаємодії публічного та приватного сектору; 3) окреслення особливостей використання державно-приватного партнерства в секторі безпеки; 4) виявлення проблем втілення концепту державно-приватного партнерства в секторі безпеки в правову дійсність Української держави; 5) аналізу міжнародного досвіду державно-приватного партнерства в секторі безпеки та акцентування уваги на тих практиках, що можуть бути застосовані в Україні.

1.3. Принципи та функції як основні засади адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

Загрози національній безпеці України в період дії правового режиму воєнного стану досягнули рівня, за якого нагальною є потреба вироблення нових способів забезпечення належного стану захищеності в державі. Одним із дієвих способів національної стабілізації безпекових питань є впровадження механізмів державно-приватного партнерства в секторі безпеки як це зазначено в Стратегії національної безпеки України 2020 року [273]. Примітно, що пошук оптимізації впливу на формування та забезпечення належного стану національної безпеки актуалізовано з одного боку, людиноцентризмом в будь-якій управлінській сфері, а з іншого – глобалізацією суспільних відносин, що супроводжується розмиттям національних кордонів в частині вирішення безпекових питань та пошуку універсальних способів їх вирішення.

Адміністративно-правовий механізм регулювання державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки України включає такі елементи як принципи державно-приватного партнерства та його функцій в секторі безпеки.

Щодо принципів, то первинно звернемо увагу на те, що врегулювання будь-якої сфери суспільних відносин повинно відбуватись відповідно до конкретної моделі управлінської діяльності з врахуванням особливостей сфери суспільних відносин, що є об'єктом впливу. У цілому категорія «принцип» може бути застосованою у різних сферах наукового пошуку для позначення вихідних начал та засадничих умов певної діяльності. Якісно принципи визначають ідеологічний напрям та особливості, покладені в основу створення або здійснення чого-небудь [313]. Принципи в юриспруденції є перехідною ланкою від права до норм етики і моралі в діяльності державних органів [291].

Загальнолюдські принципи права, відображаючи найкращі досягнення людської цивілізації у сфері права, є універсальними нормативними засадами позитивного права. Вони придатні для застосування в рамках будь-якої правової системи; виступають основою формування як принципів міжнародного права, так і принципів національного (внутрішньодержавного) права, а також принципів права регіональних міждержавних об'єднань, а тому можуть слугувати інструментом зближення міжнародного і національного права, універсалізації правового регулювання у всесвітньому масштабі та орієнтирами для реформування національних правових систем у країнах, які бажають увійти у європейський правовий простір, у тому числі і в Україні. Правові принципи пронизують правову матерію, і у першу чергу, правові ідеї. Принципи — це перш за все ідеї. Елемент узагальнення, піднесений над конкретикою, що властивий ідеї, досить чітко простежується і в принципах права. Потім принципи перетворюються у норми, втілюються у них. Закон можна вважати правовим настільки, наскільки він уособлює демократичні правові принципи. І насамкінець, принципи пронизують процес реалізації права. Принципи права концентрують результат розвитку права, в них втілюється нерозривний зв'язок минулого, сучасного та майбутнього [68, с. 22–28].

Принципи права є одним з найбільш ефективних каталізаторів процесу еволюції будь-якої правової системи, хоча і еволюція права має свої внутрішні закономірності, і ці закономірності задають певний напрям новацій у цій сфері. Значення принципів права відображається у тому що вони виступають каркасом, фундаментальною конструкцією правової системи; принципи права є орієнтиром у формуванні та розвитку права; істотно впливають на формування правосвідомості людей, можуть бути безпосередньою основою для прийняття індивідуальних юридичних рішень у конкретних справах; при прогалинах в законодавстві принципи права можуть використовуватися як юридична підстава при розгляді питання про право, при цьому вони виступають як джерело права, принципи права сприяють правильному тлумаченню правових норм. На відміну від норм права принципи права жорстко не фіксують зміст поведінки, вони здатні більш швидко реагувати на зміни суспільного життя, а отже, застосування і тлумачення норм права має відбуватися відповідно до принципів права. Іншими словами, принципи права є своєрідною системою координат, у рамках якої розвивається право, є втіленням результату раціонального наукового осмислення закономірностей розвитку права, і одночасно є вектором, який визначає напрямок його розвитку. Роль принципів права виявляється ще більш значимою, коли мова йде про усунення прогалин в законодавстві. У випадку, коли закон не прописує або недостатньо чітко визначає з приводу певного питання, суд повинен знаходити рішення в світлі принципів права [7, с. 7].

С. П. Пономарьов розглянув систему та зміст принципів функціонування сектору безпеки і оборони, та визначив, що принципи сектору безпеки і оборони впливають з потреб суб'єкта та об'єкта діяльності сектору безпеки і оборони, узагальнюють практику, набувають форм наукового знання, за допомогою яких реалізуються ці потреби на основі підвищення ефективності його потенціалу, більш досконалої організації відносин суб'єкта і об'єкта з середовищем на основі наукової

організації діяльності. До системи принципів функціонування сектору безпеки і оборони вчений відносить принципи, які: 1) закріплені Законом України «Про національну безпеку України»; 2) закріплені Законом України «Про оборону України»; 3) характеризують діяльність окремих правоохоронних органів та визначені в нормативно-правових актах, які регламентують їх діяльність; 4) визначають саме специфіку сектору безпеки і оборони. Означені рівні принципів є тісно пов'язаними між собою, здійснюють взаємний вплив один на одного, що в сукупності дає можливість більш ефективно реалізовувати державну політику щодо забезпечення національної безпеки [210, с. 12].

Станом на теперішній час, діяльність публічних інституцій має слідувати ідеям верховенства права та належного врядування. Особливості суспільних відносин, що пов'язані з державно-приватним партнерством опосередковують потреби слідування спеціальним принципам цього способу управлінської діяльності, а специфіка сектору безпеки – окреслює межі його застосування та профільні вихідні засади.

Отже, принципи державно-приватного партнерства в секторі безпеки є сукупністю основоположних ідей та вихідних начал, які спрямовані забезпечувати однотипне формулювання правового впливу на суспільні відносини в секторі національної безпеки в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересі.

Виокремлення конкретних державно-приватного партнерства в секторі безпеки пов'язано з: а) специфікою вимог до функціонування суб'єктів, що формують склад сектору безпеки; б) специфікою правової природи державно-приватного партнерства як об'єкта управлінсько-правового впливу. Перший чинник має значення через те, що суб'єкти сектору безпеки є спеціально уповноваженими державними інституціями, яких наділено певними повноваженнями, які можуть реалізовуватись у чітко встановлених формах та межах єдиного порядку незалежно від сфери суспільних відносин.

Другий чинник опосередковано специфікою взаємин між приватним та публічним сектором як рівноправних сторін.

Таким чином, система принципів державно-приватного партнерства в секторі безпеки складатиметься із: 1) загальних принципів функціонування суб'єктів владних повноважень в секторі національної безпеки; 2) спеціальних принципів державно-приватного партнерства; 3) принципів державно-приватного партнерства безпосередньо в секторі національної безпеки.

До принципів функціонування суб'єктів сектору безпеки віднесено принцип законності відповідно до положень Закону України «Про національну безпеку» віднесено: 1) загальні принципи, а саме: верховенства права, підзвітності, законності, прозорості та дотримання засад демократичного цивільного контролю за функціонуванням сектору безпеки і оборони та застосуванням сили; 2) принципи, що визначають сталість сектору безпеки, а саме принцип дотримання норм міжнародного права, участь в інтересах України у міжнародних зусиллях з підтримання миру і безпеки, міждержавних системах та механізмах міжнародної колективної безпеки; принцип розвитку сектору безпеки і оборони (ч. 2 ст. 3) [264].

Щодо спеціальних принципів державно-приватного партнерства, то їх нормативно закріплено як на міжнародному, так і на національному рівні. На міжнародному рівні йдеться про керівні принципи державно-приватного партнерства для людей на підтримку Цілей сталого розвитку ООН, основними з яких є: 1) використання програми трансформацій за умови, що до потреб людей прислухаються; 2) забезпечення кращих і простіших проектів, орієнтованих на людей, об'єднавшись з урядом і дозволивши містам та іншим місцевим рівням самостійно розробляти проекти; 3) підвищення навичок посадових осіб у виконанні проектів, орієнтованих на людей; 4) створення більш інклюзивної політики та законодавчої бази, яка дозволить активно залучати громади; 5) обрання екологічної стійкості ключовим компонентом оцінки, присудження та реалізації проектів

державно-приватного партнерства, орієнтованих на людей; б) уникнення боргових пасток, забезпечення фіскальної стійкості проектів та прозорості фіскальної політики [372]. Тобто, будь-яка взаємодія приватного та публічного сектору має враховувати ідеї використання сучасних технологій, децентралізацію, професійну компетентність, інклюзивність та економічність.

У профільному законодавстві в сфері державно-приватного партнерства виокремлено такі його основоположні засади: рівності учасників державно-приватного партнерства; заборони будь-яких форм дискримінації; узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди; забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера; незмінність протягом усього строку дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, цільового призначення та форми власності об'єктів, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, переданих приватному партнеру; визнання державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору, укладеного у рамках державно-приватного партнерства; справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства; визначення приватного партнера на конкурсних засадах, крім випадків, встановлених законом (ст. 3 Закону України «Про державно-приватне партнерство» [230; 217, с. 35]).

Квінтистенція принципів державно-приватного партнерства безпосередньо в секторі національної безпеки опосередковано особливим різновидом публічного інтересу – забезпечення належного стану захищеності в державі, що має різний прояв для публічного та приватного сектору. Так, держава, при взаємодії з представниками приватного сектору має на меті: 1) досягти глобальних цілей спільними зусиллями; 2) використати потенціал

підприємницького сектору для суспільного блага; 3) залучити бізнес до реалізації стратегій соціально-економічного розвитку та розбудови інфраструктури економіки тощо. У свою чергу, приватний сектор під час взаємодії з державою, прагне до: 1) наявності ефективного середовища для розвитку та захисту своїх інтересів; 2) функціонування «незахоплених» корупцією державних структур; 3) прозорості різних форм взаємодії держави з отриманням можливості отримання фінансової допомоги на реалізацію суспільно корисних завдань тощо [12, с. 127]. При цьому, забезпечення публічного інтересу при державно-приватному партнерстві в секторі безпеки має здійснюватись таким чином, щоб цей аспект було враховано.

Однак, слід зазначити, що в науковій літературі дослідники визначають і інші принципи державно-приватного партнерства. Такі принципи не закріплені на законодавчому рівні, проте все одно мають важливе значення для з'ясування сутності державно-приватного партнерства. Так, наприклад, В. Є. Сазонов виокремлює наступні принципи здійснення державно-приватного партнерства: 1) принцип ефективності бюджетних витрат; 2) принцип пріоритету публічних інтересів; 3) принцип імперативу соціальної пертинентності економічної політики держави; 4) принцип соціальної відповідальності бізнесу; 5) принцип державно-суспільного характеру управління суспільних відносин; 6) принцип інформаційної відкритості; 7) принцип забезпечення державного контролю [87; 171, с. 224–231].

Найвлучнішими з цих принципів є принцип ефективності бюджетних витрат, пріоритету публічних інтересів та інформаційної відкритості. Так, приватні партнери мають широкі можливості щодо залучення різних видів інвестицій у проекти, володіють власними коштами, що дозволяє зекономити кошти державного бюджету. Дані грошові ресурси в подальшому можуть бути успішно акумульовані на виконання інших функцій та завдань органів державної влади, що і відповідає принципу ефективності бюджетних витрат. Крім того, проекти реалізовані в рамках державно-приватного партнерства, як вже зазначалося раніше, спрямовані саме на реалізацію функцій держави.

Оскільки діяльність органів державної влади спрямована саме на задоволення інтересів суспільства, то є підстави стверджувати, що одним із принципів державно-приватного партнерства є пріоритет публічного інтересу. Щодо принципу інформаційної відкритості, то він насправді є дуже важливим в умовах сучасного суспільства в галузі державного управління. Він забезпечує доступ населення до інформації про діяльність органів державної влади, що має ряд переваг, серед яких підвищення рівня суспільної довіри до державної влади [171, с. 224–231].

Доцільним вбачається прийняття Стратегії розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки у формі постанови Кабінету Міністрів України з обов'язковим виділенням принципів державно-приватного партнерства в секторі безпеки такого змісту:

- 1) дотримання відповідного рівня безпеки інформації;
- 2) пріоритетності в якості партнера резидентів перед нерезидентами, в випадках потреби збереження конфіденційності інформації про об'єкт державно-приватного партнерства – допуск в якості партнера виключно резидентів;
- 3) встановлення взаємних гарантій у договорі про взаємодію; 4) стійкість взаємодії, що підкріплена укладенням довгострокових договорів про державно-приватне партнерство.

Питання функціонального призначення державно-приватного партнерства в секторі безпеки знаходить своє вираження в детермінації правового впливу такої форми взаємодії на стан національної безпеки.

Термін «функція» позначає роль та цільове призначення діяльності окремого суб'єкта і застосовується для окреслення особливостей будь-яких соціальних, технічних, біологічних, правових явищ. Функцій в праві та управлінській діяльності маються самостійний, об'єктивний та універсальний характер, вони можуть змінюватись залежно від стану та структури суспільних відносин, цілей, об'єктів та завдань управлінської діяльності [9]. Це пов'язано зі зміною вектору правових уявлень щодо

сутності владно-розпорядчого впливу, якого зазнає керований суб'єкт. Видова приналежність функцій владного впорядкування можлива в залежності від об'єкта управління, кінцевого результату, спрямованості, суб'єкта владних повноважень тощо. Практичного значення має визнання державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки як правового явища, що виконує регулятивну функцію, а в окремих випадках функцію контролю за дотриманням стану законності в сфері національної безпеки.

Сутність і соціальне значення права проявляються в його функціях. Вони відображають основні напрями впливу права на суспільні відносини і поведінку людей, що дозволяє дати узагальнюючу характеристику “праці” юридичних норм. Перш за все право впливає на різні сфери життя суспільства — економіку, політику, духовні відносини, а значить, виконує загальносоціальні функції — економічну, політичну і виховну. Тут вони діють разом з іншими соціальними інститутами, проте своїми, специфічними засобами. Окрім соціального, право має функціональне призначення. Воно виражається в тому, що право виступає регулятором суспільних відносин. Ці основні функціональні призначення права проявляються в більш конкретних функціях [86, с. 280–281].

Функції права не існують ізольовано одна від одної, а тісно взаємопов'язані та утворюють систему функцій права. Система функцій права — це комплексна структура, яка поділяється на декілька рівнів та реалізується через систему права, зокрема через галузі, інститути, норми, договори, прецеденти, акти застосування права тощо [73, с. 20–28].

Серед якісних характеристик функцій права, передусім заслуговують, на думку Л. Заморської, такі: 1) функція права зумовлена його сутністю й визначається призначенням у суспільстві. Водночас функція не є лише проявом іманентних якостей сутності, її не можна розглядати тільки як їх «проекцію». Не можна механічно зв'язувати функції й сутність права; функція права має певний ступінь незалежності; 2) функція характеризує

напрям необхідного впливу права на суспільні відносини, тобто такого впливу, без якого суспільство на цьому етапі розвитку не може існувати (регулювання, охорона, закріплення певного виду суспільних відносин); 3) функція виражає найбільш суттєві, головні риси права та спрямована на здійснення завдань, що стоять перед правом на цьому етапі його розвитку; 4) функція права являє собою, як правило, напрям його активної дії, тому однією з важливих її ознак є динамізм; 5) постійність як необхідна ознака функції права характеризує стабільність, безперервність, досить тривалу її дію. Функція постійно властива праву, проте це не означає, що незмінними залишаються механізм і форми її здійснення, які змінюються й розвиваються відповідно до потреб практики [69, с. 7].

Розрізняють такі види функцій права: загальносоціальні та спеціально-юридичні. Загальносоціальні функції, це, наприклад, гуманістична, організаторсько-управлінська, виховна, інформаційна (комунікативна) тощо. Спеціально-юридичні функції: 1. Регулятивна функція — це функція, яка спрямована на позитивний правовий вплив з метою упорядкування суспільних відносин шляхом встановлення заборон, дозволів тощо. Виділяють регулятивно-статичну та регулятивно-динамічну функції права. Регулятивно-статична функція закріплює сталі, розвинуті суспільні відносини в нормативних актах, у такий спосіб гарантуючи їх недоторканість. Регулятивно-динамічна функція заохочує, стимулює розвиток тих суспільних відносин, що, відображаючи певні соціальні цінності, знаходяться на етапі свого становлення. 2. Охоронна функція відокремлює право від інших систем соціальної регуляції, оскільки здійснюється органами держави, які приймають індивідуально-владні рішення, виконання яких гарантується державним примусом. Охоронна функція права реалізується шляхом застосування спеціальних охоронних норм, а також діючих в охоронному режимі регулятивних норм. Останні мають місце при порушенні суб'єктивних прав і зверненні для їх захисту до компетентних державних органів. Охоронна функція спрямована на захист

позитивних суспільних відносин шляхом усунення соціально шкідливих і небезпечних діянь людей та їх об'єднань, відновлення порушених прав суб'єктів [86, с. 280–281].

Одним із головних елементів системи функцій права є регулятивна функція. Регулятивну функцію Р. Зварич охарактеризував як напрям правового впливу, що виражається в установленні позитивних правил поведінки, наданні прав і покладанні юридичних обов'язків на суб'єкти права. Суть регулятивної функції права полягає у його головному соціальному призначенні – регулюванні суспільних відносин. В основі цієї функції лежать дозвільні і зобов'язальні юридичні норми. Варто зазначити, що сьогодні важливим елементом правозастосовної діяльності є не тільки встановлення правил поведінки та регулювання відносин, але й інформування, донесення до суспільства правової інформації. Саме тому регулятивна функція повинна тісно взаємодіяти з іншими функціями права, перш за все, інформаційною [73, с. 20–28].

О. М. Миронець вважає, що регулятивну функцію адміністративного права варто визначити як напрям його впливу, який полягає у встановленні прав та обов'язків учасників суспільних відносин, що є предметом його правового регулювання, з метою організуючого або упорядковуючого управління ними. Вона має уповноважуючий, спрямовуючий, моделюючий, а також елементи превентивного характеру. Засобами її реалізації є норми права, якими встановлюються дозволи та зобов'язання. Заборони притаманні охоронній функції адміністративного права. Водночас ми не можемо не погодитися, що розділення спеціально-соціальних функцій адміністративного права на регулятивну й охоронну має умовний характер, здійснюється з метою не протиставлення, а більш змістовного пізнання [176, с. 124-130].

Також О. М. Миронець формує такі ознаки регулятивної функції адміністративного права: 1) має уповноважуючий характер - «уповноважує» учасників адміністративно-правових відносин, надаючи їм права, свободи й

обов'язки, у чому проявляється її статична та динамічна сторони; 2) має спрямовуючий характер – через наділення учасників адміністративно-правових відносин відповідними правами і свободами спрямовує їх вибір у побудові вказаних відносин на запропонований законодавцем, чим проявляє свою статичну сторону; 3) має моделюючий характер – через наділення учасників адміністративно-правових відносин відповідними обов'язками формує модель необхідного варіанту поведінки учасників, чим проявляє свій динамічний складник; 4) її детермінантний зміст має елементи превентивного характеру. Річ у тім, що визначаючи права, свободи й обов'язки учасників адміністративно-правових відносин, вона тим самим детермінує норми можливостей у виборі користування правом і його обсягом, а також видів зобов'язаної поведінки учасників. Цим самим відмінні від дозволених і необхідних варіанти поведінки, які йдуть урозріз із законом, розуміються як правопорушення. Відповідно, учасники адміністративно-правових відносин «попереджаються» про протизаконний характер їх діянь. На цьому етапі регулятивна функція адміністративного права охороняє адміністративно-правові відносини, у чому і проявляє свій превентивний характер [176, с. 124-130].

Регулятивна функція державно-приватного партнерства полягає тому, що це інструмент публічно-владного впливу за допомогою якого регулюються суспільні відносини в секторі безпеки. Можливість укладення договору державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки покликано забезпечити розвиток нових форм солідарності, партнерства і співробітництва, коли традиційний владно-розпорядчий характер відповідної активності стабілізується шляхом впровадження альтернативного варіанту у вигляді адміністративно-погоджувального та впорядковуючого формату взаємодії.

Незважаючи на всю перспективність застосування договору державно-приватного партнерства як інструмента діяльності уповноважених суб'єктів в секторі безпеки, на сьогоднішній день існує розрив між теоретичними

розробками цього явища правової дійсності та намаганнями на їх базі створити концептуальні засади договірного регулювання публічних відносин загалом та безпекових відносин зокрема. При цьому, вагомим є використання дискурс-аналізу при розробці типових договорів державно-приватного партнерства, що матиме на меті аналіз суспільного сприйняття державно-приватного партнерства в секторі безпеки для наступного формування нормативного підходу до врегулювання означеної сфери суспільних відносин.

Щодо функції контролю за дотриманням стану законності в сфері національної безпеки, яка притаманна державно-приватному партнерству, то це пов'язано з тим, що при взаємодії приватного та державного партнера відбувається делегування окремих повноважень першому. Як наслідок, під час реалізації окремих управлінських дій, приватний партнер має доступ до діяльності суб'єктів сектору безпеки та може оцінити відповідність їх дій до бажаного стану законності. Державно-приватне партнерство є проявом контролю громадськості за діяльністю державних інституцій, виходячи з загальних ознак громадського контролю, а саме: 1) суб'єктом здійснення громадського контролю є громадяни, які є організаційно та функціонально незалежні від об'єктів контролю; 2) об'єктом здійснення громадського контролю є сфера публічного адміністрування; 3) метою громадського контролю є забезпечення публічного інтересу; 4) забезпечується морально-правовими заходами впливу; 5) результати можуть бути підставою для здійснення інших видів публічного контролю [187].

Також, згідно спеціалізованого Закону України «Про державно-приватне партнерство», існує контроль за виконанням договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства, що здійснюють державний партнер, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи відповідно до їхніх повноважень у порядку, встановленому законом та/або договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства. Під час здійснення контролю за виконанням договорів,

укладених в рамках державно-приватного партнерства, не допускається втручання в господарську діяльність приватного партнера або третіх сторін, залучених державним партнером, а також розголошення конфіденційної інформації, що стала відомою під час здійснення контролю. Приватні партнери надають державним партнерам інформацію про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, у порядку, передбаченому договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства. Моніторинг виконання договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства, шляхом отримання щорічних звітів від державних партнерів про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, що надаються в порядку та згідно з формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства. Після закінчення виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, проводиться завершальна оцінка здійснення державно-приватного партнерства. За результатами проведеної завершальної оцінки здійснення державно-приватного партнерства готується звіт, що надсилається центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства, для аналізу [230].

Відповідно, функція контролю за дотриманням стану законності в сфері національної безпеки в рамках державно-приватного партнерства визначається в наступних формах: 1) державно-приватне партнерство як інструмент контролю, тобто, державно-приватне партнерство виступає не лише механізмом залучення приватних інвестицій, але й інструментом контролю за діяльністю суб'єктів сектору безпеки, що ґрунтується на делегуванні окремих повноважень приватному партнеру, наданні доступу до інформації щодо сектору безпеки, можливості оцінювати відповідність дій

суб'єктів сектору безпеки вимогам законодавства; 2) державно-приватне партнерство як форма громадського контролю. Завдяки залученню приватного сектору державно-приватне партнерство можна розглядати як форму громадського контролю за діяльністю державних інституцій, що зумовлено незалежністю приватного партнера від державних органів, та прямою зацікавленістю приватного партнера в законності та ефективності діяльності суб'єктів сектору безпеки.

Контролююча функція державно-приватного партнерства в секторі безпеки України передбачає баланс між повноваженнями державного та приватного партнерів, задля підвищення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів, залучення приватних інвестицій у сферу національної безпеки, зниження корупційних ризиків, підвищення рівня обізнаності громадськості про діяльність сектору безпеки.

Усе вищевикладене дає підстави зробити наступні висновки стосовно принципів і функцій як основних засад адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– станом на теперішній час, діяльність публічних інституцій має слідувати ідеям верховенства права та належного врядування. Особливості суспільних відносин, що пов'язані з державно-приватним партнерством опосередковують потреби слідування спеціальним принципам цього способу управлінської діяльності, а специфіка сектору безпеки – окреслює межі його застосування та профільні вихідні засади.

– принципи державно-приватного партнерства в секторі безпеки є сукупністю основоположних ідей та вихідних начал, які спрямовані забезпечувати однотипне формулювання правового впливу на суспільні відносини в секторі національної безпеки в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересі.

– виокремлення конкретних державно-приватного партнерства в секторі безпеки пов'язано з: а) специфікою вимог до функціонування

суб'єктів, що формують склад сектору безпеки; б) специфікою правової природи державно-приватного партнерства як об'єкта управлінсько-правового впливу. Перший чинник має значення через те, що суб'єкти сектору безпеки є спеціально уповноваженими державними інституціями, яких наділено певними повноваженнями, які можуть реалізовуватись у чітко встановлених формах та межах єдиного порядку незалежно від сфери суспільних відносин. Другий чинник опосередковано специфікою взаємин між приватним та публічним сектором як рівноправних сторін.

– система принципів державно-приватного партнерства в секторі безпеки складатиметься із: 1) загальних принципів функціонування суб'єктів владних повноважень в секторі національної безпеки; 2) спеціальних принципів державно-приватного партнерства; 3) принципів державно-приватного партнерства безпосередньо в секторі національної безпеки.

– доцільним вбачається прийняття Стратегії розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки у формі постанови Кабінету Міністрів України з обов'язковим виділенням принципів державно-приватного партнерства в секторі безпеки такого змісту: 1) дотримання відповідного рівня безпеки інформації; 2) пріоритетності в якості партнера резидентів перед нерезидентами, в випадках потреби збереження конфіденційності інформації про об'єкт державно-приватного партнерства – допуск в якості партнера виключно резидентів; 3) встановлення взаємних гарантій у договорі про взаємодію; 4) стійкість взаємодії, що підкріплена укладенням довгострокових договорів про державно-приватне партнерство.

– регулятивна функція державно-приватного партнерства полягає тому, що це інструмент публічно-владного впливу за допомогою якого регулюються суспільні відносини в секторі безпеки. Можливість укладення договору державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки покликано забезпечити розвиток нових форм солідарності, партнерства і співробітництва, коли традиційний владно-розпорядчий характер відповідної активності стабілізується шляхом впровадження альтернативного варіанту у

вигляді адміністративно-погоджувального та впорядковуючого формату взаємодії.

– незважаючи на всю перспективність застосування договору державно-приватного партнерства як інструмента діяльності уповноважених суб'єктів в секторі безпеки, на сьогоднішній день існує розрив між теоретичними розробками цього явища правової дійсності та намаганнями на їх базі створити концептуальні засади договірної регулювання публічних відносин загалом та безпекових відносин зокрема. При цьому, вагомим є використання дискурс-аналізу при розробці типових договорів державно-приватного партнерства, що матиме на меті аналіз суспільного сприйняття державно-приватного партнерства в секторі безпеки для наступного формування нормативного підходу до врегулювання означеної сфери суспільних відносин.

– функція контролю за дотриманням стану законності в сфері національної безпеки в рамках державно-приватного партнерства визначається в наступних формах: 1) державно-приватне партнерство як інструмент контролю, тобто, державно-приватне партнерство виступає не лише механізмом залучення приватних інвестицій, але й інструментом контролю за діяльністю суб'єктів сектору безпеки, що ґрунтується на делегуванні окремих повноважень приватному партнеру, наданні доступу до інформації щодо сектору безпеки, можливості оцінювати відповідність дій суб'єктів сектору безпеки вимогам законодавства; 2) державно-приватне партнерство як форма громадського контролю. Завдяки залученню приватного сектору державно-приватне партнерство можна розглядати як форму громадського контролю за діяльністю державних інституцій, що зумовлено незалежністю приватного партнера від державних органів, та прямою зацікавленістю приватного партнера в законності та ефективності діяльності суб'єктів сектору безпеки.

– контролююча функція державно-приватного партнерства в секторі безпеки України передбачає баланс між повноваженнями державного та

приватного партнерів, задля підвищення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів, залучення приватних інвестицій у сферу національної безпеки, зниження корупційних ризиків, підвищення рівня обізнаності громадськості про діяльність сектору безпеки.

Підсумовуючи приходимо до висновку, що державно-приватне партнерство в секторі національної безпеки здійснюється відповідно до системи принципів, яка складатиметься із: 1) загальних принципів функціонування суб'єктів владних повноважень в секторі національної безпеки; 2) спеціальних принципів державно-приватного партнерства; 3) принципів державно-приватного партнерства безпосередньо в секторі національної безпеки. Доцільним є юридичне оформлення означених основоположних засад державно-приватного партнерства в секторі безпеки. Зроблено висновок про те, що основними функціями державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки є регулятивна функція та функція контролю.

Висновки до розділу 1

1. Визначено, що державно-приватне партнерство в секторі безпеки України належить до предмету дослідження адміністративно-правової науки з огляду на:

1) державно-приватне партнерство відповідає предмету адміністративного права (адміністративне право регулює суспільні відносини, які виникають між суб'єктами публічної адміністрації та приватними особами, відповідно державно-приватне партнерство в секторі безпеки передбачає співпрацю між державними органами (суб'єктами публічної адміністрації) та приватними суб'єктами);

2) при реалізації державно-приватне партнерство використовуються інструменти адміністративного права;

3) державно-приватне партнерство реалізує функції адміністративного права та забезпечує реалізацію цих функцій;

4) державно-приватне партнерство врегульовується нормами адміністративного права.

2. Під державно-приватним партнерством запропоновано розуміти закріплений на законодавчому рівні механізм взаємодії між державним та приватним сектором, що передбачає спільне здійснення ними проєктів в різних сферах суспільного життя з метою реалізації функцій держави, а також ґрунтується на відповідних принципах.

3. Визначено, що за своїм змістом, державно-приватне партнерство в секторі безпеки України є формою партнерського співробітництва між державним та приватним сектором, що спрямовано на забезпечення безпеки та стійкості країни шляхом добровільного укладення та реалізації стратегічних проєктів, які передбачають спеціальне фінансування, розподіл ризиків та баланс ресурсів, та сприяють підвищенню ефективності боротьби з загрозами безпеки, забезпеченню національної безпеки та громадського порядку та захисту прав громадян.

4. Виявлено, що державно-приватне партнерство в секторі безпеки України є моделлю взаємодії публічного та приватного сектору в межах суспільних відносин, що стосуються безпеки держави, відповідно формується структуризація доктринального осмислення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Здійснення аналізу сектору безпеки як суспільних відносин, в межах яких застосовано державно-приватне партнерство, можливе з врахуванням загальнонаукових та спеціальних методів теоретичного та практичного спрямування.

5. Розкрито, що доктринальне опрацювання адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства є необхідним та своєчасним елементом при формуванні сучасної доктрини адміністративного права.

Вказане обґрунтовується потребами виявлення як місця цього способу впорядкування суспільних відносин в системі адміністративного права, так і здійсненням його сутнісних ознак, що мають адміністративно-правову природу, типу впорядкування механізму адміністративно-правового регулювання та його елементів. Одночасно, аналіз засад методології державно-приватного партнерства здійснюється крізь призму зростання кількості проблем, які мають бути вирішеними під час дії правового режиму воєнного стану. Пошук оптимальних способів та технологій взаємодії публічних та приватних інституцій призвів до виділення державно-приватного партнерства як одного з провідних напрямів удосконалення управлінської діяльності в цілому. Використання державно-приватного партнерства як регулятора суспільних відносин якісно корелює з визнанням ідеї належного врядування як основи управлінської діяльності.

6. Виокремлено напрями дослідження адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства: 1) визначення концепту державно-приватного партнерства та особливостей його правового регулювання; 2) детермінація державно-приватного партнерства як способу владного управлінського впливу на суспільні відносини; 3) окреслення адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства; 4) виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави тощо.

7. За допомогою методу ретроспективного аналізу запропоновано порівняно нову правову регламентацію державно-приватного партнерства за допомогою усталених інструментів публічної адміністрації. Застосування діалектичного методу дозволило сформулювати тезу про те, що в основному адміністративно-правове регулювання означеної сфери торкнулось питань, пов'язаних з: процедурами, що супроводжують державно-приватне партнерство; суб'єктного складу державно-приватного партнерства та умов залучення до нього; юридичного оформлення державно-приватного партнерства та наслідків його застосування тощо. Концепт державно-

приватного партнерства є сукупністю поглядів, ідей, що характеризують вибрану сферу суспільних відносин. Специфічними ознакам концепту державно-приватного партнерства є обов'язковість врахування громадського контролю та нагляду при реалізації заходів публічного адміністрування. Метод моделювання використано для виділення ідеальних зв'язків, що супроводжують адаптацію взаємодії приватного сектору з публічними інституціями під час впорядкування суспільних відносин в секторі безпеки.

8. Сформовано, що виявлення проблем втілення ідеї державно-приватного партнерства в правову дійсність Української держави має певне розмивання: з одного боку, при вивченні будь-якого аспекту, що певним чином стосується державно-приватного партнерства має бути виокремлено недоліки нормотворчого характеру чи правозастосування, а з іншого, можливим є виокремлення пробілів та перспективних напрямів розвитку державно-приватного партнерства в цілому. Якщо взяти за основу другий варіант, то наукові розвідки мають стосуватися засадничих характеристик державно-приватного партнерства, а саме:

- 1) його учасників, що є державними та приватними суб'єктами;
- 2) взаємовідносин сторін у партнерстві та їх визначеності на рівні офіційних документів (договорів);
- 3) взаємовідносин партнерського (рівноправного) характеру;
- 4) умов поєднання всіх видів активів (внески і ресурси) партнерів;
- 5) розподілення ризиків між партнерами, які беруть участь у використанні отриманих результатів, згідно із взаємними домовленостям.

9. Визначено, що концепт державно-приватного партнерства є сукупністю поглядів, ідей, що характеризують вибрану сферу суспільних відносин. Специфічними ознакам концепту державно-приватного партнерства є обов'язковість врахування громадського контролю та нагляду при реалізації заходів публічного адміністрування. Специфіка методології адміністративно-правового впорядкування державно-приватного партнерства в секторі безпеки полягає у такому:

- 1) відображає наявні стратегічні цілі визнання України як повноправного члена Європейського Союзу;
- 2) метою використання обраних методів є максимальна ефективність державно-приватного партнерства в секторі безпеки;
- 3) втілює превалюючий характер диспозитивних взаємозв'язків між суб'єктами сектору безпеки та приватними суб'єктами як учасниками державно-приватного партнерства;
- 4) у результаті зовнішньо оформлюється через загальноприйнятні форми впливу (наприклад, нормативно-правовий акт, адміністративний акт, адміністративний договір);
- 5) змістовно залежить від специфіки об'єкта в межах якого застосовується державне приватне партнерство, тобто від специфіки сектору безпеки тощо. Доцільним є подальше дослідження державно-приватного партнерства в секторі безпеки відповідно до запропонованої структури наукового пізнання з використанням відповідних методів.

10. Розкрито, що станом на теперішній час, діяльність публічних інституцій має слідувати ідеям верховенства права та належного врядування. Особливості суспільних відносин, що пов'язані з державно-приватним партнерством опосередковують потреби слідування спеціальним принципам цього способу управлінської діяльності, а специфіка сектору безпеки – окреслює межі його застосування та профільні вихідні засади.

11. Розкрито, що виокремлення конкретних чинників державно-приватного партнерства в секторі безпеки пов'язано з: а) специфікою вимог до функціонування суб'єктів, що формують склад сектору безпеки; б) специфікою правової природи державно-приватного партнерства як об'єкта управлінсько-правового впливу. Перший чинник має значення через те, що суб'єкти сектору безпеки є спеціально уповноваженими державними інституціями, яких наділено певними повноваженнями, які можуть реалізовуватись у чітко встановлених формах та межах єдиного порядку незалежно від сфери суспільних відносин. Другий чинник опосередковано

специфікою взаємин між приватним та публічним сектором як рівноправних сторін.

12. Доцільним вбачається прийняття Стратегії розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки у формі постанови Кабінету Міністрів України з обов'язковим виділенням принципів державно-приватного партнерства в секторі безпеки такого змісту:

- 1) дотримання відповідного рівня безпеки інформації;
- 2) пріоритетності в якості партнера резидентів перед нерезидентами, в випадках потреби збереження конфіденційності інформації про об'єкт державно-приватного партнерства – допуск в якості партнера виключно резидентів;
- 3) встановлення взаємних гарантій у договорі про взаємодію;
- 4) стійкість взаємодії, що підкріплена укладенням довгострокових договорів про державно-приватне партнерство.

13. Визначено та охарактеризовано контролюючу та регулятивну функцію адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Розкрито, що регулятивна функція державно-приватного партнерства полягає тому, що це інструмент публічно-владного впливу за допомогою якого регулюються суспільні відносини в секторі безпеки. Можливість укладення договору державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки покликано забезпечити розвиток нових форм солідарності, партнерства і співробітництва, коли традиційний владно-розпорядчий характер відповідної активності стабілізується шляхом впровадження альтернативного варіанту у вигляді адміністративно-погоджувального та впорядковуючого формату взаємодії.

14. Виділено, що незважаючи на всю перспективність застосування договору державно-приватного партнерства як інструмента діяльності уповноважених суб'єктів в секторі безпеки, на сьогоднішній день існує розрив між теоретичними розробками цього явища правової дійсності та намаганнями на їх базі створити концептуальні засади договірної

регулювання публічних відносин загалом та безпекових відносин зокрема. При цьому, вагомим є використання дискурс-аналізу при розробці типових договорів державно-приватного партнерства, що матиме на меті аналіз суспільного сприйняття державно-приватного партнерства в секторі безпеки для наступного формування нормативного підходу до врегулювання означеної сфери суспільних відносин.

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

2.1. Сучасна модель адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

Розвиток демократичних постулатів в Україні призвів до перегляду основоположних засад функціонування публічного сектору в Україні. Наступне впровадження правового режиму воєнного стану лише актуалізовано пошук нових підходів до впорядкування суспільних відносин загалом, та в в секторі національної безпеки зокрема. Потреби диверсифікації озброєння, військової та спеціальної техніки, обладнання та приладів військового призначення тощо, вимагають відповідних інвестицій (наукових, дослідницьких та фінансових тощо). За таких умов, забезпечення національної безпеки потребує переформатування. Одним з таких напрямів є використання механізмів державно-приватного партнерства в секторі безпеки. Натомість, крім Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» (п. п. 6, 48) [273], відсутні адміністративні інструменти забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки. Як наслідок, наявними є протиріччя між задекларованими цілями розвитку управлінської діяльності в секторі безпеки та практичною відсутністю втілення окремих заходів в цьому напрямі.

Адміністративно-правове забезпечення відображає механізм імперативно-нормативного упорядкування і організації діяльності суб'єктів та об'єктів управління і формування сталого порядку функціонування [3, с. 158]. З іншого боку, адміністративно-правове забезпечення втілено в відповідному рівні регулювання, тобто воно є цілеспрямованим впливом норм адміністративного права на суспільні відносини, що реалізується за

допомогою адміністративно-правових заходів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [2, с. 89; 322, с. 39].

Таким чином, адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства у секторі національної безпеки відобразатиме цілеспрямований вплив норм адміністративного права на стан забезпечення національної безпеки шляхом застосування державно-приватного партнерства. На зміст адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки впливатимуть декілька факторів: з одного боку, рівень розвитку адміністративного впорядкування, а з іншого – особливості державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки як об'єкта правового впливу.

Щодо рівня розвитку адміністративного впорядкування, то вже сталими є до недавнього часу реформаторські зміни основних елементів механізму адміністративно-правового забезпечення, а саме:

1) визначення методів правового впливу у поєднанні з видозміненими функціями. Акцентуємо увагу на тому, що владні повноваження є формою правового вираження функцій, а методи формою їх практичної реалізації. Оновлення методів як способів здійснення організуючого впливу змінює стиль управлінської діяльності, що виражається в сукупності прийомів правового впливу. Виражаючи якісний бік реалізації функцій, методи – безпосередньо пов'язані з державно-владними повноваженнями, що відповідають цим функціям [109, с. 207]. Отже, приходимо до висновку, що саме за допомогою методів адміністративно-правового впливу забезпечується реалізація управлінських цілей та досягнення конкретного публічного інтересу конкретним способом диспозитивно-імперативного характеру;

2) окреслення переліку суб'єктів, що застосовують адміністративні заходи впливу на суспільні відносини. У теорії адміністративного права, суб'єктів, яких наділено вищезазначеними повноваженнями, прийнято

іменувати «суб'єкти публічної адміністрації», що узагальнює систему органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, а також установ, організацій, окремих недержавних структур, які відповідно до законодавства здійснюють публічні управлінські функції з метою задоволення публічного інтересу [14, с. 22];

3) визначення адміністративних процедур, які можуть застосовуватись під час впорядкування певного виду діяльності опосередковано процедурним характером реалізації повноважень суб'єктів владних повноважень в будь-якій сфері суспільних відносин. Під адміністративними процедурами можливо розуміти нормативно визначений порядок реалізації правових форм діяльності суб'єктів, що уповноважені застосовувати владно-розпорядчий вплив. Адміністративні процедури гарантують формування якісного результату належного змісту відповідної правової форми, як результату діяльності суб'єкта владних повноважень, через встановлення найбільш оптимальної моделі реалізації їх повноважень з одночасним забезпеченням інтересів інших суб'єктів [380];

4) окреслення інструментів, які застосовуються при втіленні адміністративно-правових норм, типу: прийняття нормативно-правових актів, адміністративних актів, укладення адміністративних договорів, здійснення реєстраційних дій. В цілому сучасний підхід до інструментів реалізації адміністративно-правових норм є результатом поєднання форм та методів та визначає інструменти як спосіб зовнішнього вираження владно-впорядковуючого впливу суб'єктів публічної адміністрації, реалізований у межах відповідності визначеної законом компетенції з метою досягнення бажаного публічного результату [359; 4, с. 204];

5) втілення інформаційно-телекомунікаційних технологій у сферу практичної реалізації норм адміністративного права. Як слушно відмічено С. В. Ківаловим, хибним є твердження, що змінено, наприклад, виключно сфери використання сучасних технологій або поліпшено самі інформаційно-телекомунікаційні засоби. По суті, відбулася суттєва трансформація

сприйняття технологічного прогресу, що торкнулося: а) принципів діяльності публічних інституцій та їх функціонерів; б) організаційно-структурних та компетентнісних характеристик правового статусу суб'єктів публічної адміністрації; в) способів управлінського впливу на суспільні відносини. Ідея використання сучасних технологій набула всеохоплюючого значення, станом на теперішній час, виокремлюються такі принципи діяльності управлінських структур, як: цифрового за замовчуванням, одноразового введення інформації, сумісності за замовчуванням, доступності та залучення громадян, відкритості та прозорості, довіри та безпеки [1].

Щодо особливостей державно-приватного партнерства в секторі безпеки, то первинно йому буде притаманно загальних ознак державно-приватного партнерства, а саме: їх учасниками є державні та приватні суб'єкти; взаємовідносини сторін у партнерстві визначені офіційними документами (договорами); взаємовідносини мають партнерський (рівноправний) характер; партнери мають спільні цілі при конкретному державному інтересі; для досягнення цілей об'єднуються всі види активів (внески і ресурси) партнерів; витрати і ризики розподіляються між партнерами, які беруть участь у використанні отриманих результатів, згідно із взаємними домовленостям [230].

Сфера національної безпеки конкретизує державно-приватне партнерство на рівні суб'єктного складу. Так, учасниками державно-приватного партнерства в секторі безпеки з боку держави можуть виступати органи державної влади, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України [264]. Щодо приватного партнера, то важливість сектор безпеки опосередковує потребу прийняття нормативно-правового акту, в якому встановлювались би критерії до суб'єктів

приватного сектору, що можуть бути задіяні до державно-приватного партнерства саме в секторі безпеки.

Наступною специфічною ознакою сектору безпеки, що має бути належно забезпечена за допомогою адміністративно-правових засобів є встановлення у разі потреби режиму секретності щодо державно-приватного партнерства. Це пов'язано з тим, що специфіка сфери державної безпеки та склад об'єктів державно-приватного партнерства в цій сфері обумовлює віднесення інформації про них до державної таємниці, яка визначається як вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку державною таємницею і підлягають охороні державою [237]. Потреба в дотриманні режиму секретності при здійсненні державно-приватного партнерства у секторі безпеки позначається на вимогах до приватних суб'єктів, які залучаються до державно-приватного партнерства (наприклад, йдеться про резидентство юридичної особи, яка має бути утворена за законодавством України або засновниками якої має виступати громадяни України).

Окремої уваги заслуговує необхідність адміністративно-правового унормування визначення переліку об'єктів, що можуть стати предметом державно-приватного партнерства в секторі безпеки. Ст. 7 Закону України «Про державно-приватне партнерство» визначено, що може бути об'єктом державно-приватного партнерства в цілому [1]. Натомість, на рівні підзаконного нормативно-правового акту має бути визначено такий же перелік об'єктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки. До них може бути віднесено, наприклад: озброєння, військову та спеціальну техніку; системи машин, обладнання та прилади військового призначення, автоматизовані системи, продукція та технології подвійного використання; об'єкти для виробництва, розміщення, модернізації, ремонту, експлуатації або утилізації озброєння, військової та спеціальної техніки, а також

забезпечення функціонування таких об'єктів; спеціальне програмне забезпечення; майнові права, що належать державі; об'єкти права інтелектуальної власності; тощо [286].

Аналізуючи вказані доктринально-праксеологічні результати, можна побачити, що адміністративно-правове забезпечення є цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, що має за мету забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних, юридичних осіб та сталого порядку функціонування громадянського суспільства та держави [120].

Можливо виокремити такі ознаки адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки, яке:

1) є наслідком трансформованого впливу держави на суспільні відносини щодо належного стану захищеності в державі;

2) здійснюється за допомогою спеціальних адміністративно-правових засобів (форм), сукупність яких складає механізм адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки;

3) здійснюється з метою інституціоналізації державно-приватного партнерства як способу упорядкування публічно-владних відносин в секторі безпеки;

4) є наслідком упорядкування є встановлення прав та обов'язків для учасників адміністративно-правових відносин, що задіяні в державно-приватному партнерстві обраного сектору впливу.

У підсумку зазначимо, що стан правового закріплення адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства не відповідає потребам правозастосування. Станом на теперішній час, виокремлено лише окремі напрями державної політики, спрямованої на створення умов державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки. Доцільним є прийняття комплексу нормативно-правових актів, які визначатимуть адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в

секторі національної безпеки, а саме: 1) Стратегію державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 2) Порядок визначення статусу приватного партнера державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 3) Критерії участі приватних суб'єктів у державно-приватному партнерстві в секторі безпеки; 4) Порядок дотримання режиму секретності під час здійснення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 5) Перелік об'єктів, що можуть стати об'єктами державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

Якщо проаналізувати відповідний правовий механізм такого виду забезпечення, найперше слід зазначити, що необхідність формування якісно нової моделі залучення іноземних інвестицій на відновлення Української держави та визнання її як рівноправного партнера потребує пристосування кращих міжнародних практик до національних реалій. Сектор безпеки держави як об'єкт постійних змін не є виключенням. Пріоритетним виступає практичне втілення ідеї державно-приватного партнерства в цій сфері суспільних відносин. Якісно державно-приватне партнерство є перспективним інструментом залучення інвестицій та новим способом впорядкування суспільних відносин. Законодавче регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки потребує з одного боку, вчинення послідовних та комплексних деталізацій на рівні підзаконних нормативно-правових актів, а з іншого – вироблення якісного адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

Сутність категорії «механізм» у праві полягає у виявленні сукупності можливих засобів цілеспрямованого юридичного впливу, що застосовується визначеними суб'єктами для впорядкування суспільних відносин [188, с. 16]. Механізм може бути визначений як сукупність заходів, спрямованих на активізацію підпорядкованого суб'єкта [296, с. 28]. Складна внутрішня будова будь-якого правового механізму наділяє його такими характеристиками, як: системність, узгодженість організації його елементів (компонентів); здатність до динаміки, визначеного цілеспрямованого

функціонування; схильність до самоорганізації або зовнішнього управління [105, с. 18].

Формування адміністративно-правового механізму опосередковано наявністю релевантних способів впливу на конкретні суспільні відносини з застосуванням адміністративно-правових методів, форм, інструментів, технологій [104, с. 260]. Усталеним є тлумачення адміністративно-правового механізму як сукупності способів цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на визначену діяльність, що забезпечує узгодження публічних та приватних інтересів взаємодіючих учасників суспільних відносин [42, с. 16].

Специфіка адміністративно-правового механізму залежить від сукупності факторів: 1) обраного об'єкту адміністративно-правового впливу – відповідного різновиду суспільних відносин; 2) мети адміністративно-правового впливу на обрані суспільні відносини; 3) наявного стану правового регулювання та бажаного; 4) обраних та дозволених заходів, що застосовуються при адміністративно-правовому впливові на об'єкт; 5) суб'єктах, що задіяні у діяльності, пов'язаній з впорядкуванням відповідних суспільних відносин.

Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави – це сукупність взаємопов'язаних напрямів цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів, які створюють засади повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки є складно елементною структурованою системою. При цьому, ця система характеризується єдністю елементів, що перебувають у певних зв'язках і відносинах між собою, визначають сутність об'єкта як ціле і відносно незалежне зовні явище.

Альтернативним є застосування загального підходу до структуризації адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави. Це означає можливість виокремлення таких елементів, як: система управління з відповідним суб'єктним складом; соціальні та правові норми, за допомогою яких забезпечується безпосереднє застосування владного впливу; управлінський процес, що включає етапи та дії керуючої системи щодо досягнення мети, завершуються оцінкою ефективності управлінського впливу [324].

Можливим є застосування формально широкого підходу до структуризації адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки, що передбачає множинність елементів, зокрема норм права, юридичних фактів, правовідносин, тлумачення норм права, реалізацією норм права, законністю; правовою культурою і правосвідомістю, правомірною та протиправною поведінкою, юридичною відповідальністю [38, с. 212].

Враховуючи специфіку державно-приватного партнерства та особливості суспільних відносин в секторі безпеки держави, виокремимо такі елементи адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, як:

- 1) нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави;
- 2) інституційне забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави;
- 3) заходи та способи створення умов та підтримки державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави;
- 4) принципи здійснення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави;
- 5) адміністративні процедури, що супроводжують державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави.

Зазначимо, що елементи адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави є невід'ємними характеристиками впровадження цієї моделі взаємодії публічного та приватного сектору в цілому. Кожен з них потребує окремого доктринального аналізу. Враховуючи, логіку побудови управлінської діяльності: «хто регулює – що регулює – яким чином здійснюється регулювання – які якісно-змістовні характеристики регулювання». Акцентуємо увагу на інституційному забезпеченні державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, тобто на суб'єктах, що регулюють діяльність, спрямовану на втілення ідеї державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави.

При цьому, загрози національній безпеці України є наявними як в мирний час, так і в період дії правового режиму воєнного стану. Вказане є підставою пошуку нових науково обґрунтованих підходів до забезпечення належного стану захищеності в державі. Одним із дієвих способів національної стабілізації безпекових питань є впровадження механізмів державно-приватного партнерства. Адміністративно-правове опрацювання будь-якої сфери суспільних відносин слідує обраним підходам до здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності в цілому. Примітно, що на стан адміністративно-правового регулювання належного стану національної безпеки з одного боку, впливають обрані державою концепції розвитку (типу, людиноцентризм чи цифровізація), а з іншого – незалежні чинники. Так, глобалізація суспільних відносин супроводжується розмиттям національних кордонів. Не виключенням за таких умов буде вирішення безпекових питань та пошук універсальних способів їх вирішення.

Орієнтація вітчизняних науковців як на потреби практики, так і на необхідність теоретичного і юридичного забезпечення якісного правозастосування, спричинила наявність різних праксеологічно обумовлених підходів до сфери адміністративно-правового регулювання. Як слушно відмічено Ківаловим С.В., суттєві диспропорції спричинено

абсолютизацією обслуговуючого покликання публічної влади. Таким підходом забезпечено упровадження пріоритету прав людини та верховенства права у цілому. При цьому, адміністративне право незалежно від обсягів диспозитивного елемента завжди залишатиметься переважно розпорядницьким, тому що спрямовано на забезпечення ефективності діяльності владних інституцій, результативність їх соціально-упорядковуючих впливів. Тобто, нетрадиційна юридична методологія має бути спрямована на розуміння новітніх тенденцій, а не докорінний перегляд наявних систем різного рівня [88, с. 15].

Наявні протиріччя між відповідністю: бажаного та існуючого стану правової дійсності, теорією адміністративного права та практикою, міжнародними стандартами та національними архетипами управлінської діяльності опосередкували актуальність перегляду підходу адміністративно-правового регулювання в різних сферах суспільного буття. Переважним є спрямування на служіння народів при детермінації управлінського впливу, а також його направленість на забезпечення публічного інтересу шляхом об'єктивізації у тих формах, що можуть бути застосовані для врегулювання різних типів суспільних відносин у інформаційно доступній для громадян спосіб [16, с. 58].

Оновлення потребує й підхід до моделі адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави. Загалом, адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави доцільно тлумачити як сукупність взаємопов'язаних напрямів цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів, які створюють засади повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки. В ході його трансформації, виокремлюються:

а) сталі характеристики адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави (наприклад, детермінація адміністративно-правового механізму як прояву цілеспрямованого юридичного впливу на певні суспільні відносин [188, с. 16]; можливість структуризації адміністративно-правового механізму [105, с. 18] тощо);

б) змінні характеристики адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави (типу, підходу до виокремлених елементів адміністративно-правового механізму та їх тлумачення).

Враховуючи специфіку суспільних відносин в секторі безпеки держави, звернемо увагу на змінні характеристики його адміністративно-правового механізму.

Формування оновленого бачення зазначених складових полягатиме в наступному. Нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави обов'язково враховує міжнародні стандарти, а точніше стандарти Європейського Союзу, що спричинено інтеграцію України. Відтак, цим елементом адміністративно-правового механізму набуто нових рис та форм, спричинених євроінтеграцією.

Інституційне забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави якісно ґрунтується на ідеях людиноцентризму діяльності владних інституцій [357, с. 88; 124, с. 23] та цифровізації усіх напрямів їх діяльності.

Виходячи з положень Закону України «Про національну безпеку» [264], чинної Стратегії національної безпеки [273], Закону України «Про державно-приватне партнерство» [230], до суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, віднесемо: 1) тих, що здійснюють управління сектором безпеки: Президент України, Рада Національної безпеки та оборони України,

Міністерство оборони України; 2) тих, що входять до складу сектору безпеки та втілюють окремі заходи, спрямовані на належний стан національної безпеки (наприклад, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України і т.д.); 3) тих, що сприяють налагодженню державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави (наприклад, громадські організації різних організаційних форм утворення та спрямування діяльності, включаючи міжнародні громадські організації).

Щодо громадських формувань, то з моменту впровадження в Україні правового режиму воєнного стану, вони спрямували свою діяльність на наданні різнопланової допомоги як державним інституціям (Збройним силам України, добровольчим утворенням, правоохоронним органам), так і цивільному населенню.

У цьому контексті важливе місце посідає здійснення наукових розвідок тематики формування та обґрунтування належного адміністративно-правового забезпечення реалізації функціонування інститутів громадянського суспільства, встановлення наслідків неврахування думки громадськості при прийнятті управлінських рішень, наслідків відсутності проведення експертизи діяльності органів державної влади та їх офіційного опублікування, наслідків відсутності проведення консультацій з громадськістю перед прийняттям нормативно-правових актів, які визначають права та обов'язки громадян тощо [362].

Додатковим аргументом актуальності наукових розвідок впливу громадських формувань на відповідні регулятивні інструменти впорядкування суспільних відносин з налагодження державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави є вимога про означене у різного роду міжнародних документах. Так, норми міжнародного права передбачають участь громадськості у вирішенні будь-яких питань державного та місцевого

значення, включаючи державно-приватне партнерство. Наприклад, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права передбачено право на вільне вираження поглядів людини [178]; Конвенцією про доступ до інформації – участь громадськості в процесі прийняття рішень [99], Рекомендаціях Комітету міністрів Ради Європи «Про участь громадян у місцевому публічному житті» – право на доступ до чіткої, вичерпної інформації про публічні справи тощо [283].

Слідуючим положенням Закону України «Про громадські об'єднання» [229], є можливим градація громадських формувань таким чином: а) залежно від організаційно-правової форми через виокремлення: громадських організацій (громадського об'єднання, якого засновано фізичними особами та членами якого виступатимуть фізичні особи) та громадських спілок (громадського об'єднання, якого засновано юридичними особи приватного права, а членами виступатимуть юридичні особи приватного права та фізичні особи); б) залежно від ступеня правового регулювання через виокремлення: громадських об'єднань, діяльність яких впорядковано положеннями законодавства про громадські об'єднання та громадських об'єднань, діяльність яких впорядковано положеннями спеціального законодавства (наприклад, політичні партії); в) залежно від території діяльності через виокремлення: всеукраїнських громадських формувань (у разі наявності відокремлених підрозділів у більшості адміністративно-територіальних одиниць, а також підтвердження такого статусу у порядку, встановленому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» [233]), місцевих (діяльність поширюється на територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці або регіону) та міжнародних громадських об'єднань (організація, яка має представництва в Україні та ще одній країні перебування).

Громадські формування незалежно від організаційно-правової форми утворення є суб'єктом адміністративного права, що може сприяти взаємодії публічного та приватного сектору, а вказівка на організаційно-правову форму

таких формувань визначатиме лише межі їх правосуб'єктності, права та обов'язки.

У положеннях законодавства, що має вагоме значення конкретно для державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави також врегульовано роль громадських формувань. Наприклад, гарантування громадським об'єднанням можливостей: отримувати в установленому порядку від суб'єктів, задіяних в секторі безпеки і оборони, інформації з питань діяльності складових сектору безпеки і оборони; здійснювати дослідження з питань національної безпеки і оборони, публічно презентувати їх результати, створювати для цього громадські фонди, центри, колективи експертів; проводити громадську експертизу проектів законів, рішень, програм, представляти свої висновки і пропозиції для розгляду відповідним державним органам; брати участь у громадських дискусіях та відкритих парламентських слуханнях з питань діяльності і розвитку сектору безпеки і оборони, питань правового і соціального захисту військовослужбовців та працівників розвідувальних та правоохоронних органів, зокрема звільнених у запас чи відставку, учасників бойових дій та членів їх сімей (ч. 2 ст. 10 Закону України «Про національну безпеку») [264]. Отже, громадські формування можуть сприяти розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави шляхом застосування правомочностей, наданих їм як інститутам громадянського суспільства.

Загалом, кількісно склад суб'єктів, що можуть впорядковувати діяльність з державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави зазнав кардинальних змін. Переважно, їх спричинено ключовим значенням ідеї публічного адміністрування, а не державного управління. Як слушно наголошено І.П. Яковлєвим, кількісна площина «...виступатиме очевидною для публічно-правової науки, виявляється уже на рівні етимологічних порівнянь та полягає у традиційному судженні про відносно більший обсяг публічного. Суб'єктами публічної владної діяльності є органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого

самоврядування, організації, наділені делегованими повноваженнями, і не виключено, що й інші носії публічної влади» [359, с. 23]. Тобто, суб'єктний вимір адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки суттєво розширено віднесенням до них таких блоків: 1) тих, що здійснюють управління сектором безпеки (наприклад, Президент України, Рада Національної безпеки та оборони України, Міністерство оборони України); 2) тих, що входять до складу сектору безпеки та втілюють окремі заходи, спрямовані на належний стан національної безпеки (наприклад, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України і т.д.); 3) тих, що сприяють налагодженню державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави (наприклад, громадські організації різних організаційних форм утворення та спрямування діяльності, включаючи міжнародні громадські організації).

Заходи та способи створення умов та підтримки державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави специфіковано відповідно до сучасного підходу трактування інструментів, що можуть бути застосованими суб'єктами владних повноважень. Більше того, такі інструменти обов'язково підлягають відсилання до ідеї цифровізації. Використання цифрового інструментарію є обов'язком органу державної виконавчої влади через виконання таких цифровізаційних принципів діяльності: 1) відкритості, що досягається шляхом забезпечення відкритого доступу до відомчих даних (інформації) у межах визначених законом; 2) прозорості, що досягається шляхом забезпечення можливості використання відкритих зовнішніх інтерфейсів до відомчих інформаційних систем, включаючи інтерфейси прикладного програмування; 3) багаторазовості, що досягається шляхом використання відкритого міжвідомчого обміну рішеннями та їх повторного використання; 4) технологічної нейтральності і портативності даних, що

досягається шляхом забезпечення доступу до відомчих сервісів і даних та повторного використання незалежно від технологій або їх продуктів тощо [58].

Вищезазначені положення мають значення для окремих органів управління в секторі безпеки, наприклад Міністерство оборони України та Міністерство внутрішніх справ України. При цьому, Указом Президента України від введено в дію рішення РНБО «Щодо удосконалення мережі ситуаційних центрів та цифрової трансформації сфери національної безпеки і оборони», яким специфіковано питання цифрової трансформації до сфери безпеки, а саме передбачено потребу в розширенні та розвитку єдиної мережі ситуаційних центрів. Вказані центри мають оснащуватися уніфікованим програмним та апаратним забезпеченням із інформаційно-аналітичного супроводження прийняття управлінських рішень, яке включатиме: сховище даних та систему керування базами даних; інструменти аналізу та візуалізації даних від різних джерел, а також побудови прогностичних моделей на їх основі; захищений відеоконференцзв'язок для забезпечення синхронного обміну аудіовізуальною інформацією в режимі реального часу; електронні комунікаційні мережі для забезпечення обміну інформацією тощо [353].

Неможливо залишити поза увагою й змістовне наповнення інструментів, що застосовуються для впорядкування державно-приватного партнерства в секторі безпеки, наприклад орієнтація на оборонний менеджмент всіх рівнів організації і регулювання організаційної діяльності, який є важливим способом впорядкування сектору безпеки, оскільки спрямований на ефективність й економічність сил оборони при суворому дотриманні прозорості та підзвітності на всіх організаційних рівнях та наявності ефективної системи контролю [365].

Бачення такого елементу адміністративно-правового механізму як принципи здійснення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави відбувається крізь призму виокремлення загальних принципів управлінської діяльності, та спеціальних принципів державно-приватного

партнерства в обраній сфері суспільного буття. Таким чином, система принципів державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави складатиметься із: 1) загальних принципів функціонування суб'єктів владних повноважень в секторі національної безпеки; 2) спеціальних принципів державно-приватного партнерства; 3) принципів державно-приватного партнерства безпосередньо в секторі національної безпеки держави. При цьому, квінтистенція принципів державно-приватного партнерства безпосередньо в секторі національної безпеки опосередковано особливим різновидом публічного інтересу – забезпечення належного стану захищеності в державі, що має різний прояв для публічного та приватного сектору.

Наукове осмислення адміністративних процедур, що супроводжують державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави підлягає комплексному оновлення, що спричинено прийняттям: а) Закону України «Про адміністративні процедури», яким деталізовано загально-правові умови здійснення будь-яких адміністративних процедур [222]; б) сукупності підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють окремі адміністративні процедури, що супроводжують здійснення державно-приватного партнерства (наприклад, процедуру проведення концесійного конкурсу та конкурентного діалогу в електронній торговій системі [270]; процедуру заміни приватного партнера (концесіонера) за договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства (концесійним договором) [213]; процедуру реєстрації довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства [252] тощо).

Отже, приходимо до висновку про оновлення моделі адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в частині його змінних характеристик – підходу до виокремлених елементів адміністративно-правового механізму та їх тлумачення. Звернено увагу на змінних характеристиках адміністративно-правового механізму, структуру якого формують такі елементи: 1) нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі

безпеки держави; 2) інституційне забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 3) заходи та способи створення умов, реалізації та підтримки державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави (адміністративні форми та методи); 4) принципи здійснення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 5) адміністративні процедури, що супроводжують державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави.

Підсумовуючи, можна визначити наступні висновки стосовно сучасної моделі адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства у секторі національної безпеки відображатиме цілеспрямований вплив норм адміністративного права на стан забезпечення національної безпеки шляхом застосування державно-приватного партнерства. На зміст адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки впливатимуть декілька факторів: з одного боку, рівень розвитку адміністративного впорядкування, а з іншого – особливості державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки як об'єкта правового впливу. Адміністративно-правове забезпечення є цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, що має за мету забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних, юридичних осіб та сталого порядку функціонування громадянського суспільства та держави.

– можливо виокремити такі ознаки адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки, як: 1) є наслідком впливу трансформованого впливу держави на суспільні відносини щодо належного стану захищеності в державі; 2) здійснюється за допомогою спеціальних адміністративно-правових засобів (форм), сукупність яких складає механізм адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 3) здійснюється з метою інституціоналізації державно-приватного партнерства як способу

упорядкування публічно-владних відносин в секторі безпеки; 4) наслідком упорядкування є встановлення прав та обов'язків для учасників адміністративно-правових відносин, що задіяні в державно-приватному партнерстві обраного сектору впливу.

– стан правового закріплення адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства не відповідає потребам правозастосування. Станом на теперішній час, виокремлено лише окремі напрями державної політики, спрямованої на створення умов державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки. Доцільним є прийняття комплексу нормативно-правових актів, які визначатимуть адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки, а саме: 1) Стратегію державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 2) Порядок визначення статусу приватного партнера державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 3) Критерії участі приватних суб'єктів у державно-приватному партнерстві в секторі безпеки; 4) Порядок дотримання режиму секретності під час здійснення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 5) Перелік об'єктів, що можуть стати об'єктами державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

– необхідність формування якісно нової моделі залучення іноземних інвестицій на відновлення Української держави та визнання її як рівноправного партнера потребує пристосування кращих міжнародних практик до національних реалій. Сектор безпеки держави як об'єкт постійних змін не є виключенням. Пріоритетним виступає практичне втілення ідеї державно-приватного партнерства в цій сфері суспільних відносин. Якісно державно-приватне партнерство є перспективним інструментом залучення інвестицій та новим способом впорядкування суспільних відносин. Законодавче регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки потребує з одного боку, вчинення послідовних та комплексних деталізацій на рівні підзаконних нормативно-правових актів, а з іншого –

вироблення якісного адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

– специфіка адміністративно-правового механізму залежить від сукупності факторів: 1) обраного об'єкту адміністративно-правового впливу – відповідного різновиду суспільних відносин; 2) мети адміністративно-правового впливу на обрані суспільні відносини; 3) наявного стану правового регулювання та бажаного; 4) обраних та дозволених заходів, що застосовуються при адміністративно-правовому впливові на об'єкт; 5) суб'єктах, що задіяні у діяльності, пов'язаній з впорядкуванням відповідних суспільних відносин.

– адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави – це сукупність взаємопов'язаних напрямів цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів, які створюють засади повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

– адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки є складно елементною структурованою системою. При цьому, ця система характеризується єдністю елементів, що перебувають у певних зв'язках і відносинах між собою, визначають сутність об'єкта як ціле і відносно незалежне зовні явище.

– елементи адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави є невід'ємними характеристиками впровадження цієї моделі взаємодії публічного та приватного сектору в цілому. Кожен з них потребує окремого доктринального аналізу. Враховуючи, логіку побудови управлінської діяльності: «хто регулює – що регулює – яким чином здійснюється регулювання – які якісно-змістовні характеристики регулювання». Акцентуємо увагу на інституційному

забезпеченні державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, тобто на суб'єктах, що регулюють діяльність, спрямовану на втілення ідеї державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави.

– нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави обов'язково враховує міжнародні стандарти, а точніше стандарти Європейського Союзу, що спричинено інтеграцію України. Відтак, цим елементом адміністративно-правового механізму набуто нових рис та форм, спричинених євроінтеграцією.

– існує необхідність оновлення моделі адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в частині його змінних характеристик – підходу до виокремлених елементів адміністративно-правового механізму та їх тлумачення. Звернено увагу на змінних характеристиках адміністративно-правового механізму, структуру якого формують такі елементи: 1) нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 2) інституційне забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 3) заходи та способи створення умов, реалізації та підтримки державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави (адміністративні форми та методи); 4) принципи здійснення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 5) адміністративні процедури, що супроводжують державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави.

2.2. Адміністративно-правовий статус суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

Розвиток будь-якого поняття, а особливо юридичного, має велике практичне значення для розуміння його суті. Незважаючи на те, що категорія правового статусу – відносно нова в юридичній науці, за досить короткий період вона стала широко застосовуватися як в науці так і в законодавстві і в науковий обіг, проте зазвичай кожен тлумачить і застосовує його з урахуванням власного праворозуміння. Проблеми правового статусу були предметом дослідження багатьох теоретиків права, державознавства, представників галузевих правових наук. Однак вони і досі перебувають у центрі наукових дискусій [115, с. 18–23].

Зв'язки між особою та державою фіксуються у різних юридичних формах, які у своїй єдності складають правовий статус. Як юридична категорія, це поняття характеризує стан реальної взаємодії людини та держави [50, с. 32-37].

Питання визначення правового статусу продовжує залишатися дискусійними. Насамперед потрібно вказати, що цей термін застосовується доволі широко, не має однозначного застосування в юридичній літературі, законотворчій та правозастосочій практиці, тому трактується по-різному. Вищевказані обставини потребують уточнення вказаного терміну, при цьому виникають проблеми як теоретичного, так і практичного характеру [115, с. 18–23].

Визначення «статус» використовується в різних словосполученнях: «юридичний статус», «правовий статус», «соціальний або фактичний статус». Іноді це пов'язано з тим, що існують поняття, терміни, категорії, які базуються на різному праворозумінні відомих наукових шкіл: юридичного позитивізму, природного права, соціологічної юриспруденції і т. п. Такі

дискусії ніколи не були відірваними від реального правового життя, так як офіційно визнана правова доктрина, заснована на тому чи іншому праворозумінні, стає тією основою на якій базується система законодавства і здійснюється правозастосовна практика [115, с. 18–23].

Фізична особа в адміністративному праві має потрійний статус: 1) негативний статус фізичної особи – це право особистої свободи як правоможність індивіда та те, щоб влада не втручалась до сфери особистої свободи, відмежованої законом (наприклад, недоторканність житла, свобода пересування, таємниця приватного життя, листування, телефонних розмов та ін.); 2) позитивний статус особи – це обов'язок публічної адміністрації надавати фізичним і юридичним особам адміністративні послуги (наприклад, соціальні служби зобов'язані виплачувати пенсіонерам, безробітним, інвалідам, особам, які тимчасово втратили працездатність на виробництві, пенсії та інші соціальні допомоги); 3) активний статус громадянина – це право громадян брати участь у публічній владі (сукупністю політичних прав). Іншими словами, фізична особа перетворюється в громадянина тільки тоді, коли повною мірою здобуває права цього потрійного статусу. До змісту адміністративно-правового статусу особи включаються такі юридичні елементи: 1) публічні суб'єктивні права та юридичні обов'язки; 2) обсяг і характер правосуб'єктності; 3) адміністративна відповідальність; 4) у деяких випадках – дисциплінарна відповідальність посадових осіб публічної адміністрації. Відповідно, з позиції В. Галуцька, адміністративно-правовий статус фізичної особи – це сукупність встановлених законодавством України суб'єктивних публічних прав і юридичних обов'язків індивіда в сукупності з обсягом та характером його адміністративної правосуб'єктності та адміністративної відповідальності [38, с. 90].

Під адміністративно-правовим статусом особи О. М. Гумін, Є. В. Пряхін розуміють комплекс прав і обов'язків, передбачених нормами адміністративного права. До елементів цього статусу вчені відносять правосуб'єктність, права, обов'язки та юридичну відповідальність. Не всі

права, закріплені в законодавстві, характеризують адміністративно-правовий статус. До них відносяться лише ті, що передбачені нормами адміністративного права та реалізуються у взаємовідносинах з органами публічної влади, оскільки адміністративно-правові відносини існують тільки там, де один із суб'єктів є суб'єктом владних повноважень. Аналогічно науковці говорять і про обов'язки. Адміністративноправовий статус характеризують тільки ті, що обумовлюються виникненням взаємовідносин з органами публічної влади. Для національного законодавства залишається проблемним те, що у нормативно-правових актах в основному йдеться не окремо про права та обов'язки, а про «повноваження» [50, с. 32-37].

Таким чином, категорія «адміністративно-правовий статус» є основоположною в адміністративному праві та визначає публічне становище суб'єкта права в адміністративних правовідносинах, складаючись з певних функціональних елементів – правосуб'єктність, завдання та функції, повноваження, засади відповідальності та інші додаткові елементи (гарантії, особливості регулювання тощо).

Розвиток відносин власності, еволюція економічних систем різних країн світу поступово приводить до появи необхідності нових підходів до побудови механізмів співіснування публічної влади та громадянського суспільства. В першу чергу зазначена проблематика стосується системи державного управління та всіх її елементів, які пов'язані з наданням державними органами публічних послуг. Державне управління реалізує владні повноваження шляхом використання організаційної системи структур, які виконують передбачені законодавством функції, здійснюючи процеси адміністративного, правового, економічного та інших регулюючих впливів на об'єкти (суспільство, відносини, діяльність) шляхом відповідних форм реалізації зазначених впливів. Враховуючи безпосередню дію держави на формування економічної політики, відбувається і переосмислення ролі традиційних методів розвитку секторів, які донедавна вважалися державною монополією. Пошук нових підходів, які передбачають залучення публічних

та приватних механізмів впливу на економічну сферу, орієнтація на надання сучасних публічних послуг у розвинених країнах світу виявило себе в концепціях публічного менеджменту, публічного адміністрування, державно-приватного партнерства (ДПП) [108, с. 145-153].

Система публічного адміністрування у сфері державно-приватного партнерства шляхом притаманних їй повноважень, засобів та процедур вирішує питання, направлені на регулювання економічної сфери держави, створюючи нормативне поле та умови щодо реалізації суспільно важливих публічних проектів, які характеризуються значними фінансовими, майновими, управлінськими витратами державного та приватного партнерів, довгостроковістю відносин, солідарною відповідальністю і ризиками та має на меті виконання функцій проектування, фінансування, будівництва, відновлення, експлуатації, пошуку й обслуговування у визначених законодавством сферах, що в кінцевому рахунку дає значний соціально-економічний ефект [108, с. 145-153].

Закон України «Про державно-приватне партнерство» визначає фактично один суб'єкт формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства. Згідно до статті 22 Закон України «Про державно-приватне партнерство» до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства, належать: методологічне забезпечення проведення перевірки виконання договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства; підготовка пропозицій щодо забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства; проведення моніторингу ефективності діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері державно-приватного партнерства; розроблення концепції та проектів державних цільових програм щодо сприяння

розширенню державно-приватного партнерства, вжиття заходів для їх виконання; сприяння захисту законних прав та інтересів державних і приватних партнерів у процесі здійснення державно-приватного партнерства; проведення моніторингу, узагальнення та оприлюднення в установленому порядку результатів здійснення державно-приватного партнерства, у тому числі здійснення оцінки та моніторингу загального рівня ризиків державного партнера в договорах, укладених у рамках державно-приватного партнерства; проведення моніторингу дотримання вимог законодавства у сфері державно-приватного партнерства, у тому числі під час проведення конкурсів з визначення приватного партнера; проведення в межах своїх повноважень інформаційно-роз'яснювальної і консультаційної роботи; участь в організації навчання і підвищення кваліфікації фахівців у сфері державно-приватного партнерства; ведення обліку договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства; здійснення інших повноважень, передбачених законом [230].

Згідно чинного законодавства, Мінекономіки є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну інвестиційну політику, державну інноваційну політику в реальному секторі економіки, державну зовнішньоекономічну політику, державну політику у сфері розвитку підприємництва, державно-приватного партнерства. Тому основними завданнями Мінекономіки є забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері державно-приватного партнерства [206].

У Положенні про Міністерство економіки України, що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 124) визначено спеціальні повноваження Мінекономіки у сфері державно-приватного партнерства, зокрема, Мінекономіки: проводить моніторинг ефективності діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері державно-приватного партнерства; здійснює

методологічне забезпечення проведення перевірки виконання договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства; проводить моніторинг, узагальнення та оприлюднення в установленому порядку результатів здійснення державно-приватного партнерства, зокрема оцінку та моніторинг загального рівня ризиків державного партнера в договорах, укладених у рамках державно-приватного партнерства; проводить моніторинг дотримання вимог законодавства у сфері державно-приватного партнерства, зокрема під час проведення конкурсів з визначення приватного партнера; бере участь в організації навчання і підвищення кваліфікації фахівців у сфері державно-приватного партнерства; веде облік договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства, зокрема концесійних договорів; проводить моніторинг виконання договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства, зокрема концесійних договорів; веде реєстр довгострокових зобов'язань в рамках здійснення державно-приватного партнерства (концесії) [206].

З врахуванням вищевикладеного, адміністративно-правовий статус Мінекономіки як суб'єкта формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це законодавчо визначений статус основного суб'єкта реалізації відповідної державної політики, що включає спеціальні завдання, повноваження, відповідальність та взаємодію з іншими суб'єктами під час формування та реалізації державно-приватного партнерства для забезпечення стійкого розвитку сектору безпеки України, підвищення його ефективності та мобільності, а також сприяння співпраці між державним і приватним секторами у цій сфері.

Суб'єктний вимір управлінського впливу в секторі безпеки держави в умовах дії правового режиму воєнного стану було трансформовано внаслідок потреби пошуку нових підходів до впорядкування суспільних відносин в секторі безпеки. В Україні спостерігається орієнтування на забезпечення досягнення стану захищеності державного суверенітету, територіальної

цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [264], шляхом використання усього управлінського потенціалу. Йдеться як про розширення переліку суб'єктів, що наділені повноваженнями в секторі безпеки, так і про інтенсифікацію їх повноважень. Засадничі характеристики управлінської діяльності в секторі безпеки держави досліджувалась такими науковцями, як: О.М. Бандурка, В.В. Сокурєнко, С.М. Гусаров, В.О. Верхогляд, О.В. Джафарова, А.Т. Комзюк, О.М. Полковніченко, В.І. Литвиненко, Т.П. Мінка, А.М. Подоляка, С.О. Шатрава та інші. Проте, детермінація діяльності суб'єктів, наділених владними повноваженнями в секторі безпеки в умовах теперішніх викликів є відсутньою.

На наш погляд, суб'єкти, наділені повноваженнями в секторі безпеки є фактично є суб'єктами, які можуть укладати партнерські угоди з приватними компаніями для реалізації спільних проєктів у сфері безпеки, реалізуючи відповідний напрям державно-приватного партнерства. Відповідно, такі суб'єкти реалізують державну політику державно-приватного партнерства як обов'язкові сторони такого партнерства.

Беручи до уваги оновлення якісних характеристик національної безпеки держави в цілому, а також необхідність виокремлення рис що притаманні для управлінських структур в означені й сфері, можна стверджувати, що питання діяльності органів публічної влади в секторі безпеки держави не розглядалось на належному доктринальному рівні. Тому, метою статті є здійснення дослідження адміністративного статусу сучасних суб'єктів сектору безпеки держави.

Національна система публічних інституції як сукупність суб'єктів, наділених владними повноваженнями, елементи якої можуть бути задіяні в регулюванні певних суспільних відносин або ні, може бути оцінена за допомогою обраних конкретизуючих ознак: суб'єкт владних повноважень, суб'єкт публічної адміністрації, державний орган і тому подібне. Тому, первинно зазначимо, що для цілей цього дослідження було обрано

законодавчо визнані публічні інституції, що наділені повноваженнями в секторі національної безпеки держави. Натомість, адміністративний статус суб'єктів, яких не наділено владними повноваженнями (наприклад, фізичних осіб – громадян) є єдиним. Він може конкретизуватись на рівні забезпечення прав фізичних осіб в секторі безпеки держави, притягнення до відповідальності за правопорушення в секторі безпеки і тому подібне.

Положеннями Закону України «Про національну безпеку» визначено перелік суб'єктів, яких уповноважено впорядковувати суспільні відносини в сфері безпеки держави. Примітно, що він наводиться нерозривно з суб'єктами, яких уповноважено забезпечувати оборону держави та іменується «сектор безпеки і оборони» («...державні інституції, утворені відповідно до законів України, військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту, діяльність яких за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України» [264]). Нормативне розмежування суб'єктів сектору безпеки та оборони є пріоритетом в післявоєнний період.

У теорії адміністративного права, суб'єктів, яких наділено владно-розпорядчими повноваженнями, прийнято іменувати «суб'єкти публічної адміністрації», що узагальнює систему органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, а також установ, організацій, окремих недержавних структур, які відповідно до законодавства здійснюють публічні управлінські функції з метою задоволення публічного інтересу [14, с. 22]. В цьому контексті публічний інтерес полягатиме в забезпеченні національної безпеки. Специфіка суспільних відносин в сфері національної безпеки, опосередковує те, що поняття «суб'єктів, уповноважених в секторі безпеки» є ширшим за поняття «суб'єкт публічної адміністрації». До суб'єктів, уповноважених в секторі безпеки будуть

віднесені органи державної влади незалежно від їх віднесення до законодавчих, судових чи виконавчих органів, а також незалежно від виконуваних ним функцій. Йдеться про Збройні Сили України, Службу безпеки України, Антитерористичний центр при Службі безпеки України, розвідувальні органи тощо.

Для визначення адміністративного статусу сучасних суб'єктів, уповноважених в секторі безпеки держави слід проаналізувати положення Закону України «Про національну безпеку», а саме ч. 2 ст. 12, якою закріплено перелік таких суб'єктів та профільне законодавство, яким регулюється статус кожного з цих суб'єктів. У результаті, доцільним є групування суб'єктів, уповноважених в секторі безпеки держави залежно від їх правового статусу таким чином.

1. Органи виконавчої влади. До них віднесемо: Міністерство оборони України як центральний орган виконавчої влади (п. 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про Міністерство оборони України» [249]), Міністерство внутрішніх справ України як центральний орган виконавчої влади (п. 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про Міністерство внутрішніх справ України» [247]), Національна поліція України як центральний орган виконавчої влади (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» [266]), Державна міграційна служба України як центральний орган виконавчої влади (п. 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про Державну міграційну службу України» [245]), Державна служба України з надзвичайних ситуацій як центральний орган виконавчої влади (п. 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» [246]), центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику – Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України (п. 1 Постанови Кабінету Міністрів України «Про

затвердження положення про Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України» [248]).

2. Військові формування. До них віднесемо: Національну гвардію України як військове формування з правоохоронними функціями (ст. 1 Закону України «Національну гвардію України» [265]), Державну спеціальна служба транспорту як спеціалізоване військове формування (ст. 1 Закону України «Про Державну спеціальну службу транспорту» [236]), Збройні Сили України як військове формування (ст. 1 Закону України «Про Збройні Сили України» [260]).

3. Державні органи спеціального призначення. До них віднесемо: Державну прикордонну службу України як правоохоронний орган спеціального призначення (ст. 6 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» [232]); Службу безпеки України як орган спеціального призначення з правоохоронними функціями (ст. 1 Закону України «Про Службу безпеки України» [275]), Службу судової охорони як орган у системі правосуддя для забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах (ст. 1 Рішення Вищої Ради Правосуддя «Про затвердження Положення про Службу судової охорони» [251]), Управління державної охорони України як державний правоохоронний орган спеціального призначення, підпорядкований Президентові України та підконтрольним Верховній Раді України (ст. 10 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» [231]), Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України як орган, якого призначено для забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, кіберзахисту, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, активної протидії агресії у кіберпросторі (ст. 2 Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»

[234]), Апарат Ради національної безпеки і оборони України як державний орган, що здійснює поточне інформаційно-аналітичне та організаційне забезпечення діяльності Ради національної безпеки і оборони України (п. 1 Указу Президента України «Про затвердження положення про Раду національної безпеки і оборони України» [250]).

4. Розвідувальні органи України (ст. 5 Закону України «Про розвідку» [274]). До них віднесемо: Службу зовнішньої розвідки України як розвідувальний орган України, який функціонує як окремий державний орган, що не належить до системи органів виконавчої влади та здійснює свою діяльність під загальним керівництвом Президента України та демократичним цивільним контролем (ст. 1 Закону України «Про Службу зовнішньої розвідки України» [277]); розвідувальний орган Міністерства оборони України; розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

Акцентуємо увагу на тому, що: а) група виконавчих органів представлена центральними органами виконавчої влади, які наділяються повноваженнями, що можна трактувати як повноваження в сфері безпеки держави; б) адміністративний статус виконавчих органів влади врегульовано переважно підзаконними нормативно-правовими актами – постановами Кабінету Міністрів України; в) військові формування як суб'єкти, наділені повноваженнями в секторі безпеки держави входять до структури конкретних центральних органів виконавчої влади, наприклад, Національна гвардія України входить до структури Міністерства внутрішніх справ, а Державна спеціальна служба транспорту – до Міністерства оборони України; г) адміністративний статус військових формувань впорядковано на законодавчому рівні; д) державні органи спеціального призначення об'єднують те, що це державні органи, яких наділено виключною компетенцією. При цьому, до них належать як правоохоронні органи (Державна прикордонна служба України, Служба безпеки України, Управління державної охорони України), так і органи, що не виконують правоохоронну функцію

спеціального призначення (Служба судової охорони, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України); е) розвідувальні органи не підлягають розширенню, а їх адміністративний статус впорядковано на законодавчому рівні профільного характеру.

У цілому чинна структура управлінського апарату, що наділена повноваженнями в секторі безпеки є досить розгалуженою та потребує вдосконалення як в цілому, так і по конкретним суб'єктам. Щодо загального вектору, то поза уваго законодавця залишається деталізація та статусу центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики з питань національної безпеки. Виходячи з того, що цим органом є Міністерство оборони України, в профільному положенні про нього виокремлюються завдання орієнтовані на оборону, а не забезпечення національної безпеки [249]. Вважаємо необхідним в післявоєнний період утворення окремого центрального органу виконавчої влади, що забезпечує та реалізує державну політику в сфері національної безпеки – Міністерства з питань національної безпеки, серед завдань якого, до прикладу, виокремлюватимуться: забезпечення формування та реалізації державної політики з питань захищеності конкретного державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу, життєво важливих національних інтересів; здійснення в установленому порядку координації діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування з питань забезпечення національної безпеки; забезпечення прав службових та посадових осіб державних органів, які виконують повноваження з забезпечення національної безпеки; вироблення порядку застосування заходів, які спрямовані на забезпечення національної безпеки.

Про важливість конкретних статусних удосконалень наголошується і в Стратегії національної безпеки України. Наприклад, необхідним є: налагодження та зміцнення системи координації в сфері кібербезпеки; оптимізація структури, функцій та чисельності Служби безпеки України;

забезпечення системності реформування Національної поліції України, посилення кримінальної поліції та органів досудового розслідування у сфері боротьби з організованою і транснаціональною злочинністю тощо [273].

Окремо зазначимо, що можливе секторальне зарахування суб'єктів до інституційної системи сектору безпеки, що прямо не віднесені до неї. Наприклад, ті, що наділені повноваженнями по забезпеченню економічної безпеки чи продовольчої. Проте, коректування спеціального безпекового законодавства при цьому не потрібно. Це пояснюється відсутністю потреби додаткової регламентації новостворених чи діючих органів, статус яких регулюється відповідним профільним законодавством.

Підсумовуючи зазначимо, що визначення адміністративного статусу суб'єктів, наділених повноваженнями в секторі безпеки є можливим в ході окреслення інституційної системи сектору безпеки в цілому та характеристики її окремих елементів. Обґрунтовано доцільність групування суб'єктів, уповноважених в секторі безпеки держави залежно від їх правового статусу таким чином: органи виконавчої влади; військові формування; державні органи спеціального призначення; розвідувальні органи України.

Усе вищевикладене дає підстави зробити наступні висновки щодо адміністративно-правового статусу суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– категорія «адміністративно-правовий статус» є основоположною в адміністративному праві та визначає публічне становище суб'єкта права в адміністративних правовідносинах, складаючись з певних функціональних елементів – правосуб'єктність, завдання та функції, повноваження, засади відповідальності та інші додаткові елементи (гарантії, особливості регулювання тощо).

– адміністративно-правовий статус Мінекономіки як суб'єкта формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного

партнерства в секторі безпеки України – це законодавчо визначений статус основного суб'єкта реалізації відповідної державної політики, що включає спеціальні завдання, повноваження, відповідальність та взаємодію з іншими суб'єктами під час формування та реалізації державно-приватного партнерства для забезпечення стійкого розвитку сектору безпеки України, підвищення його ефективності та мобільності, а також сприяння співпраці між державним і приватним секторами у цій сфері.

– суб'єкти, наділені повноваженнями в секторі безпеки є фактично є суб'єктами, які можуть укласти партнерські угоди з приватними компаніями для реалізації спільних проєктів у сфері безпеки, реалізуючи відповідний напрям державно-приватного партнерства. Відповідно, такі суб'єкти реалізують державну політику державно-приватного партнерства як обов'язкові сторони такого партнерства.

– Національна система публічних інституції як сукупність суб'єктів, наділених владними повноваженнями, елементи якої можуть бути задіяні в регулюванні певних суспільних відносин або ні, може бути оцінена за допомогою обраних конкретизуючих ознак: суб'єкт владних повноважень, суб'єкт публічної адміністрації, державний орган і тому подібне. Тому, первинно зазначимо, що для цілей цього дослідження було обрано законодавчо визнані публічні інституції, що наділені повноваженнями в секторі національної безпеки держави. Натомість, адміністративний статус суб'єктів, яких не наділено владними повноваженнями (наприклад, фізичних осіб – громадян) є єдиним. Він може конкретизуватись на рівні забезпечення прав фізичних осіб в секторі безпеки держави, притягнення до відповідальності за правопорушення в секторі безпеки і тому подібне.

– акцентуємо увагу на тому, що: а) група виконавчих органів представлена центральними органами виконавчої влади, які наділяються повноваженнями, що можна трактувати як повноваження в сфері безпеки держави; б) адміністративний статус виконавчих органів влади врегульовано переважно підзаконними нормативно-правовими актами – постановами

Кабінету Міністрів України; в) військові формування як суб'єкти, наділені повноваженнями в секторі безпеки держави входять до структури конкретних центральних органів виконавчої влади, наприклад, Національна гвардія України входить до структури Міністерства внутрішніх справ, а Державна спеціальна служба транспорту – до Міністерства оборони України; г) адміністративний статус військових формувань впорядковано на законодавчому рівні; д) державні органи спеціального призначення об'єднують те, що це державні органи, яких наділено виключною компетенцією. При цьому, до них належать як правоохоронні органи (Державна прикордонна служба України, Служба безпеки України, Управління державної охорони України), так і органи, що не виконують правоохоронну функцію спеціального призначення (Служба судової охорони, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України); е) розвідувальні органи не підлягають розширенню, а їх адміністративний статус впорядковано на законодавчому рівні профільного характеру.

– вважаємо необхідним в післявоєнний період утворення окремого центрального органу виконавчої влади, що забезпечує та реалізує державну політику в сфері національної безпеки – Міністерства з питань національної безпеки, серед завдань якого, до прикладу, виокремлюватимуться: забезпечення формування та реалізації державної політики з питань захищеності конкретного державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу, життєво важливих національних інтересів; здійснення в установленому порядку координації діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування з питань забезпечення національної безпеки; забезпечення прав службових та посадових осіб державних органів, які виконують повноваження з забезпечення національної безпеки; вироблення порядку застосування заходів, які спрямовані на забезпечення національної безпеки.

– можливе секторальне зарахування суб'єктів до інституційної системи сектору безпеки, що прямо не віднесені до неї. Наприклад, ті, що наділені повноваженнями по забезпеченню економічної безпеки чи продовольчої. Проте, коректування спеціального безпекового законодавства при цьому не потрібно. Це пояснюється відсутністю потреби додаткової регламентації новостворених чи діючих органів, статус яких регулюється відповідним профільним законодавством.

Таким чином, суб'єкти формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України включають основного суб'єкта – Мінекономіки як суб'єкта формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства, та суб'єктів, що наділені повноваженнями в секторі безпеки як обов'язкових сторін державного партнерства (органи виконавчої влади; військові формування; державні органи спеціального призначення; розвідувальні органи України тощо), що в площині спеціальної партнерської діяльності з приватними суб'єктами забезпечують стійкий, мобільний та адаптивний сектор безпеки.

2.3. Громадські формування як елемент адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

У сучасному світі взаємодія громадськості та держави є тим визначальним фактором, який сприяє належному розвитку, органів державної влади, громадянського суспільства та правової держави, оскільки враховує думку та інтереси населення як при прийнятті управлінських рішень, так і реалізації заходів, які мають безпосередній вплив на життя населення. В умовах введення на території України воєнного стану особливої

уваги потребує пошук форм взаємодії громадськості та держави, що має на меті формування стійкості держави і суспільства у сфері безпеки держави, охорони громадського порядку, державного кордону та дотримання санітарно-епідеміологічного благополуччя.

Цивільний контроль та цивільна служба в межах будь-якого виду суспільних відносин здійснюється з врахуванням загально-правового національного підходу до можливості громадян брати участь в діяльності щодо перевірки дотримання стану законності в найбільш значущих сферах людського буття.

Конституційно встановлено передумови здійснення громадського контролю, що виражені у відповідних правомочностях громадян, типу: права на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34), права на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ст. 36), права брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38), права направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів і ряд інших прав і свобод, які забезпечується сукупністю відповідних заходів [102].

Громадський контроль може виражатись у таких заходах, як: створення та функціонування громадських (експертних) рад в діяльності органів публічної влади; проведення громадської експертизи діяльності органів влади; проведення антикорупційної громадської експертизи; забезпечення можливості звернення громадян до владних повноважень тощо. Вказані форми громадського контролю повинні відповідати рівневі взаємодії між громадянами та публічними інституціями.

Загалом, правовою доктриною передбачено декілька рівнів можливої взаємодії держави та громадськості: 1) першим рівнем взаємодії виступає інформування, що полягає у процесі доведення інформації до громадськості; 2) другим рівнем є консультування, що передбачає процес вироблення та реалізації управлінських рішень влади та її політики на основі проведення консультацій з громадськістю; 3) третім рівнем взаємодії є участь, яка характеризується власною ініціативою громадськості у процесах вироблення і реалізації публічної політики, а також в її експертизі, моніторингу та оцінюванні, розробленні проектів нормативно-правових актів тощо; 4) четвертим рівнем є так зване державно-приватне партнерство, що характеризується не лише участю громадськості, але й обмінами ресурсів [72, с. 7-8]. Характеризуючи вказані рівні взаємодії, доцільно зупинитись на «участі», що повною мірою відображає взаємодію громадськості та держави у сфері охорони громадського порядку, державного кордону та дотримання санітарно-епідеміологічного благополуччя.

Наразі чинним законодавством поняття «громадська участь у сфері безпеки та оборони держави, охорони державного кордону та дотримання санітарно-епідеміологічного благополуччя» не визначено. Академічний тлумачний словник української мови під поняттям «участь» розуміє виконання разом з ким-небудь якоїсь роботи, здійснення якоїсь справи; спільна дія, діяльність кого-, чого-небудь [5].

Згідно Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації», участь являє собою долучення громадян і представників громадянського суспільства за власною ініціативою до розвитку самоврядування, формування та реалізації державної політики, а також її моніторингу та оцінки, що передбачає двосторонню взаємодію суб'єктів владних повноважень і громадян, розгляд та/або врахування отриманих пропозицій за прозорими процедурами [281]. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» розкриває

громадську участь через право громадян на створення громадських об'єднань з метою участі в охороні громадського порядку і державного кордону, сприянні органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України, органам виконавчої влади у запобіганні та припиненні адміністративних і кримінальних правопорушень, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань тощо [282]. Відповідно до статті 4 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», громадянам надається право брати участь у розробці, обговоренні та громадській експертизі проектів програм і планів забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення та вносити пропозиції з цих питань до відповідних органів [238]. У контексті предмета дослідження, громадську участь доцільно схарактеризувати в якості залучення виключно громадян до реалізації разом з державними органами та органами місцевого самоврядування завдань у сфері безпеки та оборони держави, охорони державного кордону та дотримання санітарно-епідеміологічного благополуччя.

Аналізуючи положення законів України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», констатуємо, що така участь громадськості може бути як самостійною, так і колективною через створення громадських формувань. На законодавчому рівні зміст поняття «громадські формування» не визначено, натомість відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» № 153 від 15.02.2002 року [278], Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» № 976 від 05.11.2008 року [256] та Постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» № 996 від 03.11.2010 року [240] громадські формування

є інститутами громадянського суспільства. Приблизний перелік громадських формувань конкретизований Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», згідно якого під громадськими формуваннями розуміють політичні партії та їх структурні утворення, громадські об'єднання (зокрема зі статусом юридичної особи), професійні спілки та їх об'єднання, творчі спілки, місцеві осередки творчих спілок, постійно діючі третейські суди, організації роботодавців, їх об'єднання тощо [233].

Незважаючи на таке різноманіття організаційно-правових форм громадських формувань, доцільно відмітити важливі аспекти їх створення та функціонування, серед яких: а) засновниками можуть бути лише громадяни України, які досягли 18-річного віку); б) громадські формування позбавлені права займатися підприємницькою або іншою діяльністю з метою одержання прибутку; в) контроль зі сторони органів державної виконавчої влади (зокрема, Національної поліції, Державної прикордонної служби України тощо); г) діяльність на підставі статуту та реєстрація таких громадських формувань як умова їх створення; д) неможливість набуття членства окремими категоріями осіб (негромадяни України, особи, які мають непогашену судимість, які раніше були засуджені за умисні кримінальні правопорушення, хворі на хронічний алкоголізм і наркоманію, визнані в судовому порядку недієздатними чи обмежено дієздатними тощо).

Згідно постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового статуту громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, описів зразків бланка посвідчення і нарукавної пов'язки члена такого формування» розроблення основних установчих документів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону – Статутів здійснюється на основі Типового статуту. Крім того, закріплено обов'язкову умову, що під час виконання обов'язків з охорони громадського порядку і державного кордону члени формування повинні мати особисте посвідчення та нарукавну пов'язку. Щодо нарукавної

пов'язки, то вона має вигляд прямокутника розмірами 100 x 300 мм синього кольору, краї якої оброблені тканиною жовтого кольору, та має напис «ОХОРОНА ПОРЯДКУ». Пов'язка носить на лівій руці посередині плечового суглоба [259].

Прикладами громадських формувань у сфері охорони громадського порядку, державного кордону та дотримання санітарно-епідеміологічного благополуччя є: громадське формування з охорони громадського порядку і державного кордону «Бусідо», громадське формування з охорони громадського порядку і державного кордону «Севєр», громадське формування з охорони громадського порядку «Улашанівська самооборона», громадське формування з охорони громадського порядку «Вовк» при Летичівській селищній раді, громадське формування з охорони громадського порядку «Дефендер», громадське формування з охорони громадського порядку і державного кордону «Корпус охорони Полісся» тощо.

До прикладу, відповідно до Статуту громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону «Корпус охорони Полісся», затвердженого Рішенням Виконавчого комітету Новогуївинської селищної ради Житомирського району Житомирської області № 318 від 16 вересня 2021 р., «Корпус охорони Полісся» є зареєстрованим на добровільних засадах громадським об'єднанням із власним майном та печаткою, що має на меті сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України, органам виконавчої влади у запобіганні та припиненні адміністративних і кримінальних правопорушень, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань. Громадське формування діє в межах Житомирської області (Житомирська міська ОТГ, Народницька сільська ОТГ та інші об'єднані територіальні громади). До виконання завдань Громадського формування «Корпус охорони Полісся» долучаються громадяни, які проживають на території відповідної громади. Вищим

керівним органом громадського формування є Загальні збори членів формування, які скликаються не рідше одного разу на рік [258].

На підставі викладеного приходимо наступних висновків: 1) цивільний контроль та цивільна служба у сфері безпеки та оборони держави, охорони державного кордону та дотримання санітарно-епідеміологічного благополуччя характеризується через категорію «участь»; 2) метою цивільного контролю в означеній сфері є охорона громадського порядку і державного кордону, сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України, органам виконавчої влади у запобіганні та припиненні адміністративних і кримінальних правопорушень, захисті життя та здоров'я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань тощо; 3) можливим є поділ цивільного контролю в означеній сфері на самостійний (окремих громадян) та колективний (шляхом створення громадських формувань).

Вплив громадськості на реформування будь-якої сфери суспільних відносин вимірюється наступним підвищенням якості та ефективності управлінської складової в будь-якій сфері суспільних відносин. Окремим напрямом удосконалення є суб'єктний склад сектору безпеки держави в умовах дії правового режиму воєнного стану, який трансформується внаслідок потреби пошуку нових підходів до впорядкування суспільних відносин в секторі безпеки. В Україні спостерігається орієнтування на забезпечення досягнення стану захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [264], шляхом використання усього управлінського потенціалу. Йдеться як про залучення інститутів громадського суспільства, так і про забезпечення означеного публічними службовцями, які взаємодіють з громадянами.

Враховання трансформації сектору національної безпеки держави в цілому, а також необхідність виокремлення рис що притаманні для ролі громадськості в означеній сфері, можна стверджувати, що питання публічної

служби в механізмові громадського впливу на розвиток сектору безпеки держави не розглядалось на належному доктринальному рівні.

Встановленню сутності та ролі публічної служби в певній діяльності чи сфері суспільних відносин передуватиме визначення сутності публічної служби в цілому. Публічна служба як соціально-правова інституція, покликана забезпечувати, з одного боку, практичну реалізацію завдань державних і муніципальних органів влади, а з другого – захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб в їх взаємовідносинах з державою. Від її професійності і компетентності, авторитетності і стабільності, забезпеченості і захищеності залежить функціонування як держави, так і громадянського суспільства [13; 334].

Первинно публічну службу ототожнювали з державною службою як професійною діяльністю осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті, що спрямована на практичне виконання завдань і функцій держави, і одержують зарплату за рахунок державних коштів [92]. Станом на теперішній час, спроба нормативного визначення поняття «публічна служба» зроблена на рівні Кодексу адміністративного судочинства України. Так, у п. 15 ст. 3 публічна служба тлумачиться як діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування [89; 334]. Зазначимо, що підхід переліку органів, де реалізується публічна служба не вказує в повній мірі на якісні ознаки публічної служби в цілому.

Трактування публічної служби можливе шляхом з'ясування особливостей тих видів діяльності, які в сукупності становлять її як єдине публічно-правове явище. Щодо категорії «служба», то це певний вид діяльності людей, який поряд із навчанням, виробництвом матеріальних цінностей та наданням господарських послуг, веденням домашнього господарства тощо є різновидом суспільно корисної діяльності людини.

Служба пов'язується з управлінням та соціально-культурним обслуговуванням людей [92, с. 14]. При здійсненні правової характеристики служби, до її ознак традиційно відносять: володіння специфічним предметом праці – інформацією, яка водночас є засобом впливу (збирання, опрацювання, передавання, зберігання, створення інформації) на об'єкти управління або на об'єкти надання управлінських послуг; пов'язаність із розумовою працею; оплатність; здійснення особами, які обіймають посади в державних або муніципальних органах, корпоративних або громадських організаціях [335, с. 26]. Публічна служба є окремим видом служби на рівні з корпоративною чи громадською.

Проходження публічної служби здійснюється в різного виду уповноважених суб'єктах. Усталено, це: в політично сформованих інституціях на державних політичних посадах (наприклад, при визначенні державної політики у всіх сферах суспільного життя, розв'язання стратегічно важливих проблеми економічного і соціального розвитку суспільства та відповідної сфери управління тощо); на державних посадах в державних органах та їх апараті (регламентовано в цілому Законом України «Про державну службу» [235] та іншими спеціальними законами); зайняттям суддею державної посади в суді; професійною, на постійній основі діяльністю на посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом [276].

Таким чином, публічна служба в діяльності суб'єктів, уповноважених в секторі безпеки буде здійснюватись як політична служба, державна служба та служба в органах місцевого самоврядування, що є необхідним універсальним засобом забезпечення виконання завдань та функцій публічної влади для цілей забезпечення національної безпеки.

Щодо ознаки публічності служби, то вона вказує на особливий вид служби в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях, інших невиробничих утвореннях.

Отже, публічній службі будуть притаманними загальні ознаки служби, та спеціальні ознаки, характерні виключно для неї. В.П. Тимощуком та А.М. Школиком акцентовано увагу на можливості визначення публічної служби в трьох аспектах: 1) функціональному як діяльності, метою якої є виконання загальнодержавних завдань управління; 2) інституційному – як певного кола осіб, що виконують публічні справи для реалізації соціальної функції держави; 3) юридичному, як явище, що має відповідне правове регулювання особливих публічно-правових, службових відносин, які, у свою чергу, поділяються на чиновницькі і відносини найманих осіб- службовців та робітників державних установ. Поєднання підходів надає можливість розглядати публічну службу як: діяльність, яку здійснюють працівники органів державної влади (законодавчої, виконавчої і судової), державних підприємств та установ, органів місцевого самоврядування, комунальні підприємства та установи, тобто працівники всіх публічних організацій; охарактеризувати межі публічної служби [289, с. 12].

Особливість проходження державної служби як різновиду публічної служби в суб'єктах національної безпеки полягає у її характері. Переважно це:

а) спеціальна служба, для якої характерним є: присвоєнням класних чинів і спеціальних звань, високий рівень субординації, можливість носіння зброї (наприклад, служба в органах Національної поліції України [266], Державній службі України з надзвичайних ситуацій [246], Державній прикордонній службі України [232], Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України [234]) тощо);

б) мілітиризована служба, для якої характерним є: основне призначення у вигляді оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності; проходження служби пов'язано з присвоєнням тільки військових звань; є характерним надзвичайно високий рівень субординації, а служба пов'язана з носінням зброї (наприклад, служба в Національній гвардії України [265], Збройних Силах України [260] тощо).

Відповідно, особливість проходження державної служби як різновиду публічної служби в суб'єктах національної безпеки полягає у її характері: а) спеціальної служби, що визначається: присвоєнням класних чинів і спеціальних звань, високим рівнем субординації, можливістю носіння зброї; б) мілітиризованої служби, що визначається: специфікою основного призначення у вигляді оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності; присвоєнням тільки військових звань; надзвичайно високим рівнем субординації та носінням зброї.

Якість публічної служби в органах сектору безпеки держави впливає на стан взаємодії публічних службовців з інститутами громадянського суспільства, та забезпечення ними прав громадян. Указом Президента України «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», було визначено: «...що задля забезпечення громадської участі у справах держави, державним органам доручено: реалізувати заходи, що меті пошук ефективних форм взаємодії громадськості та органів влади; роз'яснити положення чинного законодавства стосовно значення громадської участі для цілей управління державними справами; вжити заходів, що мають на меті покращення партнерських відносин та поглиблення співробітництва органів влади, місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства» [239].

Згідно Наказу Національного агентства з питань державної служби «Про затвердження Каталогу типових посад державної служби і критеріїв віднесення до таких посад», виокремлюють три рівні юрисдикції державного органу, а саме: 1) перший рівень взаємодії, куди віднесено державні органи, юрисдикція яких поширюється на всю територію України; 2) другий рівень взаємодії, куди віднесено державні органи, юрисдикція яких поширюється на територію Автономної Республіки Крим, однієї або кількох областей, міст Києва та Севастополя; 3) третій рівень взаємодії, куди віднесено державні органи, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення [241].

Вчені виокремлюють наступні рівні взаємодії громадських об'єднань та публічних інституцій:

1) Національний рівень, куди віднесено взаємодію громадських об'єднань та центральних органів виконавчої влади (юрисдикція яких поширюється на всю територію України). Також в дану групу доцільно віднести взаємодію громадських об'єднань зі спеціальними органами та особами (Президентом України, Службою безпеки України, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини тощо);

2) Регіональний рівень, що включає в себе обласний рівень (куди віднесено взаємодію громадських об'єднань та місцевих органів виконавчої влади, юрисдикція яких поширюється на певні області) та районний рівень (куди віднесено взаємодію громадських об'єднань та місцевих органів виконавчої влади, юрисдикція яких поширюється на певні райони) [241, с. 8; 333].

Кожен рівень взаємодії передбачає використання інститутами громадського суспільства різноманітних форм впливу на та публічні інституції. Правовою доктриною передбачено декілька узагальнених форм можливої взаємодії держави та громадського суспільства залежно від реального впливу на процес прийняття управлінських рішень:

а) інформування, що характеризується процесом доведення інформації до інститутів громадянського суспільства;

б) консультування, що характеризується залученням громадян до процесу реалізації управлінських рішень з метою дослідження їх думки;

в) участь характеризується власною ініціативою громадськості брати участь у процесах реалізації державної політики, у здійсненні експертиз проектів нормативно-правових актів, оцінюванні та розробленні проектів нормативно-правових актів;

г) державно-приватне партнерство, що є найвищою стадією взаємодії держави та громадського суспільства, та характеризується як участю

громадськості у прийнятті владних рішень, так і в обміні ресурсами задля задоволення інтересів держави та суспільства [241, с. 8].

Таким чином, приходимо до висновків, що: публічна служба в діяльності суб'єктів, уповноважених в секторі безпеки буде здійснюватись як політична служба, державна служба та служба в органах місцевого самоврядування, що є необхідним універсальним засобом забезпечення виконання завдань та функцій публічної влади для цілей забезпечення національної безпеки; метою функціонування публічної служби в органах, що уповноважені забезпечувати національну безпеку держави є забезпечення участі населення в прийнятті важливих рішень на основі втілення державно-приватного партнерства; доцільним є подальше вивчення ролі публічних службовців при втіленні ідей державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави.

ДПП існували принаймні з часів Римської імперії — у формі концесій — на будівництво громадських лазень і доріг та управління громадськими ринками. Насправді, коли більшість людей думають про ДПП, вони часто уявляють цю римську модель — застарілу модель аутсорсингу державної інфраструктури, яка протиставляє суспільні інтереси приватним фінансовим інтересам, а не сприяє співпраці, як означає термін «партнерство». Крім того, у цій старій моделі «приватний» сектор передбачає прибуткові галузі, і, отже, некомерційні організації, третій сектор, соціальні підприємства та інші зацікавлені сторони часто виключаються. ДПП повинні вийти за межі цього традиційного визначення, щоб відповідати цьому моменту. Партнерство для громадських цілей, з іншого боку, робить наголос на багатосторонніх відносинах, які підтримують стійкий, довгостроковий і системний вплив. Замість того, щоб обмежуватися приватними фінансовими контрактами чи стратегіями скорочення витрат, ці нові ДПП заохочують справжнє партнерство з різними зацікавленими сторонами. Використовуючи технічний досвід, підходи та мережі, якими володіють уряди, організації приватного сектору, неурядові учасники та донорські агентства, ці нові ДПП можуть

забезпечувати інноваційні механізми та сприяти співпраці для вирішення проблем, які традиційні урядові ресурси та конкуруючі пріоритети важко вирішити [361].

Тому, однією з ключових зовнішніх зацікавлених сторін при організації державно-приватного партнерства є громадськість. Вона може включати профспілки, агентства захисту прав споживачів, релігійні організації, професійні асоціації та неурядові громадські організації, що займаються питаннями соціального розвитку. Для точної ідентифікації пропонується їх називати не урядовими громадськими організаціями. Вони забезпечують облік потреб і очікувань широких верств населення в розробленні проєктів державно-приватного партнерства, допомагають інформувати широку громадськість про важливість розвитку громадських об'єктів на основі державно-приватного партнерства. Крім того, неурядові громадські організації виступають за покращення якості послуг та розумну плату за користування проєктами/об'єктами державно-приватного партнерства. У деяких юрисдикціях, уряди залучають неурядові громадські організації до визначення громадських об'єктів, які мають бути побудовані за схемою державно-приватного партнерства. Деякі уряди залучають громадські групи на стадії техніко-економічного обґрунтування, щоб отримати їхні пропозиції. Варто зазначити, що у деяких країнах неурядові громадські організації відіграють значну роль, через вплив на інформування місцевого населення. Тому, вони є першою контактною точкою для багатьох державних установ, коли проєкти державно-приватного партнерства мають бути розроблені у місцевій спільноті [292, с. 214–217].

Основні аспекти відносин між державним і приватним секторами залежать від інституційних бар'єрів (головним чином правових), а також від підготовки кадрів у державному управлінні. Громадський сектор не завжди бажає використовувати державно-приватне партнерство, оскільки немає чітко визначених обов'язків та прав. З огляду на те, що це ранній етап партнерства, представники державного сектору, як правило, залишають

більшість ризиків приватному сектору, що робить співпрацю менш привабливою. Для того, щоб завоювати довіру до такого типу проектів, необхідно було б навести більше прикладів успіху, щоб поінформувати громадськість-бенефіціара про досягнення цілей проекту разом із визначенням причин, що породжують існуючі проблеми, та засобів їх подолання. Іншою причиною, яка досі призвела до небажання приватної системи співпрацювати з державним сектором, є фінанси. Проект включатиме значні суми, а грошові обмеження викликані низькою фінансовою силою приватної системи, з одного боку (головним чином з огляду на румунських інвесторів), і низьким покриттям фінансового ризику, з іншого. У цьому відношенні існує можливість законних фіскальних та адміністративних заходів для приватних інвесторів [360].

Громада завжди виграє, якщо на її території розвиваються державно-приватні проекти, причому на користь її членам. Фінансові, людські та матеріальні ресурси, якщо їх об'єднати та ефективно використовувати, можуть призвести до подолання чи полегшення проблем громади. Це партнерство є співпрацею між державною владою та приватним сектором, відповідно неурядовими організаціями, з метою реалізації проекту з позитивним впливом на місцевий розвиток. Таким чином, державно-приватне партнерство може призвести до швидшої реалізації запланованої інвестиційної програми, оскільки це може забезпечити значні додаткові фінанси, доповнюючі традиційне бюджетне, але також є можливість розділити ризики з приватним партнером, зменшити витрати протягом усього проекту. Також корисною є можливість поділитися досвідом у найбільш ефективний спосіб, щоб ретельно оцінити проекти та оптимізувати їх тривалість. Державно-приватне партнерство запроваджує нову парадигму забезпечення соціального добробуту та є засобом досягнення багатьох цілей: скорочення державних витрат, покращення якості державних послуг, покращення діяльності державного управління, підвищення ефективності політики. Це стимулює політичний контроль, свободу управління та

прозорість державного управління, останнє має генерувати менш дороге управління з якісними послугами та ефективними програмами. Для забезпечення ефективного партнерства надзвичайно важливо вдосконалювати знання та здатність партнерів розвиватися та взяти на себе зобов'язання брати участь у цілісних процесах, спрямованих на вдосконалення державної політики. Проте наразі державно-приватне партнерство потребує реформування управління державними установами [360].

Партнерство між громадськими організаціями та урядами та/або підприємствами рідко є відносинами між рівними людьми через типові розміри та обов'язки відповідних організацій. Проте протягом останніх тридцяти років громадські організації відіграють дедалі помітнішу роль у ДПП. З нинішнім і зростаючим впливом громадських організацій окремо на бізнес і уряд, а також на спільну динаміку між урядом і бізнесом, громадські організації все більше змінюють вигляд ДПП. Громадські організації можуть діяти як посередники, маючи безпосередній вплив на корпоративну стратегію та державну політику, як брокери, що модерують відносини між бізнесом та урядом, або як учасники, що виступають в якості інтегрованого компонента в тристоронніх відносинах між бізнесом, урядом, та громадськістю. Громадські організації (далі – ГО) можуть почати пристосовуватися до ДПП. Цей процес за своєю суттю вплине на фокус і функції громадськості та на те, як громадськість прагне реалізувати своє бачення. Оскільки ГО продовжують зростати в кількості і, що більш важливо, в їх довірі, ГО також можуть перейти від допоміжних ролей у ДПП до того, щоб стати основними гравцями, спричиняючи зміну динаміки влади [383]. ГО типу забезпечують «третій простір», у якому можна формувати, впроваджувати та підтримувати ДПП; вони також можуть служити охоронцями цінностей процесу ДПП. ГО та інші зацікавлені в ефективності та управлінні державно-приватного партнерства та бажаючих стимулювати їх створення, будуть добре обслужені для визнання процесів та гравців, які плекають і об'єднують державний

сектор, і приватних бізнес-учасників з некомерційними організаціями в сприянні та інституціоналізації ДПП [387].

Прикладом співпраці з громадськістю є спільний захід 16 січня 2023 року, у якому Міністр освіти і науки України разом із президентом ГО «Інститут професійних кваліфікацій» підписали Меморандум про співпрацю, щоб налагоджувати співпрацю з громадськістю та розвивати державно-приватне партнерство. На жаль, щодня майже в кожному куточку України ворог завдає великих руйнувань. В окремих містах і селах не залишилося жодної вцілілої будівлі. Тому одним із наших пріоритетних напрямів є створення умов для підготовки першокласних фахівців робітничих професій, яких будуть активно залучати до відновлення та відбудови України після Перемоги. Передбачено об'єднання зусиль для розвитку професійної (професійно-технічної) освіти та забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів для економіки України. Серед основних напрямів співпраці: підвищення якості професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема через створення та поширення сучасних матеріалів для цифрової освіти; наповнення цифрової платформи «Світ професій» та впровадження інноваційних цифрових технологій в освітній процес; розвиток системи професійної орієнтації дітей, молоді та дорослих, спрямованої на залучення більшої кількості населення до здобуття професійної (професійно-технічної) освіти; актуалізація знань і навичок, якими мають володіти випускники профтехів відповідно до вимог ринку праці тощо [179].

Також прикладом діяльності громадськості є те, що Transparency International Ukraine за фінансової підтримки Швеції та Європейського Союзу підготувала публікацію щодо аналізу Проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України № 7508 від 01.07.2022. Законопроект №7508

вносить зміни до понад двадцяти законів, зокрема суттєво оновлює обидва профільні — «Про державно-приватне партнерство» (далі — «Про ДПП») та «Про концесію». Під час опрацювання тексту законопроекту №7508 (у редакції станом на 12.07.2023) Transparency International Ukraine виявили ризики, пов'язані з: загальними аспектами здійснення ДПП/концесії; проведенням конкурсу на визначення приватного партнера/концесіонера та укладенням договору за його результатами; фінансовими та майновими аспектами здійснення ДПП/концесії; підготовкою та відбором проєктів з відновлення інфраструктури та економіки, будівництва житла з допороговим значенням; неоприлюдненням інформації про конкурси на визначення приватного партнера/концесіонера. Transparency International Ukraine визначили, що Законопроект №7508 містить низку позитивних новацій, як-от розширення сфер застосування ДПП, джерел його фінансування, спрощення та скорочення процедур підготовки проєктів ДПП. Але через наявність значної кількості ризиків баланс інтересів державного та приватного партнера може порушуватися, при цьому законопроект не пропонує ефективного способу захисту таких інтересів. Крім того, проєкт не відповідає своїй безпосередній меті — пришвидшення відновлення інфраструктури, яка постраждала внаслідок збройної агресії. Неузгодженість із законодавством може мати наслідком невідповідність проєктів ДПП потребам країни та регіонів з відновлення. Тим паче враховуючи можливу сумнівну процедуру підготовки та відбору таких проєктів [294].

Якщо аналізувати безпосередньо сектор безпеки, слід підняти проблему військово-промислового комплексу. Підприємства військово-промислового комплексу (ВПК) в Україні на сьогодні є одними з пріоритетних цілей для агресора: для обстрілів ракетами або артилерією і для розграбування на тимчасово окупованих територіях. Відповідно саме ця галузь є однією з найбільш постраждалих від дій окупантів. За моїми підрахунками, зі 100 підприємств цієї галузі, які мали найкращі фінансові показники за кілька років до вторгнення, щонайменше третина протягом

2022 року була обстріляна, знищена або перебувала у зоні бойових дій — і це лише за офіційними даними та інформацією з відкритих джерел: ЗМІ, заяв представників підприємств тощо. Прямі та непрямі збитки українського військово-промислового комплексу від вторгнення РФ наразі не підраховані (а точніше – не оприлюднені). Але вже можна казати про приголомшливі суми. Міноборони та державному ВПК треба побачити у приватному секторі та дрібних підприємницьких ініціативах своїх стратегічних партнерів. На сьогодні гнучкість та мобільність малого бізнесу, невеликий розмір сучасних підприємств є великою перевагою. Для прикладу: майже всі українські моделі розвідувальних безпілотників були розроблені та досі виробляються (або випробовуються) невеликими приватними ініціативами з командами буквально на декілька фахівців. Малі оборонні підприємства є значно менш цікавою мішенню для російських ракет та артилерії, ніж потужні "монстри". Тому таку диверсифікацію можна впроваджувати вже сьогодні. Вона робить і робитиме в майбутньому наш ВПК значно більш стійким [84].

Отже, громадські формування відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, виступаючи важливим елементом адміністративно-правового механізму. Їхня участь сприяє підвищенню прозорості, відповідальності та ефективності реалізації безпекових проектів.

Вплив громадських формувань на державно-приватне партнерство в секторі безпеки виражається через:

1) непряме посередництво. Громадські організації діють як посередники між державними органами та приватними суб'єктами, допомагаючи налагоджувати комунікацію, узгоджувати інтереси та координувати дії. Вони також виконують функцію брокерів, модеруючи взаємодію між учасниками ДПП, забезпечуючи баланс між державними вимогами та комерційними інтересами;

2) функції формування політики. Громадські організації беруть активну участь у розробці та впровадженні політик, пов'язаних із безпекою, надаючи

експертні консультації, що допомагає владі приймати обґрунтовані рішення, враховуючи різні аспекти та ризики, пов'язані з реалізацією безпекових проектів;

3) громадський контроль. Громадські формування контролюють реалізацію ДПП, забезпечуючи прозорість фінансових потоків та виконання зобов'язань усіма сторонами. Громадські організації проводять незалежні аудити та моніторинг проектів, що дозволяє виявляти та запобігати корупційним практикам;

4) адвокацію та захист інтересів. Громадські організації активно захищають інтереси громадян та інших зацікавлених сторін у випадках порушень або недобросовісної діяльності учасників ДПП. Громадські організації також сприяють підвищенню обізнаності громадськості про важливість та переваги ДПП у секторі безпеки.

5) функцію щодо розвитку професійних кадрів та підвищення кваліфікації. Громадські організації часто організують тренінги, семінари та інші освітні заходи для підвищення кваліфікації кадрів, зайнятих у реалізації ДПП, що сприяє покращенню компетенцій та професійної підготовки як державних службовців, так і представників приватного сектору;

6) інституційну підтримку. Громадські організації забезпечують інституційну підтримку ДПП, сприяючи розробці та вдосконаленню законодавчої бази. Громадські організації ініціюють зміни до законодавчих актів, які покращують умови для залучення приватних інвестицій у безпекові проекти, а також спрощують адміністративні процедури.

Таким чином, громадські формування виступають невід'ємною складовою адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, забезпечуючи прозорість, підзвітність, та ефективність реалізації безпекових проектів. Громадські формування сприяють формуванню сприятливого середовища для співпраці

між державою та приватним сектором, що є необхідним для успішного розвитку безпекових ініціатив.

2.4. Адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

У загальнонауковому розумінні під формою (від. лат. forma) розуміють «контури, зовнішній вираз сутності». Форми діяльності публічної адміністрації – це зовнішнє вираження однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій суб'єктів публічної адміністрації, здійснене в рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети – публічного забезпечення прав і свобод людини і громадянина, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [38, с. 132].

С. Р. Карпенко вбачає, що форми адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в космічній галузі України являють собою виражену зовнішньо діяльність відповідних суб'єктів адміністративно-правового регулювання, що проводиться останніми в межах їх визначеної законодавством компетенції і постійно спрямована на належне виконання покладених на них завдань щодо державно-приватного партнерства в космічній галузі України [83].

С. Р. Карпенко вбачає, що уся сукупність форм адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в космічній галузі України розділяється на дві головні групи – правові (вони полягають у виданні правових актів і регламентуванні процесу укладання адміністративних договорів) та організаційні (які не пов'язані з реалізацією державно-владних повноважень суб'єктами адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в космічній галузі, а в переважній більшості випадків лише сприяють їх здійсненню) [83].

У світовій практиці існує велика різноманітність форм ДПП, що обумовило існування багатьох підходів до їхньої класифікації. Так, Європейська комісія розглядає форми інституційного та договірного характеру. Інституційна форма передбачає створення спільної компанії зі змішаним державно-приватним капіталом або перехід під приватний контроль уже функціонуючого державного підприємства. Партнерства договірного характеру між державним та приватним сектором базується виключно на укладанні договорів. До таких форм комісія відносить концесію [371, с. 18; 197, с. 57-65].

Досліджуючи поділ форм ДПП в економічній літературі, В. І. Павлов, О. О. Ляхович доходять до висновку, що в кожному джерелі він здійснюється по-різному, в залежності від сфер застосування, особливостей розподілу ризиків проекту між учасниками партнерства та ін. Узагальнення існуючих форм співпраці держави та бізнесу дозволило авторам виокремити не лише традиційні, інституційні та договірні, але інноваційні, прямі та непрямі форми ДПП. Традиційні форми розглядаються авторами як первинні економічні та організаційно-правові механізми взаємовідносин між державою і бізнесом, які впроваджувались на початкових етапах розвитку цих взаємозв'язків, підтвердили свою ефективність та мають широке застосування у світовій практиці державно-приватного партнерства в різних сферах господарювання. Мова йде про договір, оренду (лізинг), концесію, угоду про розподіл продукції, спільне підприємство. Широке використання вищезазначених традиційних форм ДПП зумовило подальшу перспективу розвитку нових форм взаємодії держави та бізнесу, зокрема в науково-технічній та інноваційній діяльності. Це дозволило авторам виокремити інноваційні форми, під якими слід розуміти перспективні економічні та організаційно-правові механізми взаємодії державного та приватного секторів на основі системи державно-приватного партнерства, що сприяють підвищенню ефективності розробки та впровадження проектів у науково-технічній та інноваційній діяльності суб'єктів господарювання та зростанню

конкурентоспроможності економіки і добробуту населення країни [197, с. 57-65].

Для більш глибокого розуміння сутності державно-приватного партнерства там механізму його реалізації слід звернути увагу на основу форми здійснення державно-приватного партнерства. На сучасному етапі серед основних форм реалізації державно-приватного партнерства доцільно виділити наступні: концесія, оренда, лізинг, спільна діяльність, управління майном. Пропонуємо розглянути кожен з них більш детально [171, с. 224-231].

Почнемо з концесії, оскільки аналіз вітчизняної наукової літератури свідчить про те, що саме концесія як форма реалізації державно-приватного партнерства є найбільш поширеною в Україні. Концесією є надання уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування юридичній або фізичній особі права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії . надання з Метою концесії є задоволення громадських потреб та публічного інтересу. Така форма реалізації державно-приватного здійснюється на підставі відповідного договору на платній, строковій основі. Щодо об'єктів права державної та комунальної власності, що надаються у концесію, то ними можуть виступати: майно підприємств; об'єкти незавершеного будівництва та законсервовані об'єкти, які можуть бути добудовані з метою використання їх для надання послуг; спеціально збудовані об'єкти відповідно до умов концесійного договору [45]. Такі відносини між державою та приватним сектором на законодавчому рівні регулюються Господарським кодексом України та Законом України «Про концесії».

Наступною формою реалізації державно-приватного партнерства, яку ми розглянемо буде оренда, оскільки вона має ряд спільних із концесією рис. Орендою називають платне користування майном, що засноване на відповідному договорі та є необхідним орендареві для здійснення певної підприємницької або будь-якої іншої діяльності. Договір про оренду

укладається на певний, визначений строк. Об'єктами оренди є: цілісні майнові комплекси підприємств, їх структурних підрозділів, таких як філій, цехів, дільниць; нерухоме майно (наприклад, будівля споруди, приміщення) та інше індивідуально визначене майно підприємств; майно, що не увійшло до статутних фондів господарських товариств, створених у процесі приватизації [45]. Особливості відносин щодо оренди державного чи комунального майна закріплені Господарським кодексом України та Законом України «Про оренду державного та комунального майна».

Важливим є розуміння відмінності між концесією та орендою. Як зазначено у визначенні, основною метою концесії є задоволення громадських потреб, тобто потреб певного суспільства. На відміну від концесії, оренда здійснюється здійснюється орендарем для здійснення підприємницької та іншої діяльності, тобто з метою задоволення своїх приватних інтересів [171, с. 224-231].

Наступною формою реалізації державно-приватного партнерства, яку доцільно розглянути, є лізинг. Відповідно до умов договору лізингу одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати іншій стороні (лізингоодержувачеві) у користування певне майно на певний строк і за встановлену плату, що має назву лізингові платежі. В залежності від належності майна виділяють прямий та непрямий лізинг: прямий лізинг має місце, якщо майно належить лізингодавцю на праві власності і було набуте ним без попередньої домовленості з лізингоодержувачем, а непрямий - коли майно, було спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов. Предметом договору лізингу може виступати певна неспоживна річ, що визначена індивідуальними ознаками та віднесена відповідно до законодавства до основних фондів [54].

Також існує така форма здійснення державно-приватного партнерства як спільна діяльність. Відповідно до договору про спільну діяльність сторони такої діяльності зобов'язуються спільно діяти без створення при цьому

юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить законові. Конкретні умови договору про спільну діяльність, такі як порядок ведення спільних справ, правовий статус майна, що використовується в процесі цієї діяльності, покриття витрат та збитків учасників, їхня участь у результатах спільних дій та деякі інші умови визначаються за домовленістю сторін, надаючи сторонам право вільного вибору поведінки. Виняток становлять випадки, коли певні умови встановлені законом як такі, що є обов'язками в окремих випадках. Такі відносини регулюються Цивільним кодексом України [87].

Останньою формою здійснення державно-приватної діяльності виступає управління майном. За умовами договору управління майном сторона, що є установником управління, передає іншій стороні (управителеві) майно в управління на конкретний строк. У той же час управитель зобов'язується за плату здійснювати уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування управління цим майном від свого імені, але в інтересах установника управління або іншої вказаної ним особи. Така форма правовідносин регулюється Цивільним кодексом України [45]. До прикладів проектів державно-приватного партнерства, здійснюваних у формі управління майном на регіональному й місцевому рівнях можна віднести передачу окремих споруд чи будівель (таких як спорткомплекс, басейн) в управління приватному партнеру. В цьому випадку на приватного партнера покладається обов'язок по утриманню такого об'єкта у належному технічному стані, а також здійснення поточного управління цим об'єктом. За виконання цих обов'язків приватний партнер отримує певну визначену плату від територіальної громади [54].

Рішення про вибір тієї чи іншої форми державно-приватного партнерства необхідно приймати на основі глибокого аналізу об'єкту такого партнерства та особливостей кожного з видів. На стадії підготовки такого договору його умови (права та обов'язки сторін, а також юридичні наслідки,

за їх порушення) мають бути обговорені й узгоджені державним та приватним партнером [171, с. 224-231].

Н. Бондар виділяє наступні форми державної підтримки реалізації проектів державно-приватного партнерства:

1) Надання державних позик. Такі позики можуть надаватись на умовах: а) безвідсоткових або з низькими відсотковими ставками з метою зниження загальних витрат з фінансування проекту; б) надання державою субординованих позик; в) доступності для всіх учасників проекту або тимчасової доступності для компанії, що реалізує проект у випадку настання основних ризиків проекту.

2) Надання гарантій за позиками. Уряд приймає на себе зобов'язання погасити будь-який короткостроковий дефіцит проектної компанії, пов'язаний з основними платежами та виплатою відсотків. Такі гарантії щодо погашення заборгованості за позиками (кредитами) можуть обмежуватись заздалегідь обумовленими ситуаціями. Надані державою гарантії відносять до державних витрат тільки у разі настання відповідної вимоги.

3) Пайова участь. Пряма або опосередкована участь держави у проекті гарантує йому підтримку в реалізації та управлінні проектом, а також сприяє досягненню більш сприятливого співвідношення між власним капіталом та борговими зобов'язаннями (на основі збільшення пайової часті спонсорів проекту у випадку недоступності інших ресурсів).

4) Надання субсидій. Мають місце у випадках відсутності рентабельності компаній, що реалізують проект.

5) Інші державні гарантії (гарантії активів, гарантії доходу, гарантії обмінного курсу).

6) Зміна договірних зобов'язань. Є необхідною для перегляду умов стимулювання приватних партнерів за проектами ДПП, що мають тривалий термін реалізації, з урахуванням нових економічних, соціальних, політичних змін в країні.

7) Податкові та митні пільги та преференції. Використання спеціальних режимів повинно бути обґрунтованим і застосовуватись тільки у випадку, якщо вони дійсно сприяють реалізації проекту або є необхідним для залучення інвесторів.

8) Захист від конкуренції. У цьому випадку держава, на території якої реалізується проект, гарантує компанії-провайдеру проекту ДПП, що протягом певного часу на певній території не буде реалізований жодний конкуруючий проект і що жодна державна установа не буде конкурувати з компанією-провайдером проекту безпосередньо або через концесіонера [21, с. 258-263].

На основі позицій законодавства, С.М. Петрик визначає форми реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. Зокрема, методичними рекомендаціями для впровадження проєктів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, що розроблені Міністерством охорони здоров'я України, встановлено такі властивості форм реалізації проєктів із урахуванням галузевих особливостей:

концесія – «надання концесієдавцем (Міністерством охорони здоров'я України або органом місцевого самоврядування) на платній та строковій основі (10–50 років) концесіонеру (переможцю концесійного конкурсу) права на управління (експлуатацію) об'єкта концесії (цілісний майновий комплекс, об'єкт незавершеного будівництва, спеціально збудований об'єкт), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику. Передбачає використання спеціальної процедури, визначеної концесійним законодавством» [127; 202, с. 88-94];

управління майном – «за договором управління майном державний партнер, який є установником управління, передає приватному партнеру (управителеві) на певний строк державне майно в управління, а приватний партнер зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим

майном в інтересах установника управління (вигодонабувача)» [127; 202, с. 88-94];

спільна діяльність – «за договором про спільну діяльність публічний та приватний партнери зобов'язуються діяти спільно; без створення юридичної особи; для досягнення певної мети, що не суперечить законові. Найпоширенішим варіантом є передача у спільну діяльність з боку публічного партнера майна (об'єкти нерухомості, обладнання тощо), а з боку приватного – інвестицій (наприклад, у формі будівництва нових об'єктів, їхньої реконструкції тощо). Що ж до вирішення питання управління, то хоча форма спільної діяльності вимагає спільного ведення справ, тим не менше, на практиці управлінська функція делегується приватному партнеру» [127; 202, с. 88-94];

оренда – «орендою є засноване на договорі строкове платне користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності. За загальним правилом об'єктом оренди може бути єдиний майновий комплекс підприємства, його структурні підрозділи (філії, цехи, дільниці), нерухоме майно (будівлі, споруди, нежитлові приміщення) та інше окреме індивідуально визначене майно підприємств» [127; 202, с. 88-94].

Під адміністративною формою публічного врядування вчені розуміють зовнішній вираз публічної діяльності у вигляді акта виконавчо-розпорядчого характеру органу або посадової особи, прийнятого в рамках режиму законності та компетенції для досягнення адміністративно-правової мети, - вираження в зовнішньому вигляді конкретних дій суб'єктів публічного врядування. Серед адміністративних форм публічного врядування виокремлюються такі форми, як установлення норм права; застосування норм права; організаційне-правове забезпечення [49, с. 78-83]. Деякі вчені за характером і правовою природою форми діяльності суб'єктів публічної адміністрації поділяють на: 1) видання адміністративних актів: видання підзаконних нормативно-правових актів; видання індивідуальних

адміністративних актів; 2) укладення адміністративних договорів; 3) учинення інших юридично значущих адміністративних дій; 4) здійснення матеріально-технічних операцій [38, с. 132].

На наш погляд, слід розмежовувати форми державно-приватного партнерства та адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України виходячи з того, що форми державно-приватного партнерства виражають інституційну та договірну діяльність такого партнерства з метою залучення в державний сектор інвестицій та/або отримання послуг від приватного сектору, адміністративні форми є зовнішнім виявом діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. До адміністративних форм державно-приватного партнерства в секторі безпеки належать: видання адміністративних актів; укладення адміністративних договорів; організаційні форми. Відповідно, адміністративні договори є одночасно і адміністративною формою і формою державно-приватного партнерства, інші адміністративні форми (видання адміністративних актів та організаційні форми) не є формою державно-приватного партнерства в класичному розумінні, а є зовнішнім виявом діяльності відповідних суб'єктів. Враховуючи швидкий розвиток відносин, форми державно-приватного партнерства трансформуються, будуючись на зміну від адміністративно-владного впливу до партнерської рівності, тому форми державно-приватного партнерства в переважній більшості включають в себе адміністративні елементи, але також можуть мати інші правові форми, які виходять за межі адміністративного регулювання, та врегульовуються нормами цивільного, господарського, фінансового права тощо. Державний контроль щодо форм державно-приватного партнерства в Україні (адміністративних договорів) здійснюється через представників держави в органах управління або через моніторинг виконання умов договору; у сфері реалізації адміністративних форм, держава зберігає більш високий рівень контролю, оскільки діяльність суб'єктів формування та реалізації державної

політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України регулюється адміністративними актами, дозволами та заходами адміністративного примусу.

Якщо аналізувати окремі адміністративні форми, то найперше слід вказати, що установлення норм права підзаконного характеру в процесі діяльності публічної адміністрації – це адміністративна правотворчість, яка здійснюється у формі видання органами та посадовими особами публічної адміністрації актів неперсоніфікованого характеру. Зазначене викликано тим, що загальні норми і правила поведінки, сформульовані в законах, не в змозі охопити всіх аспектів, які потребують додаткового врегулювання нормами адміністративного права. Тому й виникає потреба в конкретизації та деталізації законодавчих норм щодо стадії їх застосування. За сферою застосування нормативні акти органів публічного управління поділяються на внутрішньоорганізаційні та зовнішні. Провідне місце в діяльності публічної адміністрації відіграють зовнішні акти, що в будь-яких аспектах виходять за відомчі межі публічного апарату, адресовані фізичним і юридичним особам, які не перебувають у підпорядкуванні. З їх допомогою суб'єкти адміністрації безпосередньо забезпечують захист прав і свобод людини та громадянина, нормальне функціонування держави і суспільства. Органи виконавчої влади видають численні нормативно-правові акти, що стосуються широкого кола не підпорядкованих їм осіб. Підзаконні нормативно-правові акти, що зачіпають права, свободи й законні інтереси фізичних і юридичних осіб або мають міжвідомчий характер, проходять реєстрацію в Міністерстві юстиції України. В іншому разі вони є нечинними. Зовнішні акти органів виконавчої влади й місцевого самоврядування публікуються в офіційних або місцевих періодичних виданнях [38, с. 132].

Є низка підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють здійснення ДПП, наприклад [191]:

Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 № 384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 232 «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 01.07.2020 № 541 «Про затвердження Порядку заміни приватного партнера (концесіонера) за договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства (концесійним договором)»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 621 «Про затвердження Порядку повернення концесіодавцю об'єкта концесії після припинення дії концесійного договору»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2020 № 706 «Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 950 «Про затвердження Порядку залучення радників для підготовки проекту, що здійснюється на умовах концесії»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2021 № 909 «Про порядок проведення концесійного конкурсу та конкурентного діалогу в електронній торговій системі»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2022 № 1241 «Про затвердження Порядку ведення Реєстру довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.2023 № 117 «Про затвердження Порядку прийняття рішення про надання державної підтримки здійснення державно-приватного партнерства»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 14.03.2023 № 222 «Про затвердження Порядку спрямування коштів на підготовку проектів державно-приватного партнерства та виконання довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності»;

Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 07.06.2016 № 944 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними»;

Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 26.05.2020 № 986 «Про затвердження Порядку подання державними партнерами (концесієдавцями) щорічного звіту про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, у тому числі концесійного договору» зареєстрований у Міністерстві юстиції України від 06.07.2020 № 628/34911;

Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 22.12.2020 № 2721 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору незалежних експертів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15.02.2021 № 191/35813;

Наказ Міністерства економіки України від 14.12.2021 № 1067 «Про затвердження Методики аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 31.01.2022 № 109/37445 [191].

Також, якщо проаналізувати спеціальний Закон України «Про державно-приватне партнерство», слід виділити, що до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства, належать: підготовка пропозицій щодо забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства; розроблення концепції та проектів державних цільових програм щодо сприяння розширенню державно-приватного партнерства, вжиття заходів для їх виконання [230].

Таким чином, видання адміністративних актів представляє собою важливу адміністративну форму регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що дозволяє через спеціальну

правотворчу діяльність забезпечити правове та організаційне середовище для співробітництва між державними та приватними суб'єктами у забезпеченні безпеки. Адміністративні акти, видані відповідними суб'єктами формування та реалізації державної політики встановлюють правила, методичку та процедури для реалізації державно-приватного партнерства в секторі безпеки, забезпечують створення сприятливого інвестиційного клімату для приватних компаній у секторі безпеки.

Щодо адміністративних договорів, найперше слід визначити сутність цієї форми. На сьогодні питання визначення поняття адміністративного договору потребує вироблення єдиних критеріїв та підходів до його визначення з урахуванням усіх ознак, що характеризують зміст цього правового явища і з подальшим чітким закріпленням на законодавчому рівні. Протягом останніх років проблеми інституту адміністративного договору не втрачають своєї актуальності. Це зумовлюється, насамперед, зростанням ролі публічного права в регулюванні суспільних відносин, а також розвитком договірних стосунків у публічно-правових відносинах. Незважаючи на те, що питанням адміністративного договору присвячено чимало наукових праць вчених-адміністративістів, є спроби використання цього поняття в нормативних джерелах, проблеми адміністративного договору на сьогодні не розв'язано, немає чіткого законодавчого врегулювання, відсутні єдині критерії його визначення і в теорії адміністративного права [65, с. 101-105]. Адміністративний договір застосовується суб'єктами публічної адміністрації у тих випадках, коли для регулювання прав та обов'язків приватних осіб у сфері публічного адміністрування недоречним (неефективним) є застосування адміністративного акта. У певних випадках законодавець вимагає від суб'єктів публічної адміністрації діяти винятково шляхом застосування адміністративного договору. Застосування адміністративного акта замість адміністративного договору у такому разі виключається [124, с. 290].

З огляду Р. Мельника ознаками адміністративного договору є: суб'єктна – в ньому обов'язково бере участь суб'єкт владних повноважень (іншою стороною чи сторонами можуть бути як суб'єкти владних повноважень, так і приватні особи); предметна – його змістом є права та обов'язки сторін, що випливають із владних управлінських функцій суб'єкта владних повноважень [124, с. 290]. Також Р. Мельник сформулював лише найбільш загальні юридичні передумови адміністративного договору: адміністративний договір є інструментом діяльності публічної адміністрації, спрямованим на регулювання конкретного випадку (ситуації), а відтак – ним не можуть встановлюватися норми права, тобто загальнообов'язкові правила поведінки у сфері публічного адміністрування; адміністративний договір може укладатися лише у межах компетенції відповідного суб'єкта публічної адміністрації; адміністративний договір може укладатися лише у тому випадку, коли нормативний акт не вимагає від суб'єкта публічної адміністрації діяти в іншій формі, наприклад шляхом видання адміністративного акта; адміністративний договір може з'явитися лише у добровільному порядку, тобто шляхом погодження волі його сторін; адміністративний договір має укладатися винятково у письмовій формі; у разі якщо адміністративний договір зачіпає інтереси третіх осіб, такі особи мають погоджувати його зміст [124, с. 296].

На погляд О.А. Задихайло пропонує, адміністративний договір розглядати, як угоду між двома (або більше) суб'єктами адміністративного права, один з яких обов'язково є органом державної влади, засновану на нормах адміністративного права, у загальнодержавних або інших публічних інтересах, за допомогою якої виникають, змінюються або припиняються взаємні права та обов'язки сторін [65, с. 101-105].

М. І. Смокович визначає адміністративний договір як договір, побудований на публічно-правових нормах, який регулює добровільне узгодження волі двох (або більше) суб'єктів права, одним з яких є суб'єкт владних повноважень, про встановлення (припинення, зміну) взаємних прав,

обов'язків та відповідальності, зокрема це договори, направлені на реалізацію владних управлінських функцій, делегування повноважень, контракти з використанням бюджетних коштів на забезпечення діяльності суб'єктів владних повноважень та договори про оренду державного майна [314, с. 232-248].

Під адміністративним договором В. Галуцько розуміє публічну угоду двох чи більше суб'єктів адміністративного права, один з яких завжди є суб'єктом публічної адміністрації [38, с. 134].

В. Д. Струкова сформулила, що адміністративний договір у публічно-приватному партнерстві – це дво- або багатостороння угода між суб'єктами публічної адміністрації в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (публічними партнерами) та приватними юридичними особами або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами), яку укладають із метою виконання визначених державою завдань для досягнення цілей, що становлять суспільний (публічний) інтерес [320, с. 100].

Отже, адміністративний договір як форма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це добровільна юридична угода у сфері публічно-правових відносин, що укладається між державою та суб'єктами приватного права у письмовій формі з приводу об'єктів державно-приватного партнерства з метою формування та забезпечення співпраці та взаємодії у досягненні стратегічних цілей, що становлять загальнонаціональний (публічний) інтерес у забезпеченні безпеки та захисту громадян.

Суб'єкти публічної адміністрації у процесі свого функціонування укладають різноманітні адміністративні договори, які можуть зводитись до кількох груп. Класифікація адміністративних договорів допомагає краще зрозуміти їх суть, а також має значення для практики оскарження договорів у судовому порядку. З позиції теоретиків, адміністративні договори можуть поділятися на:

– координаційні договори – укладаються між суб'єктами права, які знаходяться на однаковому юридичному рівні у ієрархії публічного адміністрування, або тими, що перебувають у рівному становищі;

– субординаційні договори – укладаються між суб'єктами права, які знаходяться у відносинах влади-підпорядкування, наприклад між органом місцевого самоврядування та приватною особою;

– мирові угоди – укладаються між суб'єктами права з метою врегулювання спору на основі взаємних поступок і стосуються прав та обов'язків сторін;

– договори обміну зобов'язаннями, відповідно до яких суб'єкти права беруть на себе зустрічні зобов'язання, які об'єднуються у таких договорах з певною метою та слугують реалізації функцій суб'єкта публічної адміністрації щодо вирішення публічних завдань;

– договори про кооперацію – укладаються між суб'єктами права з метою участі приватних осіб у реалізації публічних функцій (завдань) [124, с. 294-296].

Формування ознак адміністративного договору слід з положень спеціалізованого закону. Як зазначено вище, у рамках здійснення державно-приватного партнерства відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство» та інших законодавчих актів України можуть укладатися: концесійний договір; договір управління майном (виключно за умови передбачення у договорі, укладеному в рамках державно-приватного партнерства, інвестиційних зобов'язань приватного партнера); договір про спільну діяльність; інші договори. Договір, укладений у рамках державно-приватного партнерства, може містити елементи різних договорів (змішаний договір), умови яких визначаються відповідно до цивільного законодавства України. Відносини, пов'язані з ініціюванням державно-приватного партнерства, вибором приватного партнера, підготовкою до укладення, визначенням змісту договору, укладенням та виконанням договорів, укладених у рамках здійснення державно-приватного партнерства

регулюються нормами Закону України «Про державно-приватне партнерство», якщо інший порядок вибору приватного партнера, підготовки до укладення, визначення змісту договору, укладення та виконання таких договорів не визначений законом, що регулює відповідну форму здійснення державно-приватного партнерства. У разі якщо договір, що має укладатися в рамках державно-приватного партнерства, є змішаним договором, відносини щодо ініціювання державно-приватного партнерства, підготовки до укладення договору та вибору приватного партнера регулюються нормами Закону України «Про державно-приватне партнерство» [230].

Відносно організаційних форм, то якщо аналізувати Закон України «Про державно-приватне партнерство» до повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства, належать: методологічне забезпечення проведення перевірки виконання договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства; проведення в межах своїх повноважень інформаційно-роз'яснювальної і консультаційної роботи; участь в організації навчання і підвищення кваліфікації фахівців у сфері державно-приватного партнерства; ведення обліку договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства; здійснення інших повноважень, передбачених законом [230].

Отже, організаційні форми як адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України полягають у здійсненні внутрішньо-методологічної, організаційно-правової, інформаційно-консультативної діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що спрямовано на оптимізацію та забезпечення ефективності співпраці між державними та приватними структурами у секторі безпеки. Організаційні форми як адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України включають: методологічне забезпечення; організацію навчань та підвищення кваліфікації;

інформаційно-роз'яснювальну та консультаційну діяльність; планування; облік тощо.

Усе вищевикладене дає підстави зробити наступні висновки стосовно адміністративних форм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– слід розмежовувати форми державно-приватного партнерства та адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України виходячи з того, що форми державно-приватного партнерства виражають інституційну та договірну діяльність такого партнерства з метою залучення в державний сектор інвестицій та/або отримання послуг від приватного сектору, адміністративні форми є зовнішнім виявом діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

До адміністративних форм державно-приватного партнерства в секторі безпеки належать:

- видання адміністративних актів;
- укладення адміністративних договорів;
- організаційні форми.

Відповідно, адміністративні договори є одночасно і адміністративною формою і формою державно-приватного партнерства, інші адміністративні форми (видання адміністративних актів та організаційні форми) не є формою державно-приватного партнерства в класичному розумінні, а є зовнішнім виявом діяльності відповідних суб'єктів. Враховуючи швидкий розвиток відносин, форми державно-приватного партнерства трансформуються, будуючись на зміну від адміністративно-владного впливу до партнерської рівності, тому форми державно-приватного партнерства в переважній більшості включають в себе адміністративні елементи, але також можуть мати інші правові форми, які виходять за межі адміністративного регулювання, та врегульовуються нормами цивільного, господарського, фінансового права тощо. Державний контроль щодо форм державно-

приватного партнерства в Україні (адміністративних договорів) здійснюється через представників держави в органах управління або через моніторинг виконання умов договору; у сфері реалізації адміністративних форм, держава зберігає більш високий рівень контролю, оскільки діяльність суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України регулюється адміністративними актами, дозволами та заходами адміністративного примусу.

Видання адміністративних актів представляє собою важливу адміністративну форму регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що дозволяє через спеціальну правотворчу діяльність забезпечити правове та організаційне середовище для співробітництва між державними та приватними суб'єктами у забезпеченні безпеки. Адміністративні акти, видані відповідними суб'єктами формування та реалізації державної політики встановлюють правила, методичку та процедури для реалізації державно-приватного партнерства в секторі безпеки, забезпечують створення сприятливого інвестиційного клімату для приватних компаній у секторі безпеки.

Адміністративний договір як форма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це добровільна юридична угода у сфері публічно-правових відносин, що укладається між державою та суб'єктами приватного права у письмовій формі з приводу об'єктів державно-приватного партнерства з метою формування та забезпечення співпраці та взаємодії у досягненні стратегічних цілей, що становлять загальнонаціональний (публічний) інтерес у забезпеченні безпеки та захисту громадян.

Видами адміністративних договорів у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є фактичні форми державно-приватного партнерства – концесійний договір, договір управління майном, договір про спільну діяльність, інші договори. Ознаками адміністративних договорів у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є: 1) сторонами є держава та суб'єкт приватного права; 2) договір

укладається у сфері публічно-правових відносин; 3) держава здійснює контроль за виконанням адміністративного договору; 4) договір укладається на добровільній основі; 5) адміністративний договір укладається в письмовій формі; 6) адміністративний договір може передбачати делегування владних повноважень, спільне використання ресурсів, обмін інформацією та координацію дій між державними органами та приватними суб'єктами; 7) адміністративний договір укладається для забезпечення публічного інтересу.

– організаційні форми як адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України полягають у здійсненні внутрішньо-методологічної, організаційно-правової, інформаційно-консультативної діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що спрямовано на оптимізацію та забезпечення ефективності співпраці між державними та приватними структурами у секторі безпеки. Організаційні форми як адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України включають: методологічне забезпечення; організацію навчань та підвищення кваліфікації; інформаційно-роз'яснювальну та консультаційну діяльність; планування; облік тощо.

Отже, адміністративно-правові форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це зовнішній вияв діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що виражені в сукупності спеціальних правових інструментів та дій (видання адміністративних актів, укладення адміністративних договорів, здійснення організаційної діяльності) для створення сприятливих умов для розвитку державно-приватного партнерства, залучення приватних інвестицій та ресурсів до сфери безпеки, та підвищення ефективності функціонування суб'єктів сектору безпеки, з метою забезпечення національної безпеки, захисту прав і свобод людини та громадянина, загального розвитку держави.

2.5. Адміністративні методи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

Метод правового регулювання не є основною характеристикою будь-якої галузі права, він не є конкретною запорукою правильного визначення однорідності й відособленості тієї чи іншої групи відносин. Разом із тим хибним є твердження й про те, що лише предмет правового регулювання дає змогу правильно та однозначно оцінити суспільні відносини з погляду їх належності до тієї чи іншої правової сфери. Метод правового регулювання, а точніше, їх сукупність є загалом спільним для всіх без винятку галузей права [356, с. 188-192].

Метод адміністративного права як правову категорію варто розглядати в широкому (як специфічну сукупність зафіксованих в адміністративно-правових нормах способів і прийомів (засобів) впливу на ті суспільні відносини, що формують предмет адміністративного права, збалансоване застосування яких дає змогу створити належні й достатні умови для забезпечення реалізації та захисту прав особи в публічній сфері) і вузькому (як конкретній сукупності інструментів регулювального впливу на окремий різновид адміністративних правовідносин) розуміннях [356, с. 188-192].

Адміністративні методи публічного врядування А. С. Гук розглядає як способи і засоби впливу органів державного управління чи посадових осіб на керовані об'єкти. Вони мають низку притаманних ознак: існує можливість визначити, як саме той чи інший суб'єкт здійснює свою повсякденну діяльність; виражають зміст керівного впливу і завжди мають своїм адресатом конкретний об'єкт; репрезентують керівну волю держави; використовуються як засіб реалізації функцій і повноважень; мають свою форму, своє зовнішнє вираження. Отже, за головними характеристиками метод управління є засобом цілеспрямованого керуючого впливу. Дана обставина зближує його з методом правового регулювання суспільних

відносин. Проте цілком очевидно, що це різні правові явища. Відмінності між ними такі: метод правового регулювання містить у собі веління законодавчої влади. Метод правового регулювання виражається в нормативах, бо правове регулювання завжди нормативне. Методи державного управління в найтипівішому варіанті індивідуалізовані, тобто часто містяться в ненормативних (індивідуальних) актах [49, с. 78-83].

Основними методами адміністративного права (позиції В. Галуцька) є заохочення, переконання і примус. Сутність заохочення полягає в тому, що воно стимулює учасників адміністративно-правових відносин на належну поведінку: заохочення призначено для стимулювання активної діяльності суб'єктів адміністративного права, формування правомірної поведінки, зміцнення засад справедливості та дисципліни в адміністративно-правовому регулюванні. За допомогою заходів переконання стимулюється належна поведінка учасників адміністративно-правових відносин. Переконання виявляється у використанні різних роз'яснювальних, виховних, організаційних заходів для формування волі суб'єктів адміністративного права або її корекції. Тим самим особи добровільно підпорядковуються юридичним приписам і свідомо беруть участь в їх виконанні. Для переконання характерним є таке: воно використовується постійно і стосовно всіх осіб, що перебувають у зоні впливу суб'єктів публічної адміністрації; забезпечують добровільне виконання правових норм, законних вказівок, приписів публічної адміністрації; зрештою виховує правові переконання об'єктів публічного управління та «звичку» свідомо дотримуватись правових норм. Як один з основних методів адміністративної діяльності, переконання не завжди є достатньо ефективним заходом. Тому держава, охороняючи права, свободи та законні інтереси фізичних і юридичних осіб, уповноважує публічну адміністрацію застосовувати примус до тих із них, які не піддаються впливу переконання. Адміністративний примус – це визначені нормами адміністративного права заходи фізичного або психологічного впливу публічної адміністрації на фізичних та юридичних осіб – у вигляді

особистих, майнових, організаційних обмежень їх прав, свобод та інтересів – у випадках вчинення цими особами протиправних діянь або в умовах надзвичайних обставин, з метою попередження та припинення протиправних діянь, забезпечення провадження в справах про правопорушення, притягнення винних осіб до відповідальності, попередження та локалізації наслідків надзвичайних ситуацій [38, с. 144–145; 97, с. 16].

Щодо застосування методів забезпечення національної безпеки, то їх застосування може відбуватись як окремо, так і у певному поєднанні з урахуванням вимог законодавства та нагальних потреб. Вибір конкретного методу уповноваженим суб'єктом залежить від: по-перше, конкретного завдання, яке має бути вирішено уповноваженим органом при реалізації його повноважень; по-друге, від обсягу прав та обов'язків, наданих законодавством цьому суб'єкту; по-третє, специфіки конкретної ситуації; по-четверте, очікуваній ефективності досягнення поставлених цілей та затрачених на реалізацію цих методів витрат у вигляді фінансових, фізичних та інших ресурсів [91, с. 164].

Як вважає Є. В. Кобко методи забезпечення національної безпеки держави являють собою сукупність закріплених законодавством прийомів та способів впливу на поведінку осіб, включених до кола механізму забезпечення національної безпеки держави. Такі прийоми та способи впливу входять до кола повноважень суб'єктів, які відповідно до норм чинного законодавства наділені владними повноваженнями, та діяльність яких спрямована на захист національних інтересів держави від реальних та потенційних загроз. В основі методів забезпечення національної безпеки держави покладено адміністративно-правові методи переконання та примусу, вибір застосування яких здійснюється уповноваженими суб'єктами та регламентується законодавством відповідно до окремої сфери суспільного буття та конкретної ситуації на основі принципів ефективності та оптимальної енергомісткості [91, с. 4].

Специфіку діяльності суб'єктів адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в космічній галузі України відображає та сукупність методів, що застосовуються для її здійснення. Виходячи з принципу спрямованості на втілення результату космічної діяльності до господарського обігу, С. Р. Карпенко вбачає доцільним перевагу методу переконання (заходів адміністративного попередження, адміністративного припинення та адміністративного стягнення (адміністративної відповідальності) під час здійснення адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в космічній галузі України [83].

На наш погляд, адміністративно-правові методи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України поділяються на адміністративний примус та внутрішньо-організаційні. Адміністративний примус полягає у застосуванні до суб'єктів державно-приватного партнерства заходів адміністративної відповідальності за порушення правил внутрішньої адміністративно-господарської діяльності при реалізації державно-приватного партнерства. В сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України переважають внутрішньо-організаційні методи, які забезпечують належну організацію та виконання державно-приватного партнерства, до яких відносяться: планування; аналіз ефективності; контроль; моніторинг.

Проаналізуємо окремо кожен з вищенаведених методів. Владно-примусовий характер публічного управління в ринкових умовах якісно змінюється, хоч і зберігає свою принципову природу. Здійснення загальних функцій, обслуговування суспільних потреб не виключає застосування владно-регулювальних і примусових заходів публічного управління, але вони становлять лише допоміжну основу змісту цієї діяльності. Лише в підтриманні встановленого правопорядку держава залишається непохитною і широко застосовує владно-примусові засоби. Як вважає Г.В. Грянка, примус у сфері публічного управління застосовують для того, щоб забезпечити: по-

перше, цілеспрямованість управлінської діяльності; по-друге, правомірність поведінки учасників управлінських відносин; по-третє, функціонування й захист режиму, встановленого державою, за якого б неухильно виконувалися правові приписи всіх ланок управлінської системи; по-четверте, належні взаємостосунки всіх учасників управлінських відносин [46, с. 206-214].

На відмінну від інших різновидів державно-правового примусу, для яких єдиною підставою є наявність протиправного діяння, для адміністративно-правового примусу характерним, окрім традиційних підстав застосування – адміністративних правопорушень, є настання особливих умов, передбачених у законодавстві, за наявності яких примусові заходи використовуються для попередження виникнення шкідливих наслідків, їх локалізації, що передбачає й специфіку мети застосування адміністративно-примусових заходів. І. В. Мельник обґрунтовує власне визначення поняття «адміністративний примус». Під ним розуміється застосування органами державного управління (а також судами, суддями), а у випадках делегування відповідних державно-владних повноважень – громадськими організаціями встановлених законом заходів, що полягають в спонуканні до виконання громадянами, посадовими особами юридичних обов'язків з метою припинення протиправних дій, притягнення до відповідальності за адміністративні проступки або в ім'я забезпечення громадської безпеки [123, с. 12].

Серед адміністративних методів застосування саме адміністративного примусу органами державної влади справді є необхідним, адже за відсутності владних методів управлінської діяльності в суспільстві пануватимуть хаос, безвладдя і свавілля. Адміністративний примус у цілому здійснює завдання охорони, розвитку і зміцнення нормальних управлінських відносин, викорінення правопорушень, усунення їх наслідків, які можуть завдати шкоди суспільним або державним інтересам. Він є правовим засобом захисту суспільних відносин від протиправних дій, відновлення правомірного стану, забезпечення можливості практичної охорони громадського порядку, а також

покарання винних осіб, які скоїли адміністративні правопорушення [123, с. 12].

Прикладами адміністративного примусу можна виділити деякі види адміністративних правопорушень, які теоретично підлягають під діяльність суб'єктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– Стаття 164 КУпАП «Порушення порядку провадження господарської діяльності» (Провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без подання повідомлення про початок здійснення господарської діяльності, якщо обов'язковість подання такого повідомлення передбачена законом, або без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, або у період зупинення дії ліцензії, у разі якщо законодавством не передбачені умови провадження ліцензійної діяльності у період зупинення дії ліцензії, або без одержання документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди), - тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої);

– Стаття 164-2 КУпАП «Порушення законодавства з фінансових питань» (Приховування в обліку валютних та інших доходів, непродуктивних витрат і збитків, відсутність бухгалтерського обліку або ведення його з порушенням установленого порядку, внесення неправдивих даних до фінансової звітності, неподання фінансової звітності, несвоєчасне або неякісне проведення інвентаризацій грошових коштів і матеріальних цінностей, несвоєчасне подання на розгляд, погодження або затвердження річного фінансового плану підприємства державного сектору економіки та звіту про його виконання, перешкоджання працівникам органу державного фінансового контролю у проведенні ревізій та перевірок, невжиття заходів по

відшкодуванню з винних осіб збитків від недостач, розтрат, крадіжок і безгосподарності - тягнуть за собою накладення штрафу від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян);

– Стаття 164-12 КУпАП «Порушення бюджетного законодавства» (Включення недостовірних даних до бюджетних запитів, що призвело до затвердження необґрунтованих бюджетних призначень або необґрунтованих бюджетних асигнувань; порушення вимог Бюджетного кодексу України при здійсненні попередньої оплати за товари, роботи та послуги за рахунок бюджетних коштів, а також порушення порядку і термінів здійснення такої оплати; здійснення платежів за рахунок бюджетних коштів без реєстрації бюджетних зобов'язань, за відсутності підтвердних документів чи при включенні до платіжних документів недостовірної інформації, а також безпідставна відмова у проведенні платежу органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів; порушення вимог Бюджетного кодексу України при здійсненні витрат державного бюджету (місцевого бюджету) у разі несвоєчасного набрання чинності законом про Державний бюджет України (несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет) на відповідний рік, - тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян) [93].

Отже, адміністративний примус як метод державно-приватного партнерства в секторі безпеки використовується для забезпечення додержання законодавства шляхом застосування адміністративних заходів за порушення законодавчих вимог регулювання певних аспектів господарської, бюджетної та фінансової діяльності з метою спонукання суб'єктів державно-приватного партнерства до виконання своїх обов'язків у відповідності до вимог законодавства.

Юридичне значення плану як інструмента публічного адміністрування полягає в тому, що він є додатковим спеціальним засобом досягнення бажаного в майбутньому позитивного публічного результату через

затвердження відповідними адміністративними актами цілеспрямованих напрямків адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації [4, с. 226–227]. План як інструмент публічного адміністрування характеризується такими ознаками: 1) це різновид адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації; 2) реалізується через затвердження суб'єктом публічної адміністрації офіційного документа, в якому сформовано уявний бажаний у майбутньому публічний результат; 3) затвердження плану здійснюється через ухвалення відповідного адміністративного акта; 4) матеріальною основою плану є документи планування в певних сферах адміністративно-правових відносин, виходячи з узагальнення сучасного стану та його спрямованості на майбутній розвиток; 5) у ньому найбільш яскраво відбивається цілевстановлення публічного адміністрування; 6) він забезпечує прозорість адміністративної діяльності публічної адміністрації; 7) у планах суб'єкти публічної адміністрації беруть на себе адміністративні зобов'язання здійснити щось користе для приватних осіб та публічного інтересу держави [4, с. 226–227].

Вчені-адміністративісти визначили, план як інструмент адміністративного права – це похідна (від адміністративного акта) форма адміністративної діяльності публічної адміністрації на основі узагальнення сучасного стану суспільних відносин, що спрямовані на розвиток, через затвердження відповідними адміністративними актами цілеспрямованих напрямків публічного адміністрування на майбутнє [4, с. 226–227]. Також вченими виділено стратегічне планування як формалізований процес постановки стратегічних цілей і розробки багатоваріантного стратегічного плану їх досягнення на основі обраної стратегії. Основними компонентами стратегічного планування є: 1) системний аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища; 2) встановлення стратегічних цілей та орієнтирів; 3) визначення стратегії їх досягнення; 4) розробка стратегічного плану їх досягнення. Стратегічне планування за своєю суттю спрямоване на управління змінами, з майбутнього в сьогодення і покликане дати відповідь на запитання: “яким

чином можна досягнути поставлених цілей”. Результатом стратегічного планування є стратегічний план, який визначає головні завдання, кроки та ресурси, необхідні для досягнення стратегічних цілей з визначенням виконавців та термінів. Саме тому практика стратегічного планування становить інтерес та є актуальною для державного управління [302, с. 43].

Для успішної реалізації ДПП у зовнішньоекономічній діяльності (взаємодії держави та бізнесових структур - суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності (також суб'єктів господарської діяльності України із іноземними державами), що реалізується з метою отримання економічних, соціальних ефектів тощо) слід забезпечити взаємоузгодженість цілей, стратегій соціально-економічного розвитку держави та регіонального розвитку, регуляторних документів у сфері господарювання тощо. Це можливо здійснити шляхом стратегічного планування ДПП [60, с. 35–44].

З метою підвищення рівня результативності ДПП, К. Дорошкевич сформовано послідовність стратегічного планування, що містить такі етапи: інформаційне забезпечення стратегічного планування; визначення законодавчих урядових пріоритетів, дослідження стратегії соціально-економічного розвитку держави, регіонального розвитку та стратегічних документів, які регулюють сфери господарювання та види економічної діяльності; вибір методів, призначених для аналізу факторів впливу на ДПП; аналізування факторів впливу на ДПП; обґрунтування інструментарію вибору стратегії та формування стратегічних альтернатив; вибір стратегії ДПП; узаконення стратегії ДПП шляхом прийняття відповідного нормативно-правового акту; розробка функціональних стратегій (виробничої, кадрової, інвестиційної, стратегії ДПП у зовнішньоекономічній діяльності тощо) [60, с. 35–44].

Окрім того, слід вказати, що законодавчі зміни у сфері правової регламентації національної безпеки України, що відбулись у 2018 році шляхом ухвалення Закону України “Про національну безпеку України”,

зумовили необхідність подальшого вдосконалення законодавства у цій сфері. Зазначене удосконалення мало відбуватись за декількома напрямками. До числа цих напрямків належать: реформування системи державних органів у сфері забезпечення національної безпеки, напрямків та способів координації їхньої діяльності; забезпечення відповідного контролю; унормування системи та процедури стратегічного планування; вдосконалення компетенції державних органів шляхом уточнення та окреслення відповідних повноважень. Планування у сферах національної безпеки та оборони регламентується приписами Розділу IV зазначеного Закону [43, с. 168-176; 264].

Законодавчо вперше унормовано періодизацію планування, відповідно шляхом його поділу на довгострокове, середньострокове та короткострокове, а також визначено систематизацію документів стратегічного планування. Водночас, як показує аналіз деяких ухвалених останнім часом документів стратегічного планування, виникає багато ускладнень щодо втілення законодавчих приписів внаслідок неузгоджень, що виникають через ігнорування наукового забезпечення зазначеної проблеми. До того ж варто констатувати недостатнє розуміння на практиці різниці між такими поняттями та категоріями, як «доктрина», «концепція», «стратегія», «програма», «тактика» тощо. Окремим питанням є прорахунки щодо відповідного організаційного та фінансового забезпечення такого планування [43, с. 168-176].

Метою планування у сферах національної безпеки і оборони є забезпечення реалізації державної політики у цих сферах шляхом розроблення стратегій, концепцій, програм, планів розвитку органів сектору безпеки і оборони, управління ресурсами та ефективного їх розподілу. Планування у сферах національної безпеки і оборони здійснюється відповідно до таких принципів: 1) дотримання національного законодавства і міжнародних зобов'язань України; 2) демократичний цивільний контроль за сектором безпеки і оборони, відкритість інформації про державну політику,

стратегічні документи, цілі, пріоритети і завдання планування, прозорість та підзвітність використання ресурсів; 3) цілісність, узгодженість, системність планування у секторі безпеки і оборони, врахування пріоритетів і обмежень, встановлених державними програмами, планами та прогнозними документами; 4) своєчасність та відповідність прийнятим рішенням щодо захисту національних інтересів України. Планування у сферах національної безпеки і оборони поділяється на довгострокове (понад п'ять років), середньострокове (до п'яти років) та короткострокове (до трьох років). Документами довгострокового планування є Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України, Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України, Стратегія кібербезпеки України, Національна розвідувальна програма. Документами середньострокового планування є інші стратегічні документи, програми щодо розвитку складових сектору безпеки і оборони, зокрема оснащення їх сучасним озброєнням і військовою технікою, створення необхідних запасів матеріально-технічних засобів та необхідних для цього потужностей оборонно-промислового комплексу, реалізація інших заходів з посилення обороноздатності держави. Короткострокове планування передбачає щорічне розроблення планів утримання та розвитку (діяльності) складових сектору безпеки і оборони, основних показників здійснення закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями (на трирічний період), у яких визначаються завдання щодо реалізації документів довгострокового і середньострокового планування. Рада національної безпеки і оборони України з урахуванням змін у безпековому середовищі визначає концептуальні підходи, напрями, заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, схвалює проекти стратегій, концепцій, державних програм та інших стратегічних документів, якими визначаються основні напрями і завдання державної політики у сферах національної безпеки і оборони, здійснює координацію і контроль за їх виконанням [264].

Отже, планування як метод забезпечення державно-приватного партнерства у секторі безпеки України можна розглядати як проєктований та систематичний процес встановлення стратегічних цілей та розробки планів для їх досягнення, який ґрунтується на відповідній адміністративній діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки та обороноздатності. Державні суб'єкти забезпечення безпеки встановлюють стратегічні плани державно-приватного партнерства в секторі безпеки, які формуються на основі позицій громадських та приватних суб'єктів, аналізу поточної ситуації забезпечення сектору безпеки та прогнозування майбутнього стану сектору безпеки.

Аналіз ефективності є спеціальним методом державно-приватного партнерства. Відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство» аналіз ефективності здійснення державно-приватного партнерства проводиться на підставі пропозиції про здійснення державно-приватного партнерства шляхом: 1) детального обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків здійснення державно-приватного партнерства за результатами аналізу: економічних та фінансових показників фінансової моделі реалізації державно-приватного партнерства; соціальних наслідків реалізації державно-приватного партнерства, включаючи поліпшення якості послуг та рівень забезпечення попиту товарами (роботами і послугами); екологічних наслідків реалізації державно-приватного партнерства з урахуванням можливого негативного впливу на стан довкілля; 2) обґрунтування вищої ефективності проєкту із залученням приватного партнера порівняно з реалізацією проєкту без такого залучення; 3) виявлення видів ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ризиками; 4) визначення форми здійснення державно-приватного партнерства; 5) визначення соціально-економічних та екологічних перспектив після закінчення дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства [230].

За результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства складається один з таких висновків про: доцільність прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства; недоцільність прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства. Висновок за результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності підлягає погодженню з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства, та іншими визначеними в Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затвердженому Кабінетом Міністрів України, органами державної влади. Висновок за результатами аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів комунальної власності та майна, що належить Автономній Республіці Крим, підлягає погодженню з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства, якщо відповідно до такого висновку передбачається надання державної підтримки шляхом фінансування за рахунок коштів державного бюджету [230].

Окрім закону, в Україні є Порядок проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 р. № 294), що визначає механізм проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, в тому числі у формі концесії. Згідно Порядку № 384, висновок щодо об'єктів державної власності, а також щодо об'єктів комунальної власності та об'єктів, що належать Автономній Республіці Крим (у разі коли відповідно до такого висновку передбачається надання державної підтримки шляхом фінансування за рахунок коштів державного бюджету), надсилається разом з пропозицією в паперовій та електронній формі на погодження Мінекономіки, крім випадку, коли аналіз ефективності проводиться

зазначеним Міністерством. Мінекономіки протягом п'яти робочих днів після надходження висновку та пропозиції надсилає їх в електронній формі: Мінфіну - для оцінки фіскальних наслідків, які можуть виникнути під час здійснення державно-приватного партнерства внаслідок прямих і непрямих зобов'язань державного партнера, доцільності та можливості надання державної підтримки, та погодження висновку; Мінекоенерго - для аналізу можливих екологічних наслідків здійснення державно-приватного партнерства з урахуванням можливого негативного впливу на довкілля та подання відповідних пропозицій; Антимонопольному комітету - для аналізу дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції та законодавства у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання та подання відповідних пропозицій; Фонду державного майна - для перевірки інформації щодо укладених договорів оренди стосовно об'єктів державно-приватного партнерства та інших питань, що належать до його компетенції, та подання відповідних пропозицій. Мінфін, Мінекоенерго, Антимонопольний комітет, Фонд державного майна та інші центральні, місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, державні, комунальні підприємства, установи, організації, господарські товариства, 100 відсотків акцій (часток) яких належить державі, протягом 20 календарних днів з дати надходження висновку та пропозиції або запиту розглядають їх і надсилають Мінекономіки відповідні пропозиції та роз'яснення [214].

Таким чином, аналіз ефективності як спеціальний адміністративний метод дозволяє забезпечити ефективність та доцільність партнерства для сторін, ідентифікувати потенційні проблеми та розробити відповідні стратегії шляхом проведення дослідження та оцінки економічних, фінансових, соціальних та екологічних наслідків конкретного партнерства.

Останніми методами для аналізу є методи контролю та моніторингу. Науковий аналіз контрольної діяльності в сфері державно-приватного партнерства є новим напрямком адміністративно-правової науки. Це

опосередковано сучасним пошуком нових способів публічно-владного впливу на суспільні відносини при взаємодії суб'єктів публічного та приватного сектору. Дослідження контрольної діяльності здійснюється в умовах зростання кількості завдань, які мають бути вирішеними під час дії правового режиму воєнного стану. Пристосування фінансового контролю до сфери державно-приватного партнерства якісно спричинено потребами належного врядування як основи управлінської діяльності укладення угод державно-приватного партнерства та контролю за їх виконанням. Таким чином, для формування дієвого та ефективного механізму публічно-владного впливу на суспільні відносини в сфері державно-приватного партнерства, своєчасним та актуальним є дослідження фінансового контролю в сфері державно-приватного партнерства.

Необхідність формування концепту здійснення контрольної діяльності спричинена потребами постійного удосконалення діяльності уповноважених владних суб'єктів. Вказана тенденція стосується усіх проявів контрольної діяльності, що здійснюються публічними інституціями. Відповідно, специфікація фінансового контролю в сфері державно-приватного партнерства як різновиду публічного державного контролю ґрунтуватиметься на загальних ознаках контролю та спеціальних ознаках, опосередкованих сферою державно-приватного партнерства.

Категорія «контроль» походить від французького слова «controle», що лексично означатиме «перевірку» [355, с. 323]. Як слушно зазначено Т.І. Білоус-Осінь, станом на теперішній час можливо констатувати відсутність єдиного доктринального підходу до визначення терміну «контроль», що створює можливості його тлумачення: 1) як прояву цілеспрямованої системи всіх соціальних регуляторів (державних і суспільних інститутів, права, моралі, звичаїв, традицій, установок тощо); 2) як прояву функціонального призначення державного управління; 3) як невід'ємного елемента влади та управління, що спрямовані на перевірку

законності діяльності в цілому, законності прийнятих рішень; 4) як функції конкретних суб'єктів владних повноважень [15, с. 42].

Контроль за виконанням договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства, здійснюють державний партнер, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи відповідно до їхніх повноважень у порядку, встановленому законом та/або договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства. Під час здійснення контролю за виконанням договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства, не допускається втручання в господарську діяльність приватного партнера або третіх сторін, залучених державним партнером, а також розголошення конфіденційної інформації, що стала відомою під час здійснення контролю. Приватні партнери надають державним партнерам інформацію про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, у порядку, передбаченому договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства [230].

Моніторинг виконання договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства, шляхом отримання щорічних звітів від державних партнерів про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, що надаються в порядку та згідно з формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства [230].

Відповідно, метод контролю у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це система заходів, спрямованих на забезпечення виконання державним та приватним партнерами зобов'язань, визначених договором державно-приватного партнерства, шляхом здійснення спеціальних заходів адміністративно-перевірочного характеру щодо інформації державно-приватного партнерства задля забезпечення прозорості

та підзвітності відповідних проектів. Метод моніторингу у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це система заходів, спрямованих на систематичне спостереження, збирання та аналіз інформації про хід виконання проектів державно-приватного партнерства, досягнення поставлених цілей та межі використання ресурсів задля оцінки ефективності та результативності проектів державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

Також як вид контролю слід окремо охарактеризувати фінансовий контроль. Основою тлумачення фінансового контролю є те, що організація такого виду контролю виступатиме обов'язковим елементом управління суспільними фінансовими коштами, оскільки таке управління тягне за собою відповідальність перед суспільством. При цьому, контроль не є самоціллю, а являється невід'ємною частиною системи регулювання, метою якої є виявлення відхилень від прийнятих стандартів і порушень принципів законності, ефективності й економії використання матеріальних ресурсів на найбільш ранній стадії для того, щоб мати можливість вжити коригуючих заходів, а в окремих випадках – притягнути до відповідальності, отримати компенсацію за заподіяну або здійснити заходи для запобігання або скорочення таких порушень у майбутньому [113]. Доктринальне визначення фінансового контролю можливе через його позиціонування як діяльності державних органів і недержавних організацій, наділених відповідними повноваженнями, що спрямована на забезпечення законності, фінансової дисципліни, раціональності у ході мобілізації, розподілу і використання фінансових ресурсів держави [298, с. 26]. Тобто, контрольна функція фінансів є проявом суспільного призначення фінансів і забезпечення економічних умов для здійснення контролю за формуванням, розподілом і використанням публічних фондів коштів, державного і комунального майна, а фінансовий контроль – це діяльність відповідних суб'єктів, які практично здійснюють спостереження та перевірку для встановлення відповідності стану фінансів до визначеного порядку поведження з ними.

Фінансовий контроль може різнитися на підставі таких критеріїв: у залежності від часу здійснення; за сферами, або за предметною спрямованістю; у залежності від суб'єктів, яких наділено контрольними повноваженнями; за спрямованістю контрольних дій або залежно від ідентифікації контролюючого та підконтрольного суб'єкта; за характером контрольних дій; за обсягом охоплення об'єкта контролю фінансовий контроль; за місцем здійснення; за методикою здійснення, або за джерелом інформації; за ступенем ініціювання [112].

Фінансовий контроль у сфері державно-приватного партнерства має особливості, яких пов'язано, у першу чергу, зі сферою контролю. При цьому, фінансовий контроль в сфері державно-приватного партнерства є різновидом публічного державного контролю. Це означає, що контролеві в сфері державно-приватного партнерства буде притаманно таких загальних ознак публічного державного контролю як: 1) публічно-владному характерові, що забезпечується здійсненням контролю від імені та в інтересах держави на підставі застосування державно-владних повноважень, якими наділені суб'єкти законом; 2) законності, що виражатиметься в обов'язковому нормативному регулюванні контролю; 3) об'єктивності, що матиме вияв у незалежності та неупередженості суб'єктів при здійсненні контрольної діяльності; 4) забезпеченості застосуванням державного примусу та можливістю втручання контролюючого суб'єкта у діяльність контролюваного тощо [15, с. 43].

Так, в процесі державно-приватного партнерства формуються правовідносини управлінсько-приватного характеру. Державний партнер, передаючи власність приватному суб'єкту, доповнює відносини набором певних преференцій (фінансового, нормативно-правового характеру) та можливістю регулювати процес перерозподілом функцій та фінансових ресурсів.

В законодавстві чітко визначено можливі форми державно-приватного партнерства, які закріплюються у відповідному договорі, мають індивідуальний та строковий характер [230].

Державно-приватне партнерство як сфера суспільних відносин виокремлюється через наявні особливості взаємодії публічного та приватного сектору, що спрямована на вирішення суспільно значущих завдань на взаємовигідних умовах [75, 254; 186]. Одночасно, державно-приватне партнерство є формою співробітництва держави, суб'єктів підприємницької діяльності і громадянських інститутів в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах суспільної діяльності для реалізації суспільно значущих проектів на засадах пріоритетності інтересів держави, її політичної підтримки, консолідації ресурсів сторін, ефективного розподілу ризиків між ними, рівноправності і прозорості відносин для забезпечення поступального розвитку суспільства [201].

Визначення державно-приватного партнерства як інституту права означає сукупність формальних і неформальних правил, у рамках яких з метою задоволення потреб суспільства здійснюється спільна діяльність державних органів влади і приватного сектору на основі набору альтернатив поводження [311]. Виокремимо ознаки державно-приватного партнерства, що впливатимуть на здійснення фінансового контролю в цій сфері: 1) учасниками є державні та приватні суб'єкти; 2) взаємовідносини сторін у партнерстві визначені офіційними документами (договорами); 3) взаємовідносини мають партнерський (рівноправний) характер; 4) партнери мають спільні цілі при конкретному державному інтересі; 5) для досягнення цілей об'єднуються всі види активів (внески і ресурси) партнерів; 6) витрати і ризики розподіляються між партнерами, які беруть участь у використанні отриманих результатів, згідно із взаємними домовленостям.

Таким чином, фінансовий контроль у сфері державно-приватного партнерства є діяльністю щодо спостереження за виконанням договорів державно-приватного партнерства приватними суб'єктами в частині їх

перевірки з метою забезпечення недопущення, відвернення та сприяння виявленню ознак нецільового використання активів та порушень незаконного використання матеріальних ресурсів, отриманих в ході державно-приватного партнерства.

Статтею 21 Закону України «Про державно-приватне партнерство» визначено засади здійснення контролю та моніторингу за виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства, та проведення їх завершальної оцінки [230]. Враховуючи зміст фінансового контролю, його заходами в сфері державно-приватного партнерства виступатимуть:

а) надання державними партнерам інформацію про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства. Одразу зазначимо, що оновлений порядок надання такої інформації не прийнятий, а Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання приватним партнерам державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного» втратила чинність ще у 2020 році [253]. Доцільним вбачається прийняття оновленого нормативно-правового акту, що регулюватиме порядок звітності в сфері державно-приватного партнерства;

б) моніторинг за виконання договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства шляхом отримання щорічних звітів від державних партнерів про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, що надаються в порядку та згідно з формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державно-приватного партнерства. Одним із обов'язкових елементів такого звіту є виконання фінансових зобов'язань, що включає показники: суми інвестицій, внесених приватним партнером, у тому числі: за рахунок запозичень, за рахунок власних коштів приватного партнера; виконання приватним партнером зобов'язань перед кредитором в частині дотримання графіка платежів та

інших зобов'язань відповідно до положень прямого договору; чистий дохід приватного партнера від реалізації проекту; загальну суму сплачених платежів приватного партнера за їх наявності на користь державного бюджету, місцевого бюджету чи балансоутримувача; загальний розмір штрафних санкцій, які застосовані до приватного партнера та розмір виплат приватного партнера за порушення умов договору тощо [254];

в) здійснення завершальної оцінки проведеного державно-приватного партнерства після закінчення виконання договору щодо об'єктів: державної власності (проводитиметься органом, уповноваженим Кабінетом Міністрів України); власності, що належать Автономній Республіці Крим (проводитиметься органом, уповноваженим Радою міністрів Автономної Республіки Крим або Радою міністрів Автономної Республіки Крим); комунальної власності (проводитиметься органом, уповноваженим органом місцевого самоврядування).

Підсумовуючи приходимо до висновку, що фінансовий контроль в сфері державно-приватного партнерства є різновидом публічного державного контролю та визначається як діяльність щодо спостереження за виконанням договорів державно-приватного партнерства приватними суб'єктами в частині їх перевірки з метою забезпечення недопущення, відвернення та сприяння виявленню ознак нецільового використання активів та порушень незаконного використання матеріальних ресурсів, отриманих в ході державно-приватного партнерства. Доцільним є вироблення нормативно-правих актів, які регулюватимуть застосування окремих заходів контролю за використанням матеріальних ресурсів під час виконання договорів державно-приватного партнерства.

Усе вищевикладене дає зробити наступні висновки щодо адміністративних методів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– адміністративно-правові методи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України поділяються на адміністративний примус та

внутрішньо-організаційні. Адміністративний примус полягає у застосуванні до суб'єктів державно-приватного партнерства заходів адміністративної відповідальності за порушення правил внутрішньої адміністративно-господарської діяльності при реалізації державно-приватного партнерства. В сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України переважають внутрішньо-організаційні методи, які забезпечують належну організацію та виконання державно-приватного партнерства, до яких відносяться: планування; аналіз ефективності; контроль; моніторинг;

– адміністративний примус як метод державно-приватного партнерства в секторі безпеки використовується для забезпечення додержання законодавства шляхом застосування адміністративних заходів за порушення законодавчих вимог регулювання певних аспектів господарської, бюджетної та фінансової діяльності з метою спонукання суб'єктів державно-приватного партнерства до виконання своїх обов'язків у відповідності до вимог законодавства;

– планування як метод забезпечення державно-приватного партнерства у секторі безпеки України можна розглядати як проєктований та систематичний процес встановлення стратегічних цілей та розробки планів для їх досягнення, який ґрунтується на відповідній адміністративній діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки та обороноздатності. Державні суб'єкти забезпечення безпеки встановлюють стратегічні плани державно-приватного партнерства в секторі безпеки, які формуються на основі позицій громадських та приватних суб'єктів, аналізу поточної ситуації забезпечення сектору безпеки та прогнозування майбутнього стану сектору безпеки;

– аналіз ефективності як спеціальний адміністративний метод дозволяє забезпечити ефективність та доцільність партнерства для сторін, ідентифікувати потенційні проблеми та розробити відповідні стратегії шляхом проведення дослідження та оцінки економічних, фінансових, соціальних та екологічних наслідків конкретного партнерства;

– метод контролю у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це система заходів, спрямованих на забезпечення виконання державним та приватним партнерами зобов'язань, визначених договором державно-приватного партнерства, шляхом здійснення спеціальних заходів адміністративно-перевірочного характеру щодо інформації державно-приватного партнерства задля забезпечення прозорості та підзвітності відповідних проектів. Метод моніторингу у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це система заходів, спрямованих на систематичне спостереження, збирання та аналіз інформації про хід виконання проектів державно-приватного партнерства, досягнення поставлених цілей та межі використання ресурсів задля оцінки ефективності та результативності проектів державно-приватного партнерства в секторі безпеки;

– фінансовий контроль у сфері державно-приватного партнерства є діяльністю щодо спостереження за виконанням договорів державно-приватного партнерства приватними суб'єктами в частині їх перевірки з метою забезпечення недопущення, відвернення та сприяння виявленню ознак нецільового використання активів та порушень незаконного використання матеріальних ресурсів, отриманих в ході державно-приватного партнерства;

– фінансовий контроль в сфері державно-приватного партнерства є різновидом публічного державного контролю та визначається як діяльність щодо спостереження за виконанням договорів державно-приватного партнерства приватними суб'єктами в частині їх перевірки з метою забезпечення недопущення, відвернення та сприяння виявленню ознак нецільового використання активів та порушень незаконного використання матеріальних ресурсів, отриманих в ході державно-приватного партнерства. Доцільним є вироблення нормативно-правих актів, які регулюватимуть застосування окремих заходів контролю за використанням матеріальних ресурсів під час виконання договорів державно-приватного партнерства.

Отже, адміністративні методи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це система адміністративно-правових та внутрішньо-організаційних інструментів, спрямованих на пропорційне забезпечення владно-регулюючого впливу щодо взаємодії між державними органами та приватними суб'єктами з метою ефективного виконання завдань у сфері безпеки завдяки застосування проектів державно-приватного партнерства.

Висновки до розділу 2

1. Визначено, що адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства у секторі національної безпеки відобразатиме цілеспрямований вплив норм адміністративного права на стан забезпечення національної безпеки шляхом застосування державно-приватного партнерства. На зміст адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки впливатимуть декілька факторів: з одного боку, рівень розвитку адміністративного впорядкування, а з іншого – особливості державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки як об'єкта правового впливу. Адміністративно-правове забезпечення є цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, що має за мету забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних, юридичних осіб та сталого порядку функціонування громадянського суспільства та держави.

2. Розкрито, що стан правового закріплення адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства не відповідає потребам правозастосування. Станом на теперішній час, виокремлено лише окремі напрями державної політики, спрямованої на створення умов державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки. Доцільним є

прийняття комплексу нормативно-правових актів, які визначатимуть адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки, а саме: 1) Стратегію державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 2) Порядок визначення статусу приватного партнера державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 3) Критерії участі приватних суб'єктів у державно-приватному партнерстві в секторі безпеки; 4) Порядок дотримання режиму секретності під час здійснення державно-приватного партнерства в секторі національної безпеки; 5) Перелік об'єктів, що можуть стати об'єктами державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

3. Виявлено необхідність формування якісно нової моделі залучення іноземних інвестицій на відновлення Української держави та визнання її як рівноправного партнера потребує пристосування кращих міжнародних практик до національних реалій. Сектор безпеки держави як об'єкт постійних змін не є виключенням. Пріоритетним виступає практичне втілення ідеї державно-приватного партнерства в цій сфері суспільних відносин. Якісно державно-приватне партнерство є перспективним інструментом залучення інвестицій та новим способом впорядкування суспільних відносин. Законодавче регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки потребує з одного боку, вчинення послідовних та комплексних деталізацій на рівні підзаконних нормативно-правових актів, а з іншого – вироблення якісного адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

4. Розкрито, що специфіка адміністративно-правового механізму залежить від сукупності факторів: 1) обраного об'єкту адміністративно-правового впливу – відповідного різновиду суспільних відносин; 2) мети адміністративно-правового впливу на обрані суспільні відносини; 3) наявного стану правового регулювання та бажаного; 4) обраних та дозволених заходів, що застосовуються при адміністративно-правовому впливові на об'єкт; 5) суб'єктах, що задіяні у діяльності, пов'язаній з

впорядкуванням відповідних суспільних відносин. Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки є складно елементною структурованою системою. При цьому, ця система характеризується єдністю елементів, що перебувають у певних зв'язках і відносинах між собою, визначають сутність об'єкта як ціле і відносно незалежне зовні явище.

5. Визначено, що елементи адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави є невід'ємними характеристиками впровадження цієї моделі взаємодії публічного та приватного сектору в цілому. Кожен з них потребує окремого доктринального аналізу. Враховуючи, логіку побудови управлінської діяльності: «хто регулює – що регулює – яким чином здійснюється регулювання – які якісно-змістовні характеристики регулювання». Акцентуємо увагу на інституційному забезпеченні державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, тобто на суб'єктах, що регулюють діяльність, спрямовану на втілення ідеї державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави.

6. Розкрито, що нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави обов'язково враховує міжнародні стандарти, а точніше стандарти Європейського Союзу, що спричинено інтеграцію України. Відтак, цим елементом адміністративно-правового механізму набуто нових рис та форм, спричинених євроінтеграцією. Підкреслено необхідність оновлення моделі адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в частині його змінних характеристик – підходу до виокремлених елементів адміністративно-правового механізму та їх тлумачення.

7. Визначено, що категорія «адміністративно-правовий статус» є основоположною в адміністративному праві та визначає публічне становище суб'єкта права в адміністративних правовідносинах, складаючись з певних функціональних елементів – правосуб'єктність, завдання та функції,

повноваження, засади відповідальності та інші додаткові елементи (гарантії, особливості регулювання тощо).

8. Розкрито, що адміністративно-правовий статус Мінекономіки як суб'єкта формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це законодавчо визначений статус основного суб'єкта реалізації відповідної державної політики, що включає спеціальні завдання, повноваження, відповідальність та взаємодію з іншими суб'єктами під час формування та реалізації державно-приватного партнерства для забезпечення стійкого розвитку сектору безпеки України, підвищення його ефективності та мобільності, а також сприяння співпраці між державним і приватним секторами у цій сфері.

9. Визначено, що суб'єкти, наділені повноваженнями в секторі безпеки є фактично є суб'єктами, які можуть укладати партнерські угоди з приватними компаніями для реалізації спільних проєктів у сфері безпеки, реалізуючи відповідний напрям державно-приватного партнерства. Відповідно, такі суб'єкти реалізують державну політику державно-приватного партнерства як обов'язкові сторони такого партнерства.

10. Розкрито, що національна система публічних інституції як сукупність суб'єктів, наділених владними повноваженнями, елементи якої можуть бути задіяні в регулюванні певних суспільних відносин або ні, може бути оцінена за допомогою обраних конкретизуючих ознак: суб'єкт владних повноважень, суб'єкт публічної адміністрації, державний орган і тому подібне. Тому, первинно зазначимо, що для цілей цього дослідження було обрано законодавчо визнані публічні інституції, що наділені повноваженнями в секторі національної безпеки держави. Натомість, адміністративний статус суб'єктів, яких не наділено владними повноваженнями (наприклад, фізичних осіб – громадян) є єдиним. Він може конкретизуватись на рівні забезпечення прав фізичних осіб в секторі безпеки держави, притягнення до відповідальності за правопорушення в секторі безпеки і тому подібне.

11. Акцентовано увагу на тому, що: а) група виконавчих органів представлена центральними органами виконавчої влади, які наділяються повноваженнями, що можна трактувати як повноваження в сфері безпеки держави; б) адміністративний статус виконавчих органів влади врегульовано переважно підзаконними нормативно-правовими актами – постановами Кабінету Міністрів України; в) військові формування як суб'єкти, наділені повноваженнями в секторі безпеки держави входять до структури конкретних центральних органів виконавчої влади, наприклад, Національна гвардія України входить до структури Міністерства внутрішніх справ, а Державна спеціальна служба транспорту – до Міністерства оборони України; г) адміністративний статус військових формувань впорядковано на законодавчому рівні; д) державні органи спеціального призначення об'єднують те, що це державні органи, яких наділено виключною компетенцією. При цьому, до них належать як правоохоронні органи (Державна прикордонна служба України, Служба безпеки України, Управління державної охорони України), так і органи, що не виконують правоохоронну функцію спеціального призначення (Служба судової охорони, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України); е) розвідувальні органи не підлягають розширенню, а їх адміністративний статус впорядковано на законодавчому рівні профільного характеру.

12. Визначено, що громадські формування як елемент адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в переважній більшості реалізують свої функції через громадський контроль, що може виражатись у таких заходах, як: створення та функціонування громадських (експертних) рад в діяльності органів публічної влади; проведення громадської експертизи діяльності органів влади; проведення антикорупційної громадської експертизи; забезпечення можливості звернення громадян до владних повноважень тощо. Вказані

форми громадського контролю повинні відповідати рівневі взаємодії між громадянами та публічними інституціями.

13. Розкрито, що громадські формування відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, виступаючи важливим елементом адміністративно-правового механізму. Їхня участь сприяє підвищенню прозорості, відповідальності та ефективності реалізації безпекових проєктів.

14. Розмежовано форми державно-приватного партнерства та адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України виходячи з того, що форми державно-приватного партнерства виражають інституційну та договірну діяльність такого партнерства з метою залучення в державний сектор інвестицій та/або отримання послуг від приватного сектору, адміністративні форми є зовнішнім виявом діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. До адміністративних форм державно-приватного партнерства в секторі безпеки належать: – видання адміністративних актів; – укладення адміністративних договорів; – організаційні форми. Відповідно, адміністративні договори є одночасно і адміністративною формою, і формою державно-приватного партнерства, інші адміністративні форми (видання адміністративних актів та організаційні форми) не є формою державно-приватного партнерства в класичному розумінні, а є зовнішнім виявом діяльності відповідних суб'єктів. Враховуючи швидкий розвиток відносин, форми державно-приватного партнерства трансформуються, будуючись на зміну від адміністративно-владного впливу до партнерської рівності, тому форми державно-приватного партнерства в переважній більшості включають в себе адміністративні елементи, але також можуть мати інші правові форми, які виходять за межі адміністративного регулювання, та врегульовуються нормами цивільного, господарського, фінансового права тощо. Державний контроль щодо форм державно-приватного партнерства в Україні (адміністративних договорів)

здійснюється через представників держави в органах управління або через моніторинг виконання умов договору; у сфері реалізації адміністративних форм, держава зберігає більш високий рівень контролю, оскільки діяльність суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України регулюється адміністративними актами, дозволами та заходами адміністративного примусу.

15. Розкрито, що видання адміністративних актів представляє собою важливу адміністративну форму регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що дозволяє через спеціальну правотворчу діяльність забезпечити правове та організаційне середовище для співробітництва між державними та приватними суб'єктами у забезпеченні безпеки. Адміністративні акти, видані відповідними суб'єктами формування та реалізації державної політики встановлюють правила, методіку та процедури для реалізації державно-приватного партнерства в секторі безпеки, забезпечують створення сприятливого інвестиційного клімату для приватних компаній у секторі безпеки.

16. Визначено, що адміністративний договір як форма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це добровільна юридична угода у сфері публічно-правових відносин, що укладається між державою та суб'єктами приватного права у письмовій формі з приводу об'єктів державно-приватного партнерства з метою формування та забезпечення співпраці та взаємодії у досягненні стратегічних цілей, що становлять загальнонаціональний (публічний) інтерес у забезпеченні безпеки та захисту громадян. Видами адміністративних договорів у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є фактичні форми державно-приватного партнерства – концесійний договір, договір управління майном, договір про спільну діяльність, інші договори. Ознаками адміністративних договорів у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є: 1) сторонами є держава та суб'єкт приватного

права; 2) договір укладається у сфері публічно-правових відносин; 3) держава здійснює контроль за виконанням адміністративного договору; 4) договір укладається на добровільній основі; 5) адміністративний договір укладається в письмовій формі; 6) адміністративний договір може передбачати делегування владних повноважень, спільне використання ресурсів, обмін інформацією та координацію дій між державними органами та приватними суб'єктами; 7) адміністративний договір укладається для забезпечення публічного інтересу.

17. Виявлено, що організаційні форми як адміністративні форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України включають: методологічне забезпечення; організацію навчань та підвищення кваліфікації; інформаційно-роз'яснювальну та консультаційну діяльність; планування; облік тощо.

18. Розкрито, що адміністративно-правові методи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України поділяються на адміністративний примус та внутрішньо-організаційні. Адміністративний примус полягає у застосуванні до суб'єктів державно-приватного партнерства заходів адміністративної відповідальності за порушення правил внутрішньої адміністративно-господарської діяльності при реалізації державно-приватного партнерства. В сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України переважають внутрішньо-організаційні методи, які забезпечують належну організацію та виконання державно-приватного партнерства, до яких відносяться: планування; аналіз ефективності; контроль; моніторинг.

19. Визначено, що адміністративний примус як метод державно-приватного партнерства в секторі безпеки використовується для забезпечення додержання законодавства шляхом застосування адміністративних заходів за порушення законодавчих вимог регулювання певних аспектів господарської, бюджетної та фінансової діяльності з метою

спонукання суб'єктів державно-приватного партнерства до виконання своїх обов'язків у відповідності до вимог законодавства.

20. Сформовано, що планування як метод забезпечення державно-приватного партнерства у секторі безпеки України розглянуто як проєктований та систематичний процес встановлення стратегічних цілей та розробки планів для їх досягнення, який ґрунтується на відповідній адміністративній діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки та обороноздатності. Державні суб'єкти забезпечення безпеки встановлюють стратегічні плани державно-приватного партнерства в секторі безпеки, які формуються на основі позицій громадських та приватних суб'єктів, аналізу поточної ситуації забезпечення сектору безпеки та прогнозування майбутнього стану сектору безпеки.

21. Визначено, що метод контролю у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це система заходів, спрямованих на забезпечення виконання державним та приватним партнерами зобов'язань, визначених договором державно-приватного партнерства, шляхом здійснення спеціальних заходів адміністративно-перевірочного характеру щодо інформації державно-приватного партнерства задля забезпечення прозорості та підзвітності відповідних проєктів. Метод моніторингу у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це система заходів, спрямованих на систематичне спостереження, збирання та аналіз інформації про хід виконання проєктів державно-приватного партнерства, досягнення поставлених цілей та межі використання ресурсів задля оцінки ефективності та результативності проєктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки. Фінансовий контроль у сфері державно-приватного партнерства є діяльністю щодо спостереження за виконанням договорів державно-приватного партнерства приватними суб'єктами в частині їх перевірки з метою забезпечення недопущення, відвернення та сприяння виявленню ознак нецільового використання активів та порушень незаконного використання матеріальних ресурсів, отриманих в ході державно-приватного

партнерства. Фінансовий контроль в сфері державно-приватного партнерства є різновидом публічного державного контролю та визначається як діяльність щодо спостереження за виконанням договорів державно-приватного партнерства приватними суб'єктами в частині їх перевірки з метою забезпечення недопущення, відвернення та сприяння виявленню ознак нецільового використання активів та порушень незаконного використання матеріальних ресурсів, отриманих в ході державно-приватного партнерства. Доцільним вбачено вироблення нормативно-правих актів, які регулюватимуть застосування окремих заходів контролю за використанням матеріальних ресурсів під час виконання договорів державно-приватного партнерства.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ДІЇ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

3.1. Особливості адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану

Державне управління може здійснюватися у двох режимах: нормальному та особливому. Необхідність у другому режимі виникає в разі кризового розвитку подій у державі. Криза є надзвичайним загостренням суперечностей, що виникли або в процесі функціонування соціально-політичної системи, або між двома аспектами її існування: функціонуванням і розвитком, що загрожує її життєдіяльності в навколишньому середовищі. Один із способів подолання криз у державі – введення режиму надзвичайного стану, що є винятковим кроком, який має вводитися лише у виняткових випадках [218, с. 20-27].

Жодна країна світу, незважаючи на рівень свого економічного розвитку, не застрахована від виникнення надзвичайних ситуацій, які характеризуються несподіваністю, швидкоплинністю, непередбачуваністю, переходом державних органів до надзвичайних методів управління й особливого методу регулювання суспільних відносин у всіх галузях життя, підвищеною небезпекою для нормального функціонування держави та життя і здоров'я громадян. У відповідь на виникнення надзвичайних ситуацій державою може оголошуватися надзвичайний стан. Мета, порядок та умови введення надзвичайного режиму в будь-якій державі, види надзвичайних ситуацій, за яких вводиться надзвичайний державно-правовий режим, строк його дії, гарантії конституційних прав і свобод людини та громадянина в

умовах дії надзвичайного стану та інше передбачається спеціальними законами [219; 288, с. 107; 17].

У різних державах світу законодавчі акти, що регламентують порядок введення і забезпечення виключних надзвичайних правових режимів, як правило, є ретельно розробленими, перевірені досвідом та враховують національні особливості. Багатоплановість соціальних процесів, які відбуваються в Україні, глибина і масштаби соціальних проблем, наслідком яких є деформації та руйнування суспільного життя, соціальної бази політичної стабільності в державі, вимагають від держави більшого урахування у внутрішній політиці соціального чинника національної безпеки, що потребує відповідного нормативно-правового забезпечення та створення ефективних механізмів адекватного реагування при введенні надзвичайного стану через виникнення надзвичайних ситуацій соціально-політичного характеру [288, с. 107; 323].

Згідно Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», надзвичайний стан – це особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. Метою введення надзвичайного стану

є усунення загрози та якнайшвидша ліквідація особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру, нормалізація обстановки, відновлення правопорядку при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, для відновлення конституційних прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, створення умов для нормального функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших інститутів громадянського суспільства [272; 323].

Також, розуміння надзвичайного стану можна спробувати виразити за допомоги категорії репрезентації політичного. З точки зору актуальності політичного та юридичного порядків репрезентація політичного за умов надзвичайного стану постає як вираження безмежності. Перед силами, що представлені в наявних політичних інституціях, постає проблема неможливості редукції політичного до усталених форм і, відповідно, до обмеженої легальної репрезентації. З іншого боку, за умов надзвичайного стану безмежність репрезентації уявлюється у тому, що все прагне бути представленим у всьому і, таким чином, все прагне бути представленим як політичне. Саме це зумовлює неможливість розрізнення політичного як такого. Така логіка репрезентації політичного за умов надзвичайного стану уявлює напругу між актуальністю (узвичаєнням) і екстраординарністю політичного порядку, або ж між силами, спрямованими на деструкцію політичного світу, і тими, що спрямовані на його збереження [347, с. 90].

У контексті державного управління надзвичайний стан В. В. Пристайко визначає як один з можливих режимів діяльності органів державного управління в кризовій ситуації, що передбачає тимчасове і чітко регламентоване законом надання цим органам надзвичайних повноважень та одночасно обмеження певних прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб [218, с. 20–27].

На наш погляд, надзвичайний стан як особливий правовий режим в Україні – це тимчасовий режим, який запроваджується для ефективного

реагування на надзвичайні ситуації техногенного, природного або соціально-політичного характеру, що загрожують життю, здоров'ю громадян або конституційному ладу держави.

Реальна дійсність сьогодення свідчить про бурхливі зміни у повсякденному житті країни, що супроводжуються виникненням різного роду техногенних катастроф, надзвичайних ситуацій природного характеру, а також явищ соціально-політичного характеру (проведення різноманітних масових заходів, виникнення групових порушень громадського порядку і масових безпорядків). Ступінь розвитку і перебігу перерахованих подій та процесів у тій чи іншій мірі впливає на повсякденну діяльність органів державної влади, тим самим визначаючи особливості їх функціонування. При цьому виникає нагальна потреба у нормалізації усіх сфер суспільного життя шляхом підтримання надійного громадського порядку у разі виникнення надзвичайних ситуацій, що зумовлюють введення режиму надзвичайного стану [32, с. 3].

Надзвичайний стан вводиться лише за наявності реальної загрози безпеці громадян або конституційному ладові, усунення якої іншими способами є неможливим. Надзвичайний стан може бути введений в разі: 1) виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення; 2) здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення; 3) виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; 4) виникнення масових безпорядків, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи; 5) спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного

ладу України шляхом насильства; 6) масового переходу державного кордону з території суміжних держав; 7) необхідності відновлення конституційного правопорядку і діяльності органів державної влади [272].

Забезпечення державою високого рівня безпеки громадян в умовах надзвичайних ситуацій нині стає все більш складним завданням, і Україна, у тому числі декларуючи свої євроінтеграційні устремління, повинна демонструвати та доводити на практиці підвищення ефективності всіх державних механізмів, що забезпечують безпеку людини і громадянина, суспільства і держави. З одного боку, складність цього завдання обумовлена низкою взаємопов'язаних факторів, як-то обмеженість ресурсів, періодичне виникнення економічних криз, стрімкий розвиток технологій, поглиблення економічної глобалізації, підвищення вимог міжнародного співтовариства щодо захисту прав і свобод людини. З іншого боку, мають місце тенденції до зростання ризиків екологічних, техногенних та соціально-політичних загроз, з якими потенційно може зіткнутися суспільство та кожна окрема людина в своєму щоденному житті. Все це разом свідчить про необхідність задіяти додаткові ресурси для здійснення ефективних заходів попередження і реагування на загрози різної природи, у тому числі через розширення співпраці між державним і приватним секторами [53].

Надзвичайний стан в Україні або в окремих її місцевостях вводиться Указом Президента України, який підлягає затвердженню Верховною Радою України протягом двох днів з моменту звернення Президента України. До введення надзвичайного стану за підставами, передбаченими пунктами 2-7 частини другої статті 4 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», Президент України звертається через медіа або в інший спосіб до груп осіб, організацій, установ, які є ініціаторами чи учасниками дій, що можуть бути приводом для запровадження надзвичайного стану, з вимогою припинити свої протиправні дії протягом встановленого у зверненні строку і попередженням про можливість введення надзвичайного стану. За умов, що вимагають невідкладних заходів для врятування населення або недопущення

загибелі людей, надзвичайний стан може бути введено без попередження. Пропозиції щодо введення надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях Президентіві України подає Рада національної безпеки і оборони України. В разі необхідності введення надзвичайного стану з підстав, передбачених пунктом 1 частини другої статті 4 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», пропозиції щодо його введення подає Кабінет Міністрів України. Введення надзвичайного стану на території Автономної Республіки Крим або в окремих її місцевостях може ініціювати Верховна Рада Автономної Республіки Крим [272].

Усі органи державної влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, політичні партії та громадські організації, а також громадяни на території, де введено надзвичайний стан, зобов'язані сприяти органам в здійсненні заходів правового режиму надзвичайного стану [272].

Отже, введення надзвичайного стану передбачає надання державним органам, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування спеціальних повноважень для нейтралізації загроз, підтримання громадського порядку та забезпечення безпеки. Поряд з цим можливе тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян та прав юридичних осіб, з чітким визначенням строку дії таких обмежень. Мета цього правового режиму полягає у швидкому усуненні небезпек, відновленні нормального функціонування державних інститутів та гарантуванні стабільності в країні.

В розвинених країнах світу державно-приватне партнерство в сфері безпеки є поширеною практикою, яка не просто добре зарекомендувала себе під час реагування на надзвичайні ситуації природного та техногенного походження, а й дозволяє підвищити готовність населення та об'єктів промисловості до таких ситуацій. Наприклад, в США вже звичним стає залучення ресурсів приватних компаній (у вигляді надання постраждалим

продуктів харчування, води, притулку, транспорту) при реагуванні та мінімізації наслідків стихійних лих [53].

Важливою формою державно-приватного партнерства є співробітництво державних силових структур з приватним сектором задля забезпечення безпеки людей у місцях масового перебування. На жаль, в Україні механізму державно-приватного партнерства в сфері попередження та реагування на надзвичайні ситуації приділяється недостатня увага як в базових нормативно-законодавчих актах, так і в роботі відповідних відомств, незважаючи на приватизацію багатьох потенційно-небезпечних підприємств. Чинне українське законодавство регулює державно-приватне партнерство виключно з питань співробітництва між державою (в особі відповідних органів державної влади чи місцевого самоврядування) та приватними інвесторами у межах реалізації проектів, спрямованих на вирішення соціально-економічних проблем важливих для окремих адміністративно-територіальних одиниць [230; 53].

В умовах надзвичайного стану органам, що здійснюють управління на відповідній території, Указом Президента України про введення надзвичайного стану, затвердженого Законом України, визначаються межі додаткових повноважень для здійснення заходів, необхідних для якнайшвидшої нормалізації обстановки, відновлення конституційного правопорядку і законності, а також для ліквідації загрози безпеці громадян. Здійснення заходів по впровадженню і забезпеченню дії надзвичайного стану, передбачених законом, покладається згідно з Указом Президента України на органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування та відповідні військові командування. Органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування у взаємодії з відповідним військовим командуванням під час дії надзвичайного стану здійснюють заходи, передбачені цим Законом, та забезпечують контроль за додержанням громадського порядку, забезпеченням конституційних прав і

свобод громадян, їх безпеки, захисту інтересів держави на відповідних територіях. Координація діяльності органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, військового командування, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах надзвичайного стану в частині, що не належить до повноважень Ради національної безпеки і оборони України, покладається на Кабінет Міністрів України. Для координації дії органів, підприємств, установ і організацій в умовах надзвичайного стану з питань підтримання правопорядку і забезпечення безпеки громадян на відповідній території згідно з Указом Президента України про введення надзвичайного стану на місцях можуть створюватися оперативні штаби, до складу яких можуть включатися представники Служби безпеки України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, Національної поліції, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування на чолі з комендантами територій. Органи мають право видавати, в межах своєї компетенції, обов'язкові до виконання на відповідній території, в тому числі спільні, рішення, розпорядження, накази і директиви з питань забезпечення режиму надзвичайного стану [272].

Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, рішення Ради міністрів Автономної Республіки Крим, рішення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які стосуються прав і свобод людини і громадянина, що обмежуються у зв'язку з введенням надзвичайного стану, тимчасово не застосовуються [272].

Отже, державно-приватне партнерство під час дії надзвичайного стану розширює можливості безпеки в напрямку: 1) залучення ресурсів приватних суб'єктів для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, включаючи рятувальні операції, відновлення інфраструктури, та забезпечення енергопостачання; 2) спільної підготовки та навчання в разі надзвичайних ситуацій для відпрацювання координації дій між державними органами та

приватними суб'єктами; 3) інформаційного обміну та комунікацій; 4) розширення інструментів співробітництва в сфері безпеки (створення оперативних штабів, спільне управління, охорона громадського порядку, заходи кібербезпеки тощо).

Державно-приватне партнерство у секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану є важливим інструментом для підвищення ефективності та стійкості системи національної безпеки. Унікальні аспекти державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану полягають у:

1) синергії ресурсів. В умовах надзвичайного стану державні ресурси можуть бути обмежені або перенаправлені на критично важливі сфери. Приватний сектор, з його гнучкістю та швидкістю реагування, може надавати необхідну матеріальну підтримку, технологічні рішення та експертну допомогу, що дозволяє державі ефективніше використовувати свої ресурси та зосереджуватися на стратегічних завданнях;

2) впровадженні інновацій та технологій. Приватні компанії мають значний потенціал у сфері розробки та впровадження новітніх технологій, які можуть бути критично важливими для забезпечення національної безпеки. В умовах надзвичайного стану впровадження передових технологій, таких як кібербезпека, системи спостереження та штучний інтелект, може суттєво підвищити здатність держави реагувати на виклики та загрози;

3) гнучкості та адаптивності рішень. Приватний сектор має вищу гнучкість у прийнятті рішень та здатність швидко адаптуватися до змінних умов. Це особливо важливо під час надзвичайного стану, коли ситуація може швидко змінюватися та вимагає оперативної реакції. Партнерство з приватними компаніями дозволяє державі більш ефективно управляти ризиками та забезпечувати безпеку громадян;

4) розширенні співпраці у сфері інформаційної безпеки. Під час надзвичайного стану зростає ризик інформаційних атак та кіберзагроз. Співпраця з приватними компаніями, які спеціалізуються на кібербезпеці,

може значно підвищити здатність держави захищати критичні інформаційні інфраструктури та оперативно реагувати на кіберзагрози;

5) підвищенні соціальної відповідальності та громадянської підтримки. Приватні суб'єкти, які активно залучені до проектів національної безпеки, можуть сприяти зміцненню громадянської підтримки та соціальної відповідальності, що особливо важливо під час надзвичайного стану.

Розглядаючи проекти державно-приватного партнерства варто наголосити про зміну ролі держави як за змістовною так і форматною ознакою. Адже держава від інституту регулювання економічних та соціальних процесів в суспільстві переходить в роль повноцінного бізнес-партнера в сфері охорони здоров'я. така роль держави є мало дослідженою та потребує більш глибокого вивчення з позиції трансформації її функцій та функціональної ролі в реалізації проектів державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я [382].

Реалізація механізмів державного управління через державно-приватне партнерство перетворює державу на повноцінного партнера в бізнесі. В той же час держава за собою залишає виконання таких функцій як контрольна, управлінська, регулююча та безпекова. Роль держави як партнера буде відрізнятися в залежності від форми реалізації державно-приватного партнерства, зокрема:

– концесія. Роль держави визначається як постачальник певного виду ресурсу – концесієдавця (державного майна, що пов'язане із охороною здоров'я) та контролера в частинні виконання умов концесійного договору. Прямого впливу на систему управління процесами реалізації проекту державно-приватного партнерства у формі концесії держава не має;

– інші договори зокрема, оренда. Роль держави визначена лише як орендодавця без прямого втручання у процеси використання державного майна;

– спільна діяльність. Роль держави може визначатися як повно-цінного суб'єкта управління господарськими процесами спільної діяльності в сфері охорони здоров'я;

– договір управління майном (виключно за умови передбачення у договорі, укладеному в рамках державно-приватного партнерства, інвестиційних зобов'язань приватного партнера). Роль держави визначається як інвестора, проте в управлінні певними процесами з реалізації проекту державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я державний партнер участі не приймає [382].

Прикладом можливого запровадження надзвичайного стану стала хвороба COVID-19. Для запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 держава та органи місцевого самоврядування впроваджували різні обмежувальні заходи. До прикладу, постановою Кабінету міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 було запроваджено карантин на всій території України. 16.03.2020 р. Кабмін України вніс зміни до цієї постанови і розширив сферу її дії. Водночас місто Київ та кілька областей запровадили режим надзвичайної ситуації. Зрештою президент України заявляв, що розглядає варіант введення надзвичайного стану через поширення коронавірусу. Кабмін України постановою № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» ввів карантин з 12 березня до 3 квітня 2020 р. на всій території України. Постанова переважно стосувалася заборони на відвідування навчальних закладів та проведення масових заходів і опосередковано обмежувала господарську діяльність. Зі свого боку уряд України у постанові № 215 від 16.03.2020 р. «Про внесення змін до постанови Кабінету міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211» суттєво розширив дію карантину, зокрема, заборонивши до 3 квітня 2020 року: проведення всіх масових (культурних, розважальних, спортивних, соціальних, релігійних, рекламних та інших) заходів, в яких бере участь понад 10 осіб; роботу суб'єктів господарювання, що передбачає прийом відвідувачів (кафе, ресторани, торговельно-розважальні центри, перукарні

тощо), крім продуктових магазинів, аптек, АЗС, банків, страхових компаній, пошти. Заклади харчування можуть працювати лише на адресну доставку замовлень; перевезення пасажирів у міжміському та міжобласному сполученні, роботу метрополітенів. Дозволено курсування громадського транспорту, але з одночасним перевезенням не більше 10 пасажирів [82; 228].

Історично склалося так, що уряд залучає приватний сектор до надання послуг через ДПП у сфері охорони здоров'я для виконання однієї з шести функцій: фінансування чи співфінансування проєкту; будівництва чи реконструкції об'єктів, включених у проєкт; експлуатації, тобто поставки відповідного обладнання, ІТ та управління/надання доклінічних послуг; обслуговування фізичної інфраструктури (об'єктів, обладнання); дизайну проєкту, включаючи дизайн інфраструктури чи моделі надання допомоги; доставки, тобто надання та управління відповідними послугами клінічної підтримки [71].

Більшість ДПП на базі установ об'єднують ці функції у три моделі:

1) модель на базі інфраструктури, яка існує для створення та оновлення інфраструктури суспільної охорони здоров'я;

2) модель дискретних клінічних послуг, яка існує для розширення можливостей надання певних медпослуг;

3) інтегрована модель ДПП, яка об'єднує попередні дві моделі, тобто направлена і на розвиток інфраструктури, і на надання певних послуг.

Яскравим прикладом ДПП у науково-дослідній сфері та сфері медицини є реалізація проєктів у рамках Інноваційної медичної ініціативи (Innovative Medicines Initiative, ІМІ), яка полягає в об'єднанні зусиль виробників лікарських засобів, академічних установ, бізнесу, груп пацієнтів, регуляторних органів з метою прискорення досліджень безпеки та ефективності нових препаратів. Бюджет ІМІ на 2014–2024 рр. складає 3,3 млрд євро. При цьому половина витрат покривається за рахунок рамочної програми ЄС у сфері досліджень та інновацій Horizon-2020, а другу половину покривають члени Європейської федерації асоціацій фармацевтичних

виробників (European Federation of Pharmaceutical) та їх асоційовані партнери. Фінансування отримують проекти, які відповідають обраній програмі стратегічних досліджень (Strategic Research Agenda) [71].

Держава працює над розробкою та впровадженням механізмів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, що дозволить модернізувати її, залучити додаткові інвестиції в повоєнне відновлення галузі та підвищити якість медичних послуг [327]. Як приклад, 25 квітня 2023 р. Асоціація приватних медичних закладів України спільно з Американською торговельною палатою в Україні провела круглий стіл «Приватна медицина у реформі охорони здоров'я та післявоєнному відновленні України». Ключовими питаннями для обговорення стали такі нагальні виклики: використання потенціалу приватної медицини у військовий час і для повоєнного відновлення системи охорони здоров'я; логіка медичної реформи з урахуванням особливостей військового часу; шляхи розширення доступу українців до якісних медичних послуг, в тому числі моделі співоплати і добровільного медичного страхування; інтеграція приватних медичних лабораторій до програми медичних гарантій [297].

Під час пандемії активізувалися місцеві органи самоврядування для подолання наслідків пандемії COVID-19 на місцях. Відсутність фінансової підтримки з боку центральних органів управління вимагало прийняття швидких рішень на місцях. Одним із цікавих варіантів застосування інструментів публічно-приватного партнерства є трансформація освіти. На початку карантину в розвинених країнах світу сформувалися консорціуми і коаліції для вирішення питань навчання під час карантину з використанням цифрових платформ та інструментів, сформованих за участю різних зацікавлених сторін (уряду, видавців, фахівців у галузі освіти, постачальників технологій та операторів телекомунікаційних мереж). У країнах, що розвиваються, де освіта переважно надається урядом, у майбутньому це може стати вагомою та послідовною тенденцією [332].

Ще однією можливістю впровадження цифровізації за рахунок публічно-приватного партнерства є впровадження в системі освіти, науки та охорони здоров'я «штучного інтелекту». Державні та муніципальні установи не можуть собі дозволити фінансування цих проектів, а використання партнерських угод між державою як гарантом і приватним партнером як виконавцем – перспектива застосування «штучного інтелекту». Коли вчені створили термін «штучний інтелект», вони намагалися виявити, чи здатен «штучний інтелект» стати подібним людському. Відповідей на питання знайшлося кілька: штучний інтелект повинен приймати рішення, фантазувати, робити нові логічні висновки, спілкуватися на природній мові, самостійно навчатися, щоб йому не потрібно було постійно «завантажувати» інформацію. Все це параметри сильного «штучного інтелекту», до якого зараз намагаються прийти вчені з усього світу. Це ще одна можливість вдалого поєднання для публічно-приватного партнерства [332].

Отже, в умовах надзвичайного стану, коли виникає загроза національній безпеці, ефективного управління ресурсами та швидка адаптація до нових викликів стають критичними, тому важливим інструментом у цьому контексті є державно-приватне партнерство. Моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану дозволяють ефективно поєднувати ресурси та компетенції держави та приватного сектору. В новітніх умовах функціонують наступні моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану:

1. Інфраструктурна модель ДПП, що передбачає залучення приватного сектору до створення та модернізації інфраструктури, необхідної для забезпечення національної безпеки. Це можуть бути будівництво чи реконструкція стратегічних об'єктів, таких як військові бази, об'єкти цивільної оборони, комунікаційні центри тощо.

2. Модель дискретних послуг ДПП, у якій приватний сектор залучається до надання специфічних послуг, які є критичними для

забезпечення безпеки. Це можуть бути послуги з кібербезпеки, медичної допомоги, логістики та транспортування, постачання обладнання тощо.

3. Інтегрована модель ДПП, що об'єднує елементи інфраструктурної моделі та моделі дискретних послуг, забезпечуючи комплексний підхід до вирішення проблем національної безпеки. Приватний сектор може одночасно брати участь у будівництві інфраструктури та наданні необхідних послуг.

4. Адаптивна модель ДПП, що базується на принципах швидкої адаптації, інноваційності та активного обміну інформацією. Приватний сектор залучається до створення мобільних та тимчасових інфраструктурних рішень, які можна швидко розгортати та переміщувати у разі зміни умов. Ця модель передбачає залучення інноваційних технологій, що інтегруються у державні системи безпеки.

5. Модель стійкого розвитку ДПП, що спрямована на довгострокове забезпечення національної безпеки. Модель стійкого розвитку ДПП забезпечує гармонійне поєднання економічної ефективності, екологічної відповідальності та соціальної стійкості, сприяючи комплексному підходу до забезпечення національної безпеки в умовах надзвичайного стану.

Загалом, можна виділити наступні особливості адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану:

– надзвичайний стан як особливий правовий режим в Україні – це тимчасовий режим, який запроваджується для ефективного реагування на надзвичайні ситуації техногенного, природного або соціально-політичного характеру, що загрожують життю, здоров'ю громадян або конституційному ладу держави;

– введення надзвичайного стану передбачає надання державним органам, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування спеціальних повноважень для нейтралізації загроз, підтримання громадського порядку та забезпечення безпеки. Поряд з цим можливе тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян та прав

юридичних осіб, з чітким визначенням строку дії таких обмежень. Мета цього правового режиму полягає у швидкому усуненні небезпек, відновленні нормального функціонування державних інститутів та гарантуванні стабільності в країні;

– державно-приватне партнерство під час дії надзвичайного стану розширює можливості безпеки в напрямку: 1) залучення ресурсів приватних суб'єктів для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, включаючи рятувальні операції, відновлення інфраструктури, та забезпечення енергопостачання; 2) спільної підготовки та навчання в разі надзвичайних ситуацій для відпрацювання координації дій між державними органами та приватними суб'єктами; 3) інформаційного обміну та комунікацій; 4) розширення інструментів співробітництва в сфері безпеки (створення оперативних штабів, спільне управління, охорона громадського порядку, заходи кібербезпеки тощо);

– державно-приватне партнерство у секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану є важливим інструментом для підвищення ефективності та стійкості системи національної безпеки. Унікальні аспекти державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану полягають у:

1) синергії ресурсів. В умовах надзвичайного стану державні ресурси можуть бути обмежені або перенаправлені на критично важливі сфери. Приватний сектор, з його гнучкістю та швидкістю реагування, може надавати необхідну матеріальну підтримку, технологічні рішення та експертну допомогу, що дозволяє державі ефективніше використовувати свої ресурси та зосереджуватися на стратегічних завданнях;

2) впровадженні інновацій та технологій. Приватні компанії мають значний потенціал у сфері розробки та впровадження новітніх технологій, які можуть бути критично важливими для забезпечення національної безпеки. В умовах надзвичайного стану впровадження передових технологій, таких як

кібербезпека, системи спостереження та штучний інтелект, може суттєво підвищити здатність держави реагувати на виклики та загрози;

3) гнучкості та адаптивності рішень. Приватний сектор має вищу гнучкість у прийнятті рішень та здатність швидко адаптуватися до змінних умов. Це особливо важливо під час надзвичайного стану, коли ситуація може швидко змінюватися та вимагає оперативної реакції. Партнерство з приватними компаніями дозволяє державі більш ефективно управляти ризиками та забезпечувати безпеку громадян;

4) розширенні співпраці у сфері інформаційної безпеки. Під час надзвичайного стану зростає ризик інформаційних атак та кіберзагроз. Співпраця з приватними компаніями, які спеціалізуються на кібербезпеці, може значно підвищити здатність держави захищати критичні інформаційні інфраструктури та оперативно реагувати на кіберзагрози; 5) підвищенні соціальної відповідальності та громадянської підтримки. Приватні суб'єкти, які активно залучені до проєктів національної безпеки, можуть сприяти зміцненню громадянської підтримки та соціальної відповідальності, що особливо важливо під час надзвичайного стану;

– в умовах надзвичайного стану, коли виникає загроза національній безпеці, ефективне управління ресурсами та швидка адаптація до нових викликів стають критичними, тому важливим інструментом у цьому контексті є державно-приватне партнерство. Моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану дозволяють ефективно поєднувати ресурси та компетенції держави та приватного сектору. В новітніх умовах функціонують наступні моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану:

1. Інфраструктурна модель ДПП, що передбачає залучення приватного сектору до створення та модернізації інфраструктури, необхідної для забезпечення національної безпеки. Це можуть бути будівництво чи

реконструкція стратегічних об'єктів, таких як військові бази, об'єкти цивільної оборони, комунікаційні центри тощо.

2. Модель дискретних послуг ДПП, у якій приватний сектор залучається до надання специфічних послуг, які є критичними для забезпечення безпеки. Це можуть бути послуги з кібербезпеки, медичної допомоги, логістики та транспортування, постачання обладнання тощо.

3. Інтегрована модель ДПП, що об'єднує елементи інфраструктурної моделі та моделі дискретних послуг, забезпечуючи комплексний підхід до вирішення проблем національної безпеки. Приватний сектор може одночасно брати участь у будівництві інфраструктури та наданні необхідних послуг.

4. Адаптивна модель ДПП, що базується на принципах швидкої адаптації, інноваційності та активного обміну інформацією. Приватний сектор залучається до створення мобільних та тимчасових інфраструктурних рішень, які можна швидко розгортати та переміщувати у разі зміни умов. Ця модель передбачає залучення інноваційних технологій, що інтегруються у державні системи безпеки.

5. Модель стійкого розвитку ДПП, що спрямована на довгострокове забезпечення національної безпеки. Модель стійкого розвитку ДПП забезпечує гармонійне поєднання економічної ефективності, екологічної відповідальності та соціальної стійкості, сприяючи комплексному підходу до забезпечення національної безпеки в умовах надзвичайного стану.

Отже, адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану – це система правових, організаційних та адміністративних заходів, спрямованих на залучення приватного сектору до спільних дій з державними органами для ефективного реагування на загрози національній безпеці, що забезпечує координацію та синергію ресурсів та можливостей держави з приватним сектором для підтримання громадського порядку, нейтралізації загроз, відновлення інфраструктури та забезпечення стійкості держави в умовах надзвичайного стану.

3.2. Особливості адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії воєнного стану

Найстрашнішим викликом, з яким після 20-х років ХХ століття вперше стикається держава Україна, є повномасштабне вторгнення російсько-терористичних військ в Україну, що розпочалось 24 лютого 2022 року в ході війни за Незалежність Українського народу, що ведеться з 2014 року. Незважаючи на всю трагічність ситуації, сьогоденна Україна значно відрізняється (позитивно) від УРН 1917–1920рр. Тридцять років незалежності сформували нову Українську націю. Вісім років війни – нові Збройні сили України. Світова спільнота вже не уявляє європейський та й світовий простір без держави України, народ якої самотужки бореться проти світового зла за підтримки зброєю й фінансами від великої кількості держав, найбільше – США. Перемога України в цій війні – безкомпромісна для громадян України, адже дозволити повторення голодомору 1932/1933 рр., інших видів убивства, калічення та знущань рашистів українське суспільство вже не може. Не допустить цього й демократична світова спільнота, адже на полі бою в Україні йде оборона не тільки українського народу, однак і всіх держав-членів ЄС та практично всього демократичного світу від тоталітаризму та грубого порушення норм міжнародного права. Тобто наш воєнний опір російсько-терористичним військам розглядається як війна між добром (Україна) і злом (російська федерація). На жаль, в умовах війн людство завжди жило і буде ще довго жити, можливо й вічно. Тим самим будь-яка держава та її громадяни мають розуміти, що ніхто не може бути застрахований від військових дій, від загарбання їх земель, від знищення та приниження громадян іншими державами та військово-терористичними утвореннями [373].

Поряд із засадничими нормами конституційного права воєнний стан забезпечується насамперед за допомогою інструментарних норм адміністративного права на основі теорії адміністративного права. Усе це не скасовує природні та прописані в Конституції права і свободи людини й громадянина, хоча деякі з них тимчасово обмежуються. Правозастосовна діяльність публічної адміністрації рельєфно набуває більшого адміністративного владного характеру [373].

Українська економіка і публічна адміністрація перебувають у стані мобілізації через військову агресію і повномасштабну війну росії проти України. Публічна адміністрація потребує більшої визначеності і структурованості у законодавстві щодо функцій і відповідальності, сучасного управлінського інструментарію і транспарентності. В умовах мобілізаційної економіки доопрацювання потребують механізми управління проєктами ДПП в державному управлінні, які мають завдання забезпечити реалізацію потреб сил безпеки та оборони і механізми повоєнного відновлення в історично короткий період без права на помилку [307].

На наш погляд, адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства у секторі безпеки України під час дії воєнного стану має визначатися на основі кількох складових:

- 1) особливість нормативно-правового забезпечення;
- 2) організаційно-управлінські аспекти;
- 3) фінансово-економічні механізми;
- 4) безпекові аспекти.

Вищенаведені складові слід аналізувати з теоретичної точки зору, та з практичної реалізації, адже в Україні, на жаль, станом на 2024 рік діє режим воєнного стану.

Згідно Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII, воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її

територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [94].

Пропозиції щодо введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях на розгляд Президентові України подає Рада національної безпеки і оборони України. У разі прийняття рішення щодо необхідності введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях Президент України видає указ про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях і негайно звертається до Верховної Ради України щодо його затвердження та подає одночасно відповідний проект закону. Указ Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України, підлягає негайному оголошенню через медіа або оприлюдненню в інший спосіб. У разі оголошення указу Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях Верховна Рада України збирається на засідання у дводенний строк без скликання та розглядає питання щодо затвердження указу Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у порядку, встановленому Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України. У разі оголошення указу Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності зобов'язані сприяти негайному прибуттю народних депутатів України на засідання Верховної Ради України та здійсненню їхніх повноважень. Указ

Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України, офіційно оприлюднюється разом із законом щодо затвердження такого указу Президента України та набирає чинності одночасно з набранням чинності таким законом [94].

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Указом від 24 лютого 2022 року № 64/2022 Президент України Володимир Зеленський постановив ввести в Україні воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб. Військовому командуванню разом з військовими адміністраціями, органами виконавчої влади, правоохоронними органами та за участю органів місцевого самоврядування запроваджувати і здійснювати передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» заходи правового режиму воєнного стану, реалізовувати повноваження, необхідні для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 - 34, 38, 39, 41 - 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Міністерству закордонних справ України забезпечити інформування в установленому порядку Генерального секретаря ООН та офіційних осіб іноземних держав про введення в Україні воєнного стану, про обмеження прав і свобод людини і громадянина, що є відхиленням від зобов'язань за

Міжнародним пактом про громадянські та політичні права, та про межу цих відхилень і причини прийняття такого рішення [224].

Воєнний стан на всій території України або в окремих її місцевостях припиняється після закінчення строку, на який його було введено. До закінчення строку, на який було введено воєнний стан, та за умови усунення загрози нападу чи небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності Президент України може прийняти указ про скасування воєнного стану на всій території України або в окремих її місцевостях, про що має бути негайно оголошено через медіа [94].

Нині Президент України відповідними указами продовжує дію воєнного стану, адже агресія росії не зупинилася.

Під час дії воєнного стану прийнято та приймається низка актів, що стосуються безпеки. Наприклад, постановою КМУ від 29 грудня 2023 р. № 1415 «Деякі питання підвищення обороноздатності держави на період воєнного стану в Україні» постановлено, що для підвищення обороноздатності держави на період воєнного стану в Україні Міністерству оборони, обласним, Київській міській, районним військовим (державним) адміністраціям, військовим адміністраціям населених пунктів, Державному агентству відновлення та розвитку інфраструктури слід забезпечити будівництво військових інженерно-технічних і фортифікаційних споруд за рахунок і в межах видатків державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством. У постанові визначено, що державним замовникам необхідно: здійснювати контроль за матеріально-технічним, фінансовим та соціально-побутовим забезпеченням під час будівництва фортифікаційних споруд; здійснювати контроль за якістю будівництва, ефективним і цільовим використанням бюджетних коштів; під час розрахунку вартості основних матеріалів, необхідних для будівництва фортифікаційних споруд, при укладанні договорів на будівництво фортифікаційних споруд враховувати ціни, що склалися на ринку, зокрема у

відповідному регіоні, та забезпечити укладення договорів за найбільш економічно вигідними цінами, що склалися на ринку [57].

Отже, нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства у секторі безпеки України під час дії воєнного стану характеризується гнучкістю, імперативністю та оперативністю. Розширені повноваження державних органів, забезпечення фінансових та матеріально-технічних ресурсів, а також прозорість та економічна ефективність державно-приватного партнерства сприяють ефективному виконанню завдань з підвищення обороноздатності країни. Органам військового командування, місцевим адміністраціям та органам державної влади надаються розширені повноваження щодо здійснення заходів правового режиму воєнного стану, що включає контроль та координацію проєктів ДПП.

В Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану: 1) встановлювати (посилювати) охорону об'єктів критичної інфраструктури та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і вводити особливий режим їх роботи; 3) використовувати потужності та трудові ресурси підприємств, установ і організацій усіх форм власності для потреб оборони, змінювати режим їхньої роботи, проводити інші зміни виробничої діяльності, а також умов праці відповідно до законодавства про працю; 4) примусово відчужувати майно; 5) запроваджувати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, комендантську годину (заборону перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлювати

спеціальний режим світлового та інших видів маскування; 6) встановлювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів; 7) перевіряти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, документи у осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України; 8) забороняти проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів; 9) порушувати у порядку, визначеному Конституцією та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вона спрямована на ліквідацію незалежності України; 10) встановлювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, заборону або обмеження на вибір місця перебування чи місця проживання осіб на території, на якій діє воєнний стан; 11) регулювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, роботу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг; 12) у разі порушення вимог або невиконання заходів правового режиму воєнного стану вилучати у підприємств, установ і організацій усіх форм власності, окремих громадян електронне комунікаційне обладнання, телевізійну, відео- і аудіоапаратуру, комп'ютери, а також у разі потреби інші технічні засоби зв'язку; 13) запроваджувати інші заходи, передбачені нормами міжнародного гуманітарного права [94].

В умовах воєнного стану в Україні виникає потреба в ефективній співпраці між державним і приватним секторами для забезпечення національної безпеки та оборони. Державно-приватне партнерство у секторі безпеки набуває особливої ваги, оскільки дозволяє мобілізувати ресурси та підвищити ефективність управління в кризових ситуаціях. Основні організаційно-управлінські аспекти державно-приватного партнерства у секторі безпеки виявляються у:

1) спільному управлінні об'єктами критичної інфраструктури (ДПП може сприяти спільному управлінню та посиленню охорони об'єктів критичної інфраструктури);

2) використання ресурсів приватного сектора (під час воєнного стану державні органи можуть залучати потужності та трудові ресурси приватних підприємств для задоволення потреб оборони, що включає можливість зміни режиму роботи підприємств, перенаправлення їх виробничих потужностей на виготовлення необхідної продукції для оборонного сектора та адаптацію умов праці відповідно до вимог законодавства про працю);

3) запровадження комендантської години та особливих режимів (приватні підприємства можуть бути залучені до реалізації заходів, пов'язаних із запровадженням комендантської години та особливих режимів роботи);

4) регулювання діяльності постачальників електронних комунікацій (у рамках ДПП може бути встановлений особливий режим роботи для постачальників електронних комунікаційних мереж та послуг, що дозволить забезпечити безперервний зв'язок та координацію дій між державними органами та приватними суб'єктами, а також захистити комунікаційні мережі від можливих атак);

5) участь у мобілізаційних заходах (приватні суб'єкти можуть брати активну участь у мобілізаційних заходах, надаючи свої ресурси, транспортні засоби та обладнання для потреб оборони, забезпечення логістичної підтримки, постачання необхідних матеріалів та техніки, а також участь у підготовці та проведенні військових операцій).

Щодо фінансово-економічних механізмів, то вони відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування державно-приватного партнерства у секторі безпеки під час воєнного стану. Державне фінансування є основою для реалізації безпекових проєктів, умови воєнного стану можуть вимагати збільшення бюджетних асигнувань на безпеку, що включає виділення коштів для підтримки приватних партнерів у реалізації

спільних проектів. Залучення коштів від приватного сектора є важливим аспектом, що дозволяє зменшити фінансове навантаження на державний бюджет. Спільне фінансування проектів між державою і приватними партнерами сприяє оптимальному розподілу ресурсів та підвищенню ефективності використання коштів.

Безпекові аспекти є невід'ємною складовою адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства у секторі безпеки, особливо під час воєнного стану. Забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури часто виступають основними предметами проектів державно-приватного партнерства. Окремим напрямком державно-приватного партнерства є захист конфіденційної та критично важливої інформації від кіберзагроз та інших форм несанкціонованого доступу. Досить частими предметами проектів державно-приватного партнерства є розробки швидкого реагування на потенційні загрози, включаючи кризове управління та плани евакуації, є важливими для забезпечення безпеки в умовах воєнного стану.

В умовах складної соціально-економічної ситуації, нових викликів українському суспільству та повномасштабної війни, яку розпочала російська федерація проти України, подолання обмеженості фінансових можливостей держави, регіонів та територіальних громад, залучення новітніх інноваційних технологій та вирішення гострих соціально-економічних проблемних питань населення, досягнення стратегічних цілей сталого розвитку України можливе за умови формування механізму ефективної взаємодії між органами державної влади, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства на засадах державно-приватного партнерства. В той же час, успішність реалізації механізму державно-приватного партнерства напряму залежить від дотримання чітких конкретизованих процедур на кожному з етапів запровадження цього механізму. Таким чином, важливим питанням виступає розробка пропозицій щодо векторів вдосконалення процедур реалізації етапів запровадження механізму державно-приватного

партнерства, в першу чергу, процедури прийняття рішення про його здійснення [345, с. 62–68].

В умовах війни в Україні нагальною є потреба у вдосконаленні механізму реалізації державно-приватного партнерства процедури на етапі прийняття рішення про здійснення такого партнерства. І хоча можна стверджувати, що на законодавчому рівні такий механізм сформований, проте реалії його практичного застосування виявляють всі недоліки існуючого на сьогодні механізму, його суттєві вади законодавчого характеру. Тому ключовими векторами удосконалення процедури прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства мають стати внесення доповнень до пропозиції, що подається на здійснення ДПП, проведення об'єктивного стандартизованого порівняльного аналізу результативності реалізації проекту ДПП, перегляд законодавства в напрямку скорочення строків розгляду документів та прийняття рішень [345, с. 62-68].

Крім того, в умовах повномасштабної війни в Україні основним вектором удосконалення процедури прийняття рішення про здійснення ДПП є внесення концептуальних правок до законодавчих актів, що дозволить спростити цю процедури та забезпечити ефективне застосування ДПП для залучення значного обсягу приватних інвестицій для відбудови і територіального розвитку регіонів України та продовження реформ у сфері інновацій в післявоєнний період, виконання яких сприятиме форсованому становленню конкурентоспроможної інноваційної системи в Україні, прискоренню модернізації економіки, а також зменшенню деструктивних наслідків, спричинених повномасштабним вторгненням російської федерації на територію незалежної України [345, с. 62-68].

Робота над структурою та підходами до здійснення державно-приватного партнерства триває вже кілька десятиліть: проводяться різноманітні комунікаційні та організаційні заходи, надаються рекомендації та створюються «дорожні карти» на міжнародному та національному рівнях як державними інституціями, так і підприємствами

приват-ного сектора. Україна з 2015 року приймає активну участь на міжнародному рівні та імплементує на національному і місцевому рівнях Цілі Сталого Розвитку [284; 9, с. 30]. Однак повномасштабна війна в Україні та вимушена потреба роками функціонувати в умовах військового протистояння, що порушує сам принцип сталого розвитку, вимагає перегляду засад розвитку механізму державно-приватного партнерства за наявних умов. Враховуючи нагальну потребу в розширеному, ретельному та цілеспрямованому дослідницькому плані у переосмисленні можливостей для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР); скорочення державного фінансування в усіх галузях в умовах війни; і зростаюча потреба в об'єднанні вже наявного практичного досвіду та ресурсів для вирішення складних питань розвитку різних галузей економіки та соціального забезпечення, стає ще більш критичною потреба у переосмисленні та формуванні нових механізмів державно-приватного партнерства (ДПП), з метою допомогти максимізувати дослідницькі і практичні можливості для нормального функціонування в умовах сьогодення та повоєнної відбудови України [80, с. 30].

Масштаби руйнувань, яких зазнала українська економіка, інфраструктура свідчать на користь застосування централізованої моделі управління угодами, де діє державний орган, який узгоджує велику кількість проєктів та відновлювальних стратегій і є суб'єктом державних гарантій для бізнесу. В сучасних умовах роль координатора ДПП виконує Міністерство економіки України, проте потреби відновлення будуть вимагати розширення функціоналу Міністерства: створення тимчасових експертних міжгалузевих комісій, удосконалення інструментарію проєктного менеджменту в процесі цифровізації управління. ДПП на сьогодні в Україні як спосіб економічної діяльності має невисоку популярність через низький рівень довіри бізнесу і громадян до владних інституцій. Удосконалення законодавства і застосування оцифрованого менеджменту може дати нове дихання ефективним стратегіям і

локальним проектам відновлення на основі угод ДПП. Зростання кількість укладених угод ДПП на етапі відновлення буде свідченням якості законодавства і публічного менеджменту, прагнення державних акторів забезпечити прозорість використання коштів на відновлення [307].

Базовою умовою зростання ролі ДПП як інструменту стратегій повоєнної відбудови є доопрацювання законодавчих актів про державно-приватне партнерство виходячи з принципів: виключення корупційних ризиків, запобігання управлінській неефективності, забезпечення застосування сучасних цифрових інструментів, включення у проекти відновлення науково-освітньої, інноваційної, екологічної складової, координації проектів стратегій у відновленні держави, відкритості для громадськості процесів використання бюджетних коштів і коштів донорів [307].

Запущений в Україні механізм ДПП не передбачає його застосування у воєнний та післявоєнний час. Тому механізм реалізації державно-приватного партнерства вимагає вдосконалення, в тому числі в частині проведення процедури прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства. У Проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України» пропонується здійснювати підготовку «проектів відновлення» без розробки концептуальної записки та ТЕО, аналіз ефективності таких проектів не проводити, а строк їх підготовки такого скоротити на 10-12 місяців. Також пропонується створення для державних проектів відновлення спеціальних галузевих комісій, для комунальних - централізованих комісії міст або областей (замість формування нової комісії для кожного нового проекту) [227; 345, с. 62-68].

Внесення таких концептуальних коригувань дозволить адаптувати використання механізму державно-приватного партнерства для залучення додаткового фінансування, і як наслідок, - відновити, розбудувати та модернізувати регіони України та створити мультиплікативний ефект для економіки, що особливо важливо у воєнний та повоєнний час [345, с. 62–68].

Отже, державно-приватне партнерство відіграє вирішальну роль у післявоєнному відновленні сектору безпеки України, надаючи нові можливості для співпраці між державою та приватними суб'єктами. Централізоване управління та координація є основними аспектами ДПП в секторі безпеки. Держава, зокрема Міністерство економіки України, має виконувати роль координатора, забезпечуючи узгодження проектів та стратегій відновлення. Запровадження сучасних цифрових технологій та інструментів управління є невід'ємною частиною процесу відновлення. Тому, використання цифрових платформ для управління проектами забезпечить прозорість та ефективність, сприятиме залученню інвестицій і підвищенню довіри бізнесу та громадян до державних інституцій. Механізми спрощеного прийняття рішень та скорочення строків підготовки безпекових проектів є важливими для швидкого післявідновлення.

Загалом, можна сформулювати наступні висновки щодо особливостей адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії воєнного стану:

– адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства у секторі безпеки України під час дії воєнного стану має визначатися на основі кількох складових: 1) особливість нормативно-правового забезпечення; 2) організаційно-управлінські аспекти; 3) фінансово-економічні механізми; 4) безпекові аспекти.

– нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства у секторі безпеки України під час дії воєнного стану характеризується гнучкістю, імперативністю та оперативністю. Розширені повноваження державних органів, забезпечення фінансових та матеріально-технічних

ресурсів, а також прозорість та економічна ефективність державно-приватного партнерства сприяють ефективному виконанню завдань з підвищення обороноздатності країни. Органам військового командування, місцевим адміністраціям та органам державної влади надаються розширені повноваження щодо здійснення заходів правового режиму воєнного стану, що включає контроль та координацію проєктів ДПП.

– в умовах воєнного стану в Україні виникає потреба в ефективній співпраці між державним і приватним секторами для забезпечення національної безпеки та оборони. Державно-приватне партнерство у секторі безпеки набуває особливої ваги, оскільки дозволяє мобілізувати ресурси та підвищити ефективність управління в кризових ситуаціях. Основні організаційно-управлінські аспекти державно-приватного партнерства у секторі безпеки виявляються у: 1) спільному управлінні об'єктами критичної інфраструктури (ДПП може сприяти спільному управлінню та посиленню охорони об'єктів критичної інфраструктури); 2) використання ресурсів приватного сектора (під час воєнного стану державні органи можуть залучати потужності та трудові ресурси приватних підприємств для задоволення потреб оборони, що включає можливість зміни режиму роботи підприємств, перенаправлення їх виробничих потужностей на виготовлення необхідної продукції для оборонного сектора та адаптацію умов праці відповідно до вимог законодавства про працю); 3) запровадження комендантської години та особливих режимів (приватні підприємства можуть бути залучені до реалізації заходів, пов'язаних із запровадженням комендантської години та особливих режимів роботи); 4) регулювання діяльності постачальників електронних комунікацій (у рамках ДПП може бути встановлений особливий режим роботи для постачальників електронних комунікаційних мереж та послуг, що дозволить забезпечити безперервний зв'язок та координацію дій між державними органами та приватними суб'єктами, а також захистити комунікаційні мережі від можливих атак); 5) участь у мобілізаційних заходах (приватні суб'єкти можуть брати активну

участь у мобілізаційних заходах, надаючи свої ресурси, транспортні засоби та обладнання для потреб оборони, забезпечення логістичної підтримки, постачання необхідних матеріалів та техніки, а також участь у підготовці та проведенні військових операцій).

– щодо фінансово-економічних механізмів, то вони відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування державно-приватного партнерства у секторі безпеки під час воєнного стану. Державне фінансування є основою для реалізації безпекових проєктів, умови воєнного стану можуть вимагати збільшення бюджетних асигнувань на безпеку, що включає виділення коштів для підтримки приватних партнерів у реалізації спільних проєктів. Залучення коштів від приватного сектора є важливим аспектом, що дозволяє зменшити фінансове навантаження на державний бюджет. Спільне фінансування проєктів між державою і приватними партнерами сприяє оптимальному розподілу ресурсів та підвищенню ефективності використання коштів.

– безпекові аспекти є невід'ємною складовою адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства у секторі безпеки, особливо під час воєнного стану. Забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури часто виступають основними предметами проєктів державно-приватного партнерства. Одним напрямком державно-приватного партнерства є захист конфіденційної та критично важливої інформації від кіберзагроз та інших форм несанкціонованого доступу. Досить частими предметами проєктів державно-приватного партнерства є розробки швидкого реагування на потенційні загрози, включаючи кризове управління та плани евакуації, є важливими для забезпечення безпеки в умовах воєнного стану.

– державно-приватне партнерство відіграє вирішальну роль у післявоєнному відновленні сектору безпеки України, надаючи нові можливості для співпраці між державою та приватними суб'єктами. Централізоване управління та координація є основними аспектами ДПП в

секторі безпеки. Держава, зокрема Міністерство економіки України, має виконувати роль координатора, забезпечуючи узгодження проектів та стратегій відновлення. Запровадження сучасних цифрових технологій та інструментів управління є невід'ємною частиною процесу відновлення. Тому, використання цифрових платформ для управління проектами забезпечить прозорість та ефективність, сприятиме залученню інвестицій і підвищенню довіри бізнесу та громадян до державних інституцій. Механізми спрощеного прийняття рішень та скорочення строків підготовки безпекових проектів є важливими для швидкого післявідновлення.

Отже, адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії воєнного стану – це комплексна система нормативно-правових, організаційно-управлінських, фінансово-економічних та безпекових заходів, спрямованих на ефективну мобілізацію ресурсів, координацію дій та забезпечення оперативного реагування на загрози, що включає гнучке та оперативне правове регулювання, розширення повноважень державних органів, спільне управління критичною інфраструктурою, залучення приватного сектору до виконання мобілізаційних завдань, а також забезпечення прозорості та економічної ефективності проектів для підвищення обороноздатності країни та захисту національної безпеки.

Висновки до розділу 3

1. Визначено, що надзвичайний стан як особливий правовий режим в Україні – це тимчасовий режим, який запроваджується для ефективного реагування на надзвичайні ситуації техногенного, природного або соціально-політичного характеру, що загрожують життю, здоров'ю громадян або конституційному ладу держави.

2. Розкрито, що введення надзвичайного стану передбачає надання державним органам, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування спеціальних повноважень для нейтралізації загроз, підтримання громадського порядку та забезпечення безпеки. Поряд з цим можливе тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян та прав юридичних осіб, з чітким визначенням строку дії таких обмежень. Мета цього правового режиму полягає у швидкому усуненні небезпек, відновленні нормального функціонування державних інститутів та гарантуванні стабільності в країні.

3. З'ясовано, що державно-приватне партнерство у секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану є важливим інструментом для підвищення ефективності та стійкості системи національної безпеки. Унікальні аспекти державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану полягають у: 1) синергії ресурсів. В умовах надзвичайного стану державні ресурси можуть бути обмежені або перенаправлені на критично важливі сфери. Приватний сектор, з його гнучкістю та швидкістю реагування, може надавати необхідну матеріальну підтримку, технологічні рішення та експертну допомогу, що дозволяє державі ефективніше використовувати свої ресурси та зосереджуватися на стратегічних завданнях; 2) впровадженні інновацій та технологій. Приватні компанії мають значний потенціал у сфері розробки та впровадження новітніх технологій, які можуть бути критично важливими для забезпечення національної безпеки. В умовах надзвичайного стану впровадження передових технологій, таких як кібербезпека, системи спостереження та штучний інтелект, може суттєво підвищити здатність держави реагувати на виклики та загрози; 3) гнучкості та адаптивності рішень. Приватний сектор має вищу гнучкість у прийнятті рішень та здатність швидко адаптуватися до змінних умов. Це особливо важливо під час надзвичайного стану, коли ситуація може швидко змінюватися та вимагає оперативної реакції. Партнерство з приватними компаніями дозволяє державі більш ефективно

управляти ризиками та забезпечувати безпеку громадян; 4) розширенні співпраці у сфері інформаційної безпеки. Під час надзвичайного стану зростає ризик інформаційних атак та кіберзагроз. Співпраця з приватними компаніями, які спеціалізуються на кібербезпеці, може значно підвищити здатність держави захищати критичні інформаційні інфраструктури та оперативно реагувати на кіберзагрози; 5) підвищенні соціальної відповідальності та громадянської підтримки. Приватні суб'єкти, які активно залучені до проектів національної безпеки, можуть сприяти зміцненню громадянської підтримки та соціальної відповідальності, що особливо важливо під час надзвичайного стану.

4. Сформовано сучасні напрямки державно-приватного партнерства під час дії надзвичайного стану, що включають: 1) залучення ресурсів приватних суб'єктів для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, включаючи рятувальні операції, відновлення інфраструктури, та забезпечення енергопостачання; 2) спільної підготовки та навчання в разі надзвичайних ситуацій для відпрацювання координації дій між державними органами та приватними суб'єктами; 3) інформаційного обміну та комунікацій; 4) розширення інструментів співробітництва в сфері безпеки (створення оперативних штабів, спільне управління, охорона громадського порядку, заходи кібербезпеки тощо);

5. Розкрито, що в умовах надзвичайного стану, коли виникає загроза національній безпеці, ефективне управління ресурсами та швидка адаптація до нових викликів стають критичними, тому важливим інструментом у цьому контексті є державно-приватне партнерство. Моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану дозволяють ефективно поєднувати ресурси та компетенції держави та приватного сектору.

6. Визначено, що адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства у секторі безпеки України під час дії воєнного стану має визначатися на основі кількох складових: 1) особливість нормативно-

правового забезпечення; 2) організаційно-управлінські аспекти; 3) фінансово-економічні механізми; 4) безпекові аспекти.

7. Виявлено, що нормативно-правове забезпечення державно-приватного партнерства у секторі безпеки України під час дії воєнного стану характеризується гнучкістю, імперативністю та оперативністю. Розширені повноваження державних органів, забезпечення фінансових та матеріально-технічних ресурсів, а також прозорість та економічна ефективність державно-приватного партнерства сприяють ефективному виконанню завдань з підвищення обороноздатності країни. Органам військового командування, місцевим адміністраціям та органам державної влади надаються розширені повноваження щодо здійснення заходів правового режиму воєнного стану, що включає контроль та координацію проєктів ДПП.

8. Акцентовано, що в умовах воєнного стану в Україні виникає потреба в ефективній співпраці між державним і приватним секторами для забезпечення національної безпеки та оборони. Державно-приватне партнерство у секторі безпеки набуває особливої ваги, оскільки дозволяє мобілізувати ресурси та підвищити ефективність управління в кризових ситуаціях. Основні організаційно-управлінські аспекти державно-приватного партнерства у секторі безпеки виявляються у: 1) спільному управлінні об'єктами критичної інфраструктури (ДПП може сприяти спільному управлінню та посиленню охорони об'єктів критичної інфраструктури); 2) використанні ресурсів приватного сектора (під час воєнного стану державні органи можуть залучати потужності та трудові ресурси приватних підприємств для задоволення потреб оборони, що включає можливість зміни режиму роботи підприємств, перенаправлення їх виробничих потужностей на виготовлення необхідної продукції для оборонного сектора та адаптацію умов праці відповідно до вимог законодавства про працю); 3) запровадження комендантської години та особливих режимів (приватні підприємства можуть бути залучені до реалізації заходів, пов'язаних із запровадженням комендантської години та особливих режимів роботи); 4) регулювання

діяльності постачальників електронних комунікацій (у рамках ДПП може бути встановлений особливий режим роботи для постачальників електронних комунікаційних мереж та послуг, що дозволить забезпечити безперервний зв'язок та координацію дій між державними органами та приватними суб'єктами, а також захистити комунікаційні мережі від можливих атак); 5) участь у мобілізаційних заходах (приватні суб'єкти можуть брати активну участь у мобілізаційних заходах, надаючи свої ресурси, транспортні засоби та обладнання для потреб оборони, забезпечення логістичної підтримки, постачання необхідних матеріалів та техніки, а також участь у підготовці та проведенні військових операцій).

9. Розкрито роль фінансово-економічних механізмів у забезпеченні ефективного функціонування державно-приватного партнерства у секторі безпеки під час воєнного стану. Державне фінансування є основою для реалізації безпекових проектів, умови воєнного стану можуть вимагати збільшення бюджетних асигнувань на безпеку, що включає виділення коштів для підтримки приватних партнерів у реалізації спільних проектів. Залучення коштів від приватного сектора є важливим аспектом, що дозволяє зменшити фінансове навантаження на державний бюджет. Спільне фінансування проектів між державою і приватними партнерами сприяє оптимальному розподілу ресурсів та підвищенню ефективності використання коштів.

10. Розкрито, що безпекові аспекти є невід'ємною складовою адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства у секторі безпеки, особливо під час воєнного стану. Забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури часто виступають основними предметами проектів державно-приватного партнерства. Окремим напрямком державно-приватного партнерства є захист конфіденційної та критично важливої інформації від кіберзагроз та інших форм несанкціонованого доступу. Досить частими предметами проектів державно-приватного партнерства є розробки швидкого реагування на потенційні загрози, включаючи кризове управління

та плани евакуації, є важливими для забезпечення безпеки в умовах воєнного стану.

11. Визначено, що державно-приватне партнерство відіграє вирішальну роль у післявоєнному відновленні сектору безпеки України, надаючи нові можливості для співпраці між державою та приватними суб'єктами. Централізоване управління та координація є основними аспектами ДПП в секторі безпеки. Держава, зокрема Міністерство економіки України, має виконувати роль координатора, забезпечуючи узгодження проектів та стратегій відновлення. Запровадження сучасних цифрових технологій та інструментів управління є невід'ємною частиною процесу відновлення. Тому, використання цифрових платформ для управління проектами забезпечить прозорість та ефективність, сприятиме залученню інвестицій і підвищенню довіри бізнесу та громадян до державних інституцій. Механізми спрощеного прийняття рішень та скорочення строків підготовки безпекових проектів є важливими для швидкого після відновлення.

РОЗДІЛ 4

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

4.1. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки

Умови сьогодення вимагають від держави здійснення пошуку шляхів до максимально ефективного результату здійснення державної політики та задоволення інтересів суспільства з мінімальними затратами на матеріальне та організаційне забезпечення. В такому разі доцільно вести мову про державно-приватне партнерство, яке не має цілісного нормативного підґрунтя в секторі безпеки та є фрагментарним. Державно-приватне партнерство являє собою співпрацю держави та приватних організації з метою розвитку окремих сфер, задоволення публічного інтересу та підвищення інновацій та ефективності в державному секторі, зокрема у промисловості, архітектурній діяльності, освіті, культурі, а також галузі оборони та безпеки держави. На формування належного стану національної безпеки з одного боку, впливають обрані державою концепції розвитку (типу, людиноцентризм чи цифровізація), а з іншого – незалежні чинники. Так, глобалізація суспільних відносин супроводжується розмиттям національних кордонів. Не виключенням за таких умов буде аналіз зарубіжного досвіду вирішення безпекових питань та їх вирішення, а також можливостей державно-приватного партнерства як соціально-правового явища.

Специфіка державно-приватного партнерства в галузі оборони та безпеки схожа із загальною структурою даного явища: 1) однією стороною є приватний партнер (товариство, приватне підприємство тощо), що спеціалізується на виконанні робіт, наданні послуг або виробництві товарів відповідного виду економічної діяльності, що стосується сфери безпеки та

оборони; 2) другою стороною виступає держава в особі національного або федерального органу влади, до компетенції якого входить здійснення заходів для забезпечення національної безпеки та оборони; 3) наявність проблеми (нереалізований проект, відсутність обладнання або його складових, потреба оновлення, оптимізації державного сектору тощо) у сфері національної оборони або потреба залучити сторонні інвестиції або фахівців; 4) використання процедури публічної закупівлі або публічної конкурсної процедури для реалізації державно-приватного партнерства. Практика такого використання є поширеною у більшості держав світу.

У межах Європейського Союзу питання державно-приватного партнерства в сфері безпеки та оборони регулюється Директивою 2009/81/ЄС про координацію процедур присудження певних робіт, поставок і послуг у сфері оборони та безпеки, дотримання положень якої здійснюють всі держави-члени Європейського Союзу. Аналізуючи вказаний документ, доцільно виокремити наступні умови державно-приватного партнерства у сфері безпеки та оборони, що діють для держав-членів Європейського Союзу:

1) реалізація шляхом процедури публічної закупівлі або електронного аукціону, за результатом чого укладається контракт;

2) предметом договірних відносин у сфері оборони та безпеки можуть виступати: а) постачання військового обладнання, включаючи супутні частини, компоненти та/або комплекти; б) постачання чутливого обладнання, включаючи відповідні частини, компоненти та/або комплекти; в) роботи, поставка та послуги, безпосередньо пов'язані з обладнанням, зазначеним у пунктах а та б; г) будівництво та послуги спеціально для військових цілей або конфіденційні будівельні роботи та конфіденційні послуги (стаття 2);

3) в якості учасника визнається суб'єкт господарювання (або їх групи), що спеціалізується на виробництві товарів, надання послуг або виконанні робіт оборонного призначення, та відповідає умові відсутності факту засудження особи за корупційні правопорушення, шахрайство, терористичні

акти, участь у злочинній організації, відмиванні грошей та фінансуванні тероризму. Крім того, суб'єкт господарювання повинен мати фінансову спроможність (що підтверджено банківськими виписками, балансом тощо), технічну можливість (обладнання, сертифікати системи управління якістю, наявність приміщення, транспортних засобів тощо) (стаття 39);

4) укладання договору на поставку товару, надання послуг або виконання робіт в секторі безпеки здійснюється з тим суб'єктом господарювання, якого було обрано за результатами розгляду тендерних пропозицій (публічна закупівлі) або електронного аукціону за критерієм найбільш економічно вигідної пропозиції та найнижчої ціни. Крім того, пороговими значеннями для участі у процедурах публічної закупівлі є суми 412 000 Євро на контракти на постачання та послуги 5 150 000 Євро для контрактів на виконання робіт без урахування податку на додану вартість (стаття 8) тощо [59].

Відсутність конкретних прикладів державно-приватного партнерства та реалізованих контрактів поставки товарів, надання послуг та виконання робіт у сфері безпеки та охорони обумовлено вимогами дотримання інформаційної безпеки в Європейському Союзі. Відповідно до пункту 20 преамбули Директиви, контракти щодо оборони та безпеки містять секретну інформацію, яка з міркувань безпеки має бути захищена від несанкціонованого доступу, а тому висвітлення або поширення будь-якої інформації, яка може зашкодити національній безпеці або територіальній цілісності держави, не дозволяється [59]. Таким чином, оскільки проекти державно-приватного партнерства у сфері безпеки та охорони не є відкритими даними з офіційними звітами, приклади контрактів з описами та детальними цифрами відсутні, на відміну від інших публічних сфер.

Аналізуючи досвід держав-членів Європейського Союзу щодо державно-приватного партнерства в публічних сферах, зазначимо, що особливим успіхом користуються сфери охорони здоров'я, будівництва

громадських будівель (шкіл, закладів дошкільної освіти, закладів охорони здоров'я), будівництва та реконструкції доріг тощо.

До прикладу, Німеччина є однією з держав, яка має сформований ринок і дуже активну політику державно-приватного партнерства, про що свідчить понад 100 успішно реалізованих проектів. Більшість проектів державно-приватного партнерства стосуються розширення автострад (Autobahnen) та реалізуються шляхом укладання концесійних контрактів. У межах такої специфіки та умов договору приватна організація (суб'єкт господарювання) бере на себе відповідальність за збільшення кількості смуг на існуючих автомагістралях, натомість отримує доходи від плати за проїзд автомагістралями великовантажними автомобілями або ж отримує від федерального уряду початкову субсидію для початку проекту. Станом на теперішній час в процесі виконання знаходиться декілька проектів державно-приватного партнерства:

1) розширення автомагістралі між Бременом і Бухгольцом у Нижній Саксонії з двох до трьох смуг у кожному напрямку (72,5 км). Строк контракту на технічне обслуговування та експлуатацію 30 років;

2) будівництво ділянки автомагістралі в Тюрінгії довжиною 22,5 км, а також розширення існуючих ділянок. Строк контракту на технічне обслуговування та експлуатацію 30 років;

3) розширення автомагістралі між Мальшем і Оффенбургом у Баден-Вюртемберзі з двох до трьох смуг у кожному напрямку для ділянки автомагістралі довжиною 41,5 км, а також обслуговування та експлуатація ділянки автомагістралі довжиною 59,7 км. Строк контракту на технічне обслуговування та експлуатацію 30 років;

4) розширення автомагістралі між Мюнхеном і Аугсбургом у Баварії з двох до трьох смуг у кожному напрямку для ділянки автомагістралі довжиною 37 км, а також обслуговування та експлуатація ділянки автомагістралі довжиною 52 км протягом 30 років [350].

Таким чином, для України є корисним запозичення досвіду Німеччини в частині інтенсифікації реконструкції доріг, тим паче в післявоєнний період, що має оформлюватись укладанням концесійного договору тривалої дії.

На відміну від досвіду Німеччини, в Австрії державно-приватне партнерство знаходиться на стадії становлення. Згідно звіту організації WIFO, між 2000 і 2008 роками було реалізовано 33 проекти, а відповідно до відомостей звіту «Державно-приватне партнерство, фінансоване Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) з 1990 по 2017» за цей період в Австрії було реалізовано 8 проектів державно-приватного партнерства, які співфінансувались за рахунок коштів ЄІБ, а саме: у транспортному секторі – 5 договорів, у секторі навколишнього середовища – 1 контракт (кредит ЄІБ у розмірі 144 млн. Євро), у секторі освіти – 1 контракт (обсяг кредитування – 44 млн. Євро), у секторі охорони здоров'я – 1 контракт (обсяг кредитування 8 млн. Євро) [368].

Наразі найбільшим, проте не досить успішним проектом державно-приватного партнерства в Австрії було будівництво Північної автомагістралі А5 довжиною 51 км. За результатами проведення тендеру, який тривав понад три роки, переможцем стала компанія Special Purpose Vehicle (SPV), з якою було укладено концесійний договір у 2006 році. Будівництво автомагістралі було завершено у 2009 році, а витрати становили близько 800 млн. Євро. Проте при аналізі даного проекту австрійський контрольно-ревізійний офіс не зміг знайти жодної економії коштів, а також критикував те, що час закупівель для державно-приватного партнерства був утричі довший, ніж для звичайних процедур закупівель. Окрім цього, досягнення мети рефінансування всього проекту шляхом стягнення плати за проїзд наприкінці періоду концесії у 2039 році є малоімовірним. Оскільки досвід не був таким позитивним, наразі Міністерство фінансів Австрії не планує подальших проектів державно-приватного партнерства на автомагістралях [384].

Стосовно інших успішних проектів в Австрії, то такими стали наступні:

1) будівництво Центру ув'язнення Шуhaftцентр Фордернберг у 2014 році. Вартість проекту 86 млн. Євро, вартість будівництва 25 млн. Євро. Строк контракту на технічне обслуговування та експлуатацію 15 років;

2) будівництво Шпиталю швидкої допомоги Лінц, що реалізовано в 2005 році. Проект включав проектування, будівництво, оснащення та експлуатацію «під ключ» від компанії VAMED;

3) відбудова Віденської кліматичної аеродинамічної труби, що включає проектування, будівництво, фінансування та експлуатація двох випробувальних кабін, рухомих стендів для вантажівок, автобусів, гусеничної техніки загальною вартістю 59 млн. Євро. Проект реалізовано в 2003 році, термін концесії 37 років;

4) будівництво радіостанції Digitalfunk BOS, що включало планування, будівництво та експлуатація радіосистеми захисту від помилок для всіх аварійних організацій на 1600 місць, 6 комутаторів та 2 мережевих центрів. Перше впровадження відбулося в 2006 році у Відні та Тіролі. Строк контракту на технічне обслуговування та експлуатацію 25 років, вартість проекту становило 370 млн. Євро [374].

Таким чином, досвід державно-приватного партнерства в суспільно значущих сферах Австрії свідчить про успішність проектів будівництва інфраструктурних об'єктів з високими вартісними межами та тривалим періодом реалізації проекту.

Схожим до досвіду Австрії у використанні практики державно-приватного партнерства є досвід Латвії. Першим великим проектом державно-приватного партнерства стало будівництво, фінансування та експлуатації об'їзної дороги Кекава з Міністерством транспорту Латвії, що розпочалось у 2021 році. Проектом передбачено будівництво та обслуговування 17,5-кілометрової ділянки дороги в обхід міста Кекава, з яких 14,4 кілометра будуть новозбудованими та 3,1 кілометри існуючої дороги будуть відремонтованими. Кекава Bypass стане частиною Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) і Via Baltica (E67) – дороги

довжиною 1722 км, що з'єднує шість країн від Праги до Гельсінкі. Державним партнером у цьому проекті є Державне міністерство транспорту, від імені якого проект було узгоджено і реалізовувано Latvijas Valsts Celi (LVC, Латвійські державні дороги). Термін дії договору про партнерство – 23 роки, вартість проекту 61,1 млн. Євро [379]. Отже, досвід Латвії засвідчує привабливість державно-приватного партнерства в частині будівництва доріг.

У Литві, як і в багатьох країнах світу, зростає потреба в інвестиціях для розвитку громадської інфраструктури та державних послуг і підвищення їх якості. Обмежені можливості державного сектора щодо виділення достатнього фінансування на ці цілі спонукають до пошуку нових інструментів і можливостей. У міжнародній практиці одним із них є партнерство державного та приватного секторів, яке створює умови для залучення приватних капіталовкладень для задоволення потреб державного сектору. У широкому розумінні це партнерство можна визначити як співпрацю між державним і приватним секторами в реалізації інфраструктурних проектів або наданні державних послуг. Що стосується сприяння партнерству державного та приватного секторів у Литві, Міністерство фінансів має стратегічне керівництво, управління процесами та координаційні завдання, серед яких: підготувати правові основи, необхідні для розвитку та реалізації партнерства; бере участь у створенні адміністративної системи партнерства державного та приватного секторів та координує діяльність цієї системи; надати висновки (або висновки) щодо можливостей фінансування моделей фінансування конкретних партнерських проектів (включаючи концесії) та можливого впливу на фіскальні показники держави; збирати національний та міжнародний досвід процесу партнерства, аналізувати його та поширювати досвід [390].

У Литві визначення партнерства між державним і приватним секторами встановлюється в Законі про інвестиції Литовської Республіки – це методи співпраці, встановлені законами державної або муніципальної установи та

приватної особи, за допомогою яких держава або муніципальна установа передає діяльність, покладену на її функції, приватній юридичній особі, а приватна юридична особа інвестує в цю діяльність і здійснює для неї необхідне майно, отримуючи встановлену законом винагороду. Існуюча законодавча база дозволяє застосовувати наступні форми партнерства: 1) концесія (відповідно до Закону про концесії) - надання суб'єктом державного сектору суб'єкту приватного сектору (концесіонеру) дозволу на здійснення господарської та комерційної діяльності, пов'язаної з проектуванням, будівництвом, освоєнням, реконструкцією, заміною, ремонтом, управлінням, використанням та (або) утриманням об'єктів інфраструктури, надання публічних послуг, управління та/або використання державного, комунального майна (зокрема для розробки природних ресурсів), а концесіонер за договором концесії бере на себе всі або більшу частину ризиків та відповідних прав та обов'язків, пов'язаних з такою діяльністю, а його винагорода за цю діяльність складається лише з надання права займатися відповідною діяльністю та доходу від такої діяльності або надання такого права та доходу від такої діяльності разом із винагородою, сплаченою концесіонеру органом, що надає, з урахуванням ризику, який він бере на себе; 2) партнерство між державою та приватними особами* (відповідно до Закону про інвестиції) - коли приватна особа інвестує у сфері діяльності, віднесені до виконання функцій державної установи, та необхідне для цієї діяльності державне чи комунальне майно на умовах, визначених п. угоду про партнерство між державою та приватними особами та здійснює певну визначену діяльність у тих сферах, за які державна установа сплачує винагороду приватній особі; 3) створення товариств зі змішаним капіталом (відповідно до Закону про управління, користування та розпорядження державними та комунальними активами) – коли юридична особа зі змішаним капіталом створюється для здійснення певної діяльності та державні чи комунальні активи інвестуються як внесок державного сектору до капіталу спільного підприємства [390].

Ключовими особливостями державно-приватного партнерства в Литві є: довгострокове співробітництво між державним і приватним секторами на основі угоди про партнерство (тривалість контракту від 3 до 25 років); договір про партнерство з однією приватною особою реалізує не один вид діяльності, а комплекс заходів (наприклад: проектування, будівництво, реконструкція, ремонт, надання послуг з утримання об'єктів інфраструктури); за допомогою партнерських проектів можна створити додану вартість державних послуг (value for money – англ.); проектний ризик розподіляється між партнерами з урахуванням уміння ним управляти; платежі державного сектору приватному партнеру починаються лише після остаточного створення активів, необхідних для запланованої діяльності, та початку надання послуг; зберігається право власності державного сектору на управління та користування активами, переданими приватній особі, необхідні для здійснення цієї діяльності [366].

Отже, досвід Литви у сфері адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки є важливим елементом для розуміння механізмів залучення приватних інвестицій для підвищення ефективності державних послуг у цій критично важливій галузі. Литва демонструє інноваційний підхід до розвитку інфраструктури безпеки через правові та адміністративні інструменти, що забезпечують стабільне та ефективне партнерство між державним і приватним секторами. Основними формами державно-приватного партнерства в секторі безпеки у Литві є концесії, партнерство між державою та приватними особами, товариства зі змішаним капіталом.

Основними особливостями адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки у Литві є:

- 1) ДПП у секторі безпеки у Литві передбачає довгострокові контракти (від 3 до 25 років), що забезпечують стабільність та прогнозованість;

2) ризики, пов'язані з реалізацією проектів у сфері безпеки, розподіляються між державним і приватним секторами з урахуванням здатності кожного партнера ефективно ними управляти;

3) партнерські проекти сприяють створенню доданої вартості, забезпечуючи високу якість послуг за оптимальних витрат;

4) комплексний підхід до регулювання та управління ДПП у секторі безпеки, забезпечуючи ефективне використання приватних інвестицій для підвищення якості та надійності державних послуг.

Необхідним для аналізу є досвід США як одного із партнерів України. Інтегрована модель ДПП, є відносно новою концепцією в Сполучених Штатах. Перші такі контракти були реалізовані в 1990-х роках з декількома дорожніми проектами, такими як Rosahontas Parkway у Вірджинії та SR 125 у Каліфорнії, але справжній поштовх для ринку ДПП розпочався з видатних концесій на забудованих територіях Chicago Skyway у 2005 році та Платна дорога в Індіані в 2006 році. До цього органи державної влади традиційно окремо закуповували контракти на проектування, будівництво, експлуатацію чи технічне обслуговування та використовували ринки державних фінансів для прямого випуску звільнених від оподаткування облігацій, процентні ставки за якими прив'язані до їхніх державних кредитних рейтингів. У Сполучених Штатах немає національного закону про ДПП, тоді як федеральні агентства, штати та місцеві органи влади мають власні визначення. Однак існують численні федеральні закони та нормативні акти, які застосовуються до конкретних аспектів того, що може закуповуватися як ДПП згідно з державним або муніципальним законодавством, включаючи програми надання грантів і субординованого боргу з низьким купоном. Більше того, деякі федеральні агентства надають підтримку та проводять навчання щодо ДПП. Основна нормативна база для закупівель ДПП у Сполучених Штатах міститься в законах окремих штатів, а в багатьох випадках — у муніципальних статутах самоврядних округів, міст чи містечок або навіть органів місцевого самоврядування. Хоча можна знайти схожість у

визначенні ДПП у більшості цих правових режимів, фактичний обсяг операцій, які можуть здійснювати держава, органи влади чи муніципалітети, значно відрізняється залежно від юрисдикції [370].

Адміністрація США 12 жовтня 2022 р. представила нову Стратегію національної безпеки США (National Security Strategy of The United States of America). У документі акцентується на двох фундаментальних стратегічних викликах: конкуренції між великими державами за формування майбутнього міжнародного порядку й транснаціональних спільних загроз (shared threats) – це, зокрема, зміна клімату, загроза продовольчій безпеці, інфекційні захворювання, тероризм, дефіцит енергії, інфляція тощо. У Стратегії національної безпеки США 2022 р. (далі – СНБ) реалізовано перевиборчу концепцію Дж. Байдена про «створення зовнішньої політики для середнього класу», згідно з якою стабільна та процвітаюча Америка є проєкцією сили та впливу у світовому масштабі. У СНБ визначено основних суперників США: КНР як єдину державу, що має потенціал до змін міжнародного порядку, та Росію, яка є безпосередньою загрозою для вільної та відкритої міжнародної системи. Також у документі запропоновано алгоритми протидії обом цим потугам – випередити Китай і стримати Росію. Відродження міжнародних альянсів, зокрема НАТО, на противагу ізоляціоністськими настроєм попередньої адміністрації, а також зміцнення партнерства в Індо-Тихоокеанському регіоні (ІТР) залишаються центральними у підходах США до конкуренції з Китаєм та вирішенні спільних транснаціональних загроз. Сполучені Штати не дозволять Росії чи будь-якій іншій державі досягти своїх цілей у спосіб погрози застосування ядерної зброї або її використання. Очікується, що положення про нові принципи ядерного стримування будуть внесені до Стратегії національної оборони США. Світ вступає в період «вирішального десятиліття» (decisive decade), а отже, зусилля США зосереджуватимуться на трьох напрямках: інвестуванні в основні джерела сили Сполучених Штатів (Underlying Sources of U.S. Strength); співпраці із союзниками та партнерами для посилення колективного впливу на

формування глобального стратегічного середовища й вирішення спільних проблем; модернізації та зміцненні американської армії відповідно до вимог епохи стратегічної конкуренції [195].

У січні 2023 р. Міністерство оборони США (МО) оприлюднило нову Стратегію співпраці з малим бізнесом (Small Business Strategy [11]). Документ визначає стратегічні цілі, які дозволять МО США розширити та зміцнити відносини з малим бізнесом, краще використовувати його можливості. Малі підприємства становлять 99,9 % загальної кількості підприємств США, 73 % компаній оборонної промисловості, протягом попереднього бюджетного року отримали 25 % усіх контрактів МО. Малий бізнес є гнучким і може впроваджувати зміни швидше, ніж великі фірми (як приклад наведено колишнього одержувача грантів Агентства передових дослідницьких проєктів оборони DARPA фірму Moderna, яка виготовила мільйони мРНК-вакцин для боротьби з глобальною пандемією COVID-19). Стратегія співпраці з малим бізнесом – це план, спрямований на використання можливостей інноваційних та гнучких невеликих компаній США, збільшення їхнього внеску в оборонну місію країни. Такі ініціативи мають на меті впорядкувати зусилля МО США, зокрема щодо: впровадження єдиного підходу до управління програмами та заходами для малого бізнесу, полегшення його співпраці з МО, розширення різноманітних та модернізованих можливостей МО щодо роботи з малим бізнесом; узгодження діяльності малого бізнесу з пріоритетами національної безпеки; посилення комунікацій МО з малим бізнесом у контексті забезпечення кібербезпеки та попередження ризиків, пов'язаних з іноземною власністю. [189].

Міністерство оборони США буде Стратегію співпраці з малим бізнесом навколо трьох стратегічних цілей: Стратегічна ціль 1. Впровадити єдиний підхід до управління програмами та заходами для малого бізнесу. Малому бізнесу в процесі комунікацій з МО може бути складно зрозуміти, куди і до кого звернутися, щоб знайти інформацію про доступні програми і

можливості МО. Офіси, програми та ініціативи МО часто мають обмежений зв'язок один з одним, їхні обов'язки подеколи збігаються. Стратегічна ціль 2. Забезпечити відповідність діяльності малого бізнесу пріоритетам національної безпеки. Щоб створити навколо МО екосистему малого бізнесу, зазначена стратегічна мета зосереджена на: масштабуванні програм для малого бізнесу, пов'язаних з технологіями та виробництвом; використанні інструментів і даних для кращого розуміння малим бізнесом своїх можливостей у цій сфері та їхнього розвитку; забезпеченні раннього залучення фахівців малого бізнесу до розроблення стратегії закупівель для зміцнення зв'язку малого бізнесу з вимогами місії оборони та безпеки. Стратегічна ціль 3. Посилити залучення та підтримку малого бізнесу з боку МО. Виконавчий наказ Президента США 14058 щодо трансформації досвіду федеральних клієнтів та надання послуг для відбудови довіри в уряді [369] підкреслює необхідність розробляти та надавати послуги з акцентом на ефективність, оперативність, прозорість та справедливість для зменшення так званого податку на час фізичних осіб, зокрема власників малого бізнесу, які очікують на відповідь [189].

Отже, державно-приватне партнерство у Сполучених Штатах не має єдиного національного закону, відповідно, адміністративно-правове регулювання ДПП здійснюється через комплекс законодавчих актів на різних рівнях влади: федеральному, штатному та місцевому, що формує гнучкий та можливість врахування місцевих особливостей та потреб. Сектор безпеки є одним з ключових напрямів застосування ДПП у США. Державні та приватні партнери працюють разом для забезпечення національної безпеки, враховуючи комплексні виклики сучасного світу.

Основними напрямки ДПП в секторі безпеки США є:

- 1) інтеграція зусиль (запровадження єдиного підходу до управління програмами та заходами для малого бізнесу, що співпрацює з Міністерством оборони, створення прозорих каналів комунікації між малим бізнесом та державними органами);

2) відповідність національним пріоритетам (залучення малого бізнесу до програм, пов'язаних з технологіями та виробництвом, що мають стратегічне значення для національної безпеки);

3) підвищення ефективності та прозорості надання послуг зокрема щодо кібербезпеки та запобігання ризикам, пов'язаним з національною безпекою

Відповідно, досвід США у сфері адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки демонструє комплексний та багаторівневий підхід. Відсутність єдиного національного закону компенсується гнучкістю і адаптацією нормативно-правових актів на федеральному, штатному та місцевому рівнях. Співпраця з малим бізнесом, розвиток міжнародних альянсів та акцент на інноваціях є ключовими елементами стратегії, що дозволяє США ефективно відповідати на сучасні виклики в галузі безпеки.

Підсумовуючи зазначимо, що практика державно-приватного партнерства лише набуває превалюючого значення в суспільно значущих сферах. Не виключенням і сектор оборони та безпеки. Відсутність конкретних прикладів державно-приватного партнерства та реалізованих контрактів поставки товарів, надання послуг та виконання робіт у сфері безпеки та охорони обумовлено вимогами дотримання інформаційної безпеки в Європейському Союзі. На підставі відкритого досвіду держав-членів Європейського Союзу щодо державно-приватного партнерства в публічних сферах, зазначено, що особливим успіхом користуються сфери охорони здоров'я, будівництва громадських будівель (шкіл, закладів дошкільної освіти, закладів охорони здоров'я), будівництва та реконструкції доріг тощо. Корисним для Української держави визнано запозичення досвіду Німеччини в частині інтенсифікації реконструкції доріг, тим паче в післявоєнний період, що має оформлюватись укладанням концесійного договору тривалої дії.

4.2. Пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

Введення на території України воєнного стану, згідно Указу Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р., засвідчило потребу реформування чинного законодавства відповідно до викликів сучасності, зокрема щодо державно-приватного партнерства. Державно-приватне партнерство як форма взаємодії громадськості та держави характеризується залученням та обміном ресурсами державного та приватного сектору з метою забезпечення інтересів суспільства. В умовах викликів сучасності та оновлення законодавства, питання реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства, зокрема у сфері безпеки держави, є актуальним та спрямовано на забезпечення належного виконання завдань оборони та безпеки України, відновлення інфраструктури у післявоєнний період шляхом залучення інвестицій приватних партнерів тощо.

На наш погляд, пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України мають формуватися на основі проблем, які є у аналізованій сфері. Серед найбільш актуальних проблем реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України слід виділити:

- 1) забезпечення прозорості та відкритості ДПП;
- 2) відсутність достатніх інвестицій у сектор безпеки;
- 3) недостатня ефективність безпекових проектів ДПП;
- 4) низька професійність кадрів ДПП;
- 5) недосконалість забезпечення міжнародного та міждержавного співробітництва;

б) правові прогалини та недосконалості нормативно-правової бази ДПП.

Щодо вирішення вищевказаних проблем, наведено авторські напрямки щодо формування таких шляхів вдосконалення. Зокрема, забезпечення прозорості та відкритості ДПП можна вирішити шляхом впровадження електронної системи закупівель для проектів ДПП, що гарантуватиме вільний доступ до інформації про конкурси та тендери. Також необхідно запровадити обов'язкове опублікування на офіційних веб-сайтах органів влади інформації про проекти ДПП, включаючи їхні цілі, очікувані результати, обсяги інвестицій та умови співпраці.

Відсутність достатніх інвестицій у сектор безпеки необхідно вирішувати через безпосереднє стимулювання інвестицій у сектор безпеки, наприклад, запровадження податкових та інших стимулів для приватних партнерів, спрощення процедур отримання дозволів та ліцензій, забезпечення гарантій захисту інвестицій приватному сектору, включаючи страхування від політичних та економічних ризиків.

Підвищення ефективності проектів ДПП може здійснюватися через запровадження чітких критеріїв оцінки ефективності проектів ДПП, що ґрунтуються на принципах результативності, підзвітності та економії бюджетних коштів. Також слід вдосконалити систему моніторингу та оцінки проектів ДПП, що дозволить виявляти проблеми та оперативно вживати заходи для їхнього усунення.

Низька професійність кадрів ДПП пов'язана з відсутністю розвитку кадрового потенціалу. Діючій владі слід сформувати методику та програми навчання та підготовки фахівців з питань ДПП, які включатимуть представників органів влади, приватного сектору, громадськості та кваліфікованих фахівців з міжнародним досвідом.

Недосконалість забезпечення міжнародного та міждержавного співробітництва необхідно вирішувати через активізацію обміну досвідом та кращими практиками з країнами, які успішно впровадили ДПП в секторі

безпеки. Слід звернути увагу також на залучення міжнародних фінансових інституцій до фінансування проектів ДПП в Україні.

Останньою проблемою є правові прогалини та недосконалості нормативно-правової бази ДПП. Це питання є основним, яке необхідно вирішувати шляхом комплексного реформування аналізованої сфери. Досліджуючи питання реформування державно-приватного партнерства у секторі безпеки України, доцільно проаналізувати загальні аспекти функціонування державно-приватного партнерства в цілому. Так, на сучасному етапі розвитку України правову основу державно-приватного партнерства становить чимала кількість нормативно-правових актів, серед яких як законодавчі акти (закони України «Про концесію» [262], «Про державно-приватне партнерство» [230], положення Цивільного [333] та Господарського кодексів [44]), так і підзаконні нормативно-правові акти (постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства» [56], «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними» [242], «Про затвердження Порядку ведення Реєстру довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства» [252] тощо). Натомість, незважаючи на таку кількість джерел правового регулювання, державно-приватне партнерство, зокрема в сфері безпеки, залишається таким, що потребує законодавчого закріплення.

Нормативним актом, який становить основу державно-приватного партнерства та визначає організаційно-правові засади взаємодії держави та приватних партнерів, є Закон України «Про державно-приватне партнерство». Прийняття Закону України «Про державно-приватне партнерство» у 2010 році стало свідченням перейняття Україною зарубіжного досвіду взаємодії держави та суспільства. За майже десять років свого існування вказаний Закон не підлягав особливому реформуванню, що засвідчило, як певний застій у питанні удосконалення процедури державно-

приватного партнерства, так і стійку потребу у впровадженні відповідних реформаційних процесів стосовно чинного законодавства України.

Досить ґрунтовні зміни до Закону України «Про державно-приватне партнерство» були внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні». Вказаним нормативно-правовим актом, який становив свого роду перший етап реформування, були закріплено наступні аспекти процедури державно-партнерства: визначено ознаки державно-приватного партнерства; встановлено, що переможцем конкурсу може бути юридична особа, яка була сформована з метою реалізації державно-приватного партнерства переможцем конкурсу з визначення приватного партнера, за умови, що переможець конкурсу володіє понад 50 відсотками статутного капіталу такої юридичної особи; доповнено перелік сфер, у яких може реалізуватися державно-приватне партнерство (надання соціальних послуг, будівництво та капітальний ремонт житлових будинків, освітні послуги, культурна спадщина тощо); додано вказівку, що державно-приватне партнерство може також реалізуватися в інших сферах діяльності проте лише за рішенням державного партнера; закріплено, що державно-приватне партнерство може здійснюватися не лише у трьох закріплених формах (концесія, управління майном та спільна діяльність), а й у форсі змішаного договору; додана процедура здійснення ефективності державно-приватного партнерства; встановлено суб'єктів, які приймають рішення про здійснення державно-приватного партнерства; встановлено, що спори щодо державно-приватного партнерства за участю нерезидентів можуть підлягати розгляду міжнародним арбітражним судом тощо [226].

Наступні етапи реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства було запроваджено шляхом прийняття нової Методики розрахунку концесійних платежів [243], яка дала змогу провести розмежування способів розрахунку платежу залежно від виду

об'єкта концесії (відсоток від чистого доходу, від вартості об'єкта концесії, як фіксований платіж) та визначено критерії визначення розміру ставки, а також прийняття Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу» [225], яким закріплено можливість приватного партнера брати довгострокові бюджетні зобов'язання.

Ведучи мову щодо державно-приватного партнерства у секторі безпеки України, варто звернути увагу, що сфера безпеки та оборони України на законодавчому рівні не визначена як сфера, у якій може реалізуватися державно-приватне партнерство. Проте зміни 2015 року до Закону України «Про державно-приватне» щодо ініціювання нових сфер партнерства між державним та приватним сектором сприяє тому, що державно-приватне партнерство може реалізуватися також у сфері оборони та безпеки України, із врахуванням специфіки даної сфери. Підтвердженням вказаної тези є визначення як одних із пріоритетних для України проектів, проектів щодо організації виробництва дослідного зразка та серійного виробництва військової техніки, зокрема безпілотного літального апарату, броньованого шасі для спеціальної військової та цивільної мобільної техніки, гранат РГД-5 тема «Бульба», виробництва 30 мм пострілів ВОГ-17В та ВОГ-17ІН до автоматичного гранатомету АГС-17 та 40 мм пострілів ВОГ-40В тощо [244].

Наразі механізм адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства згідно чинного Закону України «Про державно-приватне партнерство» складається з наступних елементів: а) суб'єктний склад, при цьому однією стороною є приватний партнер (юридична особа приватної форми власності тощо), що спеціалізується на виконанні робіт, наданні послуг або виробництві товарів; а другою стороною є держава в особі органу державної влади або місцевого самоврядування; б) наявність потреби у державно-приватному партнерстві, що проявляється шляхом наявності у органу державної влади або місцевого самоврядування нереалізованого проекту, відсутності обладнання або його складових, потреба оновлення, оптимізації державного сектору тощо; в) встановлена

законодавчо закріплена конкурсна процедура для реалізації державно-приватного партнерства.

Специфікуючи дану структуру до державно-приватного партнерства у секторі безпеки України, приходимо висновку щодо наступної її вигляду:

1) суб'єктний склад формують приватний партнер (юридична особа приватної форми власності, фізична особа-підприємець тощо), що виконують роботи або виготовляють продукцію, яка сприяє забезпеченню публічного інтересу щодо безпеки та оборони, та орган публічної влади (Міністерство оборони України, Генеральний Штаб Збройних Сил України, центри комплектування та соціальної підтримки, органи державної влади, місцевого самоврядування тощо);

2) існування проблеми у сфері безпеки та оборони та яка може бути вирішена тільки шляхом спільних зусиль державного та приватного сектору через обміну ресурсами, інвестиції тощо та реалізується шляхом дотримання законодавчо встановленої конкурсної процедури.

Що стосується процедури реалізації державно-приватного партнерства секторі безпеки України, то відповідно до чинного Закону України «Про державно-приватне партнерство», вона є єдиною та спільною для всіх.

Наразі реформування державно-приватного партнерства, зокрема у сфері безпеки та оборони України, опосередковано перспективою прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України» № 7508 від 01.07.2022 р. Вказаним проектом Закону пропонуються значні зміни щодо організації та порядку здійснення державно-приватного партнерства, серед яких: визначення як провідної (єдиної) форми державно-приватного партнерства договору концесії; розширення сфери державно-приватного партнерства (додано сфери транспортної та соціальної

інфраструктури); доповнення переліку державних партнерів за рахунок господарських товариств державного сектору економіки (наприклад «Укрзалізниця» тощо); запровадження стандарту єдиного європейського закупівельного документа (ESPD); запровадження електронної торгової системи та електронних аукціонів для проектів державно-приватного партнерства; встановлення, що конкурс з визначення приватного партнера здійснюється шляхом реалізації конкурентних процедур відбору приватного партнера через відкриті торги, торги з обмеженою участю та конкурентний діалог; встановлення особливого порядку будівництва та відновлення пошкодженої інфраструктури внаслідок військової агресії проти України; закріплення вказівки, що особливості визначення приватного партнера для проектів у сфері безпеки та оборони встановлюються Кабінетом Міністрів України тощо [285].

Вказані зміни, а також ініціатива щодо прийняття окремого порядку стосовно визначення приватного партнера для проектів у сфері безпеки та оборони обґрунтовують доцільність виокремлення вказаної сфери серед сфер взаємодії державного та приватного сектору.

Сфера оборони та безпеки України є відносно новою сферою державно-приватного партнерства, нормативно-правове регулювання якої потребує подальшого удосконалення. Подальші реформування державно-приватного партнерства у сфері оборони та безпеки України залежать від прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України».

В умовах сучасності реалізація військових проектів через державно-приватне партнерство набуває першочергового значення. Відповідно до Переліку пріоритетних для держави інвестиційних проектів до 2023 року,

військові проекти є одними із пріоритетних для України проектів (наприклад, проекти щодо організації виробництва дослідного зразка та серійного виробництва військової техніки, зокрема безпілотного літального апарату, повнопривідного 5(6) вісного броньованого шасі для спеціальної військової та цивільної мобільної техніки, гранат РГД-5 “Бульба”, виробництва 30 мм пострілів ВОГ-17В та ВОГ-17ІН до автоматичного гранатомету АГС-17 та 40 мм пострілів ВОГ-40В тощо) [244].

Державно-приватне партнерство у сфері безпеки та оборони України розкривається через сукупність взаємопов’язаних процедур державно-приватного партнерства. Становлення процедур державно-приватного партнерства мало місце під впливом чималої кількості нормативно-правових актів, серед яких як законодавчі акти (закони України «Про концесію» [262], «Про державно-приватне партнерство» [230], положення Цивільного [333] та Господарського кодексів [44]), так і підзаконні нормативно-правові акти (постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства» [56], «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними» [242], «Про затвердження Порядку ведення Реєстру довгострокових зобов’язань у рамках державно-приватного партнерства» [252] тощо). Незважаючи на таку кількість джерел правового регулювання, нормативно-правовий акт, яким би регламентував специфіку державно-приватного партнерства у сфері безпеки та оборони держави, є відсутнім.

Вказане свідчить, що нормативним актом, який становить основу державно-приватного партнерства у сфері безпеки та оборони держави та визначає організаційно-правові засади взаємодії держави та приватних партнерів, є Закон України «Про державно-приватне партнерство». За майже десять років свого існування вказаний Закон не підлягав особливому реформуванню, що засвідчило стійку потребу у впровадженні відповідних реформаційних процесів стосовно чинного законодавства України, проте

саме ним було здійснено розподіл процедур державно-приватного партнерства на: 1) процедура прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства; 2) процедура вирішення спорів; 3) процедура контролю та моніторингу договорів державно-приватного партнерства. При цьому, якщо процедура вирішення спорів є факультативною, то дві інші процедури є обов'язковими для державно-приватного партнерства.

Досить ґрунтовні зміни до процедур державно-приватного партнерства були внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні» [226]. Вказаним нормативно-правовим актом, який становив свого роду перший етап реформування державно-приватного партнерства, було:

удосконалено конкурсну процедуру визначення приватного партнера (встановлено, що переможцем конкурсу може бути юридична особа, яка була сформована з метою реалізації державно-приватного партнерства переможцем конкурсу з визначення приватного партнера, за умови, що переможець конкурсу володіє понад 50 відсотками статутного капіталу такої юридичної особи; доповнено перелік сфер, у яких може реалізуватися державно-приватне партнерство (надання соціальних послуг тощо);

удосконалено процедуру прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства (закріплено, що державно-приватне партнерство може здійснюватися не лише у трьох закріплених формах (концесія, управління майном та спільна діяльність) та у формі змішаного договору; додано порядок здійснення ефективності державно-приватного партнерства; встановлено суб'єктів, які приймають рішення про здійснення державно-приватного партнерства);

удосконалено процедуру вирішення спорів (встановлено, що спори щодо державно-приватного партнерства за участю нерезидентів можуть підлягати розгляду міжнародним арбітражним судом тощо).

Наступні етапи реформування державно-приватного партнерства були запроваджені шляхом прийняття нової Методики розрахунку концесійних платежів [243], яка дала змогу провести розмежування способів розрахунку платежу залежно від виду об'єкта концесії (відсоток від чистого доходу, від вартості об'єкта концесії, як фіксований платіж) та визначено критерії визначення розміру ставки, а також прийняття Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу» [225], яким закріплено можливість приватного партнера брати довгострокові бюджетні зобов'язання.

Кожна процедура державно-приватного партнерства має свою структуру та суб'єктів. Так, наприклад, прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства включає в себе конкурсну процедуру визначення приватного партнера та стадії її реалізації. Щодо суб'єктів, то ними відповідно є: а) приватний партнер (юридична особа приватної форми власності тощо), що спеціалізується на виконанні робіт, наданні послуг або виробництві товарів, яка сприяє забезпеченню публічного інтересу щодо безпеки та оборони; б) держава в особі органу публічної влади (Міністерство оборони України, Генеральний Штаб Збройних Сил України, центри комплектування та соціальної підтримки, органи державної влади, місцевого самоврядування тощо).

Важливим елементом процедури державно-приватного партнерства є наявність потреби (проблеми) у сфері безпеки та оборони, що проявляється шляхом наявності нереалізованого проекту, відсутності обладнання або потреба його оновлення тощо, що забезпечується шляхом спільних зусиль державного та приватного сектору через обміну ресурсами, інвестиції тощо.

Для детального розуміння доцільним є розглянути процедуру прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства:

1) Першою стадією є ініціювання пропозиції щодо здійснення державно-приватного партнерства. Учасниками даної стадії є органи державної влади, місцевого самоврядування як України, так і Автономної Республіки Крим, інші підприємства, установи та організації, які знаходяться

у державній або комунальній власності або приватні партнери, якими здійснюється підготовка концептуальної записки та техніко-економічного обґрунтування. Вказані документи мають бути складені згідно із вимогами Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства [214]. При цьому, якщо державно-приватне партнерство ініціюється приватним партнером, то він зобов'язаний надати тільки техніко-економічне обґрунтування (крім випадків, коли схожа пропозиція вже була надана або знаходиться на розгляді).

2) Другою стадією державно-приватного партнерства є проведення аналізу ефективності державно-приватного партнерства. Дана стадія включає детальний огляд пропозиції задля виявлення позитивних та негативних результатів подальшої співпраці приватного та державного секторів, ефективності такої співпраці, форми подальшого вираження державно-приватного партнерства та його перспектив, відповідно до Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними [242]. За результатами проведення детального аналізу пропозиції державно-приватного партнерства уповноваженим органом приймається висновок про доцільність або про недоцільність подальшого ухвалення рішення щодо реалізації пропозиції такого державно-приватного партнерства.

3) Третя стадія формується шляхом ухвалення рішення про державно-приватне партнерство та подальшого проведення конкурсної процедури, за результатами якої визначається приватний партнер. Строк ухвалення рішення про державно-приватне партнерство не має перевищувати трьох місяців з моменту подання відповідної пропозиції. А впродовж п'яти робочих днів з моменту його прийняття має бути повідомлено заявника та Міністерство економічного розвитку і торгівлі України про дане рішення. Додатково у рішенні про реалізацію державно-приватного партнерства можуть бути визначені також питання щодо створення конкурсної комісії,

проведення підготовки для передачі об'єкта переможцю конкурсу, залучення радників та інші.

4) Передостанньою стадією державно-приватного партнерства є безпосереднє проведення конкурсу з метою визначення приватного партнера, з яким буде укладено договір державно-приватного партнерства. На даній стадії відбувається формування конкурсної комісії, підготовка конкурсної документації, публікація оголошення про проведення конкурсу, прийом пропозицій з проведенням їх оцінки, а також визначення приватного партнера, який став переможцем конкурсу. Проведення конкурсу, ініціатором чого є органи влади Автономної Республіки Крим здійснюється відповідно до Порядку проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності або об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим [215].

5) Завершальною стадією державно-приватного партнерства є укладення договору з приватним партнером-переможцем конкурсу (концесії, управління майном та договір про спільну діяльність). Протягом трьох днів з моменту укладення такого договору державним органом має бути направлена копія договору до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України для подальшого додання до реєстру договорів державно-приватного партнерства, ведення якого здійснюється відповідно до Порядку ведення Реєстру довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства [212].

Специфічним є те, що у сфері та оборони України не відслідковується укладення, передбачених Законом України «Про державно-приватне партнерство», договорів. Наразі співпраця державного та приватного секторів у сфері та оборони держави здійснюється через «Лігу оборонних підприємств України», що є об'єднанням компаній, що займаються виготовленням продукції оборонного призначення для Збройних Сил України. До таких компаній доцільно віднести ПрАТ «Науково-виробниче

об'єднання «Практика»», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Атлон Авіа»», ПрАТ «Холдингова компанія «Укрспецтехніка»», ТОВ «Харківський завод засобів індивідуального захисту», АТ «Мотор Січ», ТОВ «Васильківський машинобудівний завод», ТОВ «Дайвекс» тощо.

Сучасний етап розвитку державно-приватного партнерства у сфері безпеки та оборони України опосередковано перспективою прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України» № 7508 від 01.07.2022 р. Вказаним проектом Закону пропонуються значні зміни щодо процедур здійснення державно-приватного партнерства, серед яких: визначення як провідної (єдиної) форми державно-приватного партнерства договору концесії; розширено сфери державно-приватного партнерства (додано сфери транспортної та соціальної інфраструктури); доповнено перелік державних партнерів за рахунок господарських товариств державного сектору економіки (наприклад «Укрзалізниця» тощо); запровадження стандарту єдиного європейського закупівельного документа (ESPD); запровадження електронної торгової системи та електронних аукціонів для проектів державно-приватного партнерства; встановлення, що конкурс з визначення приватного партнера здійснюється шляхом реалізації конкурентних процедур відбору приватного партнера через відкриті торги, торги з обмеженою участю та конкурентний діалог; встановлення особливого порядку будівництва та відновлення пошкодженої інфраструктури внаслідок військової агресії проти України; закріплення вказівки, що особливості визначення приватного партнера для проектів у сфері безпеки та оборони встановлюються Кабінетом Міністрів України тощо [285].

Процедури державно-приватного партнерства, у тому числі, у сфері безпеки України включають: 1) процедуру прийняття рішення про

здійснення державно-приватного партнерства, 2) процедуру вирішення спорів, 3) процедуру контролю та моніторингу договорів державно-приватного партнерства. Подальші реформування процедур державно-приватного партнерства залежать від прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України».

Загалом, вищевикладене, дозволяє зробити наступні висновки щодо пріоритетних напрямів реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України мають формуватися на основі проблем, які є у аналізованій сфері. Серед найбільш актуальних проблем реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України слід виділити: 1) забезпечення прозорості та відкритості ДПП; 2) відсутність достатніх інвестицій у сектор безпеки; 3) недостатня ефективність безпекових проектів ДПП; 4) правові прогалини та недосконалості нормативно-правової бази ДПП; 5) низька професійність кадрів ДПП; 6) недосконалість забезпечення міжнародного та міждержавного співробітництва.

– забезпечення прозорості та відкритості ДПП можна вирішити шляхом впровадження електронної системи закупівель для проектів ДПП, що гарантуватиме вільний доступ до інформації про конкурси та тендери. Також необхідно запровадити обов'язкове опублікування на офіційних веб-сайтах органів влади інформації про проекти ДПП, включаючи їхні цілі, очікувані результати, обсяги інвестицій та умови співпраці.

– відсутність достатніх інвестицій у сектор безпеки необхідно вирішувати через безпосереднє стимулювання інвестицій у сектор безпеки, наприклад, запровадження податкових та інших стимулів для приватних партнерів, спрощення процедур отримання дозволів та ліцензій, забезпечення гарантій захисту інвестицій приватному сектору, включаючи страхування від політичних та економічних ризиків.

– підвищення ефективності проектів ДПП може здійснюватися через запровадження чітких критеріїв оцінки ефективності проектів ДПП, що ґрунтуються на принципах результативності, підзвітності та економії бюджетних коштів. Також слід вдосконалити систему моніторингу та оцінки проектів ДПП, що дозволить виявляти проблеми та оперативно вживати заходи для їхнього усунення.

– низька професійність кадрів ДПП пов'язана з відсутністю розвитку кадрового потенціалу. Діючій владі слід сформувати методику та програми навчання та підготовки фахівців з питань ДПП, які включатимуть представників органів влади, приватного сектору, громадськості та кваліфікованих фахівців з міжнародним досвідом.

– недосконалість забезпечення міжнародного та міждержавного співробітництва необхідно вирішувати через активізацію обміну досвідом та кращими практиками з країнами, які успішно впровадили ДПП в секторі безпеки. Слід звернути увагу також на залучення міжнародних фінансових інституцій до фінансування проектів ДПП в Україні.

– наразі механізм адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства згідно чинного Закону України «Про державно-приватне партнерство» складається з наступних елементів: а) суб'єктний склад, при цьому однією стороною є приватний партнер (юридична особа приватної форми власності тощо), що спеціалізується на виконанні робіт, наданні послуг або виробництві товарів; а другою стороною є держава в особі органу державної влади або місцевого самоврядування; б) наявність потреби у державно-приватному партнерстві, що проявляється шляхом

наявності у органу державної влади або місцевого самоврядування нереалізованого проекту, відсутності обладнання або його складових, потреба оновлення, оптимізації державного сектору тощо; в) встановлена законодавчо закріплена конкурсна процедура для реалізації державно-приватного партнерства. Специфікуючи дану структуру до державно-приватного партнерства у секторі безпеки України, приходимо висновку щодо наступної її вигляду: 1) суб'єктний склад формують приватний партнер (юридична особа приватної форми власності, фізична особа-підприємець тощо), що виконують роботи або виготовляють продукцію, яка сприяє забезпеченню публічного інтересу щодо безпеки та оборони, та орган публічної влади (Міністерство оборони України, Генеральний Штаб Збройних Сил України, центри комплектування та соціальної підтримки, органи державної влади, місцевого самоврядування тощо); 2) існування проблеми у сфері безпеки та оборони та яка може бути вирішена тільки шляхом спільних зусиль державного та приватного сектору через обміну ресурсами, інвестиції тощо та реалізується шляхом дотримання законодавчо встановленої конкурсної процедури.

– сфера оборони та безпеки України є відносно новою сферою державно-приватного партнерства, нормативно-правове регулювання якої потребує подальшого удосконалення. Подальші реформування державно-приватного партнерства у сфері оборони та безпеки України залежать від прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України».

– нормативним актом, який становить основу державно-приватного партнерства у сфері безпеки та оборони держави та визначає організаційно-правові засади взаємодії держави та приватних партнерів, є Закон України

«Про державно-приватне партнерство». За майже десять років свого існування вказаний Закон не підлягав особливому реформуванню, що засвідчило стійку потребу у впровадженні відповідних реформаційних процесів стосовно чинного законодавства України, проте саме ним було здійснено розподіл процедур державно-приватного партнерства на: 1) процедура прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства; 2) процедура вирішення спорів; 3) процедура контролю та моніторингу договорів державно-приватного партнерства. При цьому, якщо процедура вирішення спорів є факультативною, то дві інші процедури є обов'язковими для державно-приватного партнерства.

– важливим елементом процедури державно-приватного партнерства є наявність потреби (проблеми) у сфері безпеки та оборони, що проявляється шляхом наявності нереалізованого проекту, відсутності обладнання або потреба його оновлення тощо, що забезпечується шляхом спільних зусиль державного та приватного сектору через обміну ресурсами, інвестиції тощо.

– процедури державно-приватного партнерства, у тому числі, у сфері безпеки України включають: 1) процедуру прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства, 2) процедуру вирішення спорів, 3) процедуру контролю та моніторингу договорів державно-приватного партнерства. Подальші реформування процедур державно-приватного партнерства залежать від прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України».

Загалом, пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є складним та комплексним процесом, що потребує системного підходу та спільних зусиль держави, приватного сектору, громадськості та

міжнародних інституцій. Сучасні пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України включають:

1) законодавче вдосконалення:

– прийняття законів щодо залучення механізмів державно-приватного партнерства з воєнного та після воєнного відновлення;

– спрощення та прискорення процедур ДПП;

– встановлення гарантій захисту прав та інтересів держави та приватних партнерів;

– стимулювання інновацій та використання нових технологій у рамках ДПП.

2) інституційні реформи:

– підвищення кваліфікації кадрів;

– налагодження співпраці між державними органами та потенційними приватними партнерами;

– розширення можливостей для участі громадськості у процесах ДПП;

3) фінансові стимули:

– запровадження податкових та інших преференцій для приватних партнерів, які інвестують у сферу безпеки;

– створення механізмів державного співфінансування проектів ДПП;

– залучення до фінансування ДПП міжнародних фінансових інституцій;

4) інформаційні реформи:

– проведення інформаційних кампаній щодо переваг ДПП для розвитку сфери безпеки;

– створення платформи для комунікації між державними органами та потенційними приватними партнерами;

5) залучення міжнародного досвіду:

– вивчення та впровадження кращих практик ДПП з інших країн з урахуванням особливостей сфери безпеки України;

– налагодження співпраці з міжнародними організаціями та експертами з питань ДПП.

4.3. Сучасна адміністративно-правова доктрина адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

Наукове опрацювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки є необхідним та своєчасним елементом при формуванні сучасної доктрини адміністративного права. Вказане обґрунтовується потребами виявлення як місця цього способу впорядкування суспільних відносин в системі адміністративного права, так і здійсненням його сутнісних ознак, що мають адміністративно-правову природу. Одночасно, відсутність комплексного бачення до структуризації обраної проблематики, орієнтування на вироблення якісного правового регулювання в означеній сфері здійснюється на тлі зростання кількості проблем, що мають бути вирішеними під час дії правового режиму воєнного стану. Використання державно-приватного партнерства для впорядкування суспільних відносин є результатом інтенсифікації ідеї належного врядування як основи управлінської діяльності.

Правова доктрина використовується в юриспруденції для позначення рівня правового регулювання конкретних соціально-правових явищ. Станом на теперішній час не вироблено єдиного підходу до розуміння терміну «правова доктрина». Така невизначеність пояснюється тим, що доктрина належить до правових явищ, які не тільки багаторазово змінювали і змінюють свій статус, але і прагнуть розчинитися в науці, судовій практиці, релігії, загальних принципах та інших формах і джерелах права. Зазначимо, що «правова доктрина» походить від загального, ширшого за змістом

поняття «доктрини» як вчення, наукової чи філософської теорії, системи [305].

Доктрина може знаходити відображення в об'єктивній реальності як релігійна, політична, духовно-моральна (філософська) та правова. Плюралізм розуміння загального поняття доктрини в суспільстві є багатоаспектним, звідси й відсутність більш-менш універсального уявлення про природу, зміст та прояви її різновиду правової доктрини. Змістовно, певна усталена система поглядів, концепції стосовно конкретного питання, яке реалізується є доктриною. ці погляди мають бути авторитетними, а не створені з кон'юнктурних намірів, чи данина моді, або бути «теорійками-одноденками. Якщо йдеться про доктрину, то вона вже вийшла за межі особистого сприйняття та пояснення, вона стала надбанням багатьох та кожного окремо, до неї долучилися учні, інші вчені, колишні опоненти, вона розвивається та інтерпретується, її застосовують у професійній діяльності практики.

Отже, правова доктрина формується у окремих сферах життєдіяльності держави і суспільства, які врегульовані нормами права та має відношення до юридичної сфери, здійснюючи вплив на процеси правотворення і застосування юридичних приписів. В юридичній літературі пропонуються різні визначення понять «правова доктрина» або «юридична доктрина», що вживаються як синонімічні. В цілому вони зводяться до того, що правова доктрина – це системоутворююча сукупність наукових знань про певне правове явище [354, с. 275]. Правова доктрина охоплює позначення таких явищ, як: вчення, філософсько-правова теорія; наукові труди найбільш авторитетних дослідників у сфері держави і права; позиції вчених–юристів з актуальних питань, проблем правотворчості і правореалізації тощо. При цьому, розуміння самого поняття «правова доктрина», її ролі у формуванні і реалізації права в різних країнах є неоднаковим. Це залежить від багатьох чинників: історичних традицій, особливостей правоустрою кожної окремої країни, її належності до певної правової системи, пануючих типів

праворозуміння, специфіки організації та розвитку системи джерел права [305, с. 128].

Слушним видається визначення «правової доктрини», запропоноване Є.Ю. Полянським як сукупності ідей та принципів, а також правових інститутів, які знаходяться в нерозривному двосторонньому зв'язку з юридичною наукою, законодавством і практикою та визначають основні засади, на яких засновується правова система держави [209, с. 297].

Також Є. Ю. Полянський вважає, що правова доктрина є системою, і як результат – сукупністю ідей, підходів, знань, які знаходяться в нерозривному взаємному взаємозв'язку з законодавством, юридичною наукою та практикою. Принципові зміни, які мають місце в науці чи законодавстві або в практиці, мають прямий чи непрямий взаємний вплив: вони зумовлюють відповідні зміни. Так новели в науці можуть зумовити тектонічні зсуви в законодавстві, призвести до змін в законодавстві – якщо на це буде політична воля законодавця. В свою чергу зміни в законодавстві зумовлюють зміни в правозастосовній практиці, а нові підходи в практиці підіймають проблеми, які стають предметом дослідження науки, і в підсумку це закрите коло стає нерозривним. Дані категорії, а саме наука, законодавство та практика, які і утворюють правову доктрину, звісно мають різний ступінь впливу на даний процес та на кожен з інших категорій. Видається, що законодавство має найшвидший вплив на еволюцію доктрини, в той час як вплив науки є повільнішим, проте усталеним та більш якісним. Практика ж впливає на доктрину в найменшому ступені, хоча в системах загального права юридична практика значення практики для формування доктрини складно недооцінити, адже ступінь такого впливу є максимальним. Неможна оминати стороною таку ознаку доктрини, як її визначеність. Адже концепція, теорія або вчення, щоб стати частиною доктрини, мають отримати висвітлення спочатку в письмових – в наукових працях, які виходять друком, а далі знаходити своє відображення в актах тлумачення, судових рішеннях програмних та інших документах, які мають відношення до розвитку права,

держави та суспільства. Адже крізь дані форми висвітлення доктрина отримує здатність прямо впливати на суспільні відносини. Наведені ознаки правової доктрини дозволяють характеризувати її як джерело права в формально-юридичному сенсі. Разом з тим, визначеність доктрини зумовлюється не лише наявністю певних форм матеріалізації, а також монізмом теоретичних підходів. Адже доктрина як система ідей та як модель права не займає протилежних позицій з однієї та тієї ж самої проблеми, що, натомість, є типовим для юридичної науки в більшому ступені, та теорії права – в меншому ступені [208, с. 27–30].

Правову доктрину також можливо розглядати у двохаспектному її прояві. У загально-правовому аспекті правова доктрина розуміється як юридична наука в цілому або домінуючі у межах останньої правові концепції і теорії, котрі не чинять безпосередній вплив на регулювання певних груп правовідносин. А в спеціально-юридичному розумінні правова доктрина є науковими поглядами відомих, авторитетних фахівців права, що містять конкретні правила поведінки, і тому по суті є джерелом права, що отримує свій прояв в офіційно визнаних державою документах концептуального (програмного) характеру [47, с. 32].

В умовах сучасних державотворчих і правотворчих процесів, зумовлених істотними змінами у позитивному праві, актуалізується потреба формулювання на підставі методологічного плюралізму нового розуміння доктрини адміністративного права як складного, багатомірного системного феномену для позначення сукупності юридико-наукових суджень про адміністративно-правовий простір [96, с. 14–30].

Доктрина права («*communis opinio doctorum*») – право юристів, загальна думка докторів, учителів, професорів, науковців) – це поняття системної сукупності юридико-наукових трактувань і суджень про позитивне право. Доктрина адміністративного права, як похідна і структурна складова феномена «доктрина права», генерує логіко-теоретичну модель позитивного сегмента даної юридичної галузі. Ця модель (конструкція, схема, спосіб,

метод) служить тестом належного розуміння: а) тлумачення норм, б) необхідності юридичного нормування суспільних відносин, в) оцінки ефективності їх дії, г) відповідності принципам розбудови держави і громадянського суспільства, д) закономірностям еволюції правової системи і системи права. На сучасному етапі розвитку української державності необхідність розробки проблем доктрини адміністративного права диктується не тільки загальнотеоретичними міркуваннями, а й істотними змінами в самому позитивному праві. По-перше, це фіксація природних прав і свобод людини в нормах позитивного права; по-друге, принципова вимога до позитивного сегменту права відповідати цим нормам [96, с. 14–30].

Вказівка на адміністративне право при деталізації галузевості правової доктрини, окреслює межі та ознаки, що можуть бути предметом дослідження адміністративно-правової доктрини. Слід виходити з того, що адміністративне право є сукупністю правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються під час здійснення владно-розпорядчої діяльності суб'єктів публічної адміністрації, забезпечення прав і свобод людини і громадянина у сфері публічного адміністрування, надання адміністративних послуг та притягнення до адміністративної відповідальності [64]. Межі адміністративно-правової доктрини незалежно від об'єкту дослідження співпадатимуть з предметом адміністративно-правового впливу, тобто це питання:

– правовідносин щодо здійснення впорядкування певного виду суспільних відносин. Для цілей цього дослідження – відносин державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави;

– правовідносин щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина у сфері публічного адміністрування. Для цілей цього дослідження забезпечення прав приватного суб'єкта при взаємодії з державним партнером;

– правовідносин щодо притягнення до адміністративної відповідальності. Для цілей цього дослідження виключно у тих випадках,

коли органами (посадовими особами), що уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, що стосуватимуться державно-приватного партнерства або функціонування сектору безпеки держави.

Адміністративно-правову доктрину інтегрують: а) усталена система поглядів, ідей і положень, генерованих юридичною наукою і опосередкованих юридичною практикою; б) колективна думка авторитетних учених-юристів з приводу основних проблем правового регулювання та інших адміністративно-правових явищ; в) нормативний матеріал у якому відбиваються принципи і цінності держави, місцевого самоврядування і громадянського суспільства; г) певний тип праворозуміння, відповідно до якого функціонує і розвивається цілісна адміністративно-правова система. Адміністративно-правова доктрина, як системне утворення, своїми інтегративними властивостями забезпечує загальну змістовну єдність адміністративно-правового простору, його внутрішню диференціацію і органічну залежність від сутності права, взаємозв'язок з формами вираження права, інформативність, прогностичність, стабільність елементів [96, с. 14–30].

Одним з важливих висновків дослідження взаємодії складових системи «адміністративно-правова доктрина» за логікою історичного становлення, є визнання наявності ознаки « правонаступництва » у локальних доктринах адміністративного права, існувавших на різних етапах його еволюційного розвитку. Ця інтеграційна ознака, по-перше, виражає нерозривність процесу пізнання адміністративно-правових ідей, принципів, теорій, понять, методів і форм згенерованих на різних еволюційних сходинках, по-друге, забезпечує збереження і органічну імплантацію у сучасне праворозуміння всього, що було здобуто попередниками. Кожен крок науки адміністративного права готується попереднім етапом і кожен її наступний етап закономірно пов'язаний з попереднім [96, с. 14-30].

Побудова адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки має враховувати загальні засади та вимоги до

формування правової доктрини, стан та чинники сучасного адміністративно-правового вчення, а також можливу структурування концепту державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави.

В цілому, доктрина та її положення створюються в результаті проведення фундаментальних наукових досліджень. В юридичній літературі зазначається, що метою фундаментальних досліджень є теоретичне осмислення глибинних процесів, закономірностей виникнення, організації й функціонування правових явищ» [304, с. 22].

Процес формування правової доктрини має такі особливості:

- тривалий характер набуття доктриною авторитетності і загально визнаності;

- формування доктрини має практичну направленість: суб'єкти її створення бачать у ній ефективний регулятор суспільних відносин, теоретичну основу, базу державної політики у сфері юридичного регулювання, зокрема, в аспекті розвитку, вдосконалення законодавства;

- суб'єктами формування правової доктрини є здебільшого представники наукового співтовариства;

- процес формування доктрини не регламентований, відсутні відповідні процесуальні (процедурні) норми;

- доктринальні положення, теоретичні конструкції, ідеї здебільшого відображаються, оформляються в конкретних працях учених-юристів, відповідних монографіях, наукових статтях, доповідях, коментарях законів [305, с. 128].

Крім того, нормотворчі акти, насамперед закони, фіксують досягнутий рівень розвитку права, проте поступово застарівають, вимагають змін. Як тільки право, збагачене новими соціальними відносинами та їх нормативами, переростає рамки кодексів, законів, воно їх ламає. Настає пора створення нових законодавчих актів, нормативно-правових договорів, появи правових прецедентів, якими не тільки закріплюються нові позитивні правові відносини і гальмуються негативні, але й стимулюється подальший розвиток

фактичних відносин у прогресивному напрямку. Отже, відбувається поступова трансформація фактичних соціальних відносин у правовідносини, соціальної поведінки у правозначущу поведінку; договорів, не передбачених актами законодавства і укладених на власний розсуд, на офіційно санкціоновані тощо. Означені трансформації слідує виробленій правовій доктрині з відповідного питання. Не виключенням є потреба вироблення адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, що має стати основою для подальшого нормотворчого впорядкування цієї сфери суспільних відносин.

Специфіка адміністративно-правового регулювання вказує на те, що доктринальні праці з питань державно-приватного партнерства в секторі безпеки мають засновуватись на чинних ідеях взаємовідносин публічних інституцій та приватних суб'єктів. Йдеться, до прикладу, про вибір методів адміністративно-правового впливу у поєднанні з видозміненими функціями. Оновлення методів як способів здійснення організуючого впливу змінює стиль управлінської діяльності, що виражається в сукупності прийомів правого впливу. Виражаючи якісний бік реалізації функцій, методи – безпосередньо пов'язані з державно-владними повноваженнями, що відповідають цим функціям [109, с. 207]. Отже, приходимо до висновку, що саме за допомогою методів адміністративно-правового впливу забезпечується реалізація управлінських цілей та досягнення конкретного публічного інтересу конкретним способом диспозитивно-імперативного характеру.

Вагомим є врахування того, що суб'єктами застосування адміністративних заходів впливу на суспільні відносини у сучасній теорії адміністративного права є суб'єкти, яких прийнято називати «суб'єктами публічної адміністрації», що узагальнює систему органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, а також установ, організацій, окремих недержавних структур, які відповідно до

законодавства здійснюють публічні управлінські функції з метою задоволення публічного інтересу [14, с. 22].

Оновлення зазнали інструменти, які застосовуються при втіленні адміністративно-правових норм, типу: прийняття нормативно-правових актів, адміністративних актів, укладення адміністративних договорів, здійснення реєстраційних дій. В цілому сучасний підхід до інструментів реалізації адміністративно-правових норм є результатом поєднання форм та методів та визначає інструменти як спосіб зовнішнього вираження владно-впорядковуючого впливу суб'єктів публічної адміністрації, реалізований у межах відповідності визначеної законом компетенції з метою досягнення бажаного публічного результату [359; 4, с. 204].

Щодо варіативності структуризації доктринальної концепції державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, зазначимо таке. По-перше, адміністративно-правове регулювання державно-приватного партнерства є сукупністю взаємопов'язаних напрямів цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів, які створюють засади повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

По-друге, враховуючи специфіку державно-приватного партнерства та особливості суспільних відносин в секторі безпеки держави, яка відображена в положеннях Закону України «Про національну безпеку» [264], чинної Стратегії національної безпеки [273], Закону України «Про державно-приватне партнерство» [230], виокремимо такі елементи адміністративно-правового впливу на державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави, як: 1) нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 2) інституційне забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави;

3) заходи та способи створення умов та підтримки державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 4) принципи здійснення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 5) адміністративні процедури, що супроводжують державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави.

Таким чином, приходимо до висновку, що адміністративно-правова доктрина державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави – це сукупність ідей, принципів, правових інститутів, які знаходяться в нерозривному двосторонньому зв'язку з юридичною адміністративно-правовою наукою, адміністративним законодавством і практикою та визначають основоположні засади цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів для повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

Побудова адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави має включати:

1) аналіз сектору безпеки як сфери суспільних відносин, в межах яких застосовано державно-приватне партнерство з такими складовими: а) детермінація суспільних відносин в секторі безпеки, їх зміст та учасники; б) інструментарій впливу на суспільні відносини в секторі безпеки в ретроспективі; в) стан нормативно-правового регулювання суспільних відносин в секторі безпеки з вказівкою на можливості застосування державно-приватного партнерства;

2) визначення сутності державно-приватного партнерства як моделі взаємодії публічного та приватного сектору: а) поняття та моделей взаємин публічного та приватного сектору; б) принципи взаємодії публічного та приватного сектору; в) державно-приватне партнерство як форма взаємодії;

3) окреслення особливостей використання державно-приватного партнерства в секторі безпеки: а) сфера застосування; б) умови та принципи застосування; в) нормативно-правове забезпечення; г) інституційне забезпечення; д) інструменти та процедури впорядкування;

4) виявлення проблем втілення національної моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки в правову дійсність Української держави: а) міжнародні стандарти; б) стандарти Європейського Союзу; в) практика окремих держав; г) національні архетипи.

Також ще коротко охарактеризуємо сучасну доктрину, враховуючи складні політичні умови. За період Незалежності у оборонній сфері були розроблені Воєнні доктрини та основи різних парадигм воєнно-політичного мислення, коли воєнна безпека покладалась на сектор безпеки і оборони, власні сили чи разом із союзниками. Новий етап розпочався із прийняттям принципово нової Стратегії «Воєнної безпеки України» 2021 року, яка заснована на новій філософії оборони, яка викликає як критику, так і нерозуміння сутності цієї філософії – інтегрувати всі сили суспільства: держави і громадянського суспільства, адміністративних одиниць і територіальних громад, професіоналів у військовій сфері та добровольців-волонтерів [336, с. 120].

Забезпечення воєнної доктрини безпосередньо пов'язано з необхідністю безперервного отримання достовірної, своєчасної, об'єктивної і повної інформації не тільки про загрози та ступені їх небезпеки, але й про можливість впливу на них з метою усунення, нейтралізації (мінімізації) і зниження. Водночас важливою складовою в системі дотримання воєнної безпеки є правове забезпечення, тобто сукупність правових норм, що регулюють діяльність у сфері воєнної безпеки країни, створені на їх основі державні інститути, громадські та інші організації, а також комплекс заходів щодо формування і реалізації воєнної політики держави загалом. Воєнна доктрина повинна передбачати скоординовану, цілеспрямовану, узгоджену та послідовну діяльність усіх органів публічної адміністрації, воєнної

організації держави, юридичних і фізичних осіб, направлену на забезпечення воєнної безпеки країни. При цьому погляди й підходи до військового будівництва, підготовки держави до оборони, застосування збройних сил та інших військових формувань держави, викладені у воєнних доктринах, мають уточнюватися (корегуватися) з урахуванням змін воєнно-політичної обстановки, характеру воєнних небезпек і загроз та конкретизуватися у відповідних нормативно-правових актах [344, с. 283-291].

У Стратегії «Воєнної безпеки України» 2021 року визначено, що воєнна безпека України є однією із засадничих умов реалізації права українського народу на самовизначення, збереження держави Україна та забезпечення її сталого розвитку на основі найвищих цінностей демократії, верховенства права, свободи, гідності, безпеки і процвітання громадян усіх національностей. Захист суверенітету і територіальної цілісності України - найважливіша функція держави, справа всього українського народу. Реалізація цієї норми Конституції України в умовах екзистенційної воєнної загрози національній безпеці, зростання дефіциту фінансових ресурсів та дисбалансу воєнних потенціалів України та Російської Федерації обумовлює необхідність розроблення нової стратегії воєнної безпеки, яка базується на всеохоплюючій обороні України. Всеохоплююча оборона України - це комплекс заходів, основний зміст яких полягає у: превентивних діях та стійкому опорі агресору на суші, на морі та в повітряному просторі України, протидії в кіберпросторі та нав'язуванні своєї волі в інформаційному просторі; використанні для відсічі агресії всього потенціалу держави та суспільства (воєнного, політичного, економічного, міжнародно-правового (дипломатичного), духовного, культурного тощо); застосуванні всіх форм і способів збройної боротьби з агресором, зокрема асиметричних та інших дій для оборони України, з дотриманням принципів і норм міжнародного права [319].

З урахуванням пріоритетності та ресурсних можливостей держави завдання з реалізації державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і

військового будівництва, згідно Воєнної доктрини, виконуватимуться у короткостроковій перспективі використання можливостей державно-приватного партнерства та військово-технічного співробітництва для вітчизняного і спільного з партнерами розроблення, виробництва й оснащення сил оборони сучасним озброєнням, військовою та спеціальною технікою, забезпечення засобами ураження, у тому числі безпілотними і роботизованими, вкладення довгострокових інвестицій у розвиток військової інфраструктури [319].

Відповідно, однією із найважливіших умов забезпечення воєнної безпеки держави є підтримання бойового потенціалу її збройних сил на рівні оборонної достатності, що досягається за допомогою оснащення їх новітніми сучасними (модернізованими) зразками озброєння та військової техніки (далі – ОВТ), а також підтриманням у боєздатному стані наявних зразків. Питання технічного оснащення власних збройних сил можуть вирішуватися за різними варіантами із залученням таких схем військово-технічного співробітництва (далі – ВТС): розроблення та виробництво зразків ОВТ у співробітництві з іншими країнами, ліцензійне виробництво іноземних систем озброєння з використанням механізмів лізингу або офсетних схем і придбання зразків ОВТ в інших країнах. Україна, на жаль, не належить до самодостатніх країн, спроможних розробляти та виробляти за замкненим циклом всю потрібну для власних збройних сил номенклатуру озброєння, військової та спеціальної техніки [337, с. 8; 194, с. 423].

Війна з Росією суттєво вплинула на адміністративно-правову доктрину державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. З одного боку, війна оголила недоліки існуючої системи безпеки, з іншого – створила нові можливості для співпраці між державою та приватним сектором.

Сучасна адміністративно-правова доктрина державно-приватного партнерства в секторі безпеки України характеризується:

- 1) пріоритетністю оборони шляхом використання всіх ресурсів держави та суспільства для сектору безпеки та оборони;

2) підвищенням ролі приватного сектору: залучення приватного сектору до розробки, виробництва та постачання озброєння та військової техніки; залучення приватного капіталу до фінансування оборонних проектів;

3) мінімізацією порушень правил державно-приватного партнерства: забезпечення прозорості та підзвітності процедур державно-приватного партнерства; захист інтересів держави та приватних партнерів від корупції та зловживань;

4) адаптацією державно-приватного партнерства до військового стану: врахування воєнних ризиків; забезпечення кібербезпеки та стійкості критичних систем; пріоритетність розробки та виробництва озброєння та військової техніки.

Війна продемонструвала необхідність мобілізації всіх ресурсів для оборони, що стимулювало розвиток державно-приватного партнерства. Сучасна адміністративно-правова доктрина адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, в контексті війни з Росією стала більш динамічною, гнучкою та орієнтованою на результат. Новітня адміністративно-правова доктрина передбачає співробітництво між різними органами влади, військовими структурами, приватним сектором та громадськими організаціями для ефективного протидії загрозам та викликам активної війни.

Усе вищевикладене дозволяє зробити наступні висновки стосовно сучасної адміністративно-правової доктрини адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– побудова адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки має враховувати загальні засади та вимоги до формування правової доктрини, стан та чинники сучасного адміністративно-правового вчення, а також можливу структуризацію концепту державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави.

– щодо варіативності структуризації доктринальної концепції державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави, зазначимо таке. По-перше, адміністративно-правове регулювання державно-приватного партнерства є сукупністю взаємопов'язаних напрямів цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів, які створюють засади повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки. По-друге, враховуючи специфіку державно-приватного партнерства та особливості суспільних відносин в секторі безпеки держави, яка відображена в положеннях спеціальних норм права, виокремимо такі елементи адміністративно-правового впливу на державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави, як: 1) нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 2) інституційне забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 3) заходи та способи створення умов та підтримки державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 4) принципи здійснення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 5) адміністративні процедури, що супроводжують державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави.

– адміністративно-правова доктрина державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави – це сукупність ідей, принципів, правових інститутів, які знаходяться в нерозривному двосторонньому зв'язку з юридичною адміністративно-правовою наукою, адміністративним законодавством і практикою та визначають основоположні засади цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів

та засобів для повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

– побудова адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави має включати: 1) аналіз сектору безпеки як сфери суспільних відносин, в межах яких застосовано державно-приватне партнерство з такими складовими: а) детермінація суспільних відносин в секторі безпеки, їх зміст та учасники; б) інструментарій впливу на суспільні відносини в секторі безпеки в ретроспективі; в) стан нормативно-правового регулювання суспільних відносин в секторі безпеки з вказівкою на можливості застосування державно-приватного партнерства; 2) визначення сутності державно-приватного партнерства як моделі взаємодії публічного та приватного сектору: а) поняття та моделей взаємин публічного та приватного сектору; б) принципи взаємодії публічного та приватного сектору; в) державно-приватне партнерство як форма взаємодії; 3) окреслення особливостей використання державно-приватного партнерства в секторі безпеки: а) сфера застосування; б) умови та принципи застосування; в) нормативно-правове забезпечення; г) інституційне забезпечення; д) інструменти та процедури впорядкування; 4) виявлення проблем втілення національної моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки в правову дійсність Української держави: а) міжнародні стандарти; б) стандарти Європейського Союзу; в) практика окремих держав; г) національні архетипи.

– війна з Росією суттєво вплинула на адміністративно-правову доктрину державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. З одного боку, війна оголила недоліки існуючої системи безпеки, з іншого – створила нові можливості для співпраці між державою та приватним сектором. Сучасна адміністративно-правова доктрина державно-приватного партнерства в секторі безпеки України характеризується: 1) пріоритетністю оборони шляхом використання всіх ресурсів держави та суспільства для сектору безпеки та оборони; 2) підвищенням ролі приватного сектору:

залучення приватного сектору до розробки, виробництва та постачання озброєння та військової техніки; залучення приватного капіталу до фінансування оборонних проєктів; 3) мінімізацією порушень правил державно-приватного партнерства: забезпечення прозорості та підзвітності процедур державно-приватного партнерства; захист інтересів держави та приватних партнерів від корупції та зловживань; 4) адаптацією державно-приватного партнерства до військового стану: врахування воєнних ризиків; забезпечення кібербезпеки та стійкості критичних систем; пріоритетність розробки та виробництва озброєння та військової техніки.

– війна продемонструвала необхідність мобілізації всіх ресурсів для оборони, що стимулювало розвиток державно-приватного партнерства. Сучасна адміністративно-правова доктрина адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, в контексті війни з Росією стала більш динамічною, гнучкою та орієнтованою на результат. Новітня адміністративно-правова доктрина передбачає співробітництво між різними органами влади, військовими структурами, приватним сектором та громадськими організаціями для ефективного протидії загрозам та викликам активної війни.

Отже, сучасна адміністративно-правова доктрина державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є комплексною системою правових норм, принципів та інститутів, що в контексті війни з Росією, ґрунтується на пріоритеті оборони та мобілізації ресурсів, та спрямована на забезпечення безпеки шляхом розширення співпраці між державними органами, військовими структурами, приватним сектором та громадськими організаціями до фінансування та реалізації оборонних проєктів, які адаптовані до мінливих військових, політичних, економічних умов.

4.4. Наукова концепція щодо формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

Державно-приватне партнерство є однією із форм взаємодії громадськості та держави, що забезпечує не лише залучення громадськості до прийняття управлінських рішень, а й також залучення та обмін ресурсами, які надаються недержавним сектором (громадські організації, підприємницькі товариства, окремі фізичні особи тощо) з метою забезпечення інтересів держави та суспільства. Введення на території України воєнного стану, згідно Указу Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р., що спричинило поєднання сил державного та приватного секторів у досягненні загальнодержавних для України цілей, засвідчило, що державно-приватне партнерство можливе не лише у сферах освіти, культури, економіки, архітектури, але й також у сфері оборони та безпеки.

Виклики сучасності, такі як міжнародна агресія, факти тероризму та поширення економічних криз переконують, що забезпечення національної безпеки є справою не лише держави, але й кожного громадянина. Спільне вирішення проблем разом з приватним сектором у сфері безпеки та оборони України, залучення приватних інвестицій до реалізації державних проєктів, залучення приватних інновацій, удосконалення науково-технічної бази державного сектору, виконання недержавними організаціями державних оборонних замовлень – все це надало поштовх розвитку та науковому обґрунтуванню державно-приватного партнерства в оборонно-промисловому комплексі України.

Концепція державно-приватного партнерства (public-private partnership) як особлива форма взаємодії держави та громадськості вперше виникла у Великій Британії у 90-х роках та була пов'язана із залученням приватного фінансування (інвестицій) до управління об'єктами державної власності, а

також розподілом інвестиційних ризиків [310, с. 33]. В країнах СНД через специфічність перекладу прослідковується варіація поняття «державно-приватне партнерство» (public-private partnership) в якості «державно-приватного партнерства» та «публічно-приватного партнерства» з причини того, що «public», за переконанням зарубіжних науковців, охоплює не лише органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а й громадські об'єднання та приватних осіб [203]. На нашу думку, для цілей даного дослідження «public-private partnership» доцільно тлумачити саме як «державно-приватне партнерство» з огляду на принципову відмінність та уникнення ототожнення державного та приватного секторів, куди віднесено громадські організації, підприємницькі товариства приватної власності, окремих фізичних осіб тощо. Наразі в Україні, як і в державах-членах Європейського Союзу, державно-приватне партнерство є найвищою формою взаємодії (співпраці) держави та суспільства, що характеризується залученням та обміном ресурсами, які надаються недержавним сектором з метою підвищення інновацій та ефективності в державному секторі, а також розвитку окремих сфер.

Підходячи до питання моделей державно-приватного партнерства в сфері безпеки України, доцільно відмітити, що на законодавчому рівні державно-приватне партнерство у сфері безпеки та оборони України не передбачено. Відповідно до Закону України «Про державно-приватне», державно-приватне партнерство може реалізуватися у таких сферах найважливіших суспільного життя, як: виробництво, транспортування і постачання природного газу; будівництво та/або експлуатація доріг, залізниць, мостів, портів; охорона здоров'я; машинобудування; збір, очищення та розподілення води; туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт та інші (стаття 4) [230]. Тобто виключно у сферах, які сприяють забезпеченню публічного інтересу.

Беручи до уваги положення ч. 2 зазначеної статті, якою робиться вказівка, що за рішенням державного партнера державно-приватне

партнерство може реалізовуватися в інших сферах діяльності, крім тих, які дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам [230], державно-приватне партнерство має змогу ефективно функціонувати також у інших сферах, які охоплюють категорію «публічного інтересу». Аналіз правової доктрини [341, с. 107-108; 220, с. 63-64], чинного законодавства України [255], а також практики Верховного Суду [216], дає змогу конкретизувати, що: 1) публічний інтерес являє собою певну сукупність приватних визнаних державою або її уповноваженою адміністративно-територіальною одиницею інтересів; 2) публічним інтересом розкривається інтерес соціальних спільнот, груп та суспільства; 3) категорія «публічний інтерес» включає державний інтерес, інтерес суміжних територіальних громад, інтерес територіальної громади та громадські інтереси; 4) у вигляді предмету публічного інтересу виступає те благо, що є необхідним для повноцінного функціонування суспільства. Тобто, сектор безпеки є тією сферою суспільних інтересів, тим суспільним благом, спрямованість на забезпечення якого має на меті держава та суспільство з метою забезпечення публічного інтересу.

Вперше вказівка на державно-приватне партнерство у сфері безпеки як пріоритет національних інтересів України було зроблено Стратегією національної безпеки України «Безпека людини – безпеки країни». Саме вказаний нормативно-правовий акт звернув увагу, що одним із основних напрямів зовнішньо- та внутрішньополітичної діяльності держави є формування ефективної системи безпеки, стійкості критичної інфраструктури та державно-приватного партнерства [273]. Поруч з цим, аналіз законодавства у сфері безпеки та оборони дає підстави вважати, що основи взаємодії державного та приватного сектора закріплені широким колом законодавчих актів. Так, Законом України «Про боротьбу з тероризмом» у частині 6 статті 4 визначено, що підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, а також громадяни за їх згодою можуть брати участь в антитерористичних операціях [223]. Відповідно до

статті 19 Закону України «Про розвідку», до конфіденційного співробітництва можуть залучатися повнолітні дієздатні особи [274]. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» не лише закріплює державно-приватну взаємодію та співпрацю з громадянським суспільством у сфері кібербезпеки як один із принципів кібербезпеки в Україні, а й також наводить перелік способів забезпечення державно-приватної взаємодії: а) залучення волонтерських організацій; б) обмін інформацією між державними органами та приватним сектором; в) залучення приватного сектору до розроблення нормативних документів; г) громадський контроль тощо [268]. Аналогічні положення закріплені Законом України «Про критичну інфраструктуру» [263].

Викладене вище дає підстави прийти висновку, що а) безпека держави є благом, яке необхідне для належного повноцінного функціонування суспільства та кожної людини окремо; 2) сфера безпеки та оборони держави сприяє забезпеченню публічного інтересу, що обумовлює необхідність належної взаємодії приватного та державного секторів та реалізацію державно-приватного партнерства; 3) сфера безпеки, у межах якої втілюється державно-приватне партнерство, є досить широким поняттям, та включає кібербезпеку, громадську безпеку, захист об'єктів критичної інфраструктури, безпеку кордону та територіальної цілісності України тощо.

Важливою ознакою державно-приватного партнерства у сфері безпеки України є різновиди (моделі) його реалізації. Загалом, світова практика налічує чимало класифікацій моделей державно-приватного партнерства. Так, наприклад, у Сполучених Штатах Америки досить поширеною є сукупність моделей державно-приватного партнерства, що виокремлюють залежно від мети функціонування на: 1) партнерства, що реалізують пріоритетні проекти у сфері інфраструктури (тендерна процедура); 2) партнерства, що здійснюють експертизу приватного партнера (зادля реалізації великих програм); 3) партнерства, що спрямовані на залучення нових технологій; 4) партнерства, що спрямовані на залучення фінансових

ресурсів; 5) партнерства, які спрямовані на управління об'єктами державно-приватного партнерства [308].

Беручи до уваги виконання завдань сферою безпеки та оборони України, зазначимо, що вище зазначені моделі державно-приватного партнерства можуть бути трансформовані та застосовані на Українській площині, при цьому особливий нахил доцільно зробити на партнерства, що реалізують пріоритетні проекти у сфері інфраструктури через тендерну процедуру. Наразі через систему Prozorro опубліковано чимало тендерних пропозицій щодо покращення інфраструктури місцевого та державного значення, серед яких: поточний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення «Благодатне-Заставне-Іваничі» на ділянці км 3+100 до км 3+900 Володимирського району Волинської області (опубліковане Державним підприємством «Служба місцевих автомобільних доріг у Волинській області»), поточний ремонт дорожнього покриття проїзної частини вулиці Корольова у м. Мена Чернігівської області (опубліковане Менської міської ради), поточний ремонт Державного підприємства «Чугуївський авіаційний ремонтний завод» тощо [290]. До даного переліку також необхідно додати виконання приватними партнерами державного замовлення оборонного призначення відповідно до Закону України «Про оборонні закупівлі» [267].

На відміну від Сполучених Штатів Америки, у державах-членах Європейського Союзу класифікація моделей державно-приватного партнерства здійснюється за критерієм розподілу ризиків між приватним та державним секторами шляхом виокремлення: 1) сервісного контракту (згідно яких приватними компаніями здійснюється короткострокове управління державними активами); 2) контракту на управління і експлуатацію (згідно якого приватному партнеру передається об'єкт державної власності для управління і експлуатації); 3) лізингу; 4) будівництва «під ключ» (на приватного партнера покладаються ризики за проектування, будівництво та експлуатацію проекту об'єкту інфраструктури); 5) проектування,

будівництво, фінансування та експлуатація (приватний партнер несе відповідальність за всі етапи створення об'єкту інфраструктури – проектування з дотриманням вимог чинного законодавства, будівництво та фінансування такого будівництва, а також за експлуатацію) [121, с. 32]. Специфічні умови державно-приватного партнерства в сфері безпеки та оборони визначені Директивою 2009/81/ЄС про координацію процедур присудження певних робіт, поставок і послуг у сфері оборони та безпеки, згідно якої взаємодія державного та приватного секторів реалізується за рахунок проведення публічної закупівлі або електронного аукціону, а пороговими значеннями для участі у процедурах публічної закупівлі є суми 412 000 Євро на контракти на постачання товарів оборонного призначення та 5 150 000 Євро для контрактів на виконання будівельних робіт [59].

Аналізуючи перелічені моделі державно-приватного партнерства, доцільно звернути увагу, що не всі вони розраховані на специфіку оборонної та безпекової сфери, таємності інформації, підвищеної відповідальності тощо. Саме з цієї причини реалізація моделей державно-приватного партнерства, як будівництва «під ключ» чи проектування, будівництво, фінансування та експлуатація може втілюватися лише за ефективного здійснення контролю на нагляді за приватними партнерами. Також звернено увагу на залучення державних активів приватними компаніями, що дає змогу реалізувати чимало спільних проєктів у сфері оборони та безпеки України. Прикладами вказаної моделі державно-приватного партнерства є проєкти українських компаній «Temerland» щодо створення безпілотних роботизованих комплексів та платформ, а також проєкт «Airlogix» щодо створення розвідувальних безпілотних літаючих апаратів «Гор».

Що стосується досвіду України, то згідно статті 5 Закону України «Про державно-приватне партнерство» способами забезпечення державно-приватного партнерства є концесійний договір, договір управління майном, договір про спільну діяльність та інші договори [230]. Доцільно звернути увагу, що на думку одних вчених, перелічені Законом України «Про

державно-приватне партнерство» способи є формами державно-приватного партнерства [171], натомість за переконанням інших вчених їх доцільно кваліфікувати саме як моделі державно-приватного партнерства [119]. На нашу думку, незважаючи на лексичну відмінність понять «форма» та «модель», через тотожний зміст вони мають розумітися як синоніми.

Як вже було відмічено, на сучасному етапі розвитку України моделями державно-приватного партнерства є:

1) Концесійний договір, укладення якого регламентується Господарським кодексом України та Законом України «Про концесії». Концесія передбачає передачу об'єкта концесії (майно підприємств, об'єкти незавершеного будівництва тощо) від суб'єкта публічного права до приватного суб'єкта (юридичної або фізичної особи) з правом на його створення (будівництво) та (або) експлуатацію, що супроводжується задоволенням потреб громадськості.

2) Договір управління майном, який передбачений Цивільним кодексом України, та є передачею органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування майна в управління приватним особам на конкретний строк, а приватні особи за плату зобов'язуються здійснювати управління цим майном від свого імені, але в інтересах органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування. За замовчуванням строк договору управління майном (за відсутності вказівки на строк у договорі) становить п'ять років.

3) Договір про спільну діяльність, за яким відповідно до Цивільного кодексу України сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить законові [333]. Даний перелік доповнюють також інші договори, зокрема зі змішаною правовою природою.

Незважаючи на таку різномовність моделей державно-приватного партнерства, найпоширенішою формою співробітництва між державним та приватним секторами в Україні виступає договір концесії. Згідно реєстру концесійних договорів, станом на 11 грудня 2019 року було укладено 9

договорів з передачі державного та 136 договорів з передачі комунального майна на умовах концесії, серед яких: Донецька ОДА здійснила передачу Виробничо-енергетичному об'єднанню «Вітроенергопром» Новоазовської вітрової електростанції; Укравтодор здійснив передачу ВАТ «Виробничо-наукова компанія Розточчя СТ» автомагістралі Львів-Броди; Бородянська селищна рада Дружнянського старостинського округу № 2 здійснила передачу автостанції приватному підприємцю Науменко Д.М.; та інші [293].

Укладення концесійних договорів також особливо реалізується у морській галузі, що обумовлено Національною транспортною стратегією України до 2030 року, а також спробою оновити матеріально-технічну базу підприємств. Наразі актуальними проектами є: концесія в Бердянському морському порту; концесія пасажирського терміналу Одеського морського порту; концесія в Ізмаїльському морському порту; концесійний проект в Маріупольському морському порту та концесійний проект в Ренійському морському порту. Вказані проекти наразі знаходяться на стадії пошуку джерел фінансування [103].

Отже, державно-приватне партнерство у сфері безпеки та оборони України не передбачено Законом України «Про державно-приватне партнерство». Натомість, оскільки сектор безпеки є тією сферою суспільних інтересів, спрямованість на забезпечення якого має на меті держава та суспільство задля забезпечення публічного інтересу, державно-приватне партнерство може реалізовуватися також в даній сфері державного життя.

Для України як держави, яка знаходиться на етапі становлення державно-приватного партнерства у секторі безпеки, найбільш оптимальними моделями державно-приватного партнерства у даній сфері є 1) партнерства, що реалізують пріоритетні проекти у сфері інфраструктури місцевого та державного значення через тендерну процедуру (запозичено із Сполучених Штатах Америки); 2) залучення державних активів приватними компаніями, що дає змогу реалізувати чимало спільних проектів у сфері оборони (запозичено із Європейського Союзу); 3) контракт на управління і

експлуатацію (запозичено із Європейського Союзу); 4) договір концесії, що є найбільш поширеною в Україні моделлю державно-приватного партнерства.

Перш ніж запропонувати нову модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, необхідно сформулювати етапи розробки такої моделі, та що вони повинні включати. На наш погляд, оптимальна модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має включати:

1. Ідентифікацію викликів та можливостей державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

2. Розробку стратегічних цілей, які повинна вирішувати нова модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

3. Вдосконалення нормативно-правової бази адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

4. Впровадження пілотних безпекових проектів в межах державно-приватного партнерства та їх адаптація в реальних умовах.

Ці вищенаведені складові є основою для формування нової моделі адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Проаналізуємо кожен з вищенаведених складових.

Ідентифікація викликів та можливостей державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є досить складною, враховуючи фазу активної війни. Щодня Україна стикається з різними викликами, фактично війна змінює напрям небезпек кожної хвилини. Окрім активних бойових дій, загрозам піддається кіберпростір та критична інфраструктура. Після 24 лютого 2022 року кількість кібератак суттєво збільшилась, а також ворог почав комбінувати їх із ракетними та шахедними атаками. До того ж розширилася й географія таких дій ворога. З огляду на постійні обстріли та фізичні атаки ворога такі об'єкти потребують всебічного захисту, зокрема

фізичного. Забезпечення такого захисту регламентує закон «Про критичну інфраструктуру», який було ухвалено незадовго до початку війни та щодо якого українська влада не могла знайти консенсус понад 10 років. Як і кожен закон, це низка компромісів між державою і бізнесом, про які вдалося домовитися для суспільного блага, а в цьому разі ще й для національної безпеки. Сотні консультацій, багато перемовин і зустрічей – і ось ми маємо основу для розбудови системи захисту та стійкості критичної інфраструктури (далі – КІ) за європейським зразком. Кращими практиками на сьогодні для виконання таких завдань є механізми державно-приватного партнерства і мінімізація втручання в роботу КІ з боку держави. Уповноваженим органом у сфері захисту критичної інфраструктури України визначено Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації. Останній розробляє життєво важливі функції, критерії віднесення підприємств до об'єктів критичної інфраструктури (далі – ОКІ), принципи формування національної системи захисту КІ, визначає повноваження уповноваженого органу, секторальних та інших державних органів, які надалі затверджує КМУ. Однак для того, щоб почати вибудовувати механізм ДПП, спочатку треба, згідно з чинним законодавством, визнати підприємство ОКІ важливим для країни. Наступний етап передбачає проведення паспортизації зазначених об'єктів, де будуть виписані критерії їх захисту [55].

Одним із прикладів запровадження ДПП на об'єктах КІ є захист із повітря від БПЛА. Якщо в паспорті зазначено, що потрібен такий захист, то підприємство може власним коштом закупити систему РЕБ із дронами, встановити її у себе на об'єкті а далі передати в користування військовим. Також приватні команди, які захищають ОКІ та державні команди з кібербезпеки працюють у єдиній системі обміну вразливостями, єдиній системі інформації щодо кіберінцидентів та кібератак. У такий спосіб вибудовується не тільки партнерство, а й довіра між бізнесом та державою. Тобто атака може відбуватися як на державний сегмент, так і на приватний. Наприклад, цифрові реєстри, їх безпекою опікуються державна установа й

держава, але доступ до них відбувається через приватні канали зв'язку. Саме тому є вкрай важливою така об'єднана робота [55].

Отже, система ідентифікації викликів та можливостей державно-приватного партнерства може суттєво вплинути на захист критичної інфраструктури України, якщо буде впроваджена комплексно та стратегічно. Завдяки системному підходу до ідентифікації факторів, стратегічному плануванню, підвищенню координації та співпраці, а також посиленню стійкості та адаптивності, система державно-приватного партнерства може допомогти Україні створити більш стійку та безпечну критичну інфраструктуру шляхом використання потенціалу приватного сектору до захисту інфраструктури.

Щодо розробки стратегічних цілей, які повинна вирішувати нова модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, на наш погляд, новітня модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має бути спрямована на:

1. Забезпечення стійкості сектору безпеки.
2. Посилення прозорості та підзвітності у сфері безпеки.
3. Удосконалення системи державного управління сектором безпеки.
4. Зміцнення співпраці між державним та приватним сектором.
5. Залучення міжнародних партнерів та іноземних інвестицій у розвиток сектору безпеки України.

Вищенаведені цілі мають бути закріплені у відповідних стратегічних документах усієї сфери безпеки. Адже важливо, щоб кожна нова стратегія містила норми щодо розвитку державно-приватного партнерства.

Окремим напрямком є вдосконалення нормативно-правової бази адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

Через війну Україна стикнулася з безпрецедентним руйнуванням інфраструктури. За перші 100 днів війни окупанти знищили та пошкодили

256 підприємств, 656 лікарень, 1177 шкіл та 668 дитсадків. До участі у відбудові нашої країни потрібно долучити приватний бізнес. Але для цього держава повинна створити для бізнесу цікаві умови та формати співпраці. Аби приватний капітал міг долучитись до відбудови, в тому числі соціальної інфраструктури. Таким форматом цілком може стати державно-приватне партнерство (ДПП). Державно-приватне партнерство – це спільний бізнес-проект держави та приватного інвестора на взаємовигідних умовах. У форматі ДПП можуть реалізовуватись як проекти з великою комерційною складовою, — порт, зерновий термінал, причал, так і соціальної інфраструктури, як школа, лікарня, дитсадок. Для бізнесу ДПП дає можливість зайти у проект зі стабільним попитом та гарантіями фінансування. А для держави це спосіб залучити приватні кошти в інфраструктуру та знизити свої витрати або розтягнути витрати у часі, коли достатнього ресурсу тут і зараз не вистачає [358].

Закон про державно-приватне партнерство був ухвалений ще у 2012 році, однак за 10 років існування цей механізм практично не використовувався. Перш за все, через пекельну бюрократію та тривалість всіх процедур в рамках ДПП. Сам етап підготовки до реалізації проекту, за діючим законодавством, займає щонайменше 1,5-2 роки – стільки часу в нас немає. Для того, щоб стати робочим, закон про ДПП потребує осучаснення та змін [358].

Україна намагається удосконалити систему державно-приватного партнерства. Так, наприклад, Кабінет Міністрів України затвердив Порядок спрямування коштів на підготовку проектів державно-приватного партнерства та виконання довгострокових зобов'язань у рамках ДПП щодо об'єктів державної власності. Відповідне рішення Уряд ухвалив на засіданні 14 березня 2023 року. Змінами до Бюджетного кодексу, ухваленими минулого року, врегульовані, зокрема, питання взяття державними партнерами довгострокових зобов'язань в рамках здійснення ДПП та можливість спрямування коштів державного бюджету на їх погашення.

Сьогоднішнє рішення Уряду пропонує чіткий та прозорий механізм фінансування довгострокових зобов'язань, а також підготовки проектів ДПП, у тому числі концесій. Впровадження такого механізму сприятиме залученню інвестицій в українську економіку, підвищить привабливість державно-приватного партнерства для інвесторів. І це надзвичайно важливо для відновлення України та подальшого розвитку економіки нашої держави. Порядок визначає спрямування коштів, що надходять до спеціального фонду держбюджету від 10% концесійних платежів та реєстраційного внеску, що сплачується відповідно до Закону України «Про концесію». Кошти будуть спрямовуватись на: - виконання довгострокових зобов'язань розпорядників бюджетних коштів, які є державними партнерами; - підготовку проектів ДПП (оплата послуг радників, у тому числі для підготовки конкурсної документації, незалежних експертів, здійснення інших заходів, а саме послуг з розроблення проекту землеустрою тощо). Передбачається, що бюджетні кошти, джерелами яких є надходження від концесійних платежів першочергово спрямовуються на виконання довгострокових зобов'язань розпорядників бюджетних коштів, які є державними партнерами, їх залишок – на підготовку проектів ДПП. При цьому чітко зафіксована пріоритетність витрат на підготовку проектів. Також передбачено, що рекомендації щодо розподілу коштів на підготовку проектів відповідно затвердженого Урядом Порядку формуватиме спеціально створена Міністерством економіки комісія [328].

Як напрямок вдосконалення нормативно-правової бази адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України ми пропонуємо прийняти Стратегію розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України на 2024–2027 роки. Метою Стратегії має стати створення ефективної системи державно-приватного партнерства у секторі безпеки України, яка забезпечить швидку та якісну відбудову інфраструктури, зміцнення обороноздатності країни та підвищення ефективності використання державних та приватних ресурсів.

Така Стратегія розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має стати комплексним документом, спрямованим на створення сприятливих умов для залучення приватного капіталу до відбудови та зміцнення обороноздатності країни. Реалізація цієї Стратегії потребує спільних зусиль держави, приватного сектору, громадськості та міжнародних інституцій, а також системного підходу до реформування адміністративно-правового регулювання ДПП.

Останнім напрямком є впровадження пілотних безпекових проєктів в межах державно-приватного партнерства та їх адаптація в реальних умовах. Для бізнесу партнерство держави — це пришвидшення дозвільних процесів і зменшення окремих ризиків. Завдяки спільному фінансуванню, а також фінансовим гарантіям держави, фактично, є можливість реалізувати проєкт на рівні беззбитковості. Інвестор буде отримувати гарантований дохід впродовж дії договору про ДПП, а це є значною перевагою над будь-яким комерційним проєктом. Фактично, держава гарантуватиме компенсацію «ризиків попиту» в проєкті. Як приклад – будівництво або відновлення лікарні через проєкт ДПП. Будуючи або відновлюючи лікарню за власний або кредитний кошт, приватний партнер зможе отримувати певну суму від держави, як оплату за лікування пацієнтів згідно з тарифами затвердженими Національною службою здоров'я (при цьому для пацієнтів такі послуги будуть безкоштовними). Покривати додаткові витрати і отримувати зарібок при цьому приватний інвестор може надаючи додаткові платні послуги – наприклад, стоматологічні, косметологічні тощо. Друге, що отримує інвестор одразу – це привабливі земельні ділянки, вдале та зручне розташування бізнесу, з, фактично, вже готовою клієнтською базою. Оскільки, до прикладу, якщо він відбудовує лікарню, яка існувала багато років, жителі найближчих районів і стануть її постійними відвідувачами. Третя перевага — гарантоване державне фінансування, що також забезпечує легкий старт проєкту та кращі опції по залученню зовнішніх коштів. Адже партнерство з державою гарантує фінансову добросовісність інвестора [358].

Впровадження пілотних безпекових проектів у межах державно-приватного партнерства є ефективним інструментом для формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання в секторі безпеки України, що дозволить забезпечити прискорення адміністративних процесів, зменшити ризики, гарантувати фінансову підтримку та покращені умови для залучення інвестицій, що в цілому сприяє стабільному та ефективному розвитку безпекових ініціатив.

Усе вищевикладене дозволяє сформулювати наступні висновки стосовно наукової концепції щодо формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України:

– державно-приватне партнерство у сфері безпеки та оборони України не передбачено Законом України «Про державно-приватне партнерство». Натомість, оскільки сектор безпеки є тією сферою суспільних інтересів, спрямованість на забезпечення якого має на меті держава та суспільство задля забезпечення публічного інтересу, державно-приватне партнерство може реалізовуватися також в даній сфері державного життя.

– для України як держави, яка знаходиться на етапі становлення державно-приватного партнерства у секторі безпеки, найбільш оптимальними моделями державно-приватного партнерства у даній сфері є 1) партнерства, що реалізують пріоритетні проекти у сфері інфраструктури місцевого та державного значення через тендерну процедуру (запозичено із Сполучених Штатах Америки); 2) залучення державних активів приватними компаніями, що дає змогу реалізувати чимало спільних проектів у сфері оборони (запозичено із Європейського Союзу); 3) контракт на управління і експлуатацію (запозичено із Європейського Союзу); 4) договір концесії, що є найбільш поширеною в Україні моделлю державно-приватного партнерства.

– оптимальна модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має включати:

1. Ідентифікацію викликів та можливостей державно-приватного партнерства

в секторі безпеки України. 2. Розробку стратегічних цілей, які повинна вирішувати нова модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. 3. Вдосконалення нормативно-правової бази адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. 4. Впровадження пілотних безпекових проєктів в межах державно-приватного партнерства та їх адаптація в реальних умовах.

– система ідентифікації викликів та можливостей державно-приватного партнерства може суттєво вплинути на захист критичної інфраструктури України, якщо буде впроваджена комплексно та стратегічно. Завдяки системному підходу до ідентифікації факторів, стратегічному плануванню, підвищенню координації та співпраці, а також посиленню стійкості та адаптивності, система державно-приватного партнерства може допомогти Україні створити більш стійку та безпечну критичну інфраструктуру шляхом використання потенціалу приватного сектору до захисту інфраструктури.

– щодо розробки стратегічних цілей, які повинна вирішувати нова модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, на наш погляд, новітня модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має бути спрямована на: 1. Забезпечення стійкості сектору безпеки. 2. Посилення прозорості та підзвітності у сфері безпеки. 3. Удосконалення системи державного управління сектором безпеки. 4. Зміцнення співпраці між державним та приватним сектором. 5. Залучення міжнародних партнерів та іноземних інвестицій у розвиток сектору безпеки України.

– як напрямок вдосконалення нормативно-правової бази адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України ми пропонуємо прийняти Стратегію розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України на 2024–2027 роки. Метою Стратегії має стати створення ефективної системи державно-

приватного партнерства у секторі безпеки України, яка забезпечить швидку та якісну відбудову інфраструктури, зміцнення обороноздатності країни та підвищення ефективності використання державних та приватних ресурсів. Стратегія розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має стати комплексним документом, спрямованим на створення сприятливих умов для залучення приватного капіталу до відбудови та зміцнення обороноздатності країни. Реалізація цієї Стратегії потребує спільних зусиль держави, приватного сектору, громадськості та міжнародних інституцій, а також системного підходу до реформування адміністративно-правового регулювання ДПП.

– впровадження пілотних безпекових проєктів у межах державно-приватного партнерства є ефективним інструментом для формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання в секторі безпеки України, що дозволить забезпечити прискорення адміністративних процесів, зменшити ризики, гарантувати фінансову підтримку та покращені умови для залучення інвестицій, що в цілому сприяє стабільному та ефективному розвитку безпекових ініціатив.

Висновки до розділу 4

1. Розкрито, що державно-приватне партнерство у Сполучених Штатах не має єдиного національного закону, відповідно, адміністративно-правове регулювання ДПП здійснюється через комплекс законодавчих актів на різних рівнях влади: федеральному, штатному та місцевому, що формує гнучкий та можливість врахування місцевих особливостей та потреб. Сектор безпеки є одним з ключових напрямів застосування ДПП у США. Державні та приватні партнери працюють разом для забезпечення національної безпеки, враховуючи комплексні виклики сучасного світу. Основними напрямки ДПП

в секторі безпеки США є: 1) інтеграція зусиль (запровадження єдиного підходу до управління програмами та заходами для малого бізнесу, що співпрацює з Міністерством оборони, створення прозорих каналів комунікації між малим бізнесом та державними органами); 2) відповідність національним пріоритетам (залучення малого бізнесу до програм, пов'язаних з технологіями та виробництвом, що мають стратегічне значення для національної безпеки); 3) підвищення ефективності та прозорості надання послуг зокрема щодо кібербезпеки та запобігання ризикам, пов'язаним з національною безпекою. Досвід США у сфері адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки демонструє комплексний та багаторівневий підхід. Відсутність єдиного національного закону компенсується гнучкістю і адаптацією нормативно-правових актів на федеральному, штатному та місцевому рівнях. Співпраця з малим бізнесом, розвиток міжнародних альянсів та акцент на інноваціях є ключовими елементами стратегії, що дозволяє США ефективно відповідати на сучасні виклики в галузі безпеки.

2. Виявлено, що досвід Литви у сфері адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки є важливим елементом для розуміння механізмів залучення приватних інвестицій для підвищення ефективності державних послуг у цій критично важливій галузі. Литва демонструє інноваційний підхід до розвитку інфраструктури безпеки через правові та адміністративні інструменти, що забезпечують стабільне та ефективне партнерство між державним і приватним секторами. Основними формами державно-приватного партнерства в секторі безпеки у Литві є концесії, партнерство між державою та приватними особами, товариства зі змішаним капіталом. Основними особливостями адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки у Литві є: 1) ДПП у секторі безпеки у Литві передбачає довгострокові контракти (від 3 до 25 років), що забезпечують стабільність та прогнозованість; 2) ризики, пов'язані з реалізацією проектів у сфері безпеки, розподіляються між

державним і приватним секторами з урахуванням здатності кожного партнера ефективно ними управляти; 3) партнерські проекти сприяють створенню доданої вартості, забезпечуючи високу якість послуг за оптимальних витрат; 4) комплексний підхід до регулювання та управління ДПП у секторі безпеки, забезпечуючи ефективне використання приватних інвестицій для підвищення якості та надійності державних послуг.

3. Розкрито досвід інших країн-учасниць Європейського Союзу (Латвії, Німеччини, Австрії), у яких практика державно-приватного партнерства лише набуває превалюючого значення в суспільно значущих сферах. На підставі відкритого досвіду держав-членів Європейського Союзу щодо державно-приватного партнерства в публічних сферах, зазначено, що особливим успіхом користуються сфери охорони здоров'я, будівництва громадських будівель (шкіл, закладів дошкільної освіти, закладів охорони здоров'я), будівництва та реконструкції доріг тощо.

4. Запропоновано проблему забезпечення прозорості та відкритості ДПП вирішити шляхом впровадження електронної системи закупівель для проектів ДПП, що гарантуватиме вільний доступ до інформації про конкурси та тендери. Також запропоновано впровадити обов'язкове опублікування на офіційних веб-сайтах органів влади інформації про проекти ДПП, включаючи їхні цілі, очікувані результати, обсяги інвестицій та умови співпраці.

5. Розкрито, що відсутність достатніх інвестицій у сектор безпеки необхідно вирішувати через безпосереднє стимулювання інвестицій у сектор безпеки, наприклад, запровадження податкових та інших стимулів для приватних партнерів, спрощення процедур отримання дозволів та ліцензій, забезпечення гарантій захисту інвестицій приватному сектору, включаючи страхування від політичних та економічних ризиків.

6. Виявлено, що підвищення ефективності проектів ДПП може здійснюватися через запровадження чітких критеріїв оцінки ефективності проектів ДПП, що ґрунтуються на принципах результативності, підзвітності

та економії бюджетних коштів. Також запропоновано вдосконалити систему моніторингу та оцінки проектів ДПП, що дозволить виявляти проблеми та оперативно вживати заходи для їхнього усунення.

7. Виявлено, що низька професійність кадрів ДПП пов'язана з відсутністю розвитку кадрового потенціалу. Діючій владі слід сформувати методику та програми навчання та підготовки фахівців з питань ДПП, які включатимуть представників органів влади, приватного сектору, громадськості та кваліфікованих фахівців з міжнародним досвідом.

8. Визначено, що недосконалість забезпечення міжнародного та міждержавного співробітництва необхідно вирішувати через активізацію обміну досвідом та кращими практиками з країнами, які успішно впровадили ДПП в секторі безпеки. Звернено увагу також на залучення міжнародних фінансових інституцій до фінансування проектів ДПП в Україні.

9. Сформовано, що наразі механізм адміністративно-правового забезпечення державно-приватного партнерства згідно чинного Закону України «Про державно-приватне партнерство» складається з наступних елементів: а) суб'єктний склад, при цьому однією стороною є приватний партнер (юридична особа приватної форми власності тощо), що спеціалізується на виконанні робіт, наданні послуг або виробництві товарів; а другою стороною є держава в особі органу державної влади або місцевого самоврядування; б) наявність потреби у державно-приватному партнерстві, що проявляється шляхом наявності у органу державної влади або місцевого самоврядування нереалізованого проекту, відсутності обладнання або його складових, потреба оновлення, оптимізації державного сектору тощо; в) встановлена законодавчо закріплена конкурсна процедура для реалізації державно-приватного партнерства. Специфікуючи дану структуру до державно-приватного партнерства у секторі безпеки України, приходимо висновку щодо наступної її вигляду: 1) суб'єктний склад формують приватний партнер (юридична особа приватної форми власності, фізична особа-підприємець тощо), що виконують роботи або виготовляють

продукцію, яка сприяє забезпеченню публічного інтересу щодо безпеки та оборони, та орган публічної влади (Міністерство оборони України, Генеральний Штаб Збройних Сил України, центри комплектування та соціальної підтримки, органи державної влади, місцевого самоврядування тощо); 2) існування проблеми у сфері безпеки та оборони та яка може бути вирішена тільки шляхом спільних зусиль державного та приватного сектору через обміну ресурсами, інвестиції тощо та реалізується шляхом дотримання законодавчо встановленої конкурсної процедури.

10. Розкрито, що сфера оборони та безпеки України є відносно новою сферою державно-приватного партнерства, нормативно-правове регулювання якої потребує подальшого удосконалення. Нормативним актом, який становить основу державно-приватного партнерства у сфері безпеки та оборони держави та визначає організаційно-правові засади взаємодії держави та приватних партнерів, є Закон України «Про державно-приватне партнерство». За майже десять років свого існування вказаний Закон не підлягав особливому реформуванню, що засвідчило стійку потребу у впровадженні відповідних реформаційних процесів стосовно чинного законодавства України, проте саме ним було здійснено розподіл процедур державно-приватного партнерства на: 1) процедура прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства; 2) процедура вирішення спорів; 3) процедура контролю та моніторингу договорів державно-приватного партнерства. При цьому, якщо процедура вирішення спорів є факультативною, то дві інші процедури є обов'язковими для державно-приватного партнерства. Важливим елементом процедури державно-приватного партнерства є наявність потреби (проблеми) у сфері безпеки та оборони, що проявляється шляхом наявності нереалізованого проекту, відсутності обладнання або потреба його оновлення тощо, що забезпечується шляхом спільних зусиль державного та приватного сектору через обміну ресурсами, інвестиції тощо. Розкрито, що процедури державно-приватного партнерства, у тому числі, у сфері безпеки України включають: 1) процедуру

прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства, 2) процедуру вирішення спорів, 3) процедуру контролю та моніторингу договорів державно-приватного партнерства.

11. Виявлено, що побудова адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки має враховувати загальні засади та вимоги до формування правової доктрини, стан та чинники сучасного адміністративно-правового вчення, а також можливу структуру концепту державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави.

12. Щодо варіативності структуризації доктринальної концепції державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави зазначається, що по-перше, адміністративно-правове регулювання державно-приватного партнерства є сукупністю взаємопов'язаних напрямів цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересі шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів, які створюють засади повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки. По-друге, враховуючи специфіку державно-приватного партнерства та особливості суспільних відносин в секторі безпеки держави, яка відображена в положеннях спеціальних норм права, виокремимо такі елементи адміністративно-правового впливу на державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави, як: 1) нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 2) інституційне забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 3) заходи та способи створення умов та підтримки державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 4) принципи здійснення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 5) адміністративні процедури, що супроводжують державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави.

13. Розкрито, що адміністративно-правова доктрина державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави – це сукупність ідей, принципів, правових інститутів, які знаходяться в нерозривному двосторонньому зв'язку з юридичною адміністративно-правовою наукою, адміністративним законодавством і практикою та визначають основоположні засади цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів для повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки.

14. Сформовано, що війна з Росією суттєво вплинула на адміністративно-правову доктрину державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. З одного боку, війна оголила недоліки існуючої системи безпеки, з іншого – створила нові можливості для співпраці між державою та приватним сектором. Сучасна адміністративно-правова доктрина державно-приватного партнерства в секторі безпеки України характеризується: 1) пріоритетністю оборони шляхом використання всіх ресурсів держави та суспільства для сектору безпеки та оборони; 2) підвищенням ролі приватного сектору: залучення приватного сектору до розробки, виробництва та постачання озброєння та військової техніки; залучення приватного капіталу до фінансування оборонних проєктів; 3) мінімізацією порушень правил державно-приватного партнерства: забезпечення прозорості та підзвітності процедур державно-приватного партнерства; захист інтересів держави та приватних партнерів від корупції та зловживань; 4) адаптацією державно-приватного партнерства до військового стану: врахування воєнних ризиків; забезпечення кібербезпеки та стійкості критичних систем; пріоритетність розробки та виробництва озброєння та військової техніки.

15. Розкрито, що війна продемонструвала необхідність мобілізації всіх ресурсів для оборони, що стимулювало розвиток державно-приватного партнерства. Сучасна адміністративно-правова доктрина адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, в контексті війни з Росією стала більш динамічною, гнучкою та орієнтованою на результат. Новітня адміністративно-правова доктрина передбачає співробітництво між різними органами влади, військовими структурами, приватним сектором та громадськими організаціями для ефективного протидії загрозам та викликам активної війни.

16. З'ясовано, що державно-приватне партнерство у сфері безпеки та оборони України не передбачено Законом України «Про державно-приватне партнерство». Натомість, оскільки сектор безпеки є тією сферою суспільних інтересів, спрямованість на забезпечення якого має на меті держава та суспільство задля забезпечення публічного інтересу, державно-приватне партнерство може реалізовуватися також в даній сфері державного життя. Для України як держави, яка знаходиться на етапі становлення державно-приватного партнерства у секторі безпеки, найбільш оптимальними моделями державно-приватного партнерства у даній сфері є 1) партнерства, що реалізують пріоритетні проекти у сфері інфраструктури місцевого та державного значення через тендерну процедуру (запозичено із Сполучених Штатах Америки); 2) залучення державних активів приватними компаніями, що дає змогу реалізувати чимало спільних проектів у сфері оборони (запозичено із Європейського Союзу); 3) контракт на управління і експлуатацію (запозичено із Європейського Союзу); 4) договір концесії, що є найбільш поширеною в Україні моделлю державно-приватного партнерства.

17. Розкрито, що система ідентифікації викликів та можливостей державно-приватного партнерства може суттєво вплинути на захист критичної інфраструктури України, якщо буде впроваджена комплексно та стратегічно. Завдяки системному підходу до ідентифікації факторів, стратегічному плануванню, підвищенню координації та співпраці, а також

посиленню стійкості та адаптивності, система державно-приватного партнерства може допомогти Україні створити більш стійку та безпечну критичну інфраструктуру шляхом використання потенціалу приватного сектору до захисту інфраструктури.

18. Розробка стратегічних цілей, які повинна вирішувати нова модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має бути спрямована на: 1. Забезпечення стійкості сектору безпеки. 2. Посилення прозорості та підзвітності у сфері безпеки. 3. Удосконалення системи державного управління сектором безпеки. 4. Зміцнення співпраці між державним та приватним сектором. 5. Залучення міжнародних партнерів та іноземних інвестицій у розвиток сектору безпеки України.

19. Визначено, що впровадження пілотних безпекових проектів у межах державно-приватного партнерства є ефективним інструментом для формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання в секторі безпеки України, що дозволить забезпечити прискорення адміністративних процесів, зменшити ризики, гарантувати фінансову підтримку та покращені умови для залучення інвестицій, що в цілому сприяє стабільному та ефективному розвитку безпекових ініціатив.

ВИСНОВКИ

У дисертації на основі комплексного теоретичного та методологічного аналізу сучасних адміністративно-правових концепцій, принципів та механізмів, розроблено оптимальну модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, з врахуванням міжнародного досвіду та специфіки національного законодавства, для підвищення ефективності та забезпечення надійного функціонування безпекового сектора в умовах сучасних викликів та загроз. Запропоновано низку нових положень та рекомендацій, основними з яких є такі:

1. Сформовано ознаки державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: 1) особливий склад учасників. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України передбачає співпрацю між державними органами та приватними суб'єктами, що спеціалізуються на безпекових технологіях, послугах та інфраструктурі; 2) нормативно-інституційний характер відносин. Відносини між учасниками ДПП в секторі безпеки формалізуються через договори та угоди, що є офіційно визнаними, задокументованими та складеному у відповідному порядку; 3) добровільний характер. Учасники вступають у такі правовідносини добровільно та рівноправно, що відповідно забезпечує ефективну взаємодію та дозволяє мінімізувати конфлікти; 4) публічний інтерес. Цілі такого партнерства мають чіткий публічний інтерес, спрямований на забезпечення національної безпеки, підвищення рівня захищеності громадян і критичної інфраструктури. Спільні зусилля спрямовані на досягнення конкретних результатів, що відповідають державним інтересам у сфері безпеки; 5) консолідація ресурсів. Учасники ДПП об'єднують свої ресурси, включаючи матеріальні (фінанси, обладнання) та нематеріальні (знання, інформація, технології) ресурси. Також відбувається обмін інформацією, що сприяє підвищенню ефективності спільних дій та розробці нових рішень у сфері безпеки. 6) розподілена відповідальність.

Відповідальність за результати та діяльність у межах партнерства розподіляється між державними та приватними суб'єктами, що забезпечує баланс інтересів та дозволяє уникнути монополізації контролю.

2. Виявлено, що методологія адміністративно-правового дослідження державно-приватного партнерства в секторі безпеки відображає підхід до тлумачення обраних способів адміністративно-правового впливу на вказаний напрям реформування сектору безпеки. Доцільним визнано структурувати доктринальне осмислення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України шляхом: 1) аналізу сектору безпеки як сфери суспільних відносин в межах яких застосовано державно-приватне партнерство; 2) визначення сутності державно-приватного партнерства як моделі взаємодії публічного та приватного сектору; 3) окреслення особливостей використання державно-приватного партнерства в секторі безпеки; 4) виявлення проблем втілення концепту державно-приватного партнерства в секторі безпеки в правову дійсність Української держави; 5) аналізу міжнародного досвіду державно-приватного партнерства в секторі безпеки та акцентування уваги на тих практиках, що можуть бути застосовані в Україні.

3. Розкрито, що принципи державно-приватного партнерства в секторі безпеки є сукупністю основоположних ідей та вихідних начал, які спрямовані забезпечувати однотипне формулювання правового впливу на суспільні відносини в секторі національної безпеки в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному публічному інтересі. Систему принципів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України сформовано із: 1) загальних принципів функціонування суб'єктів владних повноважень в секторі національної безпеки; 2) спеціальних принципів державно-приватного партнерства; 3) принципів державно-приватного партнерства безпосередньо в секторі національної безпеки.

4. Визначено, що адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави – це сукупність

взаємопов'язаних напрямів цілеспрямованого впливу уповноважених суб'єктів на суспільні відносини в секторі безпеки держави в частині визначення партнерських (рівноправних) взаємовідносин сторін для досягнення спільних цілей при конкретному державному інтересові шляхом застосування нормативно можливих способів та засобів, які створюють засади повноцінного втілення моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки. Звернено увагу на змінних характеристиках адміністративно-правового механізму, структуру якого формують такі елементи: 1) нормативно-правове (підзаконне) регулювання забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 2) інституційне забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 3) заходи та способи створення умов, реалізації та підтримки державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави (адміністративні форми та методи); 4) принципи здійснення державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави; 5) адміністративні процедури, що супроводжують державно-приватне партнерство в секторі безпеки держави.

5. Визначено, що суб'єкти формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України включають основного суб'єкта – Мінекономіки як суб'єкта формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства, та суб'єктів, що наділені повноваженнями в секторі безпеки, як обов'язкових сторін державного партнерства (органи виконавчої влади; військові формування; державні органи спеціального призначення; розвідувальні органи України тощо), що в площині спеціальної партнерської діяльності з приватними суб'єктами забезпечують стійкий, мобільний та адаптивний сектор безпеки.

6. Розкрито, що вплив громадських формувань на державно-приватне партнерство в секторі безпеки виражається через:

1) непряме посередництво. Громадські організації діють як посередники між державними органами та приватними суб'єктами, допомагаючи налагоджувати комунікацію, узгоджувати інтереси та координувати дії. Вони

також виконують функцію брокерів, модеруючи взаємодію між учасниками ДПП, забезпечуючи баланс між державними вимогами та комерційними інтересами;

2) функції формування політики. Громадські організації беруть активну участь у розробці та впровадженні політик, пов'язаних із безпекою, надаючи експертні консультації, що допомагає владі приймати обґрунтовані рішення, враховуючи різні аспекти та ризики, пов'язані з реалізацією безпекових проєктів;

3) громадський контроль. Громадські формування контролюють реалізацію ДПП, забезпечуючи прозорість фінансових потоків та виконання зобов'язань усіма сторонами. Громадські організації проводять незалежні аудити та моніторинг проєктів, що дозволяє виявляти та запобігати корупційним практикам;

4) адвокацію та захист інтересів. Громадські організації активно захищають інтереси громадян та інших зацікавлених сторін у випадках порушень або недобросовісної діяльності учасників ДПП. Громадські організації також сприяють підвищенню обізнаності громадськості про важливість та переваги ДПП у секторі безпеки.

5) функцію щодо розвитку професійних кадрів та підвищення кваліфікації. Громадські організації часто організують тренінги, семінари та інші освітні заходи для підвищення кваліфікації кадрів, зайнятих у реалізації ДПП, що сприяє покращенню компетенцій та професійної підготовки як державних службовців, так і представників приватного сектору;

6) інституційну підтримку. Громадські організації забезпечують інституційну підтримку ДПП, сприяючи розробці та вдосконаленню законодавчої бази. Громадські організації ініціюють зміни до законодавчих актів, які покращують умови для залучення приватних інвестицій у безпекові проєкти, а також спрощують адміністративні процедури.

7. Визначено, що адміністративно-правові форми державно-приватного партнерства в секторі безпеки України – це зовнішній вияв діяльності суб'єктів

формування та реалізації державної політики державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, що виражені в сукупності спеціальних правових інструментів та дій (видання адміністративних актів, укладення адміністративних договорів, здійснення організаційної діяльності) для створення сприятливих умов для розвитку державно-приватного партнерства, залучення приватних інвестицій та ресурсів до сфери безпеки, та підвищення ефективності функціонування суб'єктів сектору безпеки, з метою забезпечення національної безпеки, захисту прав і свобод людини та громадянина, загального розвитку держави.

8. Сформовано теоретичне розуміння адміністративних методів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України як системи адміністративно-правових та внутрішньо-організаційних інструментів, спрямованих на пропорційне забезпечення владно-регулюючого впливу щодо взаємодії між державними органами та приватними суб'єктами з метою ефективного виконання завдань у сфері безпеки завдяки застосування проєктів державно-приватного партнерства.

9. Встановлено, що в новітніх умовах функціонують наступні моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії надзвичайного стану: 1. Інфраструктурна модель ДПП, що передбачає залучення приватного сектору до створення та модернізації інфраструктури, необхідної для забезпечення національної безпеки (наприклад, будівництво чи реконструкція стратегічних об'єктів, таких як військові бази, об'єкти цивільної оборони, комунікаційні центри тощо). 2. Модель дискретних послуг ДПП, у якій приватний сектор залучається до надання специфічних послуг, які є критичними для забезпечення безпеки (наприклад, послуги з кібербезпеки, медичної допомоги, логістики та транспортування, постачання обладнання тощо). 3. Інтегрована модель ДПП, що об'єднує елементи інфраструктурної моделі та моделі дискретних послуг, забезпечуючи комплексний підхід до вирішення проблем національної безпеки. Приватний сектор може одночасно брати участь у будівництві інфраструктури та наданні необхідних послуг. 4.

Адаптивна модель ДПП, що базується на принципах швидкої адаптації, інноваційності та активного обміну інформацією. Приватний сектор залучається до створення мобільних та тимчасових інфраструктурних рішень, які можна швидко розгортати та переміщувати у разі зміни умов (наприклад, залучення інноваційних технологій, що інтегруються у державні системи безпеки). 5. Модель стійкого розвитку ДПП, що спрямована на довгострокове забезпечення національної безпеки. Модель стійкого розвитку ДПП забезпечує гармонійне поєднання економічної ефективності, екологічної відповідальності та соціальної стійкості, сприяючи комплексному підходу до забезпечення національної безпеки в умовах надзвичайного стану.

10. Визначено, що адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України під час дії воєнного стану – це комплексна система нормативно-правових, організаційно-управлінських, фінансово-економічних та безпекових заходів, спрямованих на ефективну мобілізацію ресурсів, координацію дій та забезпечення оперативного реагування на загрози, що включає гнучке та оперативне правове регулювання, розширення повноважень державних органів, спільне управління критичною інфраструктурою, залучення приватного сектору до виконання мобілізаційних завдань, а також забезпечення прозорості та економічної ефективності проєктів для підвищення обороноздатності країни та захисту національної безпеки.

11. На підставі аналізу зарубіжних моделей адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки виявлено загальні тенденції державно-приватного партнерства щодо прозорості комунікації та фокусу на інноваціях та малому бізнесі, та окремі особливості в конкретних країнах щодо структури та механізмів взаємодії між державними та приватними суб'єктами (Латвія, Німеччина, Австрія), гнучкості правового регулювання (США), використання довгострокових контрактів для забезпечення стабільності та прогнозованості державно-приватного партнерства (Литва) тощо.

12. Визначено, що пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є складним та комплексним процесом, що потребує системного підходу та спільних зусиль держави, приватного сектору, громадськості та міжнародних інституцій. Сучасні пріоритетні напрями реформування адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України включають:

1) законодавче вдосконалення: прийняття законів щодо залучення механізмів державно-приватного партнерства з воєнного та після воєнного відновлення; спрощення та прискорення процедур ДПП; встановлення гарантій захисту прав та інтересів держави та приватних партнерів; стимулювання інновацій та використання нових технологій у рамках ДПП.

2) інституційні реформи: підвищення кваліфікації кадрів; налагодження співпраці між державними органами та потенційними приватними партнерами; розширення можливостей для участі громадськості у процесах ДПП;

3) фінансові стимули: запровадження податкових та інших преференцій для приватних партнерів, які інвестують у сферу безпеки; створення механізмів державного співфінансування проєктів ДПП; залучення до фінансування ДПП міжнародних фінансових інституцій;

4) інформаційні реформи: проведення інформаційних кампаній щодо переваг ДПП для розвитку сфери безпеки; створення платформи для комунікації між державними органами та потенційними приватними партнерами;

5) залучення міжнародного досвіду: вивчення та впровадження кращих практик ДПП з інших країн з урахуванням особливостей сфери безпеки України; налагодження співпраці з міжнародними організаціями та експертами з питань ДПП.

13. Визначено, що побудова адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави має включати: 1) аналіз сектору безпеки як сфери суспільних відносин, в межах яких застосовано

державно-приватне партнерство з такими складовими: а) детермінація суспільних відносин в секторі безпеки, їх зміст та учасники; б) інструментарій впливу на суспільні відносини в секторі безпеки в ретроспективі; в) стан нормативно-правового регулювання суспільних відносин в секторі безпеки з вказівкою на можливості застосування державно-приватного партнерства; 2) визначення сутності державно-приватного партнерства як моделі взаємодії публічного та приватного сектору: а) поняття та моделей взаємин публічного та приватного сектору; б) принципи взаємодії публічного та приватного сектору; в) державно-приватне партнерство як форма взаємодії; 3) окреслення особливостей використання державно-приватного партнерства в секторі безпеки: а) сфера застосування; б) умови та принципи застосування; в) нормативно-правове забезпечення; г) інституційне забезпечення; д) інструменти та процедури впорядкування; 4) виявлення проблем втілення національної моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки в правову дійсність Української держави: а) міжнародні стандарти; б) стандарти Європейського Союзу; в) практика окремих держав; г) національні архетипи.

14. Виявлено, що оптимальна модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України має включати: 1) ідентифікацію викликів та можливостей державно-приватного партнерства в секторі безпеки України; 2) розробку стратегічних цілей, які повинна вирішувати нова модель адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України; 3) вдосконалення нормативно-правової бази адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України; 4) впровадження пілотних безпекових проєктів в межах державно-приватного партнерства та їх адаптація в реальних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративістика в умовах цифровізації: теорія, правове регулювання, практика: монографія / авт. колектив: С. В. Ківалов, Л. Р. Біла-Тіунова, Т. А. Латковська та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 800 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.21108>.
2. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття): монографія / [В.В. Галуцько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін, О.О. Онищук, Ю.В. Гридасов, М.М. Новіков, У.О. Палієнко, І.А. Дьомін, О.М. Єщук; за заг. ред. В.В. Галуцька]. Херсон: Херсонська міська друкарня, 2010. 376 с.
3. Адміністративне право України: підручник. [Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка]. К.: Юрінком Інтер, 2005. 544 с.
4. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, Т. Коломоєць, В. Курило, С. Стеценко та ін.; за ред. В. Галуцька та О. Правоторової. Видання четверте. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 592 с.
5. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/uchastj>
6. Алфьоров С.М. Адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / С. М. Алфьоров; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 38 с.
7. Бабенко А. М., Борисова О. О., Шаповалова І. О. Принципи права: поняття та класифікація. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск 3(44). 2022. С. 3-7.
8. Бабяк Н. Д. Контролінг ризиків проектів державно-приватного партнерства. Фінанси України. 2014. № 6. С. 95-111.

9. Бачинин В.А. Філософія права: [підручник] / В. А. Бачинин, В. С. Журавський, М. І. Панов. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 472 с.
10. Беглиця В. П. Інструменти реалізації концепції приватно-державного партнерства в суднобудівній галузі. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Державне управління. 2011. Т. 176, Вип. 164. С. 115-118.
11. Безбах Н. В. Правові особливості здійснення державно-приватного партнерства в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 18. С. 117-120.
12. Біла І.С., Іллічова Е.І. Світовий досвід державно-приватного партнерства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 21. С. 126-129.
13. Біла-Тіунова Л.Р., Кубаєнко А.В. Публічна служба : навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної, вечірньої та заочної форми навчання). 2021. 100 с.
URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16146>
14. Білоус-Осінь Т.І. Міністерство освіти та науки України як уповноважений суб'єкт у сфері наукової діяльності. Наукові праці НУ «ОЮА». 2021. С. 20-27.
15. Білоус-Осінь Т.І. Податковий контроль як різновид публічного контролю. *Juris Europensis Scientia*. 2023. № 3. С. 40-43. DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v3.2023.9>
16. Білоус-Осінь Т.І. Публічне адміністрування у сфері наукової діяльності. *Juris Europensis Scientia*. 2021. № 3. С. 57-60.
17. Богдан І. В. Формування інституційного середовища державно-приватного партнерства в Україні. Наукові праці НДФІ. 2013. Вип. 3. С. 15-28.

18. Бодрук О.С., Єжеєв М.Ф. Проблемні питання імплементації нової моделі сектору безпеки для України. Стратегічна панорама. 2009. № 1. С. 132-138.
19. Бондар Н. М. Державно-приватне партнерство: сутність та принципи. Вісник Національного транспортного університету. 2010. № 21(1). С. 232-237.
20. Бондар Н. М. Про критерії ефективності механізму державно-приватного партнерства. Управління проектами, системний аналіз і логістика. 2014. Вип. 13(2). С. 22-38.
21. Бондар Н. М. Форми державної підтримки реалізації проектів державно-приватного партнерства. Вісник Національного транспортного університету. 2012. № 26(1). С. 258-263.
22. Бондар Н.М. Державно-приватне партнерство: сутність та принципи. Вісник Національного транспортного університету. 2010. № 21(1). С. 232-237. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vntu_2010_21\(1\)__57](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vntu_2010_21(1)__57).
23. Бондаренко Д. С. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації у сфері державно-приватного партнерства за законодавством України. Актуальні проблеми держави і права. 2014. Вип. 72. С. 351-358.
24. Бондаренко Д. С. Конкурс з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства як особливий різновид адміністративних процедур. Право і суспільство. 2014. № 4. С. 137-143.
25. Брайловський І. А. Генезис протоформ державно-приватного партнерства. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки. 2012. № 1. С. 47-51.
26. Брайловський І. А. Мета і зміст державно-приватних партнерств. Технологический аудит и резервы производства. 2014. № 1(5). С. 52-54.
27. Брайловський І. А. Сучасні теорії державно-приватного партнерства. Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер. : Економічні науки. 2012. Вип. 24. С. 49-54.

28. Брайловський І. Державно-приватне партнерство: методологія, теорія, механізми розвитку: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.01; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 40 с.

29. Брайловський І. Управління ризиками проектів державно-приватного партнерства. Схід. 2013. № 5. С. 17-21.

30. Брайловський І.А. Державно-приватне партнерство: методологія, теорія, механізми розвитку: дисертація. 2014. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 460 с. URL: https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FBrailovskyi_Illia%2FDerzhavno-pryvatne_partnerstvo_metodolohiia_teoriiia_mekhanizmy_rozvytku.doc.

31. Брікман Т. Кредитно-інвестиційний механізм в розвитку проектів державно-приватного партнерства. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2013. Вип. 35(1). С. 142-147.

32. Виприцький А. О. Адміністративний примус в умовах надзвичайного стану : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2011. 20 с.

33. Віхляєв М. Ю. Види громадських об'єднань в Україні: питання законодавчої плутанини та теоретичний пошук способів її розв'язання. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. 2013. С. 200-205.

34. Віхляєв М. Ю. Громадські ради при органах виконавчої влади України та роль громадських об'єднань у їх діяльності. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. С. 36-43.

35. Віхляєв М. Ю. Структура адміністративно-правового статусу громадських об'єднань як нового суб'єкта адміністративного права України. Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки. 2012. С. 150-154.

36. Вороненко Ю. В. Запровадження бюджетно-страхової медицини на принципах державно-приватного партнерства. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2014. № 2. С. 79-83.

37. Воротін В. Є. Від регуляторної політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2019. № 1. С. 95-102.

38. Галуцько В. В., Курило В. І., Короєд С. О. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.

39. Гарбариніна В. Ю. Сутність і принципи впровадження державно-приватного партнерства в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2014. № 2. С. 43-49.

40. Гісюк О. В. Розвиток державно-приватного партнерства в Україні. Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. 2013. Вип. 19, № 4. С. 80-87.

41. Головінов О. М. Теоретичні засади і прикладні аспекти державно-приватного партнерства. Економіка та держава. 2010. № 9. С. 4-8.

42. Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття) : навч. посіб. Ірпінь : Укр. фін.-екон. ін-т ДПА України, 1998. С. 16.

43. Гордієнко С., Доронін І. Стратегічне планування у сфері державної безпеки як прикладна проблема. Інформація і право. 2023. С. 168-176.

44. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 436-IV. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

45. Грищенко С. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства: практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу. К., ФОП Москаленко О.М., 2011. 140 с.

URL: https://enefcities.org.ua/upload/files/Publications/PPP_report_USAID_2011_ua.pdf

46. Грянка Г. В. Адміністративний примус у публічному адмініструванні. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2011. № 6. С. 206-214.

47. Губар К. А. Деякі аспекти розуміння поняття «правова доктрина». Часопис Київського університету права. 2016. № 3. С. 28-32.

48. Губачова Д. Рівні взаємодії громадських об'єднань з публічними інституціями. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 4/2023. Том 1. Видавничий дім «Гельветика» 2023.

49. Гук А. С. Адміністративні форми та методи публічного врядування. Актуальні проблеми державного управління. 2013. № 1. С. 78-83.

50. Гумін О. М. Адміністративно-правовий статус особи: поняття та структура. Наше право. 2014. № 5. С. 32-37.

51. Дембіцька С. Л. Адміністративний примус як беззаперечний метод здійснення державної влади. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 31(2). С. 121-124.

52. Держава та приватний сектор на захисті національної безпеки: від взаємодії до партнерства: аналіт. доп. / [О. Д. Маркеєва, Б. Л. Розвадовський]. Київ : НІСД, 2021. 72 с.

53. Державно-приватне партнерство в контексті попередження та реагування на надзвичайні ситуації: міжнародний досвід, проблеми та перспективи для України. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. 2019.

URL: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/derzhavno-privatne-partnerstvo-v-konteksti-poperedzhennya-ta>

54. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки впровадження інвестиційних проектів: звіт. 2017. 106 с.

URL: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf.

55. Державно-приватне партнерство: єдиний механізм для захисту критичної інфраструктури. MIND.UA. 2023.

URL: <https://mind.ua/openmind/20261400-derzhavno-privatne-partnerstvo-ediniy-mehanizm-dlya-zahistu-kritichnoyi-infrastrukturi>

56. Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 р. № 384.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-%D0%BF#Text>.

57. Деякі питання підвищення обороноздатності держави на період воєнного стану в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 р. № 1415. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1415-2023-п#Text>

58. Деякі питання цифрового розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/56-2019-%D0%BF#n18>

59. Директива 2009/81/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про координацію процедур присудження певних робіт, поставок і послуг у сферах оборони та безпеки та про внесення змін до Директив 2004/17/ЄС та 2004 /18/ЄС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/?uri=celex%3A32009L0081>.

60. Дорошкевич К. Вороновська М., Івасюк В. Стратегія і тактика державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності. Фінансовий простір. 2022. № 1 (45). С. 35-44.

61. Дубок І. П. Сутність та особливості державно-приватного партнерства. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентіві України. 2014. Вип. 2. С. 139-149.

62. Жовнірчик Я. Ф. Формування державно-приватного партнерства в системі державного управління щодо забезпечення стійкого соціально-

економічного зростання суспільства. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2013. Вип. 2. С. 35-43.

63. Журба О. О. Особливості застосування механізму державно-приватного партнерства в діяльності туристичних підприємств. Актуальні проблеми державного управління. 2014. № 2. С. 49-58.

64. Загальне адміністративне право України: підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2023. 792 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.25545>.

65. Задихайло О. А. Щодо визначення адміністративного договору в адміністративному праві України. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". 2012. Вип. 19. С. 101-105.

66. Зайкіна Г. М. Нормативно-правове регулювання здійснення фінансового контролю за утворення та функціонування залізничного транспорту загального користування. Правова позиція. 2023. № 1(38). С. 17-20.

67. Зайкіна Г. М. Основні елементи адміністративно-правового механізму управління залізничним транспортом загального користування в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 5. С. 217-219.

68. Зайчук О. В. Принципи права в контексті розвитку загальної теорії держави і права. Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 22-28.

69. Заморська Л. І. Функції права: змістовно-теоретичний аналіз. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2015. Вип. 6. С. 3-9.

70. Заскалкін А. С. Державно-приватне партнерство: сутність, форма та зміст. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. 2015. Вип. 2. С. 12-20.

71. Застосування ДПП в українській медицині. Юридична газета. 2023. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/zastosuvannya-dpp-v-ukrayinskiy-medicini.html>

72. Збірник звітів за результатами оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямком «взаємодія з громадськістю»: Збірка / Упоряд.: Любов Паливода К.: [БФ «Творчий центр ТЦК»]. 2018. 72 с.

73. Зварич Р. В. Регулятивна функція права у системі функцій права. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право. 2017. № 4. С. 20-28.

74. Зуєв В. А. Правові проблеми забезпечення державно-приватного партнерства в сфері поводження з відходами. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 62. С. 258-263.

75. Іванишкіна Ю.А. Досвід зарубіжних держав в сфері використання державно-приватного партнерства. Комунальне господарство міст. К.: Техніка, 2010. № 92. С. 317–323.

76. Іголкін І. В. Роль державно-приватного партнерства у формуванні інноваційної політики розвинутих країн. Наукові праці НДФІ. 2011. Вип. 1. С. 114-127.

77. Ісаєва О. В. Фактори ефективності державно-приватного партнерства як однієї з провідних форм участі держави на фінансовому ринку в ролі кредитора. Вісник Української академії банківської справи. 2014. № 1. С. 67-72.

78. Іщенко Т. М. Базові елементи концепції та моделі державно-приватного партнерства в реалізації інвестиційно-будівельних проєктів: зміна парадигми управління та інноваційні рішення для бізнесу. Економічний вісник університету. 2014. Вип. 23(1). С. 57-63.

79. Іщенко Т. М. Удосконалення методичного інструментарію альтернативних механізмів реалізації житлових програм: теоретичні та прикладні аспекти державно-приватного партнерства. Бізнес Інформ. 2014. № 7. С. 166-171.

80. Калашник Н., Березовський П. Державно-приватне партнерство як стратегія виконання Україною порядку денного сталого розвитку на період до 2030 року (на прикладі галузі охорони здоров'я). Дніпровський

науковий часопис публічного управління, психології, права 2023. № 5. С. 30-35.

81. Каменський В. М. Напрями зміцнення енергетичної безпеки в контексті створення центру державно-приватного партнерства України та Німеччини. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій. 2014. Т. 22, вип. 3. С. 40-46.

82. Карантин, надзвичайна ситуація і надзвичайний стан: в чому різниця та яких обмежень чекати бізнесу? VKP.UA. 2023. URL: <https://vkr.ua/publication/karantin-nadzvichayna-situatsiya-i-nadzvichayniy-stand-v-chomu-riznitsya-ta-yakikh-obmezhen-chekati-biznesu>

83. Карпенко С. Р. Форми адміністративно-правового регулювання державно-правового партнерства в космічній галузі України. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/66>

84. Касай Г. Як не втратити потенціал українського ВПК. Економічна правда: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/16/697129/>

85. Качинський А.Б. Моніторинг державної державної політики національної безпеки за допомогою сучасних інформаційних технологій. Стратегічна панорама. 2019. № 1. Ст. 100-105.

86. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави та права: підручник. Київ: Кондор, 2005. 609 с.

87. Килимник І.І., Коляда Т.А., Домбровська А.В., Бровдій А.М. Перспективи розвитку державно-приватного партнерства в галузі житлово-комунального господарства: колективна моно-графія; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2018. 139 с. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/50088/1/2017%2019МН%20МОНОГРАФІЯ%20ПЕРСПЕКТИВИ.pdf>

88. Ківалов С.В. Щодо системності адміністративно-правового мислення в умовах розвитку цифровізаційних векторів врядування.

Адміністративістика в умовах цифровізації: теорія, правове регулювання, практика: монографія / авт. колектив: С.В. Ківалов, Л.Р. Біла-Тіунова, Т.А. Латковська та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 800 с. С. 5-43.

89. Ківалов С.В., Біла-Тіунова Л.Р. Публічна служба в Україні : підручник. Одеса: Фенікс, 2009. 688 с.

90. Кіржецький Ю. І. Ефективне державно-приватне партнерство при реалізації програм соціальної спрямованості як запорука економічної безпеки України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна. 2012. Вип. 2. С. 76-83.

91. Кобко Є. В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки держави: дис... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2023. 400 с.

92. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/conv>

93. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

94. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 34-35. Ст. 458.

95. Козарезенко Л. В. Державно-приватне партнерство як інструмент фінансового регулювання розвитку людського потенціалу. Фінанси України. 2014. № 2. С. 79-93.

96. Коломоєць Т. О. Поняття доктрини адміністративного права. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. Т. 27, № 2. С. 14-30.

97. Коломоєць Т.О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації : автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2005. 36 с.

98. Комарницька Г.О. Активізування державно-приватного партнерства в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності: дис. докт. екон. наук за спец. 08.00.03. Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2019. 469 с.

99. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступі до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: Міжнародний документ від 25.06.1998 р. Офіційний вісник України 2010. № 33. Ст. 12.

100. Конвенція про кіберзлочинність (ETS № 185). Верховна Рада України. 2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575

101. Кондратьєв Я.Ю., Ліпкан В.А. Концепція національної безпеки України: теоретико-правові аспекти зарубіжного досвіду. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2003. 20 с.

102. Конституція України: Закон України від 02.10.1996 р. Із змінами, внесеними Законом України від 08.12.2004 р. № 2222-IV. Дата оновлення 01.01.2020 р. Верховна Рада України. 2023. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

103. Концесійні проекти в морській галузі. URL: <https://mtu.gov.ua/content/koncesiyni-proekti-v-morskiy-galuzi.html>.

104. Корецький М.Х. Державне управління аграрної сфери у ринковій економіці. Київ: Вид-во УАДУ, 2002. 260 с.

105. Кривицький Ю.В. Спеціалізовані норми права в механізмі правового регулювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. К., 2010. 260 с.

106. Круглов В. В. Механізми державного регулювання розвитку державно-приватного партнерства в Україні: дис. докт. з держ. управл. за спец. 25.00.02. Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України, Харків, 2020. 479 с.

107. Круглов В. В. Правовий механізм забезпечення державно-приватного партнерства. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. 2014. Вип. 2. С. 42-49.

108. Круглов В. В. Публічне адміністрування в процесі державно-приватного партнерства. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 1. С. 145-153.

109. Крупчан О.Д. Організація виконавчої влади в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2012. 497 с.

110. Кузьмук О.І. Від Воєнної організації до Сектора безпеки і оборони України. Наука і оборона. 2012. № 4. С. 12–21.

111. Лайко О. І. Державно-приватне партнерство в забезпеченні інвестиційно-інноваційного розвитку Українського Причорномор'я. Економічні інновації- 2015. Вип. 59. С. 176-183.

112. Латковська Т.А., Сідор М.І., Койчева О.С. Фінансовий контроль Одеса. Фенікс. 2019. 61 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12149>

113. Лімська Декларація керівних принципів контролю. Аналітичний збірник нормативних документів. Прометей, 1998. С. 42.

114. Ліпкан В.А., Ліпкан О.С., Яковенко О.О. Національна і міжнародна безпека в визначеннях та поняттях. Київ : Текст, 2006. 256 с.

115. Макаруч В.В. Поняття «правовий статус особи» в теоретично-правовій літературі. Право.ua. 2015. № 3. С. 18-23.

116. Малиновський В. Я. Державне управління: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. К.: Атіка, 2003. 576 с.

117. Манжула А. А. Державне управління на місцевому рівні: адміністративно-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2003. 19 с.

118. Манжула А. А. Дефініція «проступок» як категорія публічно-правової відповідальності. Форум права. 2011. № 3. С. 505-511.

119. Маркєєва О.Д., Розвадовський Б.Л. Теоретичні підходи до державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки. STRATEGIC PANORAMA. 2022. №1. С. 43-50.

120. Маслова Я. Адміністративно-правове регулювання трансформації Національного агентства з питань запобігання корупції: дис. докт. юрид. наук. ЗНУ. Запоріжжя. 2022. 363 с.

121. Мащенко М.А. Аналітичний огляд моделей державно приватного партнерства у розрізі забезпечення інвайронментальної безпеки. Агросвіт. 2018. № 24. С. 31-35.

122. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Расіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ: Вища освіта ХХІ століття ; Знання, 2004. 342 с.

123. Мельник І. В. Застосування заходів адміністративного примусу в умовах розбудови правової держави : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Київ, 2004. 20 с.

124. Мельник Р. С., Бєвзенко В. М. Загальне адміністративне право: навчальний посібник. Київ: Ваїте, 2014. 376 с.

125. Меморандум про взаєморозуміння між Верховною Радою України та Європейським Парламентом про спільні рамки парламентської підтримки та підвищення інституційної спроможності: Міжнародний документ від 3 липня 2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0002001-15>.

126. Методика проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.12.2021 р. № 1967. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0109-22#Text>

127. Методичні рекомендації для державних та комунальних закладів охорони здоров'я для працівників органів управління у сфері охорони здоров'я для впровадження проєктів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. Міністерство охорони здоров'я України. 2023. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/1/7840-1234567890.pdf>

128. Мех Ю. Окремі питання змісту публічної служби в механізмі громадського впливу на впровадження реформ суб'єктів сектору безпеки України. Публічна служба: нова архітектура та стратегії для деокупованих територій: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Всеукраїнського круглого столу (23 червня 2023 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С.97-103.

129. Мех Ю.В. Адміністративна правосуб'єктність окремих приватних партнерів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Правові засади діяльності правоохоронних органів: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної конференції (9-10 грудня 2021 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2021. С. 39-40.

130. Мех Ю.В. Бенчмаркінг як основа формування державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Актуальні проблеми національного законодавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Кропивницький, 10 листопада 2020 року. Частина 1. Кропивницький, 2020. С.88-90.

131. Мех Ю.В. Громадський контроль за обігом публічних коштів: міф чи реальність? Актуальні проблеми національного законодавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 листопада 2021 року. Частина 1. Кропивницький, 2021. С. 89-91.

132. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в механізмі забезпечення регіональної безпеки. Збірник наукових праць за матеріалами IV Міжнародного науково-практичного круглого столу «Світ без корупції: міф чи реальність?» (4 жовтня 2017 року). Харків: «Точка», 2017. С.126-129.

133. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: окремі питання теорії. Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за

матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2023 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С. 178-181.

134. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: особливості реалізації в умовах воєнного стану. Правові засади діяльності правоохоронних органів: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (9-10 листопада 2023 року). С.105-110.

135. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки. Адміністративно-правове забезпечення функціонування сектору безпеки України: монографія за заг. наук. ред. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України В. Я. Настюка. Х.: «Мадрид», 2017. С. 537-587.

136. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство як інструмент реалізації права людини на безпеку. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15 листопада 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 170-173.

137. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство як принцип забезпечення кібербезпеки України. Scientific development and achievements: Proceedings of the International Scientific Conference December 1, 2017 in the city St. Andrews, Scotland, UK / ed. for the production Holdenblat M.A. // NGO «European Scientific Platform» – Odessa, Printing House «Drukarik», 2017. Part 1. P.158-160.

138. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство: окремі дискусійні положення щодо термінології. Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2022 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2022. С. 70-72.

139. Мех Ю.В. Деякі питання адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства: засади методології. Наукові перспективи. 2023. № 12 (42). С. 539-548.

140. Мех Ю.В. До питання відповідальності бізнесу в державно-приватному партнерстві в секторі безпеки України. Актуальні проблеми національного законодавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 15 квітня 2021 року. Ч.1. Кропивницький, 2021. С.43-45.

141. Мех Ю.В. До питання окремих форм реалізації державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Актуальні проблеми національного законодавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 листопада 2022 року. Ч.1. Кропивницький, 2022. С.74-76.

142. Мех Ю.В. До питання формування державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції «Правова доктрина сектору безпеки України: актуальні питання сьогодення (21 квітня 2017 року). Харків: «Точка». С. 33-36.

143. Мех Ю.В. Досвід державно-приватного партнерства в секторі безпеки країн ЄС. Правова позиція. 2022. № 2 (35). С. 156-159.

144. Мех Ю.В. Завдання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 24-25 жовтня 2019 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. С. 57-60.

145. Мех Ю.В. Методологія державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: сучасний адміністративно-правовий погляд. Наукові перспективи. 2023. № 10 (40). С.615-625.

146. Мех Ю.В. Окремі аспекти дефініції державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної конференції «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (18 травня 2018 року). Харків: «Точка», 2018. С. 31-34.

147. Мех Ю.В. Окремі аспекти дослідження феномену державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: досвід України та Європейського Союзу. Збірник наукових праць за матеріалами VII Міжнародної науково-практичної конференції «Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики» (18-19 квітня 2019 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2019. С.189-193.

148. Мех Ю.В. Окремі питання відповідальності приватних партнерів як суб'єктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Актуальні проблеми національного законодавства: тези допов. учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. (28 листопада 2019 р.). С.81-83.

149. Мех Ю.В. Окремі питання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах воєнного стану. Стан та перспективи розвитку адміністративного права України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. м.Одеса, 20 жовтня 2023 р. Одеса: ОДУВС, 2023. С.314-316.

150. Мех Ю.В. Окремі питання запровадження проєктів державно-приватного партнерства в сфері електронного урядування. Право та державне управління. 2022. № 4. С. 277-282.

151. Мех Ю.В. Окремі питання реалізації проєктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах воєнного стану. Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (26 січня 2024 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 60-63.

152. Мех Ю.В. Окремі питання становлення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України (організаційно-правовий аспект). Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару,

м.Харків, 23 трав. 2019 р./ редкол.: С.О. Гриненко (голов. ред.) та ін. Харків: Право, 2019. Вип. 10. С.28-32.

153. Мех Ю.В. Організаційно-правові питання формування моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Збірник наукових праць за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «Правові засади діяльності правоохоронних органів» (15 грудня 2017 року). Харків: «Точка», 2017. С. 18-21.

154. Мех Ю.В. Парадигма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення: зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Харків, 11-12 квіт. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 478-481.

155. Мех Ю.В. Побудова сучасної адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки. Наука і техніка сьогодні. 2023. № 13 (27). С.125-134.

156. Мех Ю.В. Правовий режим державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах пандемії COVID-19. Актуальні проблеми національного законодавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 квітня 2020 р. Ч. 1. Кропивницький, 2020. С. 125-127.

157. Мех Ю.В. Проблемні питання розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали постійно діючого наук.-практ.семінару (м. Харків, 26 травня 2017 р.). Харків: Право, 2017. Вип. 8. С. 43-47.

158. Мех Ю.В. Процедурні питання реформування системи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Актуальні питання у сучасній науці. 2023.№12 (18). С.613-623.

159. Мех Ю.В. Роль державно-приватного партнерства в забезпеченні мовної ідентифікації нації в умовах воєнного стану в Україні. Актуальні питання функціонування державної мови в Україні: матеріали V міжвиш. круглого столу, (25 січня 2024 р.). Харків: Право, 2024. С.40-42.

160. Мех Ю.В. Соціальна відповідальність суб'єктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів: тези допов. учасн. Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 листопада 2019 р.). Київ: ФОП Маслаков, 2019. С.145-149.

161. Мех Ю.В. Спеціальні принципи державно-приватного партнерства: поняття та значення для сектору безпеки України. Актуальні проблеми національного законодавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 20 квітня 2023 р. Ч.1. С.58-60.

162. Мех Ю.В. Суб'єкти державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Актуальні питання адміністративно-правової науки (до 95-річчя з дня народження Р. С. Павловського): Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 26 вересня 2019 р. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 71-74.

163. Мех Ю.В. Сучасний погляд на адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Правова позиція. 2022. № 4 (37). С.300-303.

164. Мех Ю.В. Теоретико-методологічні засади основних принципів та функцій державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави. Журнал східноєвропейського права. 2023. № 117. С. 71-76.

165. Мех Ю.В. Теоретичні підходи щодо поняття державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення Збірник наукових праць за матеріалами II

Міжнародної науково-практичної конференції (12–13 квітня 2018 р.). Харків: «Точка», 2018. С. 47-49.

166. Мех Ю.В. Цивільний контроль і цивільна служба з охорони громадського порядку та державного кордону та санітарно-епідеміологічного стану. Держава та регіони. 2022. №3. С.188-192.

167. Мех Ю.В. Юридичний погляд на концепції оптимальних моделей державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право». 2023. № 80. Частина 1. С.500-505.

168. Мех Ю.В. Community policing як форма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення» (18-19 травня 2017 року). Харків: «Друкарня Мадрид», 2017. С. 54-57.

169. Мех Ю.В., Белєвцева В.В. Адміністративно-правовий механізм протидії корупційним деліктам як складова частина сектору безпеки держави. Epistemological aspects of tort law transfiguration in the creation of anti-corruption legislation and its enforcement: Scientific monograph. Ed. T. Kolomoiets. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. P.192-211.

170. Мех Ю.В., Головка В.Р., Горобець Д.Д. Адміністративний статус сучасних суб'єктів сектору безпеки держави. Аналітично-порівняльне правознавство. № 5. 2023. С. 726-730.

171. Мех Ю.В., Горобець Д.Д., Головка В.Р. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: основні принципи та форми. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2022. № 74, частина 2. С. 224-231.

172. Мех Ю.В., Гуренко О.О. Структурна модель побудови служби зовнішньої розвідки України за зразком НАТО. Форум Права. 2021. № 70(5). С. 18-23.

173. Мех Ю.В., Киргізова В.С., Салієва К.А. Державно-приватне партнерство в механізмі протидії корупції в органах публічної влади. Журнал східноєвропейського права. 2024. № 118. С. 91-99.

174. Мех Ю.В., Костенко В.Р., Самойлова А.Р. Зарубіжний досвід державно-приватного партнерства в секторі безпеки та напрями його запозичення для України. Наука і техніка сьогодні. 2024. № 1 (29). С. 135-146.

175. Мех Ю.В., Уварова М.В. Поліцейські заходи примусу та превентивні заходи: умови та особливості застосування. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. №11. С.482-485.

176. Миронець О. М. Регулятивна функція адміністративного права. Право і суспільство. 2018. № 4(2). С. 124-130.

177. Мігай Н.Б. Державно-приватне партнерство у сфері інноваційної діяльності: закордонний досвід та вітчизняні реалії. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2020. Т. 31(70), № 1. С. 52–59. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2020_31\(70\)_1_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2020_31(70)_1_11).

178. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966 р. Верховна Рада України. 2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042

179. МОН активно сприяє співпраці з громадськістю та розвитку державно-приватного партнерства. Міністерство освіти і науки України: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-aktivno-spriyaue-spivpraci-z-gromadskisty-ta-rozvitku-derzhavno-privatnogo-partnerstva>

180. Мужилівський В. В. Державно-приватне партнерство в галузі страхування. Бізнес Інформ. 2014. № 6. С. 298-302.

181. Мустафіна Д. В. Поняття та характеристики державно-приватного партнерства (світовий досвід). Стратегія економічного розвитку України. 2015. № 36. С. 163-172.

182. Нагорна О. Державно-приватне партнерство в системі фінансового забезпечення підприємств комунального господарства. Ринок цінних паперів України. 2013. № 3-4. С. 99-104.

183. Нагребельний А. В. Особливості правового режиму земель водоохоронних зон та прибережних захисних смуг як об'єктів державно-приватного партнерства. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 62. С. 264-268.

184. Нарожний С. М. Теоретичні засади організації державно-приватного партнерства. Актуальні проблеми державного управління. 2014. № 2. С. 67-74.

185. Наумов Д. Ю. Державно-приватне партнерство як інструмент державного управління економікою України, розвитку ринку праці та трудового потенціалу промисловості. Економіка та держава. 2011. № 2. С. 33-40.

186. Нейкова І.С. Державно-приватне партнерство як складова інвестиційного механізму інноваційного розвитку. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2010. № 1(48). С. 152–160.

187. Неугодніков А. О. Громадський контроль за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації: наближення до міжнародних стандартів / А. О. Неугодніков // Lex Portus : юрид. наук. журн. / редкол. : С. В. Ківалов (голов. ред. ради), Б. А. Кормич (голов. ред.), Т. В. Аверочкина (наук. ред., відп. секр.) [та ін.] ; НУ "ОЮА", ГО "МА Святий Миколай". Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. № 6. С. 66 - 80.

188. Нижник Н.Р., Машков О.А. Системний підхід в організації державного управління. Київ: Вид-во УАДУ, 1998. 160 с.

189. Нова стратегія співпраці з малим бізнесом Міністерства оборони США: основні положення і висновки для України. Національний інститут стратегічних досліджень. 2023.

URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/nova-stratehiya-spivpratsi-z-malym-biznesom-ministerstva-oborony>

190. Новий тлумачний словник української мови : в 4 т. : т. 2 / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ: Аконіт, 1999. С. 617.

191. Нормативно-правові акти ДПП. Міністерство економіки України: офіційний веб-сайт. 2023.

URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c5fe4de5-3213-413e-ac82-71fef98f6933&title=OznakiDerzhavnoPrivatnogoPartnerstva>

192. Олюха В. Напрями застосування державно-приватного партнерства у капітальному будівництві. Юридичний вісник. 2014. № 4. С. 138-142.

193. Омелянович Л. Використання потенціалу державно-приватного партнерства для вирішення проблем житлово-комунального господарства. Схід. - 2013. № 6. С. 120-124.

194. Оновлена доктрина публічного адміністрування у секторі безпеки і оборони України: колективна монографія / І. М. Коропатнік, Н. П. Христинченко, І. М. Шопіна, М. В. Ковалів та ін. Львів : СПЛОМ, 2021. 480 с.

195. Основні положення нової Стратегії національної безпеки США. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/osnovni-polozhennya-novoyi-stratehiyi-natsionalnoyi-bezpeky>

196. Павленко Д.Г., Семенюк Ю.В. Лисецький Ю.М. Національна безпека: поняття, складники, чинники впливу. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2021. Том. 32. С. 102-107.

197. Павлов В. І. Особливості форм державно-приватного партнерства в інноваційній сфері. Регіональна економіка. 2013. № 3. С. 57-65.

198. Павлюк К. В. Державно-приватне партнерство як механізм фінансування збереження екосистем. Фінанси України. 2012. № 9. С. 83-93.

199. Павлюк К. В. Розвиток державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. України. 2011. № 2. С. 43-55.

200. Павлюк К. В. Світовий досвід використання концесійної форми державно-приватного партнерства на залізницях та в автодорожньому господарстві. Фінанси України. 2010. № 9. С. 23-36.

201. Павлюк К. В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. Кіровоград: КНТУ, 2010. Вип. 17. С. 10-19.

202. Петрик С. М. Форми реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я. Економіка, управління та адміністрування. 2020. № 2. С. 88-94.

203. Петрова І.П. Поняття державно-приватного партнерства: оцінка зарубіжних і вітчизняних визначень. Вісник економічної науки України. 2014. № 3 (27) URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/87485>.

204. Пивоваров О. В. Розвиток державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я на основі створення кластерів за участі страхових компаній. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. 2013. Вип. 4. С. 320-327.

205. Писаревський С. В. Механізми управління державно-приватним партнерством у логістичному забезпеченні сил безпеки України: автореф. дис. ... к. держ.упр. : 25.00.02. Київ, 2022. 10 с.

206. Положення про Міністерство економіки України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 124). Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-п#Text>

207. Полякова О. М. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми становлення. Коммунальное хозяйство городов: Научно-технический сборник. К.: Техніка, 2009. № 87. С. 317–322.

208. Полянський Є. Ю. Щодо визначення поняття правової доктрини. *Правова позиція*. 2022. № 4. С. 27-30.

209. Полянський Є.Ю. Правова доктрина як базисна концепція права: природа, структура, значення. *Наукові праці НУ «ОЮА»*. 2015. С. 297-313.

210. Пономарьов С. П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07; МВС України, Дніпр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро, 2018. 32 с.

211. Пономарьов С.П. *Методологія та методи дослідження адміністративно-правових засад сектору безпеки і оборони України*. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 43. Том 3. С. 263-268.

212. Порядок ведення Реєстру довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 4.11.2022 р. № 1241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1241-2022-%D0%BF#Text>.

213. Порядок заміни приватного партнера (концесіонера) за договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства (концесійним договором): Постанова Кабінету Міністрів України від 01.07.2020 р. № 541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2020-%D0%BF#Text>

214. Порядок проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 р. № 294). Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-2020-п#Text>

215. Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим:

Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 р. № 384. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-2011-%D0%BF#n274>.

216. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13 лютого 2019 р. у справі №233/4308/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79883398>.

217. Правове регулювання державно-приватного партнерства в галузі житлово-комунального господарства України: монографія / І. І. Килимник, Т. А. Коляда, А. В. Домбровська та ін. ; Харків. нац. ун-т міськ. гос-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 131 с.

218. Пристайко В. В. Поняття надзвичайного стану в контексті державного управління. Публічне управління та митне адміністрування. 2015. № 2 С. 20–27.

219. Приходько Я. А. Надзвичайний стан: умови та підстави введення (підсумки Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. "Простір і час сучасної науки" 24-26 квіт. 2008 р.). URL: <http://intkonf.org/prihodko-ya-a-nadzvichayniy-stan-umovi-ta-pidstavi-vvedennya/>

220. Пришва Н.Ю. Правове регулювання публічних доходів. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2005. № 64-65. С. 71-73.

221. Про адміністративні послуги: закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI. Відомості Верховної Ради. 2013. № 32. ст. 409.

222. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>

223. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>.

224. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

225. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України: Закон України від 15.02.2022 р. № 2043-IX. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2043-20#Text>.

226. Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні: Закон України від 24.11.2015 р. № 817-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/817-19#Text>.

227. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України: Проект Закону від 01.07.2022 р. № 7508. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39902>

228. Про внесення змін до постанови Кабінету міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211: постанова Кабінету міністрів України № 215 від 16.03.2020. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2020-п#Text>

229. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>

230. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 40. Ст. 524.

231. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закону України від 04.03.1998 р. № 160. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80#Text>

232. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. № 661. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

233. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. Верховна Рада України. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

234. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02.2006 р. № 3475. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15#Text>

235. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Верховна Рада України. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

236. Про Державну спеціальну службу транспорту: Закон України від 05.02.2004 р. № 1449. Верховна Рада України. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-15#Text>

237. Про державну таємницю: Закон України 21.04.1991 р. № 3855. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

238. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

239. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Указ Президента України від 31.07.2004 р. № 854/2004. Верховна Рада України. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854/2004#Text>.

240. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996. Верховна Рада України. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>

241. Про затвердження Каталогу типових посад державної служби і критеріїв віднесення до таких посад: Наказ НАДС від 18.12.2020 р. № 246-

20. Верховна Рада України. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0246859-20#Text>

242. Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 р. № 232. Верховна Рада України. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2011-%D0%BF#Text>.

243. Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2020 р. № 706. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2020-%D0%BF#Text>.

244. Про затвердження переліку пріоритетних для держави інвестиційних проєктів до 2023 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. № 1581-р. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1581-2020-%D1%80#Text>.

245. Про затвердження положення про Державну міграційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 360. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF#Text>

246. Про затвердження положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text>

247. Про затвердження положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 828. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text>

248. Про затвердження положення про Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України: Постанова Кабінету Міністрів

України від 07.09.2020 р. № 819. Верховна Рада України. 2023.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2020-%D0%BF#Text>

249. Про затвердження положення про Міністерство оборони України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 р. № 671. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF#Text>

250. Про затвердження положення про Раду національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 14.10.2005 р. № 1446. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1446/2005#n29>

251. Про затвердження Положення про Службу судової охорони: рішення Вищої Ради Правосуддя від 04.04.2019 р. № 1051. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1051910-19#Text>

252. Про затвердження Порядку ведення Реєстру довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2022 р. № 1241. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1241-2022-%D0%BF#Text>.

253. Про затвердження Порядку надання приватним партнерам державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного: Постанова Кабінету Міністрів України від 9.02.2011 р. № 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/81-2011-%D0%BF#n8> (втрата чинності від 05.05.2020).

254. Про затвердження Порядку подання державними партнерами (концесієдавцями) щорічного звіту про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, у тому числі концесійного договору: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 26.05.2020 р. № 986. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0628-20#Text>

255. Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації: Постанова Кабінету

Міністрів України від 01.09.2021 р. № 926.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2021-%D0%BF/ed20221123#n841>.

256. Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 р. № 976.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>

257. Про затвердження Порядку спрямування коштів на підготовку проектів державно-приватного партнерства та виконання довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.03.2023 р. № 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2023-%D0%BF#Text>

258. Про затвердження Статуту громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону «Корпус охорони Полісся»: Рішенням Виконавчого комітету Новогуївинської селищної ради Житомирського району Житомирської області № 318 від 16 вересня 2021 р. URL: <https://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1618234994.pdf>

259. Про затвердження Типового статуту громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, описів зразків бланка посвідчення і нарукавної пов'язки члена такого формування: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2000 р. № 1872.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1872-2000-%D0%BF#Text>

260. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1934. Верховна Рада України. 2023.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>

261. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: постанова Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 р. № 1496. Верховна Рада України. 2023.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-п>

262. Про концесію: Закон України від 03.10.2019 року № 155-IX. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-IX#Text>.

263. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16.11.2021 р. № 1882-IX. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>.

264. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

265. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>

266. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

267. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 р. № 808-IX. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>.

268. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>.

269. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 року № 537-V. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 12. ст. 102.

270. Про порядок проведення концесійного конкурсу та конкурентного діалогу в електронній торговій системі: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2020 р. № 909. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-2021-%D0%BF#Text>

271. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 28. Ст. 250.

272. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 23. Ст. 176.

273. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

274. Про розвідку: Закон України від 17.09.2020 р. № 912-IX. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#n36>.

275. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

276. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 р. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

277. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закону України від 01.12.2005 р. № 3160. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-15#Text>

278. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. № 153. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text>

279. Про схвалення Концепції проєкту Закону України «Про адміністративні послуги»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 682-р. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/682-2009-%D1%80#Text>

280. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р.

№ 2250-р. Верховна Рада України. 2023.

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p>

281. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 797-р. Верховна Рада України. 2023.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>

282. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 р. № 1835-III. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>

283. Про участь громадян у місцевому публічному житті: Рекомендація Rec (2001) 19 Комітету міністрів Ради Європи від 06.12.2001 р. Верховна Рада України. 2023.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_739

284. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

285. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України № 7508 від 01.07.2022 р. Верховна Рада України. 2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39902>.

286. Проект Закону про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності від 09.07.2020 р. № 3822. Верховна Рада України. 2023. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69418

287. Проневич О.С., Проневич С.О. Державно-приватне партнерство у сфері безпеки: стан публічного дискурсу та проблеми легітимізації / Збірник тез конференції Проблеми та перспективи розвитку державно-приватного

партнерства у галузі житлово-комунального господарства. 2015. С. 15-18
URL: <http://eprints.kname.edu.ua/39802/1/15-18.pdf>.

288. Протасенко К. Огляд нормативно-правової бази режиму надзвичайного стану в Україні. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2009. № 1. С. 107-114.

289. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України за заг. ред. В.П. Тимощука, А.М. Школика. Київ: Конус-Ю, 2007. 735 с.

290. Публічні закупівлі. Prozorro. 2023. URL: <https://prozorro.gov.ua/>.

291. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: навчальний посібник. Київ: Атака, 2004. 464 с.

292. Радкевич О. Сторони в державно-приватному партнерстві. Інноваційна професійна освіта. 2022. 1(2). С. 214-217.

293. Реєстр концесійних договорів станом на 11.12.2019 р. URL: <https://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-rent-consessions.html>.

294. Реформа ДПП для повоєнної відбудови: перспектива чи ризик? Transparency International Ukraine: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://ti-ukraine.org/news/reforma-dpp-dlya-povoyennoyi-vidbudovy-perspektyva-chy-ryzyk/>

295. Рогова О. Інноваційні підходи до трактування поняття «публічно-приватне партнерство». Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». Вип. 6(3). 2012. С. 44–49.

296. Розпутенко І.В. Державна політика України в контексті геоекономічних змін. Науково-інформаційний вісник з державного управління. К. : НАДУ, 2009. № 2. С. 25-29.

297. Роль приватного сектору в медичній реформі має бути посилена – створено платформу для діалогу між бізнесом і владою. 2023. URL: <https://chamber.ua/ua/news/rol-pryvatnoho-sektoru-v-medychniy-reformi-maie-buty-posylena-stvoreno-platformu-dlia-dialohu-mizh-biznesom-i-vladoiu/>

298. Савченко Л.А. Правові проблеми фінансового контролю в Україні: монографія. Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. 407 с.

299. Самойліков О. Ю. Досвід країн ЄС у використанні механізмів державно-приватного партнерства в науково-технічній та інноваційній сферах. Наука та наукознавство. 2014. № 3. С. 74-79.

300. Сатановська М. А. Деякі пропозиції щодо інституційної спроможності органів державної влади до впровадження державно-приватного партнерства. Право і суспільство. 2013. № 6.2. С. 245-250.

301. Сатановська М. А. Система державного управління державно-приватного партнерства: організаційно-правовий аспект та пропозиції щодо вдосконалення. Актуальні проблеми держави і права. 2014. Вип. 71. С. 125-131.

302. Свистович М. Б. Сутність та основні поняття стратегічного планування. Державне управління: теорія та практика. 2013. № 2. С. 37-43.

303. Селіванова І. А. Державно-приватне партнерство та інші способи укладання договорів щодо використання державного майна. Публічне право. 2014. № 1. С. 201-208.

304. Семеніхін І.В. Правова доктрина: загальнотеоретичний аналіз. Харків, 2012. 304 с.

305. Семеніхін І.В. Правова доктрина: поняття та особливості. Трибуна молодого вченого. 2009. С. 127–139.

306. Ситник Г.П. Концептуалізація соціального явища національна безпека в теорії і практиці публічного управління. Науковий часопис Академії національної безпеки. 2019. Вип. 1-2 (21-22). С. 8-30.

307. Сичова В., Самофалова Т. Державно-приватне партнерство у повоєнному відновленні України. Державне будівництво : зб. наук. праць ; електронний ресурс. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна 2023. № 2 (34). С.125-141.

308. Сімак С. В. Світовий досвід організації державно-приватного партнерства. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Державне управління. 2014. Т. 235, Вип. 223. С. 88-93.

309. Сімак С.В. Світовий досвід організації державно-приватного партнерства. Наукові праці. Науково-методичний журнал. Чорноморський державний університет ім. Петра Могили. Серія «Державне управління». Випуск № 223/201. Том 235. С. 88-94.

310. Сірант М.М. Поняття та правова природа державно-приватного партнерства в галузі охорони навколишнього природного середовища. Європейські перспективи. 2022. № 1. С. 33-39.

311. Скляр Г. П. Економічна сутність і соціокультурні особливості розвитку державно-приватного партнерства у сфері туризму. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки. 2013. № 1. С. 257-261.

312. Склярук Н. Комплексний аналіз принципів та передумов ефективного управління у сфері державно-приватного партнерства. Схід. 2013. № 6. С. 164-168.

313. Словник української мови: в 11 томах. 1976. С. 693. URL: <http://sum.in.ua/s/pryncyp>

314. Смокович М. І. Адміністративний договір: примус чи волевиявлення. Адміністративне судочинство. 2012. № 1-2. С. 232-248.

315. Соколова Н. М. Механізм державно-приватного партнерства. Вісник Національного транспортного університету. 2010. № 21(1). С. 77-79.

316. Солодовнік О. О. Інтереси та переваги сторін державно-приватного партнерства. Бізнес Інформ. 2014. № 6. С. 38-42.

317. Стасюк В. В. Досвід державно-приватного партнерства у секторі водопостачання країн, що розвиваються: адаптування в Україні. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2013. Вип. 3. С. 74-79.

318. Стеценко С. Г. Сучасний погляд на предмет адміністративного права. Публічне право. 2016. № 1. С. 20-26.

319. Стратегія воєнної безпеки України: затверджено Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. Верховна Рада

України: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>

320. Струкова В. Д. Місце адміністративного договору в публічно-приватному партнерстві. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2016. № 2. С. 86-100.

321. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем: монографія / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. Б. Жданенко та ін.; за ред. О. Г. Данильяна. Х.: Право, 2016. 488 с.

322. Тацішин І.Б. Адміністративно-правове забезпечення інформаційних відносин в галузі реклами: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. Л., 2009.

323. Теоретичні аспекти правового режиму воєнного та надзвичайного стану та періоду мобілізації. 2022. URL: <https://studfile.net/preview/2265838/>

324. Тиндик Н.П. Адміністративно-правовий механізм регулювання міграції в Україні : автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2009. 40 с.

325. Томич М.І. Оцінювання та розвиток державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності: дис. докт. філос. за спец. 292 «Міжнародні економічні відносини». Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2022. 223 с.

326. Тринчук С. В. Оцінка стану реалізації проектів державно-приватного партнерства в Україні. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2012. Вип. 2. С. 307-315.

327. Україна розвиватиме державно-приватне партнерство в межах реформування сфери охорони здоров'я. Уніан. 2023. URL: <https://www.unian.ua/health/ukrajina-rozvivatime-derzhavno-privatne-partnerstvo-v-mezhah-reformuvannya-sferi-ohoroni-zdorov-ya-12234255.html>

328. Уряд ухвалив рішення, яке підвищить привабливість державно-приватного партнерства для інвесторів. Міністерство економіки України.

2023. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=d1c9d8fc-40c5-44f9-a333-81dba7ab92ea&title=DerzhavnoprivatnePartnerstvo>

329. Федулова Л. І. Фінансові аспекти державно-приватного партнерства. Фінанси України. 2012. № 12. С. 79-92.

330. Філіпова Н. В. Регулювання державно-приватного партнерства в Україні. Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка. 2014. Вип. 4. С. 26-33.

331. Хамзе Махмуд Аль-Равашдех Сутність і роль державно-приватного партнерства в регулюванні розвитку аграрної сфери Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2013. Вип. 4. С. 110-114.

332. Хмурова В. В. Нові можливості публічно-приватного партнерства в умовах подолання COVID-19. Економічний простір, (159), 63-65. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/159-12>

333. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

334. Цуркан М. І. Правове регулювання публічної служби в Україні. Особливості судового розгляду спорів : монографія. Харків: Право, 2010. 216 с.

335. Цуркан М.І. Особливості судового розгляду спорів щодо проходження публічної служби в Україні : дис. ... кандидата юрид. наук. О. 2009. 224 с.

336. Цюрупа М. Зміна парадигм воєнно-політичного мислення у доктринах та стратегіях воєнної безпеки України ХХ–ХХІ століть. Українознавчий альманах. 2021. Вип. 28. С. 120-126.

337. Чепков І.Б., Зубарєв В.В., Смірнов В.О. та ін. Теорія озброєння. Науково-технічні проблеми та завдання: монографія: Т. 2. Військово-технічне співробітництво в системі забезпечення воєнної безпеки держави. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 404 с.

338. Червякова О.Б., Мех Ю.В. Зобов'язання держави щодо захисту інформації про стан здоров'я пацієнтів: європейські стандарти та українські реалії. *Право і суспільство*. 2021. №1. С.158-168.

339. Черевиков Є. Л. Особливості державного фінансування інфраструктурних проектів на засадах державно-приватного партнерства. *Наукові праці НДФІ*. 2012. Вип. 1. С. 29-38.

340. Черевиков Є. Л. Роль міжнародних організацій у реалізації проектів державно-приватного партнерства. *Наукові праці НДФІ*. 2012. Вип. 4. С. 80-83.

341. Чернадчук В.Д. Стан та перспективи розвитку бюджетних відносин в Україні: монографія. Суми: Університетська книга, 2008. 456 с.

342. Черчата А.О. Державно-приватне партнерство як результат інтеграції держави та бізнес-структур. *Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2020. № 1 (21). С. 94-102. DOI:10.31471/2409-0948-2020-1(21)-94-102 С. 96.

343. Чмир О. С. Державно-приватне партнерство у науково-технічній та інноваційній сфері: теоретичні засади та практичні проблеми впровадження в Україні. *Наука та наукознавство*. 2012. № 3. С. 98-109.

344. Чобіток Б. П. Воєнна безпека держави у доктрині забезпечення національної безпеки. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Право*. 2013. Вип. 6. С. 283-291.

345. Шавлак М. А. Вектори удосконалення процедури прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства в умовах війни. *Публічне управління та митне адміністрування*. №3 (34). 2022. С. 62–68.

346. Шевченко Б. О. Теоретичне обґрунтування практики і механізмів державно-приватного партнерства в інноваційній сфері національної економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 11. С. 138-146.

347. Шевчук Д. Надзвичайний стан і межі політичного: соціально-філософський аналіз. *Філософська думка*. 2013. № 2. С. 82-92.

348. Шевчук О. А. Державно-приватне партнерство в сфері інноваційного розвитку: дис. докт. філос. за спец. 281. Державний університет «Житомирська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2021. 175 с.

349. Шемаєва Л.М. Державно-приватне партнерство як інструмент розвитку національної економіки: автореф. канд. екон. наук за спец. 08.00.03. Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, Харків, 25 с.2018.

350. Шефер М., Воланд Т. Німеччина: державно-приватне партнерство в Німеччині – огляд. URL: <https://www.mondaq.com/germany/government-contracts-procurement-ppp/87762/public-private-partnerships-in-germany---an-overview#:~:text=In%20Germany%2C%20PPPs%20are%20usually,authorities%20or%20a%20local%20community.>

351. Шилепницький П. І. Дослідження природи державно-приватного партнерства. Регіональна економіка. 2010. № 3. С. 187-194.

352. Шкарлет С. М. Державно-приватне партнерство як один з механізмів ефективного фінансування пріоритетних проектів дорожньої галузі. Економічний простір. 2014. № 89. С. 93-103.

353. Щодо удосконалення мережі ситуаційних центрів та цифрової трансформації сфери національної безпеки і оборони: Указ Президента України від 18 червня 2021 р. № 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0039525-21#Text>

354. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін. К. : Укр. енцикл., 1999. Т. 2. С. 275.

355. Юридична енциклопедія: Т. 3. Київ: Українська енциклопедія, 2001. С. 323.

356. Юровська В. В. Метод адміністративного права : теоретико-правовий аналіз. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 12. С. 188-192.

357. Юровська В.В. Людиноцентристська концепція адміністративно-правової доктрини права як ідеологічна передумова перегляду змісту методів адміністративного права. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 6/3. С. 82–89.

358. Як бізнес може допомогти у відбудові країни. Економічна правда. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/30/688709/>

359. Яковлєв І.П. *Форми і методи публічного адміністрування у державній митній справі* : дис. ... канд. юридичних наук. Одеса, 2016. 224 с. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/5318/Diss_Yakovlev.pdf?sequence=5&isAllowed=y

360. Adriana Jidovu. The role of public-private partnership in community development. *Ediktura Beladi*. № 2. 2019. URL: <http://sociologiecraiova.ro/revista/wp-content/uploads/2020/01/195-204.pdf>

361. Amel Karboul H.E., Gustafsson-Wright Emily, and McCabe Max. Partnerships for public purpose: The new PPPs for fighting the biggest crises of our time. 2021. URL: <https://www.brookings.edu/articles/partnerships-for-public-purpose-the-new-ppps-for-fighting-the-biggest-crises-of-our-time/>

362. Bila-Tiunova L., Bilous-Osin T., Kozachuk D., Vasylykivska V. (2019) Participation of civil society in public administration: prospects for international experience implementation in Ukraine, *Humanities, Social Sciences Reviews*, 7(5), 757-764. <https://doi.org/10.18510/hssr.2019.7594>

363. Boiko Iryna, Mekh Yuliia, Soloviova Olha, Somina Valentyna, Cherviakova Olena. Universal Human Rights and State Sovereignty. *International Journal of Criminology and Sociology*, 2020, 9. P. 3014-3022.

364. Boiko Iryna, Soloviova Olha, Zyma Oleksandr, Somina Valentyna, Mekh Yuliia. Globalisation of administrative law in the context of modern challenges and threats. *Rivista di Scienze Giuridiche. Indice* № 3.2023. P. 259-276.

365. Bonn International Center for Conversion (BICC) (2002), *Voice and accountability in the security sector*. Paper 21.

366. Bruožai ir rūsųs. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. 2023.
URL: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/viesojo-ir-privataus-sektoriu-partneryste/bruozai-ir-rusys/>

367. DoD Releases Small Business Strategy / U.S. Department of Defense. 2023. 26 Jan. URL: <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/3279279/dod-releases-small-business-strategy/>

368. European PPP Expertise Centre (2017): Market Update - Review of the European PPP Market 2017. URL: https://www.eib.org/attachments/epec/epec_market_update_2017_en.pdf

369. Executive Order on Transforming Federal Customer Experience and Service Delivery to Rebuild Trust in Government / The White House. 2021. 13 Dec. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/presidential-actions/2021/12/13/executive-order-on-transforming-federal-customer-experience-and-service-delivery-to-rebuild-trust-in-government/>

370. Fernando J. Rodriguez Marin and Nicolai J. Public Private Partnerships: USA. 2021. URL: <https://bracewell.com/insights/public-private-partnerships-usa>

371. Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions. COM, Brussels. 2004, 327 final. 22 p. URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2004/com2004_-0327-en01.-pdf

372. Guiding Principles on People-first Public-Private Partnerships in support of the United Nations Sustainable Development Goals ECE/CECI/2019/5. Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships. URL: https://unece.org/DAM/ceci/ppp/Standards/ECE_CECI_2019_05-en.pdf

373. Halunko, V. (2022). Theory Of The Administrative Law Of Ukraine In The Context Of The Law Of Ukraine «On Administrative Procedure» And Martial State In Ukraine. Administrative Law and Process, (4(39), 73-90. <https://doi.org/10.17721/2227-796X.2022.4.06>

374. Julia Schnitzhofer Bakk. Challenges of Public-Private-Partnership Projects with a spotlight on Austria. URL: <https://unipub.unigraz.at/obvugrhs/download/pdf/3362167?originalFilename=true>

375. Komarnitska, G.A. and Komarnytsky, I.M., 2018. Formation of the innovative development potential in mountainous area of Lviv region. In: S. Illiashenko, W. Strielkowski, eds. Innovative management: theoretical, methodical and applied grounds. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement. p.128-140.

376. Mekh Y. The role of public safety of individuals: harmonisation Ukraine legislation to international standards. *Legea si Viata*. 2015. № 10. P. 32-35.

377. Mekh Yuliia, Georgiievskiy Iurii, Ignatchenko Iryna, Maslova Iana, Kostenko Inesa. Public-Private Partnership in the Security Sector: Updating in the Conditions of Counteracting the COVID-19 and Armed Aggression in Eastern Ukraine. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 2022. Volume: 13. Issue: 37. P. 347–361. (Наукометрична база Web of Science).

378. Mekh Yuliia, Antonina Slavytska, Natalia Bilak, Yana Maslova, Iurii Georgiievskiy. Features of the Segmental Formation of Ukrainian Politics Under Martial Law. *Review of Economics and Finance*. Vol.21. 2023. P.286-294. (Наукометрична база Scopus)

379. NIB finances road bypass PPP project in Latvia. URL: <https://www.nib.int/releases/nib-finances-road-bypass-ppp-project-in-latvia>

380. Osadchyi A. Yu., Zakalenko O.V. Administrative procedures: essence and varieties / Public administration under modern conditions: concept, features, challenges : Collective monograph. Riga : Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020. p. 139.

381. Paoletto G. Public Private Partnerships: An Overview of Cause and Effect / G. Paoletto // *Public Private Partnerships in the Social Sector, 442 Issues and Country Experiences in Asia and Pacific* / [Yidan Wang (ed.)]. – Tokyo : ADBI Press, 2000.

382. Petryk, S. 2020. public-private partnership as a tool for transformation of forms of the state functions realization. *Public Administration and Regional Development*. 7 (Apr. 2020), 309-333. DOI:<https://doi.org/10.34132/pard2020.07.15>.

383. Public-Private Partnerships. *NGOTips*. 2011. URL: <https://www.ngoconnect.net/sites/default/files/resources/NGO%20Tips%20-%20Public%20Private%20Partners.pdf>

384. Rosner, S. (2017): Public-Private Partnership - Eine Sache des Risikos. URL: https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/oesterreich/916154_EineSache-des-Risikos.html

385. Savas E. S. *Privatisation and Public-Private Partnerships* [Text] / E. S. Savas. – London and New York : Chatham House, 2000.

386. Shevchuk Oleksandr, Maryniv Volodymyr, Mekh Yuliia, Shovkoplias Oleksandra, Saichuk Oksana. Aspects of legal regulation of the provision of medical services. *Revista Amazonia Investiga*. 2020. 9(27). P. 357-366. (Наукометрична база Web of Science).

387. Stuart C. Mendel And Jeffrey L. Brudney. The Role of Nonprofit Organizations in Public-Private Partnerships. *Public Performance & Management Review*. Vol. 35, No. 4 (June 2012), pp. 617-642. 2023. URL: <https://www.jstor.org/stable/23484758>

388. Torres L. Public-private partnership and private finance initiatives in the EU and Spanish local governments. *The European Accounting Review*. 2001. № 10:3. p. 604–619.

389. Tsybulnyk Nelli, Zadoia Ivanna, Kurbatova Iryna, Mekh Yuliia. E-government within Public Administration. *Jurnal Cita Hukum*, [S.l.], v. 8, n. 3, dec. 2020. P. 471-488 (Наукометрична база Web of Science)

390. Viešojo ir privataus sektorių partnerystė. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. 2023. URL: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/viesojo-ir-privataus-sektoriu-partneryste/>

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

1. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки. Адміністративно-правове забезпечення функціонування сектору безпеки України: монографія за заг. наук. ред. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України В. Я. Настюка. Х.: «Мадрид», 2017. С. 537-587.
2. Мех Ю.В. Деякі питання адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства: засади методології. *Наукові перспективи*. 2023. № 12 (42). С. 539-548.
3. Мех Ю.В. Досвід державно-приватного партнерства в секторі безпеки країн ЄС. *Правова позиція*. 2022. № 2 (35). С. 156-159.
4. Мех Ю.В. Методологія державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: сучасний адміністративно-правовий погляд. *Наукові перспективи*. 2023. № 10 (40). С.615-625.
5. Мех Ю.В. Окремі питання запровадження проєктів державно-приватного партнерства в сфері електронного урядування. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 277-282.
6. Мех Ю.В. Побудова сучасної адміністративно-правової доктрини державно-приватного партнерства в секторі безпеки. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 13 (27). С.125-134.
7. Мех Ю.В. Процедурні питання реформування системи державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. №12 (18). С.613-623.
8. Мех Ю.В. Сучасний погляд на адміністративно-правове забезпечення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С.300-303.

9. Мех Ю.В. Теоретико-методологічні засади основних принципів та функцій державно-приватного партнерства в секторі безпеки держави. *Журнал східноєвропейського права*. 2023. № 117. С. 71-76.

10. Мех Ю.В. Цивільний контроль і цивільна служба з охорони громадського порядку та державного кордону та санітарно-епідеміологічного стану. *Держава та регіони*. 2022. №3. С.188-192.

11. Мех Ю.В. Юридичний погляд на концепції оптимальних моделей державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2023. № 80. Частина 1. С.500-505.

12. Мех Ю.В., Белєвцева В.В. Адміністративно-правовий механізм протидії корупційним деліктам як складова частина сектору безпеки держави. *Epistemological aspects of tort law transfiguration in the creation of anti-corruption legislation and its enforcement: Scientific monograph*. Ed. T. Kolomoiets. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. P.192-211.

13. Мех Ю.В., Головка В.Р., Горобець Д.Д. Адміністративний статус сучасних суб'єктів сектору безпеки держави. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 5. 2023. С. 726-730.

14. Мех Ю.В., Горобець Д.Д., Головка В.Р. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: основні принципи та форми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. № 74, частина 2. С. 224-231.

15. Мех Ю.В., Гуренко О.О. Структурна модель побудови служби зовнішньої розвідки України за зразком НАТО. *Форум Права*. 2021. № 70(5). С. 18-23.

16. Мех Ю.В., Киргізова В.С., Салієва К.А. Державно-приватне партнерство в механізмі протидії корупції в органах публічної влади. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. № 118. С. 91-99.

17. Мех Ю.В., Костенко В.Р., Самойлова А.Р. Зарубіжний досвід державно-приватного партнерства в секторі безпеки та напрями його запозичення для України. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 1 (29). С. 135-146.

18. Мех Ю.В., Уварова М.В. Поліцейські заходи примусу та превентивні заходи: умови та особливості застосування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №11. С.482-485.

19. Червякова О.Б., Мех Ю.В. Зобов'язання держави щодо захисту інформації про стан здоров'я пацієнтів: європейські стандарти та українські реалії. *Право і суспільство*. 2021. №1. С.158-168.

20. Boiko Iryna, Mekh Yuliia, Soloviova Olha, Somina Valentyna, Cherviakova Olena. Universal Human Rights and State Sovereignty. *International Journal of Criminology and Sociology*, 2020, 9. P. 3014-3022. (Наукометрична база Scopus).

21. Boiko Iryna, Soloviova Olha, Zyma Oleksandr, Somina Valentyna, Mekh Yuliia. Globalisation of administrative law in the context of modern challenges and threats. *Rivista di Scienze Giuridiche*. Indice № 3.2023. P. 259-276. (Наукометрична база Scopus).

22. Mekh Y. The role of public safety of individuals: harmonisation Ukraine legislation to international standards. *Leges si Viata*. 2015. № 10. P. 32-35.

23. Mekh Yuliia, Georgiievskiy Iurii, Ignatchenko Iryna, Maslova Iana, Kostenko Inesa. Public-Private Partnership in the Security Sector: Updating in the Conditions of Counteracting the COVID-19 and Armed Aggression in Eastern Ukraine. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 2022. Volume: 13. Issue: 37. P. 347–361. (Наукометрична база Web of Science).

24. Mekh Yuliia, Antonina Slavytska, Natalia Bilak, Yana Maslova, Iurii Georgiievskiy. Features of the Segmental Formation of Ukrainian Politics Under Martial Law. *Review of Economics and Finance*. Vol.21. 2023. P.286-294. (Наукометрична база Scopus).

25. Shevchuk Oleksandr, Maryniv Volodymyr, Mekh Yuliia, Shovkoplias Oleksandra, Saichuk Oksana. Aspects of legal regulation of the provision of medical

services. *Revista Amazonia Investiga*. 2020. 9(27). P. 357-366. (*Наукометрична база Web of Science*).

26. Tsybulnyk Nelli, Zadoia Ivanna, Kurbatova Iryna, Mekh Yuliia. E-government within Public Administration. *Jurnal Cita Hukum*, [S.l.], v. 8, n. 3, dec. 2020. P. 471-488 (*Наукометрична база Web of Science*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

27. Мех Ю.В. Community policing як форма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення» (18-19 травня 2017 року). Харків: «Друкарня Мадрид», 2017. С. 54-57.

28. Мех Ю.В. Адміністративна правосуб'єктність окремих приватних партнерів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Правові засади діяльності правоохоронних органів*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної конференції (9-10 грудня 2021 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2021. С. 39-40.

29. Мех Ю.В. Бенчмаркінг як основа формування державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Кропивницький, 10 листопада 2020 року. Частина 1. Кропивницький, 2020. С.88-90.

30. Мех Ю.В. Громадський контроль за обігом публічних коштів: міф чи реальність? *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 листопада 2021 року. Частина 1. Кропивницький, 2021. С. 89-91.

31. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: окремі питання теорії. *Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами XI Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 квітня 2023 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С. 178-181.

32. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в механізмі забезпечення регіональної безпеки. Збірник наукових праць за матеріалами IV Міжнародного науково-практичного круглого столу «Світ без корупції: міф чи реальність?» (4 жовтня 2017 року). Харків: «Точка», 2017. С.126-129.

33. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство в секторі безпеки України: особливості реалізації в умовах воєнного стану. *Правові засади діяльності правоохоронних органів*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (9-10 листопада 2023 року). С.105-110.

34. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство як інструмент реалізації права людини на безпеку. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15 листопада 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 170-173.

35. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство як принцип забезпечення кібербезпеки України. *Scientific development and achievements: Proceedings of the International Scientific Conference December 1, 2017 in the city St. Andrews, Scotland, UK / ed. for the production Holdenblat M.A. // NGO «European Scientific Platform» – Odessa, Printing House «Drukarik», 2017. Part 1. P.158-160.*

36. Мех Ю.В. Державно-приватне партнерство: окремі дискусійні положення щодо термінології. *Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції (19-20 травня 2022 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2022. С. 70-72.

37. Мех Ю.В. До питання відповідальності бізнесу в державно-приватному партнерстві в секторі безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 15 квітня 2021 року. Ч.1. Кропивницький, 2021. С.43-45.

38. Мех Ю.В. До питання окремих форм реалізації державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні проблеми національного*

законодавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 листопада 2022 року. Ч.1. Кропивницький, 2022. С.74-76.

39. Мех Ю.В. До питання формування державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції *«Правова доктрина сектору безпеки України: актуальні питання сьогодення (21 квітня 2017 року)»*. Харків: «Точка». С. 33-36.

40. Мех Ю.В. Завдання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 24-25 жовтня 2019 р.). Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. С. 57-60.

41. Мех Ю.В. Окремі аспекти дефініції державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. Збірник наукових праць за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної конференції *«Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики»* (18 травня 2018 року). Харків: «Точка», 2018. С. 31-34.

42. Мех Ю.В. Окремі аспекти дослідження феномену державно-приватного партнерства в секторі безпеки України: досвід України та Європейського Союзу. Збірник наукових праць за матеріалами VII Міжнародної науково-практичної конференції *«Сектор безпеки України: актуальні питання науки та практики»* (18-19 квітня 2019 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2019. С.189-193.

43. Мех Ю.В. Окремі питання відповідальності приватних партнерів як суб'єктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: тези допов. учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. (28 листопада 2019 р.). С.81-83.

44. Мех Ю.В. Окремі питання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах воєнного стану. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України*: матеріали міжнародної науково-

практичної конференції. м.Одеса, 20 жовтня 2023 р. Одеса: ОДУВС, 2023. С.314-316.

45. Мех Ю. Окремі питання змісту публічної служби в механізмі громадського впливу на впровадження реформ суб'єктів сектору безпеки України. *Публічна служба: нова архітектура та стратегії для деокупованих територій*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Всеукраїнського круглого столу (23 червня 2023 року). Харків: Друкарня Мадрид, 2023. С.97-103.

46. Мех Ю.В. Окремі питання реалізації проєктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах воєнного стану. *Юридична відповідальність військовослужбовців та працівників правоохоронних органів в умовах воєнного стану*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (26 січня 2024 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Харків: Друкарня Мадрид, 2024. С. 60-63.

47. Мех Ю.В. Окремі питання становлення державно-приватного партнерства в секторі безпеки України (організаційно-правовий аспект). *Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару, м.Харків, 23 трав. 2019 р./ редкол.: С.О. Гриненко (голов. ред.) та ін. Харків: Право, 2019. Вип. 10. С.28-32.

48. Мех Ю.В. Організаційно-правові питання формування моделі державно-приватного партнерства в секторі безпеки України відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Збірник наукових праць за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «*Правові засади діяльності правоохоронних органів*» (15 грудня 2017 року). Харків: «Точка», 2017. С. 18-21.

49. Мех Ю.В. Парадигма державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення*: зб. наук. пр. за матеріалами III

Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Харків, 11-12 квіт. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 478-481;

50. Мех Ю.В. Правовий режим державно-приватного партнерства в секторі безпеки України в умовах пандемії COVID-19. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 17 квітня 2020 р. Ч. 1. Кропивницький, 2020. С. 125-127.

51. Мех Ю.В. Проблемні питання розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ.семінару (м. Харків, 26 травня 2017 р.). Харків: Право, 2017. Вип. 8. С. 43-47.

52. Мех Ю.В. Роль державно-приватного партнерства в забезпеченні мовної ідентифікації нації в умовах воєнного стану в Україні. *Актуальні питання функціонування державної мови в Україні*: матеріали V міжвиш. круглого столу, (25 січня 2024 р.). Харків: Право, 2024. С.40-42.

53. Мех Ю.В. Соціальна відповідальність суб'єктів державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів*: тези допов. учасн. Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 листопада 2019 р.). Київ: ФОП Маслаков, 2019. С.145-149.

54. Мех Ю.В. Спеціальні принципи державно-приватного партнерства: поняття та значення для сектору безпеки України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 20 квітня 2023 р. Ч.1. С.58-60.

55. Мех Ю.В. Суб'єкти державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Актуальні питання адміністративно-правової науки (до 95-річчя з дня народження Р. С. Павловського)*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 26 вересня 2019 р. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 71-74.

56. Мех Ю.В. Теоретичні підходи щодо поняття державно-приватного партнерства в секторі безпеки України. *Публічне адміністрування в умовах змін та перетворень: проблеми організації та правового забезпечення* Збірник наукових праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 квітня 2018 р.). Харків: «Точка», 2018. С. 47-49.

БЛАНК
соціологічного опитування громадян з питань функціонування
державно-приватного партнерства в Україні

Шановний респонденте! Вашій увазі надається бланк соціологічного опитування з питань функціонування державно-приватного партнерства в Україні. Опитування є анонімним, відповідно просимо Вас надати правдиві відповіді. На кожне питання треба надати відповідь – наприклад, «Так» або «Ні» у графі навпроти шляхом постановлення позначки (наприклад, «+», або «V»). Результати вашої активної громадянської позиції буде використано для розроблення рекомендацій щодо покращення функціонування державно-приватного партнерства в Україні.

Дякуємо Вам за участь.

Чи знайомі Ви з концепцією державно-приватного партнерства?			
Так		Ні	
Як Ви оцінюєте важливість державно-приватного партнерства для розвитку економіки України?			
Особливо важливо	Важливо	Нейтрально	Зовсім неважливо
На Вашу думку, яка основна проблема стоїть на заваді ефективному функціонуванню державно-приватного партнерства в Україні?			
Корупція	Брак фінансування	Недостатня правова база	Відсутність довіри між державними та

			приватними партнерами
В якій сфері, на Вашу думку, державно-приватне партнерство є найбільш ефективним?			
Інфраструктура	Охорона здоров'я	Освіта	Сектор безпеки
Чи вважаєте Ви, що впровадження державно-приватного партнерства може покращити якість державних послуг?			
Так		Ні	Важко сказати

РЕЗУЛЬТАТИ

соціологічного опитування громадян України з питань функціонування державно-приватного партнерства в Україні

Вибірковим анкетуванням було охоплено 430 респондентів. Час проведення анкетування – третій квартал 2023 року. 19% респондентів відмовилися відповідати на питання з причин браку часу, особистих причин та роздратованості, викликаной складною ситуацією в державі.

Чи знайомі Ви з концепцією державно-приватного партнерства?			
Так		Ні	
67%		33%	
Як Ви оцінюєте важливість державно-приватного партнерства для розвитку економіки України?			
Особливо важливо	Важливо	Нейтрально	Зовсім неважливо
44%	28%	15%	13%
На Вашу думку, яка основна проблема стоїть на заваді ефективному функціонуванню державно-приватного партнерства в Україні?			
Корупція	Брак фінансування	Недостатня правова база	Відсутність довіри між державними та приватними партнерами
58%	25%	10%	7%
В якій сфері, на Вашу думку, державно-приватне партнерство є найбільш ефективним?			
Інфраструктура	Охорона здоров'я	Освіта	Сектор безпеки
21%	22%	17%	40%

Чи вважаєте Ви, що впровадження державно-приватного партнерства може покращити якість державних послуг?		
Так	Ні	Важко сказати
67%	18%	15%

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ**ПОСТАНОВА****Про схвалення Стратегії розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України на 2024–2027 роки**

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Схвалити Стратегію розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України на 2024–2027 роки (далі – Стратегія), що додається.

2. Затвердити операційний план реалізації у 2024–2025 роках Стратегії розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України на 2024–2027 роки (далі – операційний план).

3. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, обласним, Київській міській державним адміністраціям (військовим адміністраціям) забезпечити:

своєчасне виконання операційного плану;

подання щороку до 1 березня Міністерству економіки інформації про стан виконання операційного плану для її узагальнення.

4. Міністерству економіки забезпечити:

проведення моніторингу виконання операційного плану;

подання щороку до 1 квітня Кабінетові Міністрів України звіту про стан реалізації Стратегії;

разом з іншими центральними органами виконавчої влади розроблення і подання Кабінетові Міністрів України до 1 вересня 2024 р. проекту операційного плану реалізації у 2027 році Стратегії.

Прем'єр-міністр України

СХВАЛЕНО
постановою Кабінету Міністрів України

СТРАТЕГІЯ

**розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України
на 2024–2027 роки**

***1. Опис проблем, які обумовили прийняття Стратегії, та аналіз
поточного стану державно-приватного партнерства в секторі безпеки
України***

Державно-приватне партнерство виступає ефективним інструментом в системі реагування на кризові ситуації. У сучасному світі, де безпекові загрози стають дедалі складнішими та багатовимірними, традиційні державні механізми часто виявляються недостатньо гнучкими та оперативними. Окремого захисту потребує критична інфраструктура, що є життєво

важливою для функціонування держави та забезпечення належного рівня безпеки для громадян.

Військові дії та кібератаки, спрямовані на об'єкти критичної інфраструктури, можуть призвести до катастрофічних наслідків, зокрема переривання постачання енергії, води, зв'язку та інших ключових послуг. У такій ситуації державно-приватне партнерство відіграє ключову роль у захисті критичної інфраструктури. Приватний сектор має можливість інвестувати у новітні технології, системи захисту та відновлення, а також у підготовку фахівців, які здатні ефективно реагувати на загрози. Спільні зусилля держави та бізнесу сприятимуть підвищенню стійкості критичної інфраструктури та забезпеченню її безперебійного функціонування навіть в умовах кризи.

Отже, Україна стикається з численними викликами у сфері безпеки, що потребують нових підходів і методів. Розвиток державно-приватного партнерства (далі – ДПП) у секторі безпеки є одним з важливих напрямів забезпечення національної безпеки. Стратегія розвитку державно-приватного партнерства в секторі безпеки України на 2024–2027 роки передбачає створення ефективної співпраці між державними органами та приватним сектором для підвищення рівня безпеки в країні.

2. Загальні положення

Реалізація положень Стратегії здійснюватиметься на плановій основі на період до 2027 року.

Метою розроблення Стратегії є створення ефективної системи державно-приватного партнерства у секторі безпеки України, яка забезпечить швидку та якісну відбудову інфраструктури, зміцнення обороноздатності країни та підвищення ефективності використання державних та приватних ресурсів.

Досягти мети можливо шляхом встановлення таких стратегічних цілей:

1. Забезпечення стійкості сектору безпеки.

2. Посилення прозорості та підзвітності у сфері безпеки.
3. Удосконалення системи державного управління сектором безпеки.
4. Зміцнення співпраці між державним та приватним сектором.
5. Залучення міжнародних партнерів та іноземних інвестицій у розвиток сектору безпеки України.

Реалізація Стратегії передбачається завдяки дотримання наступних принципів:

- 1) дотримання відповідного рівня безпеки інформації;
- 2) пріоритетності в якості партнера резидентів перед нерезидентами, в випадках потреби збереження конфіденційності інформації про об'єкт державно-приватного партнерства – допуск в якості партнера виключно резидентів;
- 3) встановлення взаємних гарантій у договорі про взаємодію;
- 4) стійкість взаємодії, що підкріплена укладенням довгострокових договорів про державно-приватне партнерство.

3. Стратегічні цілі

3.1. Забезпечення стійкості сектору безпеки

Завдання:

розробка та впровадження планів стійкості для ключових інфраструктур безпеки;

розширення системи навчання та підготовки кадрів.

Очікувані результати:

збільшення рівня готовності до надзвичайних ситуацій.

підвищення професійного рівня співробітників сектору безпеки.

3.2. Посилення прозорості та підзвітності у сфері безпеки

Завдання:

впровадження системи електронного урядування для контролю за використанням ресурсів;

регулярне проведення аудитів та публікація їх результатів.

Очікувані результати:

зниження рівня корупції у секторі безпеки;

підвищення довіри громадськості до дій уряду.

3.3. Удосконалення системи державного управління сектором безпеки

Завдання:

реформування організаційної структури державних органів, відповідальних за безпеку;

впровадження системи управління на основі результатів.

Очікувані результати:

підвищення ефективності управління сектором безпеки;

скорочення бюрократичних процедур.

3.4. Зміцнення співпраці між державним та приватним сектором

Завдання:

створення постійно діючих робочих груп для обговорення спільних проєктів;

впровадження механізмів стимулювання приватного бізнесу до участі у ДПП.

Очікувані результати:

збільшення кількості успішних проєктів ДПП;

підвищення рівня інновацій у секторі безпеки.

3.5. Залучення міжнародних партнерів та іноземних інвестицій у розвиток сектору безпеки України

Завдання:

проведення міжнародних форумів та конференцій для презентації можливостей інвестування;

впровадження спеціальних умов для іноземних інвесторів у секторі безпеки.

Очікувані результати:

Збільшення обсягу іноземних інвестицій у сектор безпеки.

Розширення міжнародного співробітництва.

4. Законодавче врегулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України

Основними нормативними актами щодо врегулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України є закони України «Про державно-приватне партнерство», «Про концесію», «Про національну безпеку України», «Про оборонні закупівлі», «Про критичну інфраструктуру», та прийняті на їх виконання підзаконні нормативно-правові акти.

5. Порядок проведення моніторингу, оцінка результатів реалізації Стратегії та звітування

Реалізація Стратегії, методологічна та інформаційна підтримка її виконання здійснюється Мінекономіки за участю міністерств та інших центральних та місцевих органів виконавчої влади.

З метою реалізації Стратегії розроблений відповідний операційний план, який містить заходи щодо досягнення цілей та виконання завдань Стратегії.

Мінекономіки аналізує та узагальнює подану міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади інформацію про стан виконання операційного плану та за результатами готує щорічний звіт про стан реалізації Стратегії, який подає щороку до 1 квітня починаючи з 2024 року Кабінетові Міністрів України та оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті. У разі несвоєчасного виконання операційного плану відповідальні міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади повідомляють Мінекономіки про підстави та причини несвоєчасного виконання та/або невиконання відповідних завдань. У разі необхідності зазначені суб'єкти подають Мінекономіки пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та/або операційного плану.

До підготовки щорічного звіту про стан реалізації Стратегії можуть бути залучені, зокрема, експерти, організації громадянського суспільства, наукові установи.

У разі необхідності Мінекономіки один раз на два роки готує та подає до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та/або операційного плану. Водночас у разі необхідності внесення змін, пов'язаних з випередженням виконання завдань, передбачених операційним планом, та/або за рекомендаціями ЄС Мінекономіки може подавати Кабінету Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та/або операційного плану частіше, ніж один раз на два роки.

6. Обсяг фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів

Фінансування Стратегії здійснюється за рахунок та в межах коштів державного і місцевих бюджетів, затверджених на відповідний рік, а також інших джерел, не заборонених законодавством, у тому числі міжнародної технічної допомоги.

Обсяг видатків на реалізацію Стратегії визначається щороку під час складання проєктів державного та місцевих бюджетів на відповідний рік з урахуванням їх реальних можливостей.

ЗАТВЕРДЖУЮ

**В.о. Президента Науково-дослідного
інституту публічного права,
доктора юридичних наук, професора
Сергій КОРОЄД**
«_____» _____ 2023 р.

АКТ

**впровадження результатів дисертації здобувача наукового ступеня
доктора юридичних наук Мех Юлії Володимирівни на тему:
«Адміністративно-правовий механізм державно-приватного
партнерства в секторі безпеки України» у науково-дослідну роботу
Науково-дослідного інституту публічного права**

Комісія у складі: заступника директора Інституту з наукової роботи, доктора юридичних наук, професора (голова комісії) Гаруста Юрія Віталійовича (голова комісії); завідувача відділу докторантури і аспірантури, доктора юридичних наук, професора Сороки Лариси Володимирівни; завідувача відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт, доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни склала цей акт про те, що матеріали дисертації здобувача наукового ступеня доктора юридичних наук Мех Юлії Володимирівни на тему: «Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України» мають теоретичний та методологічний рівень, практичну значущість і використовуються в науково-дослідній роботі наукових відділів Науково-дослідного інституту публічного права, зокрема для подальшого розроблення наукових робіт щодо реалізації вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, а також у межах реалізації Інститутом теми науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації №0120U105390).

Використання результатів дисертації сприятиме активізації та підвищенню ефективності наукової роботи працівників відділів та аспірантів Науково-

дослідного інституту публічного права.

ВИСНОВОК

Результати дисертації Мех Юлії Володимирівни на тему: «Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України» на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук вважати впровадженими в науково-дослідну роботу Науково-дослідного інституту публічного права під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем науки адміністративного права.

Голова комісії:

 Юрій ГАРУСТ

Члени комісії:

 Лариса СОРОКА

 Ксенія КУРКОВА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

вул. Шевченка, 1, м. Кропивницький, 25006, тел. (0522) 32-08-89, факс (0522) 24-85-44
E-mail: mails@cuspu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125415

На № 18.06.2024 від 30.06

АКТ

впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувача
наукового ступеня доктора юридичних наук

Мех Юлії Володимирівни на тему:

*«Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в
секторі безпеки України»*

Науково-теоретичні та експериментальні матеріали дисертаційного дослідження Мех Юлії Володимирівни на тему: «Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України» впроваджені в освітній процес Університету, оскільки мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення для вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю.

Матеріали дисертаційного дослідження становлять науково-теоретичний інтерес для розкриття здобувачам вищої освіти сутності адміністративно-правового механізму державно-приватного партнерства в секторі безпеки України, які базуються на адміністративно-правових нормах, що регулюють відносини взаємодії між державними та приватними суб'єктами, враховуючи специфіку українського законодавства та міжнародний досвід. Наукова новизна одержаних результатів підкреслюється пропозицією дисертанта: внести низку змін та доповнень у частині поліпшення щодо формування оптимальної моделі адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в секторі безпеки України.

Матеріали дисертаційного дослідження використовуються викладачами кафедри права та правоохоронної діяльності університету в розробках навчальних курсів з дисциплін «Адміністративне право», «Міжнародний захист прав людини», «Актуальні проблеми адміністративного права», «Інформаційне право» при підготовці здобувачів вищої освіти зі спеціальностей 081 «Право».

Результати впровадження дисертаційного дослідження Мех Юлії Володимирівни на тему: «Адміністративно-правовий механізм державно-приватного партнерства в секторі безпеки України» на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук обговорені на засіданні кафедри права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 9 листопада 2023 року).

Проректор з наукової роботи

Лілія КЛОЧЕК